

XÜLASƏLƏR KİTABI ABSTRACTS BOOK

Bu kitab “UNEC-in 95 illik yubileyi”nə həsr olunur
This book is dedicated to the “95th anniversary of UNEC”

BAKİ-2025

Baş sponsor

Sponsor

VII İQTİSADİYYAT VƏ İDARƏETMƏ SAHƏSİNDƏ TƏDQİQATÇILARIN BEYNƏLXALQ ELMI KONFRANSI (ISCEMR-2025)

“DAİRƏVİ İQTİSADİYYAT VƏ DAYANIQLI EKOSİSTEM”

VII INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE OF ECONOMICS AND MANAGEMENT RESEARCHERS (ISCEMR-2025)

“CIRCULAR ECONOMY AND SUSTAINABLE ECOSYSTEM”

**Xülasələrlə bağlı bütün məsuliyyət müəlliflərə aiddir
Responsibility of the summaries belong to the authors**

Copyright © ISCEMR-2025

Bütün hüquqlar ISCEMR tərəfindən qorunur

Bu nəşrin heç bir hissəsi konfransın təşkilat komitəsinin icazəsi olmadan elektron və ya mexaniki vasitələrlə, o cümlədən fotokopiya və ya hər hansı məlumat saxlama və axtarış sistemi ilə çoxaldıla və ya hər hansı formada paylaşıla bilməz.

All rights reserved by ISCEMR

No part of this publication may be reproduced or transmitted in any form by means, electronic or mechanical, including photocopy, or any information storage and retrieval system, without permission from the conference organizing committee.

LAYİHƏ RƏHBƏRİ / PROJECT MANAGER

Dos. Söhrab İsayev / Assoc. Prof. Sohrab Isayev

REDAKTORLAR / EDITORS

Prof. Yaşar Kəlbəyev / Prof. Yashar Kalbiyev

UNEC

Dos. İlqar Seyfullayev / Assoc. Prof. Ilgar Seyfullayev

UNEC

HAZIRLAYANLAR / PREPARED BY

Bəsirə Babayeva Cəfərli / Basira Babayeva Jafarli

UNEC

Sevda Hüseynova / Sevda Huseynova

UNEC

DİZAYNER / DESIGNER

Nazim Qurbanov / Nazim Gurbanov

Konfransın Fəxri Sədri

Prof. Ədalət Muradov

Konfransın Sədri

Dos. Söhrab İsayev

Konfransın Katibliyi

- Sevdə Hüseynova - Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
- Röya Sultanova - Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
- Xəyalə Hacıyeva - Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
- Bəsirə Babayeva - Cəfərli Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
- Pərvin Abbasova - Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
- İlahə Tağıyeva - Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
- Cəmilə Bayramlı - Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
- Samir Ağayev - Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Konfransın Təşkilat Komitəsi

- Rövnaq Rzayev - Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
- Hüseyn Həsənov - Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
- Nəsimi İsmayilov - Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
- Söhrab İsayev - Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
- Zaur Əziz - Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
- Seymur Nəcəfov - Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
- Aytən Hüseynli - Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
- İlqar Seyfullayev - Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
- Cəbrayıl Vəliyev - Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
- Rəna Hüseynova - Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
- Elnarə Məmmədova - Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
- Kəmalə Nəcəfova - Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
- Aygün Abdulova - Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
- Samirə Şamxalova - Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
- Səkinə Babaşova - Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
- Nərgiz Hacıyeva - Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
- Gülnar Məhərrəmov - Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
- Hüseynqulu Quliyev - Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
- Elnur Hüseynzadə - Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
- Maral Camalova - Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

- Adilə Abdullayeva - Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
- Orxan Həbibov - Heydər Əliyev Mərkəzi
- Sevinc Məhəməliyeva - Heydər Əliyev Mərkəzi
- Azər Nəcəfli - Heydər Əliyev Mərkəzi
- Könül Babazadə - Heydər Əliyev Mərkəzi
- Seymur Mirzəyev - “Regional İnkişaf” İctimai Birliyi
- Gülbağda Leysanova Hacıyeva - “Regional İnkişaf” İctimai Birliyi
- Murad Qasımlı - “Regional İnkişaf” İctimai Birliyi
- Ornela Ramašauskaitė - Mykolas Romeris University
- İlhan Ege - Mersin Üniversitesi
- Kadir Ardiç - Qırğızıstan Türkiyə Manas Universiteti
- Azamat Maksudunov - Qırğızıstan Türkiyə Manas Universiteti
- Sezer Bozkuş Kahyaoglu - Bakırçay Universiteti - Türkiyə
- Kiran Sood Chitkara University
- Mustafa AySelçuk Universiteti - Türkiyə
- Tuğrul Günay - Şimali Kipr İlim Universiteti - Şimalı Kipr
- Nihad Əliyev - University of Technology Sydney (UTS)
- Sevinc Məmmədova - The George Washington University
- Otar Abesadze - Gürcüstan Milli Universiteti
- Serdar Orhan - Sakarya Universiteti

Konfransın Elm Komitəsi

- Prof. Ali Taş - Bakırçay Universiteti - Türkiyə
- Prof. Anukriti Sharma - Hindistan Kota Universiteti - Hindistan
- Prof. Ayşe Tansel Çetin - Yalova Universiteti - Türkiyə
- Prof. Bünyamin Ayhan - Selçuk Universiteti - Türkiyə
- Prof. Bülent Derviş - Beynəlxalq Vizyon Universiteti - Makedoniya
- Prof. Carlos Sousa de Reis Coimbra University - Portuqaliya
- Prof. Cemal Zehir Yıldız Teknik Universiteti - Türkiyə
- Prof. Ege İlhan Mersin Universiteti - Türkiyə
- Dos. Elşən Bağırzadə Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti - Azərbaycan
- Prof. Halit Keskin Yıldız Teknik Universiteti - Türkiyə
- Prof. Himmet Karadal Bolu Abant İzzet Baysal Universiteti - Türkiyə
- Prof. İbrahim Kırcova Yıldız Teknik Universiteti - Türkiyə
- Prof. Kıymet Tunca Çalıyurt Trakya Universiteti - Türkiyə
- Prof. Kadir Ardiç Qırğız - Türk Manas Universiteti - Qırğızıstan

- Prof. Karimjan Akhmedjanov Daşkənd Dövlət İqtisad Universiteti - Özbəkistan
- Prof. Lütflhak Alpkan İstanbul Texniki Universiteti - Türkiyə
- Prof. Meral Elçi Gəbzə Texniki Universiteti- Türkiyə
- Prof. Mehmet Marangoz Muğla Sıtkı Koçman Universiteti - Türkiyə
- Prof. Muhsin Halis Kocaeli Universiteti - Türkiyə
- Prof. Orsolya Falus Dunaujvaros Universiteti – Macarıstan
- Prof. Ramona-Rupeika Apoga Latviya Universiteti - Latviya
- Prof. Rasim Həsənov Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti - Azərbaycan
- Prof. Saleh Məmmədov Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti - Azərbaycan
- Prof. Selim Aren Yıldız Teknik Universiteti - Türkiyə
- Prof. Sibel Mehtər Aykın Akdəniz Universiteti - Türkiyə
- Prof. Valerii Mazurenko Taras Şevçenko adına Kiyev Milli Universiteti - Ukrayna
- Prof. Şəhriyar Muxtarov Koreya Universiteti-Koreya
- Prof. Yadulla Həsənli Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti - Azərbaycan
- Prof. Yaşar Kəlbiyev Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti - Azərbaycan
- Prof. Yunus Ceran Selçuk Universiteti - Türkiyə
- Prof. Zahid Məmmədov Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti - Azərbaycan
- Prof. Zekai Özdemir İstanbul Universiteti - Türkiyə
- Prof. Müslüm İbrahimov Siegen universiteti - Almaniya
- Prof. Rövnəq Rzayev Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti - Azərbaycan
- Dos. Adam Jakuszewicz Kazimierz Wielki University in Bydgoszcz - Polşa
- Dos. Azamat Maksudinov Manas University - Qırğızıstan
- Dos. Ali Eran Balıkel London Westminster Central College - Böyük Britaniya
- Dos. Dababrata Chowdhury Canterbury Christ Church University - Böyük Britaniya
- Dos. Damira Baygonuşova Manas University - Qırğızıstan
- Dos. Fariz Hüseynli North Dakota University - ABŞ
- Dos. Gəray Musayev Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti - Azərbaycan

- Dos. Gulzhanat Tayauova Turan Universiteti - Qazaxıstan
- Dos. İrge Şener Çankaya Universiteti - Türkiyə
- Dos. Kamran Məlikov Southampton Universiteti - Böyük Britaniya
- Dos. Kiran Sood Çitkara Universiteti - Hindistan
- Dos. Olqa Belova Belarus Dövlət İqtisad Universiteti - Belarus Respublikası
- Dos. Ornela Ramasauskaite Kaunas University of Technology - Litva
- Dos. Nurhodja Akbulayev Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti - Azərbaycan
- Dos. Rəqif Qasımov Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti - Azərbaycan
- Dos. Tamar Magalashvili İlia Dövlət Universiteti – Gürcüstan
- Dr. Etibar Cəfərov Beynəlxalq Valyuta Fondu - ABŞ
- Dos. Wirth Julia University of Western Switzerland for Applied Science and Arts - İsveçrə
- Dos. Sezer Bozkuş Kahyaoğlu Bakırçay Universiteti - Türkiyə

MÜNDƏRİCAT

Müəlliflər Authors	Mövzu Topic	Səhifə Page
Abayev Yusif Qəşəm	“Quba-Xaçmaz İqtisadi Rayonun Dairəvi İqtisadiyyata Dayanıqlıq Potensialı” - Sənaye Üsulu ilə Yarpaqdan Kağız Emalı	1
Abbaslı Aytəkin Natiq	Türk Eximbank'ın Uluslararası Ticaretteki Rolü ve Türk İhracatına Katkıları	2
Abbaslı Elmina İqbal	Azərbaycanda Torpaq Örtüyünün Ekoloji Problemləri Və Onların Aradan Qaldırılması Yolları	3
Abbasov Eldar Şota Hüseynli Bahman Eldar	Kentsel Alanlarda Karbondan Arındırılmış Son Mil Teslimatı İçin Birlikte Çalışabilir Lojistik Çözümler Geliştirme	4
Abbasov Fikrət Ədalət	Lider-Üzv Münasibətlərinin Münaqişələrin Həll Edilməsinə Təsiri	5
Abbasov Murad Babak	Leveraging Machine Learning and Data Analytics for Water Resource Optimization in Azerbaijan: A Circular Economy Approach	6
Abbasov Gardaş Hacı	Döngüsel Ekonomiye Giriş: Kavramlar, İlkeler ve Uygulama Alanları	7
Abbasova-Zeynalova Nuranə Nazim	Yaşıl İqtisadiyyatda Müasir Trendlər və Çətinliklər	8
Abdiyeva İnarə Natiq	Azərbaycan Nəqliyyat Sektorunun Ekoloji Yüku Və Yaşıl Nəqliyyat Perspektivləri	9
Abdullayev Javid Rovshan	Empirical Analysis of Financial Liberalization and Economic Growth in Azerbaijan and Turkey (2015–2025)	10
Abdullayev Ehtiram Arzu, Şərifə Gözdə Yirmibəş	Gender Approaches and Differences in Marketing	11
Abdullayev Emil Eldar, Marius Balas	Fuzzy Decision Systems for Optimizing Rooftop Carbon Offset: Prioritizing Bamboo for Long-Term Carbon Retention	12
Abdullayev Hamid Shah- mar, Huseynzade Elnur Magsad, Harsh Sable	Integrating Sustainable Machinery Maintenance and Recycling Practices for Environmental Sustainability and Carbon Neutrality	13
Abdullayev Murad Hikmet	Azərbaycan Ekonomisində Döngüsel Ekonomi Modeli və Politikalara Yönelik Bir İnceleme	14

Abdullayev Sanan Ehtiram	Finansal Karar Destek Süreçlerinde Kullanılan Çkkv Yöntemlerinin Güçlü ve Zayıf Yönleri	15
Abdullazadə Solmaz Elçin	Süni İntellektin Yeni Peşələrdə Tətbiqi Və Əmək Bazarına Təsirinin Gələcək İnkişafı	16
Abishov Rauf Rufat, Sedat Akleylek	Sector-Based Analysis of Fossil CO ₂ Emissions in Azerbaijan (1970–2023)	17
Aghasiyeva Shamsiyya Ogtay	Just In Time Production And Cost Management: An Application In Azerbaijan	18
Ağayev Şəhriyar	İaşə Müəssisələrində İstifadə Olunan Robot Və Mexanizmlərin Tətbiqinin Təhlil Edilməsi	19
Ağayeva Könül Asəf, Məmmədov Nihad Həmid	Azərbaycan Şirkətlərində Strateji Planların Tətbiq Olunması Vəziyyətinin Təhlili	20
Ağayeva Minarə Elman	Dayanıqlı Məhsul Tənzimləməsində Eko-Standartların Rolu	21
Allahverdiyeva Qəmərl İlqar	Azərbaycan Təhsil Sistemində İnnovasiyanın Müasir Problemləri	22
Allahverdiyeva Saidə Bahruz	The Role of IFRS in SME Financial Reporting	23
Amanova Shahnaz Salim	The Impact Of Climate Change On Landscape Transformation	24
Aslanlı Elşen Rövşen	İşletmə Yönetiminde Yapay Zeka: Verimliliğe Etkisi ve Potansiyel Faydaları	25
Aslanova Banovsha	Azərbaycan Bağlamında Yeşil Ekonominin Kurumsallaşma Üzerindeki Etkisi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri	26
Aslanova Malak Hasan	Emerging Protein Alternatives: The Role of Algae and Edible Insects in Sustainable Food Systems	27
Азизова Алика	Влияние прямых иностранных инвестиций на экономический рост в Азербайджане	28
Babayeva Aygöl Kamran	Eko-innovasiya və Yaşıl Sənaye Müəssisələrinin Davamlı İnkişafdakı Rolu	29
Babayeva Farida Sarkhan	The Role Of Green Energy In The Development Of The Circular Economy In Azerbaijan	30
Babayeva Nərmən Dünyamin	Ekoloji Tarazlığın Qorunmasında Meşələrin Əsas Funksiyaları	31

Bağirov Anar	Eko-dizayn və Yaşıl Texnologiyaların Dairəvi İqtisadiyyat Modelində Yeri	32
Bağirova Ceyran Natiq	Süni İntellekt Və Dairəvi İqtisadiyyat Prinsiplərinin Dayanıqlı Təhsil Ekosistemləri Yaratmaqda Rolu	33
Bağırzadə Münəvvər İsa, Əkbərov Arif Anatoliy	İcbari Tibbi Sığortanın Sosial-iqtisadi Məzmunu	34
Balayev Əhəd Natiq	İşğaldan Azad Edilmiş Ərazilərdə Turizm Perspektivləri:Qarabağ Modeli	35
Baxşiyev Nicat Telman	Sahibkarlıq Subyektlərində Ehtiyatların Uçotunun Təşkili	36
Bayramlı Aynurə Nemət	Dairəvi İqtisadiyyatda Ticarət və Gömrük Siyasətlərinin Rolu: Ticarətin Asanlaşdırılması Vəsitəsilə Dayanıqlılığa Keçid	37
Bayramova Ülkər	Moda İndustriyasında Dairəvi İqtisadiyyat Modelinin Tətbiqi Və Azərbaycan Üçün İnkişaf Perspektivləri	38
Bəbirova Ceyran Şəmsəddin	Dayanıqlı İstehlak Və Qida Təhlükəsizliyi	39
Beydullayev Vüqar Ravi	Vergilərin İqtisadi Artıma və Yaşıl Transformasiyaya Təsiri	40
Binyatov Rəhim Həbib	Azərbaycan Logistika Sektorunda Qablaşdırma Praktikalılarının Ekoloji Aspektdən Təhlili və Yaşıl Transformasiya İmkanları	41
Cabbarova Kəmalə, İbrahimov Elvin	Rəqəmsal İpək Yolu Layihəsi: Qlobal İqtisadi-Texnoloji Tendensiyalar Kontekstində Əhəmiyyəti	42
Camalxanov Nəcəf Elxan	İdarəetmə Sistemlərində İnformasiya Təhlükəsizliyinin Qorunma Yolları	43
Camalzadə Gündüz Şakir, Vəliyeva Yeganə Arif, Camalzadə Elgiz Şakir	E-Ticaret Ekosistemi Ve Ödəmə Sistemleri	44
Jabiyev Ulvi Kamran, Marius Balas	The Role of Forests and Plants in Carbon Offset Mechanisms	45
Cəbrayılova Kəminə	Azərbaycanda Təhsilalma Formalarının İnkişafı və Yeni Reallıqlar: Distant və Eksternat Modellərinin İntegrasiyası	46

Cəfərli Nahidə Məmməd	Azərbaycanda Qida Sənayesinin İxrac Potensialı: Biznes Mühitinin Reallıqları və Problemləri	47
Jafarov Farid Teymur oğlu	Artificial Intelligence Applications in Wastewater Treatment: Optimizing Processes for a Sustainable Circular Economy	48
Jalilov Nurlan İlham	Satellite Imagery and Machine Learning-Based Forest Monitoring: Emerging Approaches and Application Perspectives	49
Çingizli Vüqanə Qabil	Büdcə Xərclərinin Optimallaşdırılmasının Davamlı İqtisadi Artıma Töhfəsi	50
Ayşe Çoban, Orhan Çoban	The Importance of Inventory Management in Logistics and Supply Chain	51
Orhan Çoban, Ayşe Çoban	The Effect of Exchange Rate Volatility on Export Performance of Firms: The Case of Türkiye	52
Данисов Максим	Протекционизм и Экономический Рост в Азербайджане	53
Davidov Pini, Imanova Zarifa	Work Motivation Differences Between Private And Public Sector	54
Dilavərov Fərid Alıcı	İşğaldan Azad Edilmiş Ərazilərdə Sahibkarlığın İnkişafı Və Vergitutma Mexanizmləri	55
Əhmədli Nurlan Aslan	Mavi Okean Strategiyasının Müasir Texnologiya Bazarlarında Rolu və Tətbiqi	56
Əhmədov Faiq	Maliyyə Nəticələrinin Uçot və Hesabatda Təsnifatı Sistemi	57
Əhmədov Röyal İsa	Daxili Bazarın Qorunmasında Vergilərin Rolu	58
Ахмедова Гюнай Азербайджан	Агротуризм как часть Зеленой Экономики Азербайджана	59
Əhmədzadə Ləman İlqar	Dairəvi İqtisadiyyat Şəraitində Dövlət Maliyyə Nəzarətinin İnkişaf Problemləri	60
Ələkbərov Nadir Şaiq	Azərbaycanda İnformasiya Texnologiyaları Sahəsində Tətbiq Olunan Yeni Sistemlərin İqtisadi Səmərəliliyinin Artırılması	61
Ələkbərova Nərimin Yusif, Süleymanov Elçin, Rəhmanov Fərhad	Azərbaycanda Süni İntellekt və Məlumat Analitikası ilə Əhaliyə Səhiyyə Xidmətinin Optimallaşdırılması	62

Alakbarova Rahima Hasan	Ethical and Legal Aspects of the Application of Artificial Intelligence and Machine Learning in Healthcare	63
Alakbarova Khadija	The Impact of Artificial Intelligence Usage on the Labor Market in South Korea: VAR Analysis	64
Əliyev Elgiz	Qida Məhsullarının Saxlanması Dondurma Və Soyutma Avadanlıqlarının Səmərəli Tətbiqi	65
Əliyev Elvin Mir İsmayıl	Azərbaycanda sosial rifahın təmin edilməsində davamlı iqtisadi siyasətin rolu	66
Aliyev Fuad, Maksudunov Azamat	The Impact of Customer Service Quality on Online Shopping Behaviour: Evidence from “Trendyol Azerbaijan”	67
Əliyev Şahbala İlqar	Qida Sənayesində Elastik Rulon Konveyerlərin İstifadəsi: Texnoloji Aspektlər Və Tətbiq imkanlarının Analizi	68
Əliyev Vüsal Abduləzim	Anbarların İdarə Edilməsinin Əhəmiyyəti: Azərbaycanlı Şirkətlər Nümunəsində Təhlil	69
Aliyeva Besti, Mansimli Fariz	Yapay Zeka Ve İşletme İnnovasyonu: Teknolojik Gelişmeler Ve Gelecekteki Trendler	70
Əliyeva Fidan	Yaşıl Dünya: Davamlı İnşafın İqtisadi, Sosial və Ekoloji Təsirləri	71
Əliyeva Gülşən Azad	Abşeron Yarımadasında Texnogen Pozulmuş Torpaq Resurslarının Bərpası və Dayanıqlı İstifadəsi	72
Əliyeva Mələhət Mahir	Şirkətlərin Biznes Proseslərində CRM Sistemlərinin Təhlili	73
Əliyeva Nəzrin Sahib	Sosial Şəbəkələrdə Effektiv Satış Strategiyalarının Hazırlanması və Tətbiqi	74
Əliyeva Rəna Qafar, Orucova Gülnar Əlyar, Bilalova Sumayə Xosrov	Azərbaycanın Şimal-Qərb Regionunda Eko-innovasiyaların Turizmə Təsiri	75
Aliyeva Ruhangiz Tofig, Aslanova Turan Tofig, Shahverdiyeva Gumru Mammadshah	Waste Generated In Construction And Industry And Their Impact On The Ecology	76

Əlizadə Emin İslam	Fintek Uygulamaları ve Yatırımcı Davranışına Etkisi	77
Alizade Etiram Yusif	Azərbaycan'ın Döngüsel Ekonomi ve Sürdürülebilir Ekosistem Yolculuğu: Küresel İş Birlikleri, Yerel Uygulamalar ve Eleştirel Perspektifler	78
Əlizadə Nərmən Əsədullah, İsfəndiyarova Ülkər Füzuli	Azərbaycan Kontekstində Yaşıl Turizmin Dairəvi İqtisadiyyatla Əlaqəsi Və Davamlı İnkişafa Təsiri	79
Amirjanov Agasaf Murshud	Applying Machine Learning Technologies In Economic Analysis	80
Əsədullayev Eltac Elçin	Azərbaycanda Geoiqtisadi İnkişaf Modelinin Formalaşması İmkanları	81
Əsgərov Vasif Yasin	Yaşıl İqtisadi Struktura Əsasən Aqrar Sektorda Subsidiya İstiqamətlərinin Həyata Keçirilməsi Üçün Amillərin Və Strategiyaların Təhlili	82
Əyyubova Natəvan Soltan	Azərbaycan Respublikasında Neft Və Qeyri - Neft Sektorları Üzrə ÜDM İstehsalının İqtisadi Artımın İnkişaf Dinamikasına Təsir Mexanizmlərinin Empirik Təhlili	83
Azizli Rauf Uzeyir	Comparative Analysis of Brand Values: A Study of Companies Traded in Azerbaijan and Turkey	84
Əzizov Akif, Şamxalova Samirə Oqtay	Peşəkar İdman Klublarında Maliyyə İdarəçiliyi: Səmərəli Bütçə və Sponsorluq Strategiyaları	85
Azizov Yagub İlgar	Türkiye ve Azerbaycan Örneğinde Finansal Piyasalarda Finansal Yeniliklerin Rolü	86
Ferzeliyeva Elmira, Muhsin Halis	Esnek çalışma uygulamalarının kamuda iş performansı üzerindeki etkisi	87
Fərzəlizadə Rəşad, Muhsin Halis	Entelektüel Göç və Öğrencilerin Göç Etme Niyet ve Sebepleri	88
Foday Joof, Ahmed Samour, Turgut Tursoy	Temporary Climate shocks on Fiscal Vulnerability in The Gambia: Augmented ARDL and Debt Dynamic Tool Perspective	89
Göktuğ Şahin, Müslüme Narin	Döngüsel Ekonomide Küresel ve Yerel Dinamikler	90

Gülden Bölük, Öznur Taşdöken	Circular economy performance comparison for Turkey and EU countries	91
Gülməmmədov Rüşət Həsən, Əliyeva Sarıgül Mahmud	Süni İntellekt və Texnoloji İnkişafın Tullantıların Azaldılmasında Tətbiqi: Ağıllı Kəndlər və Rəqəmsal Uçurumun Azaldılması	92
Hacıyeva Aydan Qalib	Süni İntellektin Müasir Biznes Strategiyalarına Təsirinin Təhlili	93
Hacıyeva Gülnar Nuru	İqlim Dəyişmələrinin Böyük Qafqazın Şimal-Şərq Yamacının Meşələrində Yaratdığı Ekoloji Problemlər	94
Hacıyeva Nərmin Ayaz	Rəqəmsal Transformasiyanın KOS Subyektlərinin Maliyyə Hesabatlarının Keyfiyyət Göstəricilərinə Təsiri	95
Hacıyeva Pərvin Xaqani	Süni İntellekt və İzah Edilə Bilən Süni intellektin Bakı Mənzil Bazarında Tətbiqi: Yeni İmkanlar və Strateji Yanaşmalar	96
Hacızadə Sabir Əli, Kəmalə Cabbarova Sətdar	Biznes Modellərində Süni İntellekt və Şirkət Ölçüsünün Müştəri Məmnuniyyətinə Təsiri: Empirik Analiz	97
Li Hengfei	Research On The Factors Affecting Green And Low-Carbon Enterprise Development	98
Həsənli Amal Rasim	Azərbaycanda Makroiqtisadi Sabitliyin Təmin Olunmasında Dövlətin Büdcə Siyasəti	99
Hasanli Asim Anar	The Role of Sustainable Investment in Shaping Long-Term Economic Growth	100
Həsənli Maya Nizami	Kapital Adekvatlığı Və Makroiqtisadi Sabitlik Azərbaycan Təcrübəsi Əsasında Təhlil	101
Həsənova Ləzifə Ələkbər	Qida Sektorunda İstehlakçıların Yaşıl Satınalma Davranışının Qiymətləndirilməsi	102
Həsənova Nərmin Ehtibar	Azərbaycanın Qeyri-Neft Sektorunda Dairəvi İqtisadiyyat Modelinin Tətbiqi	103
Həsənova Rəna Elçin, İlham Ağalar Zərbəliyeva	Qarğıdalı Yağından Alınan Birləşmələrin Bitkilərin Böyüməsinə Stimullaşdırıcı Təsirinin Tədqiqi	104

Hasanzadə Elvin Azer	Turizmde Dijitalleşme: Dijital Turizm Ve Turizm 4.0	105
Həsənzadə Emiliya İsmayıl	Dayanıqlı Gələcək Üçün Alternativlər Və Yeni Texnologiyalar	106
Hashimova Albina Chingiz	The Role And Future Prospects Of Artificial Intelligence In The Context Of Sustainable Economy	107
Humbatova Sama Salman	Multilingual Sentiment Analysis of Viewer Comments in IT Educational YouTube Videos: A Text and Emoji-Based Approach	108
Huseynova Naila Zarif gizi	Nature-Friendly Design: Application Of Circular Economy For Sustainable Ecosystems	109
Huseynova Khayala Zahid	Information Technologies and Their Role in Supply Chain Management	110
Huseynzada Adil, Shamkhalova Samira	Web3 and Blockchain in The Sports Business: A Critical Analysis of Their Applications and Impact	111
İbrahimov Anar Şahbaz	Dairəvi İqtisadiyyat Kontekstində Mədəni İrsin Qorunması	112
İbrahimov Əli Həsən, Qurbanlı İlahə İlham	Juglans Nigra L. Növünün Yaşıl Kütləsindən Biogübrə kimi İstifadə İmkanlarının Öyrənilməsi	113
İbrahimov Tarlan	Globalization Of Financial Reporting: The Role of IFRS in Enhancing Cross-Border Comparability	114
İbrahimova Xəyalə Valeh, Süleymanov Elçin Bəhman, Rəhmanov Fərhad Pənah	Azərbaycanda E-Ticarət Və Kibertəhlükəsizlik Problemləri	115
İbrəhimzadə Xədicə Nəriman	Rəqəmsal Transformasiya Kontekstində Yaşıl İqtisadiyyat və Dayanıqlı İnkişaf Perspektivləri	116
İsgəndərova Leyla Qəhrəman	İnsan Kapitalına İnvestisiyaların Səmərəliliyinin Qiymətləndirilməsi	117
İskəndərov Fuad Polad	Fiskal Siyasətin Makromaliyyə Sabitliyi Amillərinə Təsirlərinin Nəzəri Əsasları	118
İsmayılova Çimnaz Cavanşir	Dövlət Maliyyə Nəzarətinin Dayanıqlı İnkişafa Təsiri: Azərbaycan Nümunəsi	119

İsmaylova Nilufər Şəmsi	Təhsildə Süni İntellektin Rolu	120
İsmaylova Pərvanə Məhəmməd, İsfəndiyarova Ülkər Fizuli, Şirinova Günel Seymur	KOB Subyektlərinin İnnovasiya Meyilliyinin Mövcud Vəziyyəti: SKSP Kontekstində Eko-Innovasiyalar	121
Ismayilova Simuzar Qurbat	Technological Innovations and Economic Prospects of Next-Generation Probiotics for Human Health	122
Жураева Наргиза Абдувоҳидовна	Экологические аспекты устойчивого бизнеса: стратегии и примеры внедрения в сфере гостиничного бизнеса	123
Kamallı Şərafət Şirin	Təhsilin Mahiyyəti, Əhəmiyyəti və Dəyər Aspektləri	124
КЯЗЫМЛЫ ВЮСАЛ ШАХИН ОГЛЫ	Переход К Зелёной Энергетике В Азербайджане: Анализ Текущего Состояния И Институциональных Инициатив	125
Mahmudov Altay Nurəli	Monetar Siyasət və İqtisadi Dayanıqlılıq: Dairəvi İqtisadiyyat Kontekstində	126
Mahmudova Vəfa Oruc Qocayev Məhəmməd Nəriman	Kiçik və Orta Biznes Subyektlərində Motivasiyanın Rolu	127
Mahmudova Zəhra Azər	Dairəvi Biznes Ekosistemlərində İnnovativ Liderlik Yanaşmaları	128
Mehdiyev Seman Elxan	Azərbaycan Məsəlində Yaşıl İqtisadiyyat və Sosial-İqtisadi İnkişafın Statistik Araşdırılması	129
Mehdiyeva Vəfa	Transmilli Şirkətlərin Qloballaşmada Yeri	130
Mehdizadə Emiliya Elnur	İnformasiya Texnologiyalarının Əsas Vəsaitlərin və Azqıymətli Əşyaların Uçotunda Tətbiqi	131
Vəliyev Cəbrayıl Xəlil, Məhərrəmli Ləman İldırım	FinTech və Süni Neyron Şəbəkələri: Rəqəmsal Maliyyə Sistemlərinin İnkişafı	132
Salih Memiş, Zafer Cesur	Sürdürülebilir Lojistik Yönetiminde 4.0 Uygulamaları	133
Salih Memiş, Zafer Cesur	Sürdürülebilir Lojistikte Araç Takip Sistemleri	134

Melisa Çat, Salih Memiş	Türkiye'nin E-Ticarette Sürdürülebilir Dönüşüm Süreci Üzerine Bir İnceleme	135
Mammadli Mahammad	Reducing Ecological Footprints And Managing Carbon Footprints	136
Məmmədli Tofiq	Ətraf Mühitin Mühafizəsində Texnoloji İnnovasiyaların Rolu	137
Məmmədov Cavid Nadir	Dünyada Və Azərbaycanda Sığorta Bazarının Mövcud Vəziyyəti Və İnkişaf Dinamikası	138
Məmmədov Emin	Sosyalist Dönməndən Gelen İşçi Hakları ve Modern İK Politikaları	139
Məmmədov Həmid Ağamoğlu	Azərbaycanda Turizm Şirkətlərinin İnkişafını Əngəlləyən Problemlər və Xidmət Sektorunun Rəqabətqabiliyyətliliyinin Təhlili	140
Məmmədov Rəvan Rauf	Pandemiya Sonrası Qlobal Və Regional Kontekstdə Logistik Outsorsinqin İnkişaf Tendensiyaları: Müasir Çağırışlar, Azərbaycanın Potensial İmkanlarının Təhlili	141
Məmmədov Saleh Məmmədəli, Əmirova Rəya Məmmədəli	Əsas Kapitala İnvestisiyaların İqtisadi İnkişafa Təsiri	142
Mammadova Elnara Shamsi	Ensuring Sustainable Economy and Social Welfare	143
Mammadova Fidan	China-Azerbaijan Energy Cooperation: Renewable Energy and Circular Economy Prospects	144
Məmmədzadə Nadir Kamil	İnsan Kapitalının Yaşıl İqtisadiyyata İnteqrasiyası Və Bu Şəraitdə Kadrların Təkmilləşdirilməsi Üsulları	145
Mərdanlı İlahə Mehman	Azərbaycanda Kənd Təsərrüfatı Sektorunun İnkişaf Dinamikası: Strateji Çağırışlar Və Perspektivlər	146
Merve Öksüz, Muhsin Halis	Kadın Çalışanların İş Yerinde Karşılaştığı Sorunlar Ve Cam Tavan Engeli	147
Mir-Babayev Afsar Azar	The Financialization of Housing and Its Impact on Sustainable Urban Development: A Circular Economy Perspective	148

Musayev Cavadxan Sənan	Azərbaycan İşlətmələrində Yenilikçilik İqlimi və Performansın Gelişimi	149
Musayeva Gunel Vuqar	The Role Of Data Analysis And Machine Learning In The Movie Business	150
Musəvi Şəfəq Vüqar, Mahmudov Məhəmməd Şakir	Rəqəmsal Marketing: İnfluencer Təsiri Altında Satınalma Davranışına dair Texnologiya Sahəsində Araşdırma	151
Müslümə Narin, Göktuğ Şahin	Sürdürülebilir Bir Gelecek İçin Döngüsel Ekonomi Uygulamaları	152
Mustafayev Yasər Faiq	İqlim Dəyişikliyiinin Ekosistemlərə Təsirləri	153
Мустафазаде Мустафа Салман оглы	Диверсификация Экономики и Структурные Изменения	154
Nəbili Lamiyə Bakıxan	Makaron Məmulatlarının İstehlak Xassələri və Keyfiyyət Göstəricilərinin Qiymətləndirilməsi	155
Nabiyev Telman İlqar	Sustainable Tourism as a Macroeconomic Strategy: Is Azerbaijan Ready for the Green Turn?	156
Nəbiyev Turqut Əli	Davamlı iqtisadiyyat və sosial rifahın təmin edilməsi	157
Nəbizadə Aynur İmran	Turizm Rəqabətqabiliyyətliliyinin Ölçülməsi: Metodologiyaların və Yanaşmaların Təhlili	158
Nəcəfli Nərmin Cəfər	Müasir yeyinti sənayesində xammalın ilkin emal texnologiyaları	159
Najafov Maharram Ramig	Behind the Screens: The Role of Forensic Tools in Solving Cybercrime	160
Najafova Kamala Akif, Abdurrahimova Narmin Azer	Application of the BIM in the Construction Industry – Sustainable and Safe Future	161
Nəsirzadə Rəşad Xaqani	Azərbaycanın Enerji Siyasəti və Milli İqtisadi İnkişafın Dayanıqlığı: Perspektivlər və Çağırışlar	162
Nazarov Rasul Rovshan	The Green Energy Potential of Karabakh and East Zangezur: Alternatives to Traditional Energy Sources	163
Nəzərova Şəhla Faiq	Azərbaycanın Karbon Neytrallığı Hədəfində Yaşıl Enerjinin Rolu	164

Novruzov Ülvü	Ali Təhsil Müəssisələrində Strateji İdarəetmə Və Rəqəmsal Transformasiya: Süni İntellektin Təsiri	165
Nuriyeva Asude Zeynal	Muhasebe ve Denetimde Bilişim Teknolojileri Kullanımı:Türkiye-Azerbaycan Karşılaştırması	166
Nuriyeva Vusala Elchin	Analysis and Current Situation of Implementation of IFRS SMEs on Software Companies in Azerbaijan	167
Nuruzada Sadig Anar	International Accounting Standards And Applications In The Fast-Moving Consumer Good Industry	168
Orujlu Aynur	The Zangazur Corridor Creates an Alternative Corridor Opportunity for European and Asian Countries	169
Paşazadə Gültac	İqlim Dəyişmələrinin Təsiri ilə Torpaqda Hidrotermik Şəraitin Humusun Əmələgəlməsi Poroselərinə Təsiri	170
Qarayev Elvin Elçin	Sürü Davranışı və Yatırımcıların Riskli Yatırım Tercihine Etkisi	171
Qarayeva Nərmin Herov	Vergi Borclari ilə Mübarizədə Dövlətin Rolu Və Vergi Riskləri	172
Qarayeva Nuriyyə Hüseyn	Dairəvi İqtisadiyyat və Dayanıqlı Ekosistem Modelinin İstehsal Müəssisələrinin İdarəetmə Səviyyəsində Tətbiqi	173
Qasımlı Mehdi Ramiz	İnstitutların Keyfiyyətinin Və Qloballaşmanın İqtisadi Artımın Göstəricilərinə Olan Təsiri Haqqında Mövcud Ədəbiyyatın Təhlili	174
Qasımova Şöhrət Xanoğlu	Azərbaycanda İnnovasiya Strategiyasının Kənd Təsərrüfatı Müəssisələrinin Fəaliyyətinə Təsirinin Təhlili	175
Gasimzada Hüseyn	Örgütsel Adaletin Çalışan Psikolojisi Üzerindeki Yansıması ve Çalışan Performansına Etkileri üzerinde bir araştırma	176
Qayıbova Aytac Əfqan	Rəqəmsal Texnologiyalar və Dairəvi İqtisadiyyat: Yenidən İstifadəyə Uyğun Məhsulların İdarə Edilməsi	177

Qədimov Kamal Tahir	Azərbaycan Nəqliyyat Sektorunda Yaşıl Logistika Tətbiqləri və İnkişaf Perspektivləri	178
Gadimova Rufiya Etibarova, Hakan Kutucu	Predicting Student Performance Using Classification Models on Learning Management System Data	179
Quliyev Eldəniz Elburus	Qida Sənayesində İstifadə Olunan Xırdalama Maşınlarının Analizi	180
Guliyev Elman Namig	Global Digital Monopolisation: Trends and Implications	181
Quliyev Qədir Xəqani	Qida Sənayesində SCARA və Delta Robotları	182
Qurbanlı Anar, Öznur Bozkurt	Metaverse'ye yönelik algının değerlendirilmesi:Türkiye- Azerbaycan Yükseköğretim öğrencilerine yönelik karşılaştırmalı bir araştırma	183
Qurbanov Bayram Elnur	Kredi Değerlendirme Kurumlarının Güvenilirliği ve Ekonomik İstikrar Üzerindeki Etkileri	184
Rahimova Vusala, Ali Akdemir Ersan Talu	Döngüsel Ekonominin Sürdürülebilir Ekosisteme Etkisinde Akıllı Şehirler Yöneticilerinin Liderlik Görevlerinin Aracı Rolünün Araştırılması	185
Rengin İçen, Muhsin Halis	Koçluk ve Performans Yönetimi ile Örgütsel Bağlılık İlişkisi	186
Rüstəmzadə Elşanə Vəqif	Müştəri Portfelinin Rəqəmsal Bankçılıq və FinTech-lərin İnkişafı Fonunda Təsirlənməsi	187
Rumeysa Bekdemir, Salih Memiş	Uluslararası Ticaret Ve Lojistik Yönetiminde Yeşil Yönetim Uygulamaları	188
Rzalı Solmaz Rəşad	Hava Durumu Məlumatlarının Təhlili və Modelləşdirilməsində Texnologiyaların Rolu	189
Rzayev Dəyanət Gəray	Sürdürülebilir Kalkınma Politikaları Çərçəvesində Azərbaycanda Çevre Kirliliği Sorunu: Makroekonomik Etkileri ve Çözüm Yolları	190
Rzazade Zahra Azad	Sürdürülebilirlik faaliyetlerinin enerji sektörü işletmeleri açısından incelenmesi: Türkiye ve Azerbaycan karşılaştırması	191
Şabanova Günel Rahim	Dairəvi İqtisadiyyatın Xidmət Müəssisələrində Maliyyə Uçotuna Təsiri	192

Sadıqov Ramil Əli, Əlizadə Türkan Kamran	İstehlakçıların Şərab Seçiminə Təsir Edən Amillərinin Təhlili (Avropa Ölkələri Nümunəsində)	193
Sadıqov Ramil, Abdullayev Kamal	Xəzər Dənizindəki Su Səviyyəsinin Dəyişməsinin Ekosistem Üzərindəki Təsirləri	194
Sadıqova Nuranə Hidayət	Dayanıqlı Xidmət Strategiyalarında Süni İntellekt Və Biznes Analitikasının Rolu	195
Şəfəqqətova Aytac Asif	Şuşa Rayonunun İqlim Göstəricilərinin 1970-2020- ci illər Üzrə Müqayisəli Təhlili	196
Safarova Fidan Mahış	Cultural Heritage and Education: The Role of Tourism in Preservation and Promotion	197
Seher Kün, Muhsin Halis	Esnek çalışma sisteminin iş performansına etkisi ve bir araştırma	198
Salimli Huseyn Erkin	The Role of Artificial Intelligence in Economic Development: Measurement and Adoption Trends in Azerbaijan	199
Şərifə Gözdə Yirmibəş, Sude Dişkaya	Green Logistics: A Theoretical Analysis	200
Turkan Ali Sheydai	Green Economy and Industrial Policy in Azerbaijan: The Path to Sustainable Development	201
Шкуренко Валерия Дмитриевна	Анализ Финансовых Результатов И Планирование В Условиях Банкротства: Что Важно Учитывать В Отчетности	202
Sibel Mehter Aykın	Konya Destinasyonunun Avrupa Akıllı Turizm Başkentleri Yarışması Parametreleri Bağlamında Değerlendirilmesi	203
Shirvanzada Anar Kanan	International Audit Standarts And Their Applications In The Oil Industry	204
Həmidov Həmid, Soltanzadə Fəriz	Biznesdə Liderlik Mexanizminin İnkişaf İstiqamətləri	205
Şükürlü İlqar	Azərbaycanın Xidmət Sektorunda Ağıllı Texnologiyalar Və Rəqəmsal Həllər	206
Şükürlü Surə Təbriz	Assessing Green Hydrogen Export Potential in Azerbaijan: an Index-Based Competitiveness Analysis	207

Süleymanzadə Elsanə Abdulla	İaşə Sənayesində Keyfiyyətə Nəzarət Sistemləri	208
Tağıyev Cəmil, Güləliyeva Elnarə	Azərbaycan və Mərkəzi Asiyanın Türk Dövlətlərinin Elektrik Enerjisi İxracında Rəqabətqabiliyyətlik Təhlili	209
Vəliyev Cəbrayıl Xəlil, Quluzadə Sevda Zəfər	Azərbaycanda Yaşıl Biznesin Təşkili Və İdarəedilməsi Prinsiplərinin Tədqiqi	210
Valiyev Orkhan Mubariz	Exploring the Efficient Utilization of Alternative Energy Potential for Sustainable Development in Azerbaijan	211
Valizade Isa Zarbali	Green Bonds: A Rising Trend Or Passing Fad?	212
Xanlayeva Sevil, Orhan Çoban	Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Rekabet Güçlerinin Artmasında Devlet Desteklerinin Etkisi: Türkiye ve Azerbaycan Örneği	213
Khasiyeva Maftuna Rashid	Key Supply Chain Practises In Industrial Organizations	214
Xəlilov Həmid Tahir	Kiçik və Orta Sahibkarlıqda Maliyyə Hesabatlarının Tətbiqi: Tələb və Reallıqlar	215
Yusifov Ali	Circular Economy at a Crossroads: Unlocking Sustainability Amidst Economic, Technological, and Social Hurdles	216
Zafer Cesur, Salih Memiş	Tüketicilerin Çevresel Farkındalık Ve Değerlerinin Sürdürülebilir Ürünlere Yönelik Tutum Üzerindeki Etkisi	217
Zafer Cesur, Salih Memiş	Tüketicilerin Sürdürülebilir Çevreye Yönelik Bilinç Ve Tutumlarının Sürdürülebilir Tüketim Davranışları Üzerindeki Etkisi	218
Zərbəliyeva İlhamə Ağalar, Cəfərova Sura Valik, Asgerzade Elmar	Ali Yağ Turşuları, Aminlər və Epoksibirləşmələr Əsasında Alınmış Maddələrin Sintezi və Ekoloji Problemlərin Həlli İstiqamətində Tədqiqi	219
Zeynalli Nihad	Sustainable Green Tourism: Facilitating Eco- Conscious Travel Advancement	220
Najafli Parviz Murad	Economic Consequences of Gender Inequality	221

Abbasov Hayal	Sürdürülebilir Kalkınmada Türk Devletleri Örgütü Ülkelerinin Ekonomik İlişkilerinin Rolü	222
Mammadov Turan Elsevar	Social And Economic Consequences Of Unequal Education Systems	223
Eyyubov Elkhan Shahin	Sustainable Tourism And International Market	224
Kişizadə Tural Həbil Məcidli Fəmil	Azərbaycanda Kiçik Və Orta Sahibkarlığın İnkişafına Dövlət Yardımı Və Onun Təşviqi: Almaniya və Cənubi Koreya nümunələri Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC), Doktorant	225
Mollayev Nahid	Azərbaycanda Kənd Təsərrüfatında Ekoloji Və İqtisadi Tarazlıq Məsələləri	226
Səfərova Fidan Məhiş Əhmədova Roza Arif	Dayanıqlı Kənd Təsərrüfatı və Bioloji Müxtəliflik	227

“Quba-Xaçmaz İqtisadi Rayonun Dairəvi İqtisadiyyata Dayanıqlıq Potensialı” - Sənaye Üsulu ilə Yarpaqdan Kağız Emalı

Abayev Yusif Qəşəm

**ADPU-nun Quba filialı, AR ETN İqtisadiyyat İnstitutunun dissertantı
yusifabayev@mail.ru**

Xülasə

Məhdud resurslar və qeyri məhdud istehlakçı istəkləri ilə dolu olan bir dünyada məhsul və xidmətlərin istehsalçıları istehlakçıların arzularını səmərəli şəkildə ödəməklə, planetə fayda verən davamlı istehsal prosesinə fərqli təcrübələr tətbiq etmək məcburiyyətindədirlər. Bu gün dünya iqtisadiyyatını düşündürən əsas məsələlərdən bir məhdud resursları necə idarə edərək məhsullar hazırlamaqdır ki, iqtisadiyyat xətti yox, dairəvi xarakter daşıyır. Məhsullar və materialları tullantıya çevirmədən təkrar istifadə, təmir, yenidən istehsal və təkrar emal vasitəsilə uzun müddət dövriyyədə saxlamağı bacarsınlar. Digər tərəfdən də global iqlim dəyişikliyi və biomüxtəlifliyin qorunması, ətraf mühitin mühafizəsi məqsədilə tullantıların və çirklənmələri minimuma endirmək kimi digər problemlərlə mübarizə aparırlar.

İstehsalın əksinə çevrilməsinin mümkünsüzlüyü xassəsi davamlı olaraq təbii resursların istifadəsinin zərurətləndirsə də, innovasiya yönümlü iqtisadiyyat tullantıların yenidən bir çox məhsullar üçün xammal kimi istifadəyə imkan yaradır. Tullantıların yaranması bir çox hallarda istehsal olunan məhsullardan asılı olaraq dəyişmiş olur. Bəzən tullantıların formalaşması istehsal prosesinə qədər və ya istehsal prosesində baş verir. Bu da həm xammalın daha çox israfçılıqına səbəb olur, həm də daha çox istehsal xərcləri tələb edir. İqtisadiyyatın bütün sahələrində istehsal prosesinin təşkilində xammalın istehsal prosesinin giriş mərhələsindən tutmuş istehsal olunmuş məhsulun istehlak və istehlakdan sonrakı mərhələyə qədər olan proseslərə təsir etməklə daha səmərəli idarəetməyə çalışmasıdır. Bəzən ictimai tələbat təbiətin qanunuyğunluğu nəticəsində yaranmış tullantıları da təkrar emala cəlb etməyə təkid edir.

Açar sözlər: dairəvi iqtisadiyyat, tullantıların emalı, tullantıların idarə olunması, kompaslama, üzvi tullantılar

JEL kodlar: Q53, Q55, R11, O44

Türk Eximbank'ın Uluslararası Ticaretteki Rolü ve Türk İhracatına Katkıları

Abbaslı Aytekin Natiq

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)
aytekin.abbasli1@gmail.com

Özet

Bu çalışma, Türk Eximbank'ın uluslararası ticaretteki rolünü ve Türk ihracatına sağladığı katkıları incelemektedir. Türk Eximbank, Türkiye'nin resmi ihracat kredi ajansı olarak, Türk firmalarına sunduğu finansal araçlar, sigorta ürünleri ve garanti sistemleri ile Türkiye'nin global pazarlarda rekabet gücünü artırma-yı amaçlamaktadır. Eximbank, ihracatçı firmalara sağladığı kredi imkanları, ticaret sigortası, garantiler ve diğer finansal desteklerle, Türk ekonomisinin dış ticaretine büyük katkı sağlamaktadır. Çalışmada, Türk Eximbank'ın sunduğu finansal ürünlerin, firmaların yeni pazarlara girmesini kolaylaştırdığı ve ticaretin risklerini minimize ettiği vurgulanmaktadır.

Türk Eximbank, özellikle gelişmekte olan ülkelerle yapılan ticaretlerde önemli bir rol üstlenmektedir. Eximbank, ihracatçıların karşılaştığı ödeme, politik ve ekonomik riskleri sigorta ürünleriyle teminat altına alarak, ticaretin güvenli bir şekilde yapılmasını sağlar. Bu sayede, firmalar uluslararası pazarlarda daha rahat ve güvenli bir şekilde faaliyet gösterebilmektedir.

Çalışma, Türk Eximbank'ın Türk ihracatına ve küresel ticaret ilişkilerine yaptığı katkıları detaylı bir şekilde analiz etmektedir. Ayrıca, Türk Eximbank'ın uluslararası ticaretteki stratejik rolü ve gelecekteki potansiyel gelişim alanları ele alınmaktadır. Sonuç olarak, Türk Eximbank'ın küresel ticaretin büyümesindeki ve Türk ekonomisinin uluslararası alandaki rekabetçiliğinin artırılmasındaki kritik rolü vurgulanmaktadır.

Anahtar sözcükler: Türk Eximbank, finans kredi kuruluşları, ihracat finansmanı, ticaret sigortası, ihracat garantileri, risk yönetimi, türk ihracatı, kredi programları

JEL sınıflandırmaları: F13, F14, F23, G21, H81

Azərbaycanda Torpaq Örtüyünün Ekoloji Problemləri Və Onların Aradan Qaldırılması Yolları

Abbaslı Elmina İqbal

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)
elminamemmedzade@gmail.com

Xülasə

Azərbaycan müxtəlif təbii-coğrafi şəraitə malik ölkə olmaqla yanaşı, zəngin torpaq örtüyünə də sahibdir. Lakin son onilliklərdə torpaq resurslarından düzgün istifadə edilməməsi, kənd təsərrüfatı və sənaye fəaliyyətlərinin təsiri, suvarma sistemlərinin qeyri-effektivliyi, eləcə də ətraf mühitə nəzarətin zəifliyi nəticəsində torpaq örtüyü ciddi ekoloji problemlərlə üzləşmişdir. Ölkənin müxtəlif regionlarında torpaqların eroziyaya uğraması, şoranlaşma, çirklənmə və antropogen təsirlər nəticəsində torpaq məhsuldarlığının azalması müşahidə olunur. Torpaq eroziyası əsasən dağlıq və dağətəyi ərazilərdə meşələrin qırılması, otlaqların həddindən artıq istismarı və torpağın yamaclarda düzgün becərilməməsi nəticəsində yaranır. Bu, torpaq qatının yuyulması və məhsuldarlığın azalması ilə nəticələnir. Aran bölgəsində isə suvarma sistemlərinin düzgün qurulmaması və drenaj şəbəkəsinin zəif inkişafı torpaqların şoranlaşmasına gətirib çıxarır ki, bu da kənd təsərrüfatı məhsuldarlığına mənfi təsir göstərir. Bununla yanaşı, sənaye tullantıları və kənd təsərrüfatında pestisid və kimyəvi gübrələrin normaldan artıq tətbiqi torpaq örtüyünün kimyəvi çirklənməsinə səbəb olur. Bu proses torpaqda yaşayan mikroorqanizmlərin məhvinə, torpağın bioloji aktivliyinin azalmasına və torpaq strukturlarının pozulmasına səbəb olur. Urbanizasiya və yol tikintisi də torpaq örtüyünün azalmasına və təbii landşaftın dəyişməsinə səbəb olan əsas antropogen təsirlərdəndir. Bu problemlərin aradan qaldırılması üçün kompleks tədbirlərin görülməsi vacibdir.

Açar sözlər: torpaq degradasiyası, eroziya, şoranlaşma, kimyəvi çirklənmə, meliorasiya tədbirləri

JEL kodları: Q15, Q24, Q53

Kentsel Alanlarda Karbondan Arındırılmış Son Mil Teslimatı İçin Birlikte Çalışabilir Lojistik Çözümler Geliştirme

Abbasov Eldar Şota

İstanbul Üniversitesi, Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi (UNEC)
eldar.abbasov@ogr.iu.edu.tr

Hüseynli Bahman Eldar

Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi (UNEC)
bahmanhuseynli@gmail.com

Özet

Ulaşım, demiryolu, deniz, hava, karayolu, boru hattı taşımacılığından oluşur ve ulaştırma sistemlerinin geliştirilmesinin; çevresel, ekonomik ve sosyal refah seviyesinin gelişmesinde önemli bir rolü vardır. Bu açıdan bakıldığında, bu çalışmanın amacı, kentsel alanlarda karbonsuz son mil teslimatı için birlikte çalışabilir lojistik çözümler geliştirmektir. Bu çalışma bir sistematik derleme çalışması olarak desenlenmiştir. Çalışma, kentsel alanlarda karbonsuz son mil teslimatı için birlikte çalışabilir lojistik çözümlerin gelişimini analiz etmeye yönelik bir literatür incelemesine dayanmaktadır. Bu alanda yayınlanan özgün çalışmalar belirli kriterlere göre sistematik, tarafsız bir şekilde incelenmiş ve bulunan çalışmaların geçerliliği değerlendirilerek sentez yoluyla birleştirilmesi yapılmıştır. Çalışma, kentsel alanlarda karbondan arındırılmış son mil teslimatları için birlikte çalışma lojistik çözümlerinin geliştirilmesinin önemi vurgulanmaktadır. Yapılan literatür taramasına göre örnekleme yer alan işletmelerin çoğunluğunun çevreye duyarlı lojistik çözümlerini benimsediği görülebilir. Araştırma bulguları ışığında kentsel alanlarda karbondan arındırılmış son mil teslimatlarında daha etkin bir şekilde kullanımının sürdürülebilir ve çevre dostu bir kentsel lojistik ağı oluşturmak için önemli olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: kentsel lojistik, karbondan arındırılmış lojistik, kentsel lojistik çözümleri, lojistik
JEL sınıflandırmaları: R4, Q5, L9.O3

Lider-Üzv Münasibətlərinin Münaqişələrin Həll Edilməsinə Təsiri

Abbasov Fikrət Ədalət

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)
abbasov.fikrat.adalat.2023@unec.edu.az

Xülasə

Bu məqalə müasir təşkilatlarda münəqişələrin idarə olunması strateji əhəmiyyət daşıyır və bu prosesdə liderlik üslubu mühüm rol oynayır. Araşdırmalar göstərir ki, lider-üzv mübadiləsi (LMX) nəzəriyyəsi yüksək səviyyədə tətbiq olunduqda, münəqişələrin həlli daha effektiv olur və təşkilati harmoniya qorunur. Məqalədə fərqli liderlik üslublarının münəqişələrin idarə edilməsinə təsiri analiz edilir. Transformasiya liderlər əməkdaşlıq və açıq ünsiyyəti təşviq edərək münəqişələrin konstruktiv həllinə töhfə verir. Avtoritar liderlər isə daha çox rəqabət və ya münəqişədən yayınma yanaşmasına üstünlük verirlər. Demokratik liderlər iştirakçı qərarvermə prosesləri vasitəsilə təşkilat daxilində münəqişələrin idarə olunmasını asanlaşdırırlar. Lider-üzv münasibətlərinin münəqişələrin həllinə təsirini ədəbiyyat icmalı metodu ilə araşdırır və bu məqsədlə, son illər ərzində nəşr edilmiş akademik yazılar analiz olunmuş, əsas nəzəriyyələr və praktik nəticələr müqayisəli şəkildə təhlil edilmişdir. Seçilmiş mənbələr LMX nəzəriyyəsinin tətbiqi, liderlik üslubları və təşkilati münəqişə idarəetməsi mövzularını əhatə etmiş, məlumatlar keyfiyyət yönümlü məzmun təhlili əsasında sintez edilmişdir. Tədqiqatın nəticələri göstərir ki, təşkilatlar yüksək LMX münasibətlərini təşviq etməli, liderlər isə münəqişə idarəetmə strategiyalarında əməkdaşlıq və kompromis metodlarını ön plana çıxarmalıdır. Bu istiqamətdə aparılan gələcək tədqiqatlar fərqli təşkilati və mədəni kontekstlərdə lider-üzv münasibətlərinin münəqişələrin həllinə təsirini daha dərinlən araşdırma bilər.

Açar sözlər: liderlik tipləri, lider üzv münasibətləri, münəqişə
JEL Kodları: M10, M12, D23

Leveraging Machine Learning and Data Analytics for Water Resource Optimization in Azerbaijan: A Circular Economy Approach

Abbasov Murad Babak

Azerbaijan State University of Economics (UNEC)
abbasov.murad.babak.2023@unec.edu.az

Abstract

Water scarcity in Azerbaijan has reached critical levels, demanding innovative management solutions. This paper explores how machine learning (ML) and data analytics can be leveraged to optimize water resource use in Azerbaijan within a circular economy framework. We review the country's water challenges – from urban supply issues in Baku to irrigation inefficiencies in agricultural regions like Aran and Ganja-Gazakh – and discuss how smart water management techniques can improve efficiency and sustainability. Key concepts of circular water economy, such as water reuse and recycling, are examined alongside advanced analytical tools for demand forecasting, irrigation optimization, and leak detection. By integrating ML-driven predictive models with a circular economy approach, Azerbaijan can enhance water-use efficiency, reduce waste, and support sustainable development. The findings highlight that intelligent systems (e.g., IoT sensors coupled with AI) and circular practices (e.g., wastewater reuse) together offer a pathway to address Azerbaijan's water scarcity. The paper concludes with recommendations for implementing these strategies, acknowledging current limitations and suggesting directions for future research in smart water management.

Keywords: water resources; machine learning; data analytics; circular economy; smart water management

JEL Classifications: Q25, Q54, Q55, O13, R48

Döngüsel Ekonomiye Giriş: Kavramlar, İlkeler ve Uygulama Alanları

Abbasov Gardaş Hacı

Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi (UNEC)
gardash.abbasov@gmail.com

Özet

Bu çalışma, günümüzde çevresel sürdürülebilirliğin sağlanmasında önemli bir rol oynamaya başlayan döngüsel ekonomi yaklaşımını incelemektedir. Döngüsel ekonomi, geleneksel lineer üretim ve tüketim modeline karşı olarak geliştirilmiş; kaynakların verimli kullanılması, atık oluşumunun azaltılması ve malzemelerin mümkün olduğunca sistem içinde tutulması temeline dayanmaktadır. Bu yaklaşım, ekonomik faaliyetleri çevresel etkilerden bağımsız hâle getirmeyi ve uzun vadeli kaynak verimliliğini sağlamayı hedefler. Araştırmam kapsamında döngüsel ekonominin temel ilkeleri olan yeniden kullanım, geri dönüşüm, onarım, ürün paylaşımı ve sürdürülebilir tasarım gibi kavramlar detaylı biçimde ele alınmıştır. Döngüsel ekonomi yalnızca bir üretim modeli değil, aynı zamanda toplumsal bilinçlenme ve davranış değişimini hedefleyen bütüncül bir sistemdir. Ayrıca tekstil, inşaat, elektronik ve gıda gibi farklı sektörlerde bu ilkelerin nasıl uygulandığı ve hangi sonuçları doğurduğu örneklerle açıklanmıştır. Döngüsel ekonomi modelinin başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için hem politika yapımcıların hem de üretici ve tüketicilerin aktif katılımı gerektiği sonucuna varılmıştır. Bu bağlamda döngüsel ekonomi, sadece çevre için değil; aynı zamanda ekonomik ve toplumsal gelişme için de stratejik bir fırsat sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: döngüsel ekonomi, sürdürülebilirlik, kaynak verimliliği, geri dönüşüm, atık yönetimi, yeşil üretim
JEL sınıflandırmaları: Q01, Q42, Q53, O44, P28

Yaşıl İqtisadiyyatda Müasir Trendlər və Çətinliklər

Abbasova-Zeynalova Nuranə Nazim

Mingəçevir Dövlət Universiteti
nurana.abbasova@mdu.edu.az

Xülasə

Son illərdə dünyada iqtisadiyyatın dayanıqlı inkişafına yönələn bir neçə vacib dəyişiklik baş vermişdir. Bu dəyişikliklər arasında ən önəmli və diqqət çəkənlərdən biri “yaşıl iqtisadiyyat” anlayışdır. Yaşıl iqtisadiyyat, təbii sərvətlərin qorunması və ətraf mühitin mühafizəsi ilə yanaşı, iqtisadi inkişafın sosial və ətraf mühit baxımından dayanıqlı olmasını təmin etmək məqsədi güdür. Bu yanaşma, iqtisadi artım ilə ekologiyarın uyğunluğunu təmin etməklə, həm mövcud problemlərin həllinə kömək edir, həm də gələcək nəsillər üçün yaşamaq üçün əlverişli şərait yaradır. Bu essədə, yaşıl iqtisadiyyatın müasir trendləri və qarşılaşdığı çətinliklər müzakirə ediləcəkdir.

Bugünkü dünyada iqtisadiyyatın inkişafı, yalnız maliyyə və istehsal göstəricilərindən asılı olmur. Ekoloji tarazlıq, sosial ədalət və resursların davamlı istifadəsi kimi faktorlar da ön plana çıxmışdır. Yaşıl iqtisadiyyat, təbii sərvətlərin qorunması, ətraf mühitin mühafizəsi və sosial rifahın artırılması ilə əlaqəli olan iqtisadi inkişaf modelidir. Bu yanaşma, həm mövcud problemlərin həllini təklif edir, həm də gələcək nəsillər üçün dayanıqlı inkişaf şəraiti təmin edir.

Açar sözlər: yaşılq iqtisadiyyat, dayanıqlı inkişaf, iqlim dəyişikliyi, sirkulyar iqtisadiyyat

Jel kodları: O00, O10, O32

Azərbaycan Nəqliyyat Sektorunun Ekoloji Yüku Və Yaşıl Nəqliyyat Perspektivləri

Abdiyeva İnara Natiq

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC), magistrant
abdiyeva.inara.natig.2023@unec.edu.az

Xülasə

Azərbaycanın iqtisadi dinamikasında nəqliyyat sektorunun rolu müstəsna olsa da, bu sahənin ekoloji təsirləri getdikcə daha çox diqqət tələb edir. Nəqliyyat infrastrukturunun sürətli genişlənməsi iqtisadi artımı stimullaşdırsa da, atmosferə karbon tullantılarının emissiyası, səs-küyün artması, torpaq resurslarının səmərəsiz istifadəsi və ekosistemlərin pozulması kimi çətinlikləri də özü ilə gətirir. Müasir tədqiqatlar göstərir ki, ənənəvi nəqliyyat sistemlərinin ekoloji tarazlığa təsirini azaltmaq üçün innovativ yanaşmaların tətbiqi zəruridir. Bu kontekstdə elektrikli və hibrid avtomobillərin təşviqi, bioyanacaq istehsalının genişləndirilməsi, ictimai nəqliyyatın rəqəmsal platformalar vasitəsilə optimallaşdırılması prioritet istiqamətlər kimi qeyd edilir. Dövlət siyasəti çərçivəsində isə karbon emissiyalarının məhdudlaşdırılmasına dair qanunvericilik bazasının möhkəmləndirilməsi, yaşıl texnologiyalara investisiyaların artırılması və ictimaiyyətin ekoloji mədəniyyətinin formalaşdırılması vacib addımlardır. Eyni zamanda, təkrar emal sistemlərinin tətbiqi, şəhər planlaşdırılmasında ekoloji standartların nəzərə alınması və alternativ enerji mənbələrinin (külək, günəş enerjisi) integrasiyası da uğurun tərkib hissələridir. Təhlil göstərir ki, davamlı nəqliyyat sistemlərinə keçid təkcə ekoloji problemləri həll etməklə kifayətlənmir, həm də uzunmüddətli iqtisadi effektlər yaradır. Enerji səmərəliliyinin artması, xarici investisiyaların cəlb edilməsi və sağlam ətraf mühitin yaradılması sosial rifahın artımına kömək edir. Bu prosesdə ictimai-şərikyyət münasibətlərinin gücləndirilməsi, məsələn, ətraf mühitə zərər verməyən nəqliyyat vasitələrinin alınması üçün vergi güzəştləri və ya ictimai nəqliyyatın pulsuz marşrutlarının təşkili, əhəmiyyətli amil ola bilər. Sonda qeyd etmək lazımdır ki, ekoloji cəhətdən davamlı nəqliyyat strategiyası Azərbaycanın 2030-cu ilə qədərki sosial-iqtisadi inkişaf planları ilə sinxronlaşdırılmalı və global yaşıl tendensiyaaların ayrılmaz hissəsinə çevrilməlidir. Bu yolda integrasiya olunmuş yanaşma – texnoloji yeniliklər, hüquqi islahatlar və ictimai şüurun artırılması – ölkənin təbii resurslarını qoruyaraq rəqabət qabiliyyətini qorumağa imkan verəcəkdir.

Açar sözlər: yaşıl nəqliyyat, hava çirklənməsi, karbon emissiyası, ictimai nəqliyyat, alternativ enerji, nəqliyyat infrastruktur, ekoloji yük, nəqliyyat siyasəti, elektrikli avtomobillər, davamlı inkişaf.

JEL kodları: L91, Q53, Q55, R41, Q42, Q01

Empirical Analysis of Financial Liberalization and Economic Growth in Azerbaijan and Turkey (2015–2025)

Abdullayev Javid Rovshan

**Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC), magistrant
abdullayev.javid.rovshan.2023@unec.edu.az**

Abstract

This study examines the relationship between financial liberalization and economic growth in Azerbaijan and Turkey from 2015 to 2025. We employ an empirical analysis using macroeconomic indicators and financial liberalization measures, including capital account openness and domestic credit to the private sector as a share of GDP, to evaluate how liberalization has influenced growth. The results show a nuanced relationship: Turkey experienced periods of credit-fueled rapid growth as well as volatility and crises, whereas Azerbaijan's growth was modest and primarily driven by the hydrocarbons sector, with a relatively shallow financial system. We find evidence of a positive short-run association between financial deepening and growth, especially in Turkey, but also note risks—financial liberalization without strong institutions led to instability (e.g. Turkey's 2018–2020 currency crises and Azerbaijan's 2015 banking crisis). The conclusion offers policy recommendations emphasizing the need for gradual, well-regulated liberalization, strengthening of financial institutions, and supportive macroeconomic policies to ensure that financial openness and development translate into sustainable economic growth in both countries.

Keywords: Financial liberalization; Economic growth; Azerbaijan; Turkey
JEL Classifications: F38; F43; O16

Gender Approaches and Differences in Marketing

Abdullayev Ehtiram Arzu

Azerbaijan State University of Economics (UNEC)

abdullayevehtiram226@gmail.com

Şerife Gözde Yirmibeş

Akdeniz Üniversitesi

gozdey@akdeniz.edu.tr

Abstract

Advertising strategies have evolved over time to target women, shaping their behaviors and attitudes towards food. This research investigates how printed food advertisements have influenced women's perceptions of their bodies, food choices, and overall self-image. Specifically, it explores how advertisements contribute to the construction of gendered narratives in society, portraying women as both consumers and caretakers. The study deals with a number of ads to show how they perpetuate societal expectations, and how they impact women's psychological and physical relationship with food. By examining historical trends, current advertising practices, and the cultural contexts in which these ads are placed, the research provides a comprehensive picture of the role of printed media in shaping modern food culture and consumer behavior.

The study uses a qualitative approach grounded in Teun A. van Dijk's discourse analysis framework, which allows for an in-depth exploration of the connection between language, power, and social cognition in media. Van Dijk's method is particularly effective for this type of research, as it helps uncover not just the explicit messages in food advertisements, but also the underlying societal messages that shape our understanding of food, health, and gender roles. Through this lens, the analysis goes beyond surface-level content to examine the subtle ways in which advertisements shape consumer behavior and influence perceptions of body image. The research focuses on the analysis of print ads from a range of time periods and cultural contexts, looking at both the visual and textual elements of these advertisements, and considering how these elements work together to construct meaning and influence public perceptions of food and femininity.

Keywords: advertisement, women, body, consumption

Jel Classifications: M31, M37, B54, D11

Fuzzy Decision Systems for Optimizing Rooftop Carbon Offset: Prioritizing Bamboo for Long-Term Carbon Retention

Abdullayev Emil Eldar

Azerbaijan State University of Economics (UNEC)
abdullayev.emil.eldar.2023@unec.edu.az

Marius Balas

Professor at Aurel Vlaicu University of Arad, Romania
marius@drbalas.ro

Abstract

The push for urban sustainability now focuses on carbon sequestration optimization through rooftop agriculture which has become a primary solution to reach this objective. Users of urban areas can reduce their carbon footprint through rooftop gardens which turn underutilized rooftops into active carbon storage facilities. Most studies that evaluate rooftop agriculture systems fail to analyze the essential decomposing process of plant biomass because it results in atmospheric carbon emissions. The assessment of rooftop carbon sequestration effectiveness might be exaggerated if decomposition processes are not included in analysis. The proposed decision support system uses fuzzy logic to help choose plants while considering growth characteristics alongside decomposition analyses to reduce post-life carbon emission rates. A fuzzy logic system built with SciKit-Fuzzy through Python modeling processed six essential variables which incorporated growth rate together with biomass density as well as water requirement and light sensitivity and maintenance level and decomposition rate to represent sustainable plant criteria. The research identified *Fargesia murielae* (Umbrella Bamboo) as the best plant species because it decomposes slowly while producing high biomass yields with low resource needs and maintaining strong carbon storage for an extended period.

Keywords: Fuzzy logic, rooftop greenhouse, carbon sequestration, bamboo, decomposition rate

JEL Classifications: Q01, Q24, C63

Integrating Sustainable Machinery Maintenance and Recycling Practices for Environmental Sustainability and Carbon Neutrality

Abdullayev Hamid Shahmar

Azerbaijan State University of Economics (UNEC)
hamid_abdullayev@unec.edu.az

Huseynzade Elnur Magsad

Azerbaijan State University of Economics (UNEC)
e_huseynzade@unec.edu.az

Harsh Sable

Sharda School of Allied Health Sciences, Sharda University
harshsable0308@gmail.com

Abstract

This paper examines the important role of sustainable maintenance and recycling of machinery in advancing environmental sustainability, circular economy principles and carbon neutrality goals. Industrial sectors remain major contributors to environmental degradation due to excessive energy use, greenhouse gas emissions and waste generation. A strategic opportunity lies in integrating sustainability into machinery maintenance and end-of-life equipment management to minimize environmental impacts. This study demonstrates that adopting environmentally conscious practices in industrial maintenance and recycling provides environmental, operational and economic benefits. Using a multidisciplinary approach that combines a literature review, industry case studies and qualitative comparative analysis, the study outlines strategies to reduce environmental footprints while improving performance. The focus is on the confectionery industry, where energy-intensive production processes present distinct challenges and opportunities for sustainability. The analysis shows that sustainable maintenance not only supports environmental goals, but also increases machine reliability, reduces maintenance costs and increases overall competitiveness. The study acknowledges limitations such as equipment variability and gaps in long-term durability data, yet reinforces the practical relevance of its findings. By adopting predictive maintenance, recycling programs, and smart monitoring systems, industries can make a meaningful contribution to global carbon neutrality and circular economy initiatives, while also strengthening operational sustainability and resilience.

Keywords: Sustainable Maintenance, machinery recycling, environmental sustainability, circular economy, carbon neutrality

JEL Classifications: Q55, Q56, O14, O33

Azerbaycan Ekonomisinde Döngüsel Ekonomi Modeli ve Politikalara Yönelik Bir İnceleme

Abdullayev Murad Hikmet

Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi (UNEC)
muradabdullayev501@gmail.com

Özet

Bu çalışma döngüsel ekonomi, doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı, atıkların minimize edilmesi ve üretim süreçlerinin çevresel etkilerinin azaltılması ilkesine dayanan bir ekonomik modeli ele almıştır. Bu model, “al, yap, kullan, at” yerine “al, yap, kullan, geri dönüştür, yeniden kullan” yaklaşımını benimseyerek hem çevresel sürdürülebilirlik hem de ekonomik verimlilik sağlamayı hedefler. Bu bağlamda, döngüsel ekonomi modelinin Azerbaycan’daki potansiyel faydaları ve bu modele geçiş için gereken makroekonomik politikalar ele alınmıştır. Azerbaycan, döngüsel ekonomi modelini enerji verimliliği, geri dönüşüm ve yeşil teknolojiler gibi stratejilerle entegre edebilir. Özellikle yenilenebilir enerji sektörüne yapılan yatırımlar, döngüsel ekonominin temellerini güçlendirebilir. Ancak, mevcut ekonomik yapı, teknoloji altyapısı eksiklikleri ve finansal kaynak yetersizlikleri gibi zorluklar, dönüşüm sürecini zorlaştırmaktadır. Yine de, bu alanda yapılacak doğru yatırımlar ve hükümetin düzenleyici teşvikleri, Azerbaycan’ın sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmasını sağlayabilir. Sonuç olarak, Azerbaycan için döngüsel ekonomi, hem çevresel hem de ekonomik faydalar sağlayacak önemli bir strateji olarak öne çıkmaktadır. Makroekonomik politikaların doğru bir şekilde yönlendirilmesi, yeşil inovasyonun teşvik edilmesi ve geri dönüşüm gibi sektörel yatırımların artırılması, Azerbaycan’ın döngüsel ekonomi modelini başarılı bir şekilde benimsemesine yardımcı olabilir. Bu süreç, Azerbaycan’ın uzun vadeli kalkınma hedeflerine ulaşması için önemli bir adım olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Döngüsel Ekonomi, Sürdürülebilir Kalkınma, Yenilenebilir Enerji, Atık Yönetimi, Geri Dönüşüm, Yeşil Teknolojiler
Jel sınıflandırması: Q01, Q42, Q53, O44, P28

Finansal Karar Destek Süreçlerinde Kullanılan Çkkv Yöntemlerinin Güçlü ve Zayıf Yönleri

Abdullayev Sanan Ehtiram

Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi (UNEC), magistrant
abdullayev.sanan.ehtiram.2023@unec.edu.az

Özet

Günümüz finansal karar ortamları, birden fazla kriterin aynı anda dikkate alınmasını zorunlu kılan karmaşık yapılar içermektedir. Bu bağlamda, çok kriterli karar verme (ÇKKV) yöntemleri, finansal analiz ve değerlendirme süreçlerinde karar vericilere önemli avantajlar sunmaktadır. Bu çalışmada, finansal karar destek süreçlerinde yaygın olarak kullanılan AHP, TOPSIS, VIKOR ve ELECTRE gibi temel ÇKKV yöntemlerinin güçlü ve zayıf yönleri teorik düzlemde ele alınmakta ve karşılaştırmalı olarak değerlendirilmektedir. Çok Kriterli Karar Verme (ÇKKV) yöntemleri, birden fazla ölçütü aynı anda değerlendirerek en uygun kararı seçmeye yardımcı olan sistematik yaklaşımlardır. Özellikle karmaşık, belirsizlik içeren ve çok boyutlu karar ortamlarında, ÇKKV yöntemleri karar vericilere objektif ve karşılaştırmalı analiz imkânı sunar. Finans, yönetim ve birçok alanda yaygın olarak kullanılmaktadır. AHP, TOPSIS, VIKOR ve ELECTRE bu yöntemler arasında en bilinenleridir.

Çalışmada öncelikle ÇKKV yöntemlerinin karar süreçlerine katkıları, ağırlıklandırma teknikleri, hesaplama yapıları ve karar hassasiyeti açısından irdelenmiş; ardından her yöntemin finansal kararlarda hangi koşullarda daha uygun olduğu analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular, her yöntemin belirli bağlamlarda avantaj sağlarken, bazı durumlarda ise yöntemle özgü sınırlılıklar nedeniyle karar kalitesini olumsuz etkileyebileceğini ortaya koymaktadır.

Bu bağlamda çalışma, finansal karar alıcılar ve araştırmacılar için yöntem seçimine yönelik yapısal bir bakış açısı sunmakta ve yöntemlerin karar türüne göre nasıl optimize edilebileceğine dair çıkarımlar sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çok Kriterli Karar Verme, Finansal Karar Destek, AHP, TOPSIS, VIKOR, Yöntem Karşılaştırması

Jel kod: C44,D81,G11,G17

Süni İntellektin Yeni Peşələrdə Tətbiqi Və Əmək Bazarına Təsirinin Gələcək İnkişafı

Abdullazadə Solmaz Elçin

Azərbaycan Dövlət İqtisad Univeristeti (UNEC), magistrant
abdullazada.solmaz.elchin.2023@unec.edu.az

Xülasə

Süni intellekt (Sİ) texnologiyalarının son illərdə sürətlə inkişaf etməsi müxtəlif sahələrdə iş fəaliyyətinin avtomatlaşdırılmasına səbəb olmuş, nəticədə insan resurslarının daha çox yaradıcı və strateji istiqamətlərdə istifadə olunması zərurəti meydana çıxmışdır. Mövzu, əmək bazarında dəyişən tələblər və rəqəmsal bacarıqlara sahib mütəxəssislərə artan ehtiyac fonunda aktual xarakter daşıyır. Bu araşdırmanın əsas məqsədi süni intellektin yeni peşələrin yaranmasına və insan kapitalının funksional baxımdan yenidən formalaşmasına təsirini araşdırmaqdır. Tədqiqat 2014–2021-ci illəri əhatə edən statistik məlumatlar və elmi ədəbiyyatın müqayisəli analizi əsasında, deskriptiv metodologiya ilə həyata keçirilmişdir. Tədqiqat nəticələri göstərir ki, süni intellektin tətbiqi ilə data analitikləri, maşın öyrənməsi üzrə mütəxəssislər, kiber təhlükəsizlik və etik-hüquqi sahələrdə peşəkar kadrlara ehtiyac xeyli artmışdır. Bununla yanaşı, ənənəvi ixtisaslarda iş imkanlarının azaldığı müşahidə olunur. Müasir əmək bazarında rəqabət qabiliyyətini qorumaq üçün fasiləsiz təlim, rəqəmsal biliklərin artırılması və çevik idarəetmə prinsipləri əsas şərtlər kimi ön plana çıxır. Araşdırma eyni zamanda sosial və emosional bacarıqların insan və texnologiya arasında uğurlu əməkdaşlıqda əhəmiyyətini vurğulayır. Nəticə olaraq, təşkilatlar rəqəmsal dəyişikliklərə uyğunlaşmaq üçün ixtisaslaşmış kadrlara əsaslanan çevik strategiyalar qurmalı, dövlətlər isə müasir texnoloji reallıqlara cavab verən təhsil və hüquqi çərçivələri inkişaf etdirməlidirlər.

Açar sözlər: süni intellekt, əmək bazarı, yeni peşələr, rəqəmsal bacarıqlar, strateji idarəetmə.

JEL kodları: J21, J24, O33, O15

Sector-Based Analysis of Fossil CO₂ Emissions in Azerbaijan (1970–2023)

Abishov Rauf Rufat

Azerbaijan State University of Economics,
abishov.rauf.rufat.2023@unec.edu.az

Sedat Akleylek,

Associate Professor, Chair of Security and Theoretical Computer Science,
University of Tartu
sedat.akleylek@ut.ee

Abstract

This study investigates the long-term dynamics of sector-based fossil CO₂ emissions in Azerbaijan between 1970 and 2023. Using emission data primarily from the EDGAR database, supported by external sources including IEA and Climate Action Tracker, the paper analyzes emissions trends across key sectors such as power generation, transport, buildings, and industrial fuel use. The findings reveal a distinct trajectory: a sharp emissions decline after 1990 due to economic collapse and deindustrialization following independence, followed by a gradual resurgence driven by increased fossil fuel use in the transport and energy sectors. In recent years, emissions have stabilized at a relatively high level, with the power and transport sectors emerging as the leading sources. The continued reliance on fossil fuels, especially natural gas in electricity generation and oil in road transport, has slowed the pace of decarbonization. While Azerbaijan has outlined emissions reduction targets under the Paris Agreement and begun investing in renewable energy, current policies remain insufficient to reverse upward trends. This analysis highlights the structural challenges the country faces in shifting toward a low-carbon energy system and underscores the importance of accelerating renewable energy deployment and energy efficiency policies to achieve long-term climate goals.

Keywords: Fossil CO Emissions, Sectoral Emissions Analysis, Azerbaijan, Energy Transition, Climate Policy

JEL Classifications: Q53, Q54, Q58, O13, R48

Just In Time Production And Cost Management: An Application In Azerbaijan

Aghasiyeva Shamsiyya Ogtay

Azerbaijan State University of Economics (UNEC)
aghasiyyeva.shamsiyya.ogtay.2023@unec.edu.az

Abstract

Just in Time (JIT) is a modern production approach aimed at minimizing inventory and reducing waste. It focuses on producing goods only when needed and in the required quantities. This system helps reduce storage costs and improves overall cost management in production. In Azerbaijan, the application of JIT is gaining importance for optimizing local manufacturing processes. Companies implementing JIT are more flexible and responsive to market changes. It also contributes to higher product quality and increased customer satisfaction. JIT improves efficiency in logistics and supply chain operations in Azerbaijan. However, successful implementation requires strong planning, reliable supplier collaboration, and advanced technology. Several Azerbaijani companies have started adopting the JIT model and are showing positive results. Overall, JIT can provide a competitive advantage in production and cost control within Azerbaijan's industrial sector.

Keywords: Just-in-Time (JIT), cost management, lean manufacturing, Azerbaijan, industrial efficiency.

JEL Classifications: M11, D24, L60, O32

İaşə Müəssisələrində İstifadə Olunan Robot Və Mexanizmlərin Tətbiqinin Təhlil Edilməsi

Ağayev Şəhriyar

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)
agayev.shahriyar.adham.2023@unec.edu.az

Xülasə

Bu məqalədə müasir iaşə müəssisələrində robot və avtomatlaşdırılmış mexanizmlərin tətbiqi, onların funksional imkanları və xidmət keyfiyyətinə təsiri ətraflı şəkildə təhlil edilir. Rəqəmsal texnologiyaların və avtomatlaşdırma sistemlərinin sürətli inkişafı nəticəsində iaşə sahəsində əməliyyatların daha səmərəli və təhlükəsiz həyata keçirilməsi mümkün olmuşdur. Robot texnologiyalarının tətbiqi xidmət proseslərinin dəqiqliyini və sürətini artırmaqla yanaşı, insan resurslarına olan tələbatı azaldır, əmək məhsuldarlığını yüksəldir və qida təhlükəsizliyini təmin edən yeni standartların formalaşmasına zəmin yaradır. Bu texnologiyalar əsasən qida məhsullarının hazırlanması, porsiyalanması, qablaşdırılması, servis və təmizlik kimi sahələrdə istifadə olunur. Müasir robot sistemləri süni intellekt, sensorlar, mikroprosessorlar və real vaxt monitoring texnologiyaları ilə təchiz olunmuşdur və SCADA, IoT kimi idarəetmə sistemləri ilə integrasiya oluna bilirlər. Bununla belə, bu texnologiyaların geniş tətbiqi yüksək maliyyə xərcləri, texniki xidmətin çətinliyi və ixtisaslı kadrlara olan ehtiyac kimi müəyyən problemləri də özündə ehtiva edir. Məqalədə Yaponiyada və Cənubi Koreyada uğurlu tətbiq edilən nümunələrə istinad edilir və Azərbaycanın iaşə sektorunda bu texnologiyaların ilkin tətbiq imkanlarına da diqqət yetirilir. Gələcək perspektivlər arasında daha ağıllı, öyrənə bilən və enerji baxımından səmərəli sistemlərin tətbiqi ilə iaşə müəssisələrinin daha ekoloji və dayanıqlı hala gətirilməsi gözlənilir.

Açar sözlər: iaşə müəssisələri, robot texnologiyaları, avtomatlaşdırma, süni intellekt, qida təhlükəsizliyi.

JEL kodları: Q55, Q56, O14, O33

**Azərbaycan Şirkətlərində Strateji Planların Tətbiq Olunması
Vəziyyətinin Təhlili**

Ağayeva Könül Asəf

**Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC), i.ü.f.d., baş müəllim
konul.aghayeva@gmail.com**

Məmmədov Nihad Həmid

**Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC), magistrant
mammadov.nihad.hamid.2024@unec.edu.az**

Xülasə

Strateji planlaşdırma müasir dövrdə şirkətlərin davamlı inkişafı və rəqabətqabiliyyətliliyinin təmin olunmasında mühüm rol oynayır. Qlobal bazar münasibətlərinin intensivləşməsi, texnoloji yeniliklərin sürətlənməsi və iqtisadi dəyişikliklərin dinamikası Azərbaycanda fəaliyyət göstərən şirkətlərin də strateji idarəetməyə yönəlməsini zəruri edir. Rəqabət üstünlüyü əldə etmək və dəyişən bazar tələblərinə çevik cavab vermək üçün strateji planlaşdırma müəssisələrin uzunmüddətli məqsədlərinin müəyyənləşdirilməsi və bu məqsədlərə nail olmaq üçün resursların optimal şəkildə bölüşdürülməsi baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Bu tədqiqatın məqsədi Azərbaycan şirkətlərində strateji planların tətbiq səviyyəsini və onların effektivliyini qiymətləndirməkdir. Tədqiqat zamanı həm kəmiyyət, həm də keyfiyyət metodlarından istifadə olunmuşdur. Əldə olunmuş nəticələr göstərmişdir ki, strateji planlaşdırmanın həyata keçirilməsi zamanı qarşıya çıxan əsas problemlər sırasında insan resurslarının məhdudluğu, texniki bilik və təcrübə çatışmazlığı, təşkilati strukturun qeyri-effektivliyi, daxili kommunikasiyanın zəifliyi və dəyişikliklərin idarə olunmasında çətinliklər xüsusi yer tutur. Bundan əlavə, bəzi müəssisələrdə strateji planların sadəcə formal sənəd kimi tərtib olunması və onların əməliyyat səviyyəsində tətbiq edilməməsi də qarşıya çıxan problemlər sırasındadır. Bu çətinliklərin aradan qaldırılması üçün tövsiyə olunur ki, şirkətlər strateji planlaşdırmaya daha sistemli və kompleks yanaşmalı, müasir idarəetmə texnologiyalarından, o cümlədən rəqəmsal analitik alətlərdən və süni intellektdən istifadə etməli, təşkilati strukturda çeviklik və şəffaflıq prinsipini əsas götürməlidirlər. Eyni zamanda, bu sahədə ixtisaslaşmış mütəxəssislərin hazırlanmasına, davamlı təlimlərin təşkilinə və daxili innovasiya mühitinin formalaşdırılmasına xüsusi önəm verilməlidir. Belə bir yanaşma şirkətlərə yalnız mövcud bazar şəraitində deyil, eyni zamanda gələcəkdə qarşıya çıxacaq çağırışlara da daha hazırlıqlı şəkildə cavab verməyə imkan verəcək, strateji məqsədlərin daha uğurla reallaşdırılmasına və ümumi biznes effektivliyinin artırılmasına zəmin yaradacaqdır.

Açar sözlər: Strateji planlaşdırma, Azərbaycan şirkətləri, idarəetmə, təbiiqetmə, biznes strategiyası.

JEL Kodları: M12,L26,J24

Dayanıqlı Məhsul Tənzimləməsində Eko-Standartların Rolu

Ağayeva Minarə Elman

AR ETN İqtisadiyyat İnstitutu, Elmi işçi
minara.aghayeva@gmail.com

Xülasə

Dayanıqlı məhsullar istehsal mərhələsindən istehlak dövrünə qədər ətraf mühitə mənfi təsirləri azaltmağı hədəfləyən məhsullardır. Lakin bir məhsulun həqiqətən dayanıqlı olub olmadığını müəyyən etmək o qədər də asan deyil. Bu zaman eko-standartlar mühüm tənzimləyici rol oynayır.

Bu məqalədə induktiv və müqayisəli təhlil metodu vasitəsilə dayanıqlı məhsul tənzimləmələrinin bir aləti kimi eko-standartların rolu araşdırılmışdır. Eyni zamanda, dayanıqlı məhsulun həyat dövrünün müxtəlif mərhələləri üzrə eko-standartların təsnifatı təqdim edilmiş və bu standartların tətbiqinin ətraf mühitə təsirləri azaltmaqda və məhsulun dayanıqlığını təmin etməkdə oynadığı rol təhlil olunmuşdur. Bu standartların tətbiqinin müxtəlif ölkələr və müəssisələr üzrə faydaları və məhdudiyyətləri araşdırılmışdır.

Məqalənin əsas məqsədi, dayanıqlı məhsulun həyat dövrünün hər bir mərhələsində eko-standartların tətbiqini və bu standartların tənzimləyici alət kimi funksional əhəmiyyətini araşdırmaqdır.

Açar sözlər: Eko-dizayn, dayanıqlı məhsul, eko-standart, tənzimləmə
Jel kod: Q56

Azərbaycan Təhsil Sistemində İnnovasiyanın Müasir Problemləri

Allahverdiyeva Qəmərlar

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)
allahverdiyeva.qamar@gmail.com

Xülasə

Azərbaycan təhsil sistemində innovasiyanın müasir problemləri mövzusu, ölkədə təhsil sahəsində aparılan islahatlar, müasir texnologiyaların tətbiqi və global trendlərə uyğunlaşma prosesində üzləşilən çətinlikləri əhatə edir. Müasir dövrdə innovasiyalar təhsilin keyfiyyətini artırmaq, tədris prosesini daha effektiv və interaktiv etmək, eləcə də müəllim və şagirdlərin imkanlarını genişləndirmək üçün əsas vasitələrdən biri hesab olunur. Lakin bu sahədə bir sıra problemlər mövcuddur ki, onların həlli təhsil sisteminin daha səmərəli fəaliyyət göstərməsinə töhfə verə bilər. İlk növbədə, innovativ texnologiyaların təhsil sistemində integrasiyası məsələsi aktualdır. Azərbaycan təhsilində rəqəmsal texnologiyaların istifadəsi artmaqda olsa da, bu proses müəyyən çətinliklərlə müşayiət olunur. Bir çox məktəb və universitetlərdə müasir texnologiyalarla təchizatın yetərsiz olması, müəllimlərin və tələbələrin yeni texnologiyalardan istifadə bacarıqlarının kifayət qədər inkişaf etməməsi innovativ yanaşmaların tətbiqini ləngidən əsas faktorlardandır. Bununla yanaşı, təhsil müəssisələrinin infrastrukturunu və maddi-texniki bazasını innovasiyaların geniş miqyasda tətbiq olunmasına həmişə imkan vermir. Digər mühüm problem müəllimlərin innovativ tədris metodlarına adaptasiyası ilə bağlıdır. Müasir dövrdə pedaqoqların yalnız ənənəvi metodlarla dərs keçməsi kifayət etmir.

Açar sözlər: təhsil islahatları, tədris metodları, təhsil.
JEL Kodları: I21, I28, O33.

The Role of IFRS in SME Financial Reporting

Allahverdiyeva Saida Bahruz

Azerbaijan State University of Economics (UNEC)
allahverdiyeva.saida.bahruz.2023@unec.edu.az

Abstract

The application of International Financial Reporting Standards (IFRS) in the financial reporting of Small and Medium Enterprises (SMEs) has gained increasing relevance in the context of global economic integration. This study aims to explore the role of IFRS in enhancing the transparency, comparability, and reliability of financial statements prepared by SMEs. The research employs a qualitative methodology supported by case study analysis from selected SMEs operating under IFRS standards. Results indicate that the adoption of IFRS improves investor confidence, facilitates access to international markets, and strengthens financial discipline within SMEs. However, challenges such as the complexity of standards and cost of implementation were also identified. The study recommends tailored training programs for SME accountants and simplified IFRS guidelines to enhance compliance. Findings from this research contribute to the ongoing discourse on financial reporting standards and provide practical insights for policymakers, regulators, and SME stakeholders aiming for sustainable financial development and international competitiveness.

Keywords: IFRS, SMEs, financial reporting, transparency, standard adoption
JEL Classifications: M41, M48, L26, G38

The Impact Of Climate Change On Landscape Transformation

Amanova Shahnaz Salim

Baku State University
shahnaz.amanova@gmail.com

Abstract

In the modern era, climate change and anthropogenic factors are among the main factors affecting agriculture. Providing the growing population of the world with agricultural products, eliminating hunger, and optimizing the use of landscapes for this purpose are the main requirements of the era. In this regard, our research is devoted to a very relevant topic. The article studies the impact of climate change on the landscapes and their components in the Ajinohur foothills and surrounding areas. At this time, both modern and traditional research methods were used. The situation before the modern era was analyzed using literature materials from other researchers. However, at this time, satellite image processing was also used. In particular, we used the NDV index in the dynamics of vegetation. As a result of the research conducted, it was determined that various components of the landscape have undergone changes. This includes both natural and anthropogenic influences. Natural influences include, in particular, microclimate changes, and anthropogenic influences include overgrazing. To prevent this, grazing norms should be followed, vegetation degradation should be prevented, the grazing period should be chosen correctly, fertilizers should be used sparingly during planting, and precision agriculture should be used.

Keywords: zero hunger, agriculture, climate change, remote sensing
JEL Classifications: Q19

İşletme Yönetiminde Yapay Zeka: Verimliliğe Etkisi ve Potansiyel Faydaları

Aslanlı Elşen Rövşen

Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi (UNEC), magistrant
aslanli.elshan.roshan.2023@unec.edu.az

Özet

Bu çalışma, işletme yönetim süreçlerinde yapay zeka (YZ) kullanımının işletme verimliliği üzerindeki etkilerini kapsamlı bir şekilde analiz etmektedir. Günümüzün hızla dijitalleşen iş dünyasında yapay zeka, işletmelere stratejik karar alma, süreç otomasyonu, müşteri ilişkileri yönetimi, veri analizi ve kaynak optimizasyonu gibi pek çok alanda önemli katkılar sunmaktadır. Yapay zeka teknolojilerinin işletme süreçlerine entegrasyonu, sadece operasyonel verimliliği artırmakla kalmamakta, aynı zamanda karar alma mekanizmalarını daha hızlı ve isabetli hale getirerek rekabet avantajı sağlamaktadır.

Çalışma, YZ'nin iş gücü verimliliğini artırması, maliyetleri düşürmesi, ürün ve hizmet kalitesini iyileştirmesi ve inovatif çözümlerin ortaya çıkmasına katkı sağlaması gibi potansiyel faydalarını detaylı şekilde ele almaktadır. Bununla birlikte, YZ entegrasyonunun önünde bulunan teknolojik, altyapısal, mali ve etik zorluklara da dikkat çekilmektedir. Ayrıca, işletmelerin bu dönüşüm sürecini daha etkin bir şekilde yönetebilmeleri için stratejik öneriler sunulmakta ve gelecekte yapay zekanın hangi alanlarda daha fazla etkili olabileceğine dair öngörüler paylaşılmaktadır. Sonuç olarak, bu çalışma YZ'nin işletme yönetiminde daha esnek, yenilikçi ve verimli bir anlayışın gelişmesine katkı sağladığını ortaya koymaktadır.

Anahtar kelimeler: Yapay zeka, işletme yönetimi, verimlilik, süreç otomasyonu, dijital dönüşüm

JEL Kodları: M15, O33, D24, L21, C88

Azerbaycan Baęlamında Yeşil Ekonominin Kurumsallaşma Üzerindeki Etkisi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Aslanova Banovsha

Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi (UNEC)

banovsha.aslanova@unec.edu.az

aslanova.banovsha@ogr.hbv.edu.tr

Özet

Yeşil ekonomi, son yıllarda ekolojik dengeyi korumak, toplumsal sorumluluęu artırmak ve sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak amacıyla küresel ölçekte önemli bir stratejik yaklaşım olarak ortaya çıkmaktadır. Bu makalede, yeşil ekonominin Azerbaycan Cumhuriyeti'ndeki işletmelerin kurumsallaşması üzerindeki etkisi incelenmektedir. Azerbaycan'da yeşil ekonominin hayata geçirilmesi, hem ekonomik hem de çevresel sürdürülebilirlięin sağlanması için yasal ve ekonomik çerçevelerin iyileştirilmesini gerektiriyor. Makalede yeşil ekonomi ilkelerinin yerel mevzuata nasıl uyarlandığı, kurumsal yapıların bu geçişi nasıl destekleyebileceęi ve mevcut sorunların üstesinden gelmek için uygulanabilecek çözümler tartışılıyor. Aynı zamanda uluslararası deneyim ve bunların Azerbaycan bağlamındaki uygulamaları analiz edilmektedir. Amaç, Azerbaycan bağlamında yeşil ekonomi ile kurumsal kalkınma arasındaki ilişkiyi daha derinlemesine anlamak ve bu süreçte karşılaşılan engellerin aşılmasına yönelik öneriler sunmaktır.

Anahtar Kelimeler: Yeşil ekonomi, kurumsallaşma, sürdürülebilir kalkınma, yasal çerçeve, uluslararası uygulamalar

JEL Kodları: Q01, Q58, L51

Emerging Protein Alternatives: The Role of Algae and Edible Insects in Sustainable Food Systems

Aslanova Malak Hasan

Azerbaijan State University of Economics (UNEC)
melekali1@mail.ru

Abstract

Modern global food security and increasing energy consumption are driving the search for alternatives to high protein sources. Traditional animal protein production has serious environmental impacts and food systems are vulnerable to risk. This article explores the potential of new protein sources such as algae and edible insects. The complete nutritional value, low resource requirements and environmental advantages of algae make them a viable source of essential protein. At the same time, edible insects are attracting attention with their high protein, vitamin and mineral content, low greenhouse gas emissions and economic efficiency. The article also analyzes the nutritional value, production technologies and social management of algae and insects. Socio-cultural barriers, legislative processes and market trends are discussed. The study concludes that both algae and edible insects, with the right opportunities, technological development and regulatory role, can play an important role in global food security. The main themes of the article are intended for future development directions and specific objectives.

Keywords: alternative protein sources, algae, edible insects, sustainable food systems, food security

JEL Classifications: Q18, O13, L66

Влияние прямых иностранных инвестиций на экономический рост в Азербайджане

Азизова Алика

**Азербайджанский Государственный Экономический Университет
azizovaalika1@gmail.com**

Резюме

Прямые иностранные инвестиции (ПИИ) играют ключевую роль в экономическом развитии Азербайджанской Республики. Активное привлечение и эффективное использование ПИИ могут содействовать долгосрочному процветанию и укреплению позиций Азербайджана в мировой экономике. Целью данного исследования является изучение взаимосвязи между экономическим ростом (показателями, определяющими его) и прямыми иностранными инвестициями в Азербайджанской Республике. В ходе исследования были использованы методы сбора и анализа данных, включая эконометрическое моделирование, корреляционный и регрессионный анализ (МНК), анализ распределения переменных, графический анализ, а также диагностические тесты — Харка-Бера (на нормальность), Дарбина-Уотсона (на автокорреляцию), VIF анализ (на мультиколлинеарность) и Уайта (на гетероскедастичность). В ходе исследования изучена взаимосвязь между экономическим ростом и ПИИ. При увеличении ПИИ на 1%, ВВП увеличивается на 1.81%, при прочих равных условиях.

Ключевые слова: экономический рост, Прямые иностранные инвестиции (ПИИ), сальдо торгового баланса, внутренние инвестиции
JEL-коды: F21, F32, E22, O47

Babayeva Aygül Kamran

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)
ababaye10.ab@gmail.com

Xülasə

Qlobal miqyasda artan ekoloji problemlər və iqtisadi sistemin davamlı inkişafa yönələn transformasiyası yaşıl sənaye müəssisələrinin əhəmiyyətini daha da ön plana çıxarmışdır. Bu tədqiqatın əsas məqsədi eko-innovasiyaların tətbiqi çərçivəsində yaşıl sənaye müəssisələrinin davamlı inkişafa təsirini təhlil etməkdir. Tədqiqatda sisteməlik analiz yanaşması və müqayisəli metodologiya tətbiq olunmuş, həm qlobal təcrübələr, həm də Azərbaycanın spesifik xüsusiyyətləri nəzərə alınaraq mövzu araşdırılmışdır. Araşdırmanın nəticələri göstərir ki, yaşıl sənaye modelləri resursların daha səmərəli istifadəsinə, karbon qazı tullantılarının azalmasına və ekoloji tarazlığın qorunmasına ciddi töhfələr verir. Eko-innovasiyalara əsaslanan texnoloji həllər sənaye sahəsində enerji səmərəliliyini artırmaqla yanaşı, rəqabət qabiliyyətinin də yüksəlməsinə şərait yaradır. Xüsusilə, təkrar istehsal texnologiyalarının tətbiqi, tullantıların minimuma endirilməsi və materialların yenidən istifadəsi sənaye müəssisələrinin dayanıqlı fəaliyyətini təmin edir. Eyni zamanda, yaşıl texnologiyaların inkişafı, bioloji müxtəlifliyin qorunması və təbii ehtiyatların səmərəli idarə olunması məsələləri aktuallaşır. Araşdırmanın nəticələri dövlət siyasətində yaşıl keçidin təşviqi, ekoloji normativlərin təkmilləşdirilməsi və yaşıl investisiya təşviqlərinin artırılması üzrə tövsiyələr təqdim edir. Məqalə, dairəvi iqtisadiyyat prizmasından çıxış edərək yaşıl sənayenin inkişafına elmi və praktik baxımdan töhfə verə biləcək nəticələri ortaya qoyur və bu yanaşmaların tətbiqinin cəmiyyətin davamlı inkişafa doğru irəliləməsində mühüm rol oynaya biləcəyini vurğulayır.

Açar sözlər: Yaşıl sənaye müəssisələri, davamlı inkişaf, sənaye innovasiyaları, ekoloji innovasiyalar, dairəvi iqtisadiyyat
JEL kod: Q01, Q55, O33

The Role Of Green Energy In The Development Of The Circular Economy In Azerbaijan

Babayeva Farida Sarkhan

**Azerbaijan State University of Economics (UNEC) International School
of Economics,
farida.babayeva@unec.edu.az**

Abstract

The circular economy is an economic model focused on eliminating waste, promoting resource reuse, and restoring natural systems. A transition to renewable (“green”) energy is vital for achieving these objectives, as it reduces fossil fuel dependence and environmental pollution. It links green energy to circular economy goals, referencing global trends such as rising investments in solar and wind and international commitments under the Paris Agreement and COP28–COP29. In 2024, 92.5% of new global power capacity came from renewables (IRENA, 2024). Azerbaijan has made notable progress: it has adopted supportive policies, created SOCAR Green, partnered with international companies, and secured substantial funding. At COP29 in Baku, agreements were signed for 760 MW of solar capacity and a memorandum to develop 3.5 GW of offshore wind. These steps promote decarbonization, energy transition, and sustainable economic growth. The article also addresses challenges such as continued reliance on hydrocarbons and technical and financial barriers, offering recommendations to expand renewables, improve regulation, and strengthen international cooperation and stakeholder engagement.

Keywords: circular economy; green energy; renewable energy; sustainable development; Azerbaijan.

JEL codes: Q01; Q42; O13.

Ekoloji Tarazlığın Qorunmasında Meşələrin Əsas Funksiyaları

Babayeva Nərmin Dünyamin

babayeva.narmin.dunyamin.2023@unec.edu.az

Xülasə

Məqalədə ekoloji tarazlığın qorunmasında meşələrin əsas funksiyaları və əhəmiyyəti haqqında söz açılmışdır. Qeyd edilmişdir ki, insanların həyatına, məişətinə meşə qədər yaxından daxil olan təbiət sərvəti azdır. İnsanlar bütün ömrü boyu təbiətin yaratdığı bu qiymətli sərvətlə, onun nemətlərilə maraqlanmış, onların öyrənil-məsində, mədəniləşdirilməsində öz qüvvəsini əsirgəməmişdir. Meşə təbiətin orijinal və təkrarolunmaz hissəsidir. O, öz qa-nunları ilə yaşayır və inkişaf edir. Öz mövcudluğu və inkişafı üçün meşə öz-özünə əlverişli şərait yaradır, qida və su ilə öz-özünü təmin edir, təzələyir, gələcək nəslinin-qorunub saxlanması üçün özünə qayğı göstərir. Meşələr biosferin mühüm tərkib hissəsi olmaqla, ekosistemin sabitliyinin təminində, iqlim tənzimlənməsində, su ehtiyatlarının qorunmasında və bioloji müxtəlifliyin saxlanmasında əvəzsiz rol oynayır. Son illərdə antropogen təsirlər, qeyri-qanuni qırıntılar, iqlim dəyişikliyi və düzgün idarəetmənin olmaması meşə ehtiyatlarının azalmasına, torpaq eroziyasının artmasına və ekoloji tarazlığın pozulmasına səbəb olmuşdur. Bu səbəbdən, meşələrin mühafizəsi və bərpaı ekoloji təhlükəsizliyin və davamlı inkişafın təminində prioritet məsələ kimi çıxış edir.

Açar sözlər: meşə, ekoloji tarazlıq, funksiya, mühafizə, bərpa.

Jel kod: Q23, Q01

Eko-dizayn və Yaşıl Texnologiyaların Dairəvi İqtisadiyyat Modelində Yeri

Bağırov Anar

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
anar.bagirov12@gmail.com

Xülasə

Müasir dövrdə resursların effektiv və səmərəli idarə olunması və ətraf mühitin qorunması global çağırışların əsas prioritetlərindən biridir. Bu kontekstdə dairəvi iqtisadiyyat modeli, istehsal və istehlak proseslərinin davamlı şəkildə təşkili baxımından xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Bu məqalədə eko-dizayn və yaşıl texnologiyaların dairəvi iqtisadiyyat modelindəki rolu, funksional əhəmiyyəti və qarşılıqlı təsir mexanizmləri tədqiq edilir. Tədqiqat işinin əsas məqsədi bu texnoloji və dizayn yanaşmalarının iqtisadiyyatın davamlılığına verdiyi töhfələri qiymətləndirməkdir. Araşdırmada mənbə təhlili, müqayisəli analiz və sistemləşdirilmiş yanaşma metodlarından istifadə edilmişdir. Əldə edilmiş nəticələr göstərir ki, eko-dizayn məhsulun həyat dövrü boyunca resursların səmərəli və effektiv istifadəsini təşviq edir və tullantının yaranma ehtimalını azaldır; yaşıl texnologiyalar isə alternativ enerji, təkrar emal və karbon emissiyalarının azaldılması vasitəsilə dairəvi iqtisadiyyatın dayanıqlığını dəstəkləyir. Əlavə olaraq məqalədə eyni zamanda Azərbaycanda bu yanaşmaların tətbiqi vəziyyəti və qarşıda duran çağırışlar da təhlil olunur. Təvsiyə edilir ki, eko-dizayn prinsipləri yerli standartlara inteqrasiya olunsun, yaşıl texnologiyaların təşviqi üçün vergi və maliyyə güzəştləri nəzərdə tutulmalıdır.

Açar sözlər: eko-dizayn, yaşıl texnologiyalar, dairəvi iqtisadiyyat, davamlı inkişaf, resursların optimallaşdırılması

Jel Code: Q56, O44, L23

Süni İntellekt Və Dairəvi İqtisadiyyat Prinsiplərinin Dayanıqlı Təhsil Ekosistemləri Yaratmaqda Rolu

Bağirova Ceyran Natiq

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
Baghirova.jeyran.natig.2023@unec.edu.az

Xülasə

Bu araşdırma dairəvi iqtisadiyyat prinsiplərinin təhsildə tətbiqi ilə süni intellektin dayanıqlı təhsil mühitləri formalaşdırılmasındakı rolunu öyrənir. Tədqiqat, süni intellektin təlim nəticələrini yaxşılaşdırma potensialını və eyni zamanda resursların səmərəli istifadəsini nəzərdən keçirir. Analizlər göstərir ki, süni intellekt alətlərinin təhsil mühitinə integrasiyası fərdiləşdirmə imkanlarını genişləndirir və öyrənmə prosesini optimallaşdırır. Araşdırma süni intellekt və dairəvi iqtisadiyyat yanaşmalarının birləşməsindən yaranan sinergiyaya xüsusi diqqət yetirir, bu texnologiyaların Azərbaycan kontekstində tətbiq perspektivlərini təhlil edir. Tədqiqat nəticələrinə görə, rəqəmsal təhsil resurslarının süni intellektlə idarə edilməsi, materialların təkrar istifadəsini asanlaşdırır və bununla da resursların dövrüyyədə qalma müddətini artırır. Azərbaycanda rəqəmsallaşma prosesinin güclənməsi və müasir texnologiyaların təhsildə artan tətbiqi, dayanıqlı təhsil ekosisteminin formalaşması üçün əlverişli zəmin yaradır. Mütəxəssislərin fikrincə, süni intellekt texnologiyalarının dairəvi iqtisadiyyat prinsipləri ilə birgə tətbiqi həm təhsil keyfiyyətini yüksəltməyə, həm də resurslardan istifadənin optimallığını təmin etməyə imkan verir. Bu integrasiya nəticəsində tələbə məmnuniyyəti, təlim effektivliyi və resurs qənaəti göstəricilərinə əhəmiyyətli yaxşılaşma müşahidə olunur. Tədqiqat, dairəvi iqtisadiyyat və süni intellektin birgə tətbiqinin həm iqtisadi, həm də ekoloji baxımdan davamlı təhsil sistemləri qurmaq üçün əhəmiyyətli potensialını vurğulayır və bu sahədə gələcək tədqiqatlar üçün istiqamətlər təklif edir.

Açar sözlər: süni intellekt, dairəvi iqtisadiyyat, dayanıqlı təhsil, tələbə nailiyyətləri, təhsil resursları

JEL kodlar: I21, I25, O33, Q01, Q55

İcbari Tibbi Sığortanın Sosial-iqtisadi Məzmunu

Bağırzadə Münəvvər İsax

**İcbari Tibbi Sığorta üzrə Dövlət Agentliyi,
baghircadamuna@gmail.com**

Əkbərov Arif Anatoliy

**İcbari Tibbi Sığorta üzrə Dövlət Agentliyi,
ftiziatr@yahoo.com**

Xülasə

Cəmiyyətin istənilən sferasına aid xidmət və prosesin iqtisadi dəyəri onun məzmun və icra formasından birbaşa asılı olan keyfiyyətdir. Xidmət və icranın iqtisadi dəyərini ifadə edən məzmun göstəriciləri sırasında sosial-iqtisadi məzmun xüsusi pay götürür, yəni prosesin, islahatın iqtisadi dəyəri onun sosial-iqtisadi məzmunu ilə ölçülür. Sosial-iqtisadi məzmun birbaşa sosial rifahla bağlı anlayışdır. Cəmiyyətdə tətbiq edilən hər bir islahatın, icra mexanizminin cəmiyyət üzvlərinin sosial rifahı ilə bağlılığı onun sosial məzmununu təşkil edir. Məlumdur ki, iqtisadi dəyərləndirmədə fəaliyyətin başlanğıc və son nöqtəsi, yaxud gözlənilən sonluq müqayisəli təhlilə cəlb edilməlidir. Prosesə belə yanaşma onun iqtisadi dəyərinin ölçülməsini təşkil edir. Problemə bu iki aspektin vəhdətində yanaşma isə məsələnin sosial-iqtisadi məzmununu reallaşdırır. Bu tədqiqatın əsas məqsədi icbari tibbi sığortanın tətbiqi prosesinin sosial-iqtisadi məzmununu təhlil etmək və bu islahatın əhəlinin sosial və iqtisadi rifahına təsirini qiymətləndirməkdir. Tədqiqat empirik müşahidə, müqayisəli təhlil və sosial sorğu metodları ilə aparılmışdır. Nəticələr icbari tibbi sığortanın tətbiqinin səhiyyə xidmətlərinə əlçatanlığı artırdığını və əhəlinin səhiyyə ilə bağlı xərclərini azaltıldığını göstərmişdir. İcbari tibbi sığortanın xidmətlər zərfinin genişləndirilməsi və əhatə dairəsinin artırılması tövsiyə olunur.

Açar sözlər: icbari tibbi sığorta, sosial-iqtisadi məzmun, iqtisadi dəyər
JEL kodlar: I15

İşğaldan Azad Edilmiş Ərazilərdə Turizm Perspektivləri: Qarabağ Modeli

Balayev Əhəd Natiq

**Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
balayevhd@gmail.com**

Xülasə

Azərbaycan zəngin təbii və tarixi irsi ilə Cənubi Qafqaz regionunda yüksək turizm potensialına malik ölkələrdən biridir. Xüsusilə Qarabağ bölgəsi işğaldan azad olunmuş əraziləri ilə, sağlamlıq turizmi, ekoturizm və mədəni irs turizmi üçün əlverişli şəraitə malikdir. Bu turizm növləri regionun təbii-coğrafi imkanları və bərpa olunan resursları ilə sıx bağlıdır.

Qarabağda yerləşən müalicəvi bulaqlar, mineral və termal su ehtiyatları, eləcə də nadir ekosistemlər ekoturizm və sağlamlıq turizmi üçün əsas baza yaradır. Şuşa, Kəlbəcər, Xocavənd kimi bölgələr isə həm təbii gözəllikləri, həm də tarixi-mədəni irsi ilə mədəni turizm istiqamətində geniş perspektivlər təqdim edir. Bu regionlarda investisiya yönümlü prioritet sahələr əsasən turizm infrastrukturunu, yaşayış və nəqliyyat sistemləri, eləcə də rekreasiya məkanlarının inkişafına yönəlməlidir.

Məqalədə Qarabağ bölgəsinin turizm potensialı təhlil olunur, dövlətin strateji planlamasının və regional idarəetmənin əhəmiyyəti vurğulanır. Nəticə olaraq qeyd olunur ki, bu sahənin davamlı inkişafı üçün müasir infrastruktur planlarının hazırlanması, təhlükəsizlik təminatları, investisiya təşviqi və dövlət-bələdiyyə əməkdaşlığı əsas prioritetlər sırasına daxil edilməlidir. Bu yanaşma yalnız regionun iqtisadi dirçəlişinə deyil, ümumilikdə ölkənin dayanıqlı inkişaf strategiyasına töhfə verə bilər.

Açar sözlər: Qarabağ, Turizm növləri, İnvestisiya prioritetləri, Dövlət siyasəti, İnfrastruktur inkişafı

JEL: L83, R58, O18, H54, Z32

Sahibkarlıq Subyektlərində Ehtiyatların Uçotunun Təşkili

Baxşiyev Nicat Telman

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti, magistrant
bakhshiyev.nijat.telman.2023@unec.edu.az

Xülasə

Azərbaycanda aktivlərin uçotunun düzgünlüyünün yoxlanılması üçün audit prosedurlarının təkmilləşdirilməsi qabaqcıl yoxlama metodlarının qəbulunu, texnologiyadan istifadəni, mövcud standartlara riayət etməyi və hərtərəfli sənədlərin saxlanması nəzərdə tutur. Bu təkmilləşdirmələr Azərbaycanın maliyyə və biznes mühitinə daha çox inam və inamın yaranmasına töhfə verən, maliyyə hesabatlarının dürüstlüyünü gücləndirən yüksək keyfiyyətli auditləri təşviq etmək üçün vacibdir. Bu baxımdan tədqiqatda yer alan məlumatlar audit prosedurlarının təkmilləşdirilməsi baxımından olduqca aktualdır.

Effektiv audit prosedurları aktivlərin düzgün uçota alınmasını, düzgün qiymətləndirilməsini və milli və beynəlxalq standartlara uyğun hesabat verilməsini yoxlamaq üçün çox vacibdir. Bu prosedurların təkmilləşdirilməsinin əsas məqsədi aktivlərin uçotunun təşkilatın maliyyə vəziyyətinin həqiqi və ədalətli görünüşünü əks etdirməsini təmin etmək, maraqlı tərəfləri qərar qəbul etmək üçün etibarlı məlumatla təmin etməkdir.

Tədqiqatda analitik və müqayisəli yanaşma, statistik təhlil metodlarından istifadə olunmuş, yerli və xarici təcrübələr araşdırılaraq effektiv nümunələr müəyyənəndirilmişdir.

Tədqiqat nəticələri ehtiyatlar və uzumüddətli aktivlərin auditinin təkmilləşdirilməsinin vacibliyini göstərmişdir. Nəticə etibarilə, təkliflər ondan ibarətdir ki, ehtiyatlar və uzunmüddətli aktivlərin auditinin təkmilləşdirilməsinə, maliyyə şəffaflığının artırılmasına və sahibkarlıq subyektlərinin iqtisadi dayanıqlığının gücləndirilməsinə əsas diqqət yönəldirilsin.

Açar sözlər: audit, standartlar, qiymətləndirmə üsulları, inventar xərcləri
JEL kodlar: M41, L21, D24, O33

Dairəvi İqtisadiyyatda Ticarət və Gömrük Siyasətlərinin Rolu: Ticarətin Asanlaşdırılması Vəsitəsilə Dayanıqlılığa Keçid

Bayramlı Aynurə Nemət

**Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti,
aynura.bayramli99@gmail.com**

Xülasə

Bu məqalə, institusional çərçivələrin və rəqəmsal həllərin qlobal davamlılıq məqsədlərinə necə dəstək verə biləcəyini araşdıraraq, ticarət, gömrük siyasəti və dairəvi iqtisadiyyat arasındakı əsas əlaqəni təhlil edir. Dairəvi və ənənəvi xətti iqtisadiyyat arasındakı fərqləri 3R prinsiplərini vurğulayaraq: azalt, təkrar istifadə et və təkrar emal et izah edir. Həmçinin bu tədqiqat təsviri məlumatların təhlili ilə dəstəklənən keyfiyyət yanaşmasından istifadə edir. Tədqiqatın əsas məqsədi dairəvi iqtisadiyyat ilə ticarət və gömrük siyasətləri arasında qarşılıqlı əlaqəni aşkar etmək və bu sahədə institusional uyğunsuzluqları və transformasiya imkanlarını araşdırmaqdır. Əvvəlcə mövzunun nəzəri əsaslarını incələmək və mövcud araşdırmaları təhlil etmək üçün hərtərəfli ədəbiyyat təhlili aparılmışdır. Bu çərçivədə Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Ticarət və İnkişaf Konfransı (UNCTAD), Ümumdünya Gömrük Təşkilatı (ÜGT), Ümumdünya Ticarət Təşkilatı (ÜTT) və milli gömrük orqanlarının hesabatları araşdırılıb. Azərbaycanın dairəvi iqtisadiyyata keçid cəhdləri gömrük təcrübələri ilə inteqrasiya baxımından qiymətləndirilib, Avropa İttifaqı(Aİ), Cənubi Koreya, Çin kimi ölkələrin təcrübələri ilə müqayisəli təhlil aparılıb. Bu prosesdə gömrük orqanları tərəfindən ticarətin asanlaşdırılması üçün həyata keçirilən tədbirlər çərçivəsində gecikmələrin minimuma endirilməsi, tarif sistemlərinin əsaslı yenilənməsi, güzəştlərin tətbiqi, yenidən emalla bağlı sahibkarlıq fəaliyyətlərinin təşviqi, “Yaşıl Gömrük” təşəbbüsləri, elektron xidmətlərin artırılması və rəqəmsal məhsulların ticarətinin təşviq edilməsi yolu ilə dairəvi ticarətinin həcmünün artırılması və asanlaşdırılması funksiyasına xüsusi diqqət yetirilir.

Açar sözlər: Dairəvi İqtisadiyyat, Ticarət Siyasəti, Gömrük Siyasəti, Yaşıl Gömrük

JEL Kodları: F18, Q56, F13, Q28, O44

Moda İndustriyasında Dairəvi İqtisadiyyat Modelinin Tətbiqi Və Azərbaycan Üçün İnkişaf Perspektivləri

Bayramova Ülkər

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
ulviyyaulkar@gmail.com

Xülasə

Məqalədə moda və tekstil sənayesində dairəvi iqtisadiyyat modelinin tətbiqinin zəruriliyi əsaslandırılır. Sürətli moda tendensiyalarının ətraf mühitə mənfi təsirləri araşdırılır, resurslardan səmərəli istifadənin əhəmiyyəti vurğulanır. Dünyanın aparıcı geyim brendlərinin dövrü modelə keçid təcrübələri təhlil olunur və Azərbaycanda bu modelin tətbiqi üçün təkliflər irəli sürülür. Məqalənin məqsədi ekoloji baxımdan davamlı moda sənayesinin inkişafını təşviq etməkdir. Eyni zamanda ətraf mühitin qorunması və insanları Təbiətə qarşı həssas olmağa çağırır. Qlobal moda sənayesi dünyanın ən sürətlə inkişaf edən, eyni zamanda ən çox çirkləndirən sahələrindən biridir. Geyimlərin sürətlə istehsal olunması və sürətlə atılması (fast fashion) ətraf mühitə və resurslara ciddi təsir göstərir. Bu kontekstdə təkrar istehsalat anlayışı – yəni geyim və tekstil məhsullarının yenidən istifadə olunması və ya yeni məhsula çevrilməsi – getdikcə daha çox əhəmiyyət qazanır. Bu məqalədə təkrar istehsalatın moda sənayesindəki rolu, tətbiq sahələri və gələcək potensialı təhlil olunacaq.

Açar sözlər: moda, eko moda, yaşıl dizayn, yaşıl, dairəvi iqtisadiyyat, sürətli moda, tekstil sənayesi, resurs səmərəliliyi, ekoloji davamlılıq, Azərbaycan.

JEL kodlar: Q55, L67, O44, R11

Dayanıqlı İstehlak Və Qida Təhlükəsizliyi

Bəbirova Ceyran Şəmsəddin

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
jeyran.babirova@gmail.com

Xülasə

Dayanıqlı istehlak anlayışı müasir cəmiyyətlərdə ekoloji sabitliyin, iqtisadi effektivliyin və sosial ədalətin təşviqində əsas strateji yanaşmalardan biri kimi qəbul edilir. Bu anlayış resursların səmərəli istifadəsi, məhsulun həyat dövrü boyunca ekoloji təsirin minimuma endirilməsi, etik istehsal və istehlak davranışlarının təşviqi prinsiplərinə əsaslanır. Tədqiqatda dayanıqlı istehlakın nəzəri əsasları, sosial-psixoloji komponentləri və texnoloji tətbiqləri ətraflı şəkildə araşdırılmışdır. Əsas vurğulardan biri, dayanıqlı istehlakın yalnız fərdi davranış aktı deyil, ictimai siyasətin və qlobal öhdəliklərin sintezi olan strukturlaşdırılmış bir transformasiya prosesi olmasıdır. BMT-nin Dayanıqlı İnkişaf Məqsədləri kontekstində bu yanaşma etik istehsal, resursların idarə edilməsi və maarifləndirmə vasitəsilə reallaşır. Qida sektorunda aparılan empirik araşdırmalar (FAO, ReFED, European Commission) bu prinsipin ərzaq təhlükəsizliyi və sosial ədalət baxımından rolunu vurğulayır. Azərbaycanda həyata keçirilən islahatlar – o cümlədən “Qida təhlükəsizliyi haqqında” Qanunun qəbul edilməsi, HACCP sisteminin tətbiqi və izlənilirlik texnologiyalarının pilot bölgələrdə sınaqdan keçirilməsi – bu qlobal tendensiyanın lokal səviyyədə necə reallaşdığını göstərir. Tədqiqat sübut edir ki, dayanıqlı istehlak yalnız ekoloji və iqtisadi deyil, həm də hüquqi və texnoloji innovasiyalar vasitəsilə dəstəkləndikdə effektiv nəticələr doğurur.

Açar sözlər: dayanıqlı istehlak, qida təhlükəsizliyi, ərzaq israfı, izlənilirlik texnologiyaları
JEL kodları: A19

Vergilərin İqtisadi Artıma və Yaşıl Transformasiyaya Təsiri

Beydullayev Vüqar Ravi

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
vuqarbeydullazadeh@gmail.com

Xülasə

Dövlət büdcəsinin formalaşmasında və dövlət xərclərin maliyyələşməsində əsas mənbələrdən biri kimi vergilər ümumilikdə iqtisadi artımın əsas göstəricilərinə və yaşıl iqtisadiyyata keçid dövründə yaşıl transformasiya alətlərinin tətbiq edilmə səviyyəsinə təsir edən əsas faktorlardandır. Bu baxımdan vergilərin sözügedən iqtisadi faktorlara təsirlərinin öyrənilməsi kifayət qədər aktualdır. Məqalənin ümumi məqsədi vergi həcm və daxilolmalarının iqtisadi artıma hansı şəkildə təsir gösdərdiyini aşkara çıxarmaq, müasir vergi dərəcələrinin və vergi güzəştlərinin yaşıl transformasiyaya təsirlərinin səviyyəsini öyrənməkdir. Eyni zamanda məqalənin məqsədi vergi gəlirləri ilə Ümumi Daxili Məhsul (ÜDM) arasında əlaqələrin səviyyəsinin öyrənilməsindən və müasir dövrdə yaşıl iqtisadiyyatın inkişaf etdirilməsində vergilərin rolunu aşkara çıxarmaqdan ibarətdir. Məqalədə 2004-2023-cü illər üzrə Azərbaycan iqtisadiyyatında vergi gəlirlərinin və ÜDM-in həcmələrinin təhlil edilməsi və onlar arasında əlaqələrin qiymətləndirilməsi üçün cədvəl və qrafik təsvir metodlarından, eyni zamanda vergi gəlirləri ilə ÜDM arasında korrelyasiya əlaqəsinin hesablanması üsulundan istifadə edilmişdir. Aparılan hesablamalar nəticəsində 2004-2023-cü illər üzrə ÜDM və vergi gəlirləri arasında korrelyasiya əmsalı 0.878, bu dəyişənlərin artım həcmələri arasında isə korrelyasiya əmsalı 0.630 olaraq müəyyən edilmişdir. Beləliklə, əldə olunan müsbət korrelyasiya əlaqələri göstərir ki, ÜDM-un artması vergi daxilolmalarının yüksəlməsinə əhəmiyyətli təsir göstərməkdədir. Eyni zamanda əldə olunan nəticələr göstərir ki, vergi növləri üzrə tətbiq edilən müxtəlif stimullaşdırıcı vergi güzəştləri iqtisadi artıma müəyyən dərəcədə müsbət təsir göstərir. Bundan əlavə olaraq təhlil edilən mənbələr əsasında müasir dövrdə vergi dərəcələrinin və güzəştlərinin yaşıl iqtisadiyyata keçid amillərinə effektiv təsirləri aşkara çıxarılmaqla, bu sahədə əsas istiqamətləndiricilərdən biri olması müəyyən edilmişdir.

Açar sözlər: iqtisadi artım, vergi siyasəti, Ümumi Daxili Məhsul.
JEL kodları: O23,O44,O52

Azərbaycan Logistika Sektorunda Qablaşdırma Praktikalарının Ekoloji Aspektdən Təhlili və Yaşıl Transformasiya İmkanları

Binyatov Rəhim Həbib

**Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti,
binyatzaderehim@gmail.com**

Xülasə

Bu məqalədə logistik qablaşdırmanın müasir vəziyyəti, ekoloji problemlərlə əlaqəli rolu və Azərbaycanla digər ölkələrin təcrübələrinin müqayisəli təhlili təqdim olunur. Məqsəd yaşıl logistika çərçivəsində qablaşdırmanın ətraf mühitə təsirini və səmərəli idarəetmə imkanlarını qiymətləndirməkdir. Tədqiqatda statistik məlumatların təhlili, normativ sənədlərin analizi və beynəlxalq təcrübələrin müqayisəsi metodlarından istifadə edilmişdir. Qlobal praktikada bioparçalanan materiallardan istifadənin, təkrar emal sistemlərinin və minimalist qablaşdırma dizaynının geniş tətbiqi müşahidə olunsada, Azərbaycanda bu sahədə sistemli yanaşmanın zəif olduğu müəyyən edilmişdir. Nəticələr göstərir ki, ölkəmizdə yaşıl qablaşdırma təşəbbüsləri fragmentar xarakter daşıyır və institusional dəstəyə ehtiyac var. Bu səbəbdən, effektiv qablaşdırma siyasəti üçün milli standartların hazırlanması və istehsalçılar üçün motivasiya mexanizmlərinin tətbiqi tövsiyə olunur. Logistika, tədarük zəncirinin idarə olunmasında əhəmiyyətli bir yer tutur və bunun tərkib hissəsi olan qablaşdırma da bu sahədə mühüm rol oynayır. Müasir dövrün tələblərinə cavab verən logistik qablaşdırma həm resursların daha səmərəli istifadəsinə, həm də müştəri məmnuniyyətinə töhfə verir. Bu yazıda müəssisələrdə logistik qablaşdırmanın müasir vəziyyəti və müxtəlif qablaşdırma növlərinin müqayisəsi barədə geniş məlumat veriləcəkdir.

Açar sözlər: yaşıl qablaşdırma, təkrar emal, logistika, ətraf mühit, ekoloji idarəetmə

JEL kodları: Q56, L91

Rəqəmsal İpək Yolu Layihəsi: Qlobal İqtisadi-Texnoloji Tendensiya- lar Konteksində Əhəmiyyəti

Cabbarova Kəmalə

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti UNEC
kemale65@gmail.com

İbrahimov Elvin

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti, magistrant
elvinibr92@gmail.com

Xülasə

Bu məqalə məhz Rəqəmsal İpək Yolu layihəsinin qlobal iqtisadi-texnoloji tendensiya-
lar fonunda əhəmiyyətini və perspektivlərini əhatə etmişdir. Layihənin
rəqəmsal texnologiyalar vasitəsilə beynəlxalq ticarəti və iqtisadi əməkdaşlığı
gücləndirməsi əsas mövzular arasında olmuşdur. Rəqəmsal İpək Yolu layihəsi
qloballaşan dünyanın rəqəmsal texnologiyalar vasitəsilə birləşdirilməsini təmin
etməklə, regional iqtisadi integrasiyanı sürətləndirməyi və yeni nəsil texnoloji
tərəfdaşlıqların formalaşdırılmasını hədəfləyən əhatəli bir strategiyadır. Süni
intellekt və böyük verilənlər texnologiyalarının tətbiqi ticarət əməliyyatlarının
çevikliyini və dəqiqliyini artırmışdır. Elektron platformalar, rəqəmsal idarəet-
mə və kibertəhlükəsizlik layihənin dayanıqlı və etibarlı fəaliyyət göstərməsi
üçün vacib komponentlərdir. Təhsil texnologiyalarının tətbiqi isə bilik müba-
diləsini artıraraq iştirakçı ölkələr arasında insan kapitalının inkişafına xidmət
edir. Məlumat bazalarının integrasiyası qlobal iqtisadi qərarların dəqiqliyini və
effektivliyini təmin edir. Araşdırma göstərmişdir ki, Rəqəmsal İpək Yolu layihə-
si yalnız texnoloji deyil, həm də iqtisadi və sosial integrasiyaya mühüm töhfə
verir. Qlobal iqtisadi sistemdə layihənin təsirinin artırılması üçün təkliflər və
gələcək inkişaf istiqamətləri müəyyən edilmişdir. Layihə, qlobal rəqəmsallaşma
və iqtisadi integrasiya proseslərini təşviq edən strateji bir təşəbbüs olaraq qi-
ymətləndirilmişdir.

Açar sözlər: rəqəmsal ipək yolu; süni intellekt; rəqəmsal infrastruktur; ki-
bertəhlükəsizlik; iqtisadi integrasiya.

JEL kodları: F15, O33, F63, H56

İdarəetmə Sistemlərində İnformasiya Təhlükəsizliyinin Qorunma Yolları

Camalxanov Nəcəf Elxan

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
jamalkhanov.najaf.elkhan.2023@unec.edu.az

Xülasə

Müasir idarəetmə sistemlərində informasiya təhlükəsizliyinin təmin olunması strateji əhəmiyyət daşıyan məsələ kimi çıxış edir. Rəqəmsal texnologiyaların sürətli inkişafı, informasiya resurslarının həcmnin artması və kiberhücumların intensivləşməsi nəticəsində təşkilatların fəaliyyətinin davamlılığını təmin etmək üçün informasiya təhlükəsizliyinin qorunması zərurəti daha da aktuallaşmışdır. Bu tədqiqatın əsas məqsədi idarəetmə sistemlərində informasiya təhlükəsizliyinin qorunma yollarını araşdırmaq, təhlükə mənbələrini müəyyənləşdirmək və effektiv müdafiə mexanizmlərini təklif etməkdən ibarətdir. Tədqiqat çərçivəsində müqayisəli təhlil, analitik yanaşma və sistemləşdirmə metodlarından istifadə olunmuşdur. Eyni zamanda beynəlxalq informasiya təhlükəsizliyi standartları (məsələn, ISO/IEC 27001) və onların tətbiqi təcrübəsi araşdırılmış, Azərbaycan şirkətlərində informasiya təhlükəsizliyi idarəetmə modelləri ilə bağlı real vəziyyət təhlil edilmişdir. Araşdırma nəticəsində məlum olmuşdur ki, bir çox idarəetmə sistemlərində informasiya təhlükəsizliyi üzrə siyasət və prosedurların olmaması, işçi heyətin bu sahədə bilik çatışmazlığı və texnoloji infrastrukturun zəifliyi əsas risk faktorları kimi çıxış edir. Sonda, tədqiqat informasiya təhlükəsizliyi mədəniyyətinin formalaşdırılması, risklərin qiymətləndirilməsi və müasir texnoloji həllərin tətbiqinin vacibliyini vurğulamışdır.

Açar sözlər: informasiya təhlükəsizliyi, idarəetmə sistemləri, kiberhücumlar, təhlükə mənbələri, iso/iec 27001
JEL kodları: L86, M15, K24

E-Ticaret Ekosistemi Ve Ödeme Sistemleri

Camalzadə Gündüz Şakir,

PhD., Karabük Üniversitesi,
gunduzcamaldadeh@sabah.edu.az

Vəliyeva Yeganə Arif,

M.Sc., İstanbul Üniversitesi,
yegana.valiyeva@ogr.iu.edu.tr

Camalzadə Elgiz Şakir,

PhD.c., İstanbul Üniversitesi,
elgizjamalzade2024@ogr.iu.edu.tr

Özet

Elektronik para (e-para) ve ödeme sistemleri, günümüz finans dünyasında teknolojinin hızlı ilerleyişiyle temel bir unsur haline gelmiştir. Bu yenilikçi araçlar, işlem süreçlerinde zaman ve maliyet avantajı sunarken, kullanıcı dostu bir deneyim sağlayarak ticareti daha hızlı, güvenli ve erişilebilir bir hale getirmektedir. Söz konusu araştırma, e-ticaret dünyasındaki ödeme sistemlerini derinlemesine inceleyerek bu alandaki dinamikleri ortaya koymaktadır. Çalışma, özellikle tüketicilerin e-ödeme sistemlerini tercih etmelerine yön veren ana unsurları mercek altına almaktadır. Bu unsurların analiziyle, e-ödeme sistemlerinin dijital ticaretteki dönüştürücü etkisi hakkında önemli bulgular sunar. Tüketicilerin bu sistemlere yönelik tutumlarını anlamak, daha etkin sistemler ve düzenleyici politikalar geliştirilmesine olanak tanıyarak güven ve kullanım oranlarını artırabilir. Araştırma, dijital ekonomide e-ödeme sistemlerinin kritik önemini vurgulayarak dikkat çeker. Sonuç olarak, finansal teknolojilerin gelişimi ve bu teknolojilerin tüketici davranışları ile piyasa dinamikleri üzerindeki etkileri hakkında devam eden tartışmalara değerli bir katkı sağlamaktadır.

Açar sözlər: elektronik ticaret, ödeme sistemleri, elektronik para, tüketici cihazları.

Jel kod: E4, E5, G3, J3, P2.

The Role of Forests and Plants in Carbon Offset Mechanisms

Jabiyev Ulvi Kamran

Azerbaijan State University of Economics
jabiyev.ulvi.kamran.2023@unec.edu.az

Marius Balas

Professor at Aurel Vlaicu University of Arad, Romania
marius@drbalas.ro

Abstract

Combatting climate change is one of the largest priorities on the planet during modern times. Of the techniques utilized in combating carbon emissions in this regard, one of the main objectives has been to minimize carbon emissions. Nature-based solutions, and more so projects carried out through forests and other forms of flora, are some of the techniques utilized in offsetting carbon emissions. Vegetation and forests absorb atmospheric carbon dioxide through photosynthesis and lock it up in biomass and soils, thus acting as natural sinks of carbon. This makes them focal points in the development of carbon credits. This paper looks into the role of forests and vegetation in carbon offsetting, the most common methods applied, the measurement and verification methods to carbon values, and best global project examples initiated under the umbrella of the Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) and the Food and Agriculture Organization (FAO). Further, the paper delves into challenges in utilizing these mechanisms such as additionality, leakage, uncertainties, and socio-economic impacts. By and large, while nature-based solutions represent hopeful pathways toward achieving carbon neutrality, they are contingent upon scientifically proficient measurement practices, transparent reporting, as well as robust institutional environments.

Keywords: Carbon Offset, Forest, Carbon Sequestration, Ecosystem services, Nature-based solutions

JEL Classifications: Q23, Q54, Q56, Q57, Q58

Azərbaycanda Təhsilə Formalarının İnkişafı və Yeni Reallıqlar: Distant və Eksternat Modellərinin İntegrasiyası

Cəbrayilova Kəminə

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
kamina.jabrayilova@unec.edu.az

Xülasə

Məqalədə Azərbaycan təhsilə formalarının inkişaf dinamikası və hüquqi çərçivəsi araşdırılır. Əsas diqqət distant və eksternat təhsil modellərinin müasir şəraitdə formalaşması, tətbiqi və bu modellərin birgə istifadəsinin təhsil imkanlarının genişləndirilməsi baxımından əhəmiyyətinə yönəldilmişdir. Pandemiya dövrü, Qarabağ müharibəsi sonrası şərait və rəqəmsal texnologiyaların təsiri kontekstində bu formaların çevik və inklüziv təhsilin qurulmasında rolu təhlil olunur. Eləcə də, təhsil formaları arasında integrasiya imkanları da təhlil edilir. Təhlil üsulu ümumi müşahidələrə əsaslanmışdır. Araşdırmanın əsas məqsədi gələcəkyönümlü təhsil prinsip və formalarına yön verməkdir.

Araşdırmada normativ-hüquqi sənədlərin təhlili, müqayisəsi, distant-eksternat təcrübələrinin kontent təhlili aparılmışdır. Eyni zamanda, beynəlxalq təcrübə ilə müqayisə edilərək Azərbaycan kontekstinə uyğun modelləşdirmə yanaşmaları təklif olunmuşdur.

Tədqiqat göstərir ki, distant və eksternat təhsil formalarının hüquqi və texnoloji cəhətdən daha çevik şəkildə integrasiyası regionlarda təhsil əlçatanlığını artırmaqla yanaşı, fərdiləşdirilmiş öyrənmə imkanlarını genişləndirə bilər. Bu modellərin yüksək təhsil pillələrinə uyğunlaşdırılması, xüsusilə bakalavriat səviyyəsində, rəqəmsal infrastrukturun gücləndirilməsi ilə mümkün ola bilər. Araşdırma həmçinin göstərir ki, bu formaların birgə istifadəsi sosial inklüzivlik və təhsil bərabərliyi baxımından mühüm potensiala malikdir.

Açar sözlər: təhsilə formaları, hüquqi baza, rəqəmsal transformasiya, regional inkişaf, inklüzivlik

JEL kodu: I21, I24, O15, O33

Azərbaycanda Qida Sənayesinin İxrac Potensialı: Biznes Mühitinin Reallıqları və Problemləri

Cəfərli Nahidə Məmməd

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
jafarli.nahida.mammad.2024@unec.edu.az

Xülasə

Məqalədə Azərbaycanda qida sənayesinin ixrac potensialını məhdudlaşdıran əsas çətinliklər və biznes mühitinin reallıqları təhlil edilmişdir. Bu mövzunun aktuallığı, qlobal bazarda rəqabətliyi artırması, ticarət razılaşmalarının genişlənməsi və qida sənayesinin ölkənin iqtisadiyyatındakı strateji rolu ilə birbaşa əlaqədardır. Mövzu, ölkənin qeyri-neft ixracının artırılması və qida məhsullarının beynəlxalq bazarda mövqeyinin gücləndirilməsi baxımından mühüm əhəmiyyət daşıyır. Tədqiqatda yerli qida şirkətlərinin səmərəliliyi, istehsal keyfiyyəti və ixrac imkanları təhlil edilmiş, bu sahədə infrastruktur çatışmazlığı, beynəlxalq sertifikatların əldə olunmasında çətinliklər və logistika problemləri kimi əsas maneələr göstərilmişdir. Məqalənin əsas məqsədi ixracı təşviq edən mexanizmləri müəyyənləşdirmək və qida sənayesinin inkişafı üçün praktiki tövsiyələr təqdim etməkdir. Bu çərçivədə rəqabətqabiliyyətin artırılması üçün məhsul keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması, texnoloji yeniliklərə keçid və effektiv tədarük strategiyalarının vacibliyi qeyd olunmuşdur. Təhlildə istifadə olunan metodologiya qida sənayesinin ixrac potensialının qiymətləndirilməsi məqsədilə statistik məlumatların təhlili, elmi mənbələrin araşdırılması və SWOT analizinin tətbiqini əhatə etmişdir. Araşdırma nəticəsində müəyyən olunmuşdur ki, Azərbaycanda qida sənayesinin ixrac potensialının reallaşdırılması üçün kompleks və məqsədyönlü tədbirlər zəruridir. İxrac prosesində qarşıya çıxan texniki, hüquqi və infrastruktur problemlərinin aradan qaldırılması, məhsulların beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılması və istehsal proseslərində innovativ texnologiyaların tətbiqi mühüm rol oynayır. Uyğun olaraq, ixracın artırılması üçün məhsulların beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılması, rəqabətə davamlı qiymət siyasəti və logistika imkanlarının təkmilləşdirilməsi əsas tövsiyələr kimi təqdim olunmuşdur.

Açar sözlər: Qida sənayesi, İxrac potensialı, İxracın stimullaşdırılması, İxrac maneələri

JEL kodları: F14, Q17, M2

Artificial Intelligence Applications in Wastewater Treatment: Optimizing Processes for a Sustainable Circular Economy

Jafarov Farid Teymur oghlu

Azerbaijan State University of Economics
jafarov.farid.teymur.2024@unec.edu.az

Abstract

Water scarcity and environmental pressures are pushing global communities to reconsider traditional wastewater management approaches. Conventional systems often fail to meet sustainability targets due to high energy demands and low resource recovery. The circular economy model offers a promising shift by reimagining wastewater as a recoverable resource, contributing to water reuse, energy extraction, and nutrient recycling.

This paper investigates the role of Artificial Intelligence (AI) in transforming wastewater treatment processes to align with circular economy principles. A systematic literature review covering academic publications between 2021 and 2024 was conducted. Key AI technologies examined include Artificial Neural Networks (ANNs), Support Vector Machines (SVMs), and Reinforcement Learning (RL), all applied in areas such as energy optimization, predictive maintenance, and contaminant detection. The findings show that AI-based systems increase operational efficiency and enable adaptive control and data-driven decision-making. Moreover, integration with Internet of Things (IoT) platforms enhances real-time monitoring and system resilience. This study contributes to a deeper understanding of how AI technologies can support circular wastewater systems and offers policy-oriented recommendations for broader adoption. The research presents a multidisciplinary view by linking engineering, environmental science, and digital transformation strategies under a common sustainability framework.

Keywords: Artificial Intelligence, wastewater treatment, circular economy, machine learning, environmental sustainability
JEL Codes : Q53, O32, Q01

Satellite Imagery and Machine Learning-Based Forest Monitoring: Emerging Approaches and Application Perspectives

Jalilov Nurlan Ilham

Azerbaijan State University of Economics
jalilov.nurlan.ilham.2024@unec.edu.az

Abstract

Forests play a vital role in regulating the global climate, preserving biodiversity, and supporting long-term ecological resilience. Yet rising rates of deforestation and degradation—driven by land conversion, resource extraction, and post-conflict land use—continue to challenge environmental monitoring efforts. While traditional assessment methods remain scientifically sound, they are often constrained by limited scale, infrequent updates, and high operational costs, especially in remote or data-scarce regions. In response, the convergence of satellite-based remote sensing and machine learning has opened new pathways for scalable, automated, and near-real-time forest monitoring. This paper examines the application of supervised machine learning methods—including Random Forests, Convolutional Neural Networks, and Long Short-Term Memory models—applied to multispectral imagery from platforms such as Sentinel-2. These models support accurate land cover classification, deforestation detection, and long-term trend analysis across a variety of landscapes. Global case studies from the Amazon basin and Pakistan highlight strong performance, with classification accuracies exceeding 90% in operational settings. The study further explores how these tools can be applied in data-scarce and ecologically sensitive regions, where conventional field surveys are limited by terrain, access, or resource constraints. The findings underscore the practical value of machine learning-driven forest monitoring while also emphasizing the enabling role of open-access satellite data, cloud-based computing infrastructure, and multimodal data fusion in strengthening national environmental governance and oversight.

Keywords: Machine Learning, Remote Sensing, Forest Monitoring, Deforestation Detection

JEL Codes: Q23, Q57, C38

Büdcə Xərclərinin Optimallaşdırılmasının Davamlı İqtisadi Artıma Töhfəsi

Çingizli Vüqanə Qabil

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
nuraliyeva.vugana.gabil.2023@unec.edu.az

Xülasə

Müasir dövrdə davamlı iqtisadiyyatın qurulması və sosial rifahın təmin edilməsi global inkişaf gündəminin əsas prioritetlərindən birinə çevrilmişdir. Mövzunun aktuallığı iqlim dəyişiklikləri, təbii resursların tükənməsi və artan sosial bərabərsizlik kimi problemlərlə daha da önə çıxır. Bu tədqiqatın məqsədi davamlı iqtisadiyyatın formalaşdırılması yollarını araşdırmaq və bu prosesdə sosial rifahın artırılması mexanizmlərini müəyyən etməkdir.

Tədqiqatda əsasən analitik və müqayisəli metodlardan istifadə edilmişdir. Müxtəlif ölkələrin davamlı inkişaf təcrübələri təhlil edilərək ümumi meyillər və effektiv yanaşmalar müəyyənləşdirilmişdir. Alınan nəticələr göstərir ki, iqtisadi siyasətin sosial və ekoloji faktorlarla uzlaşdırılması davamlı inkişafın əsas şərtidir. Yaşıl texnologiyaların tətbiqi, inklüziv sosial proqramların genişləndirilməsi və innovativ idarəetmə modelləri bu istiqamətdə effektiv nəticələr verir. Tədqiqatın nəticələrinə əsasən, dövlətlər iqtisadi inkişaf planlarında sosial rifahı ön plana çəkməli, resurslardan istifadə və istehsal proseslərində ekoloji standartlara əməl etməlidirlər. Təvsiyə olunur ki, qərarverici orqanlar davamlı inkişaf strategiyalarını hazırlayarkən yerli icmaların iştirakını təmin etsin və innovasiyaların dəstəklənməsinə xüsusi diqqət yetirsin.

Açar sözlər: Davamlı inkişaf, Sosial rifah, İqtisadi sabitlik, Ekoloji balans, Yaşıl texnologiyalar.

JEL kodları: Q01, D6, E63

The Importance of Inventory Management in Logistics and Supply Chain

Ayşe Çoban

Gaziantep University, Oğuzeli Vocational School, Gaziantep, Türkiye
aysecoban@gantep.edu.tr

Orhan Çoban

Gaziantep University, Faculty of Economics and Administrative Sciences,
Department of Logistic, Gaziantep, Türkiye
ocoban@gantep.edu.tr

Abstract

Developments in world economies are taking markets to a more competitive level every passing day. Companies that want to protect themselves from increasing competitive pressure and achieve their goals are constantly searching for ways to meet increasing customer demands on time and minimize operating costs. In this process, inventory management is one of the most important tools that can be used for logistics companies. It is important for businesses to maintain a balanced stock in order to meet customer needs.

This study examines the importance of inventory management in terms of logistics and supply chain. The operation of inventory management determines the efficiency of product storage. In this context, advances in techniques and management principles increase the use of moving load, increase delivery speed, improve service quality, reduce operating costs, and increase facility utilization and energy savings. Therefore, inventory management plays a very important role in the logistics sector. Thanks to inventory management, the current situation is reviewed and a strong system is developed, as well as appropriate inventory tools and techniques to connect production processes.

Keywords: Logistics chain, supply, inventory, performance, techniques
JEL Codes: L81, M11, R41

The Effect of Exchange Rate Volatility on Export Performance of Firms: The Case of Türkiye

Orhan Çoban

**Gaziantep University, Faculty of Economics and Administrative Sciences,
Department of Logistic, Gaziantep, Türkiye
ocoban@gantep.edu.tr**

Ayşe Çoban

**Gaziantep University, Oğuzeli Vocational School, Gaziantep, Türkiye
aysecoban@gantep.edu.tr**

Abstract

The economic growth and development of developing countries represent an important process. Stability policies must be planned and based on solid foundations. It is extremely important that the steps taken and economic programs include foreign trade in order for the program in question to provide sound data. The competitive structure of the globalizing world has made it necessary to revise foreign trade policies. The dizzying speed of today's information, transportation, shipping and new market conditions, international economic cooperation have increased global business opportunities and forced even well-known multinational companies to form strategic partnerships. Exchange rate volatility is one of the most important processes affecting the export performance of companies.

This study aims to examine the effect of exchange rate risk on company performance based on the example of Türkiye. In this context, after first addressing foreign trade, the possible risks that may arise in foreign trade will be emphasized. Then, the effects of exchange rate risk, in other words, exchange rate volatility, will be discussed.

Keywords: Foreign Trade, Risk Management, Exchange Rate Risk
JEL Codes: F31

Протекционизм и Экономический Рост в Азербайджане

Данисов Максим

**Азербайджанский Государственный Экономический Университет
danisovmaks@gmail.com**

Резюме

В данной статье анализируется влияние политики протекционизма на экономический рост в Азербайджане. Протекционизм – комплекс мер, применяемых для защиты национальной экономики от иностранной конкуренции. В статье рассматривается роль протекционизма в стратегии экономического развития Азербайджана и оцениваются его положительные и отрицательные последствия. Исследование охватывает период 2018-2024-е годы проводилось с помощью сравнительного анализа и логического обобщения. Показатели анализа взяты из сайта Государственного Комитета Статистики Азербайджанской Республики. Также были высказаны предложения относительно введения протекционистской политики для обеспечения экономического роста в стране.

Ключевые слова: Протекционизм, экономический рост, экономика Азербайджана, торговая политика, национальное производство
Jel Code: E69

Work Motivation Differences Between Private And Public Sector

Davidov Pini

**Azrieli Academic College of Engineering, Department of Industrial Engineering and Management, Jerusalem, Israel; UNEC Cognitive Economics Center, Azerbaijan State University of Economics
pinida@jce.ac.il**

Imanova Zarifa

**Azerbaijan State Oil and Industry University, Faculty of Information Technologies and Management, Baku, Azerbaijan,
zarife1955@mail.ru**

Abstract

This paper discusses the results of the comparative analysis of motivational profiles of personnel depending on the form of organizational ownership (public and private sectors of the economy). The motivation structure of public sector employees is presented from the perspective of the 12-factor motivation theory developed by Ritchi and Martin. This empirical research was conducted among the 765 (public institution staff members – 585 people, private company personnel reps – 180 people). Statistical analysis shows that there are differences in the level of motivation depending on the form of ownership. On the one hand, the research findings show that the ownership type does not at all affect the dominant factor of motivation, whereas, on the other hand, the above indicate statistically significant differences and discrepancies shaped up and revealed in terms of the power pertaining to the motivational factors among personnel reps of the organizations of different type of ownership.

Keywords: motivation, public sector, private sector, motivational profile
JEL code: J28, M54

İşğaldan Azad Edilmiş Ərazilərdə Sahibkarlığın İnkişafı Və Vergitutma Mexanizmləri

Dilavərov Fərid Alıcı

**Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
feriddilaverov@gmail.com**

Xülasə

Bu məqalədə işğaldan azad edilmiş ərazilərdə sahibkarlığın inkişafı və vergi inzibatçılığı sahəsində Azərbaycan dövləti tərəfindən həyata keçirilən kompleks, çoxşaxəli və strateji tədbirlər təhlil olunur. Əsas məqsəd bu regionlarda sosial-iqtisadi dirçəlişi təmin etmək, dayanıqlı və rəqabətqabiliyyətli iqtisadi sistem yaratmaq, həmçinin yerli və xarici investorlar üçün əlverişli mühit formalaşdırmaqdır. Prezident sərəncamlarının icrası, Vergi Məcəlləsinə edilmiş mühüm dəyişikliklər, gömrük və vergi güzəştlərinin tətbiqi, sosial sığorta subsidiyalarının verilməsi, sənaye parklarının təşviqi və xüsusi iqtisadi zonaların yaradılması bu istiqamətdə həyata keçirilən əsas tədbirlər sırasındadır. Məqalədə statistik göstəricilər və müvafiq qrafik analizlər əsasında Qarabağ iqtisadi rayonunda fəaliyyət göstərən mikro, kiçik və orta sahibkarlıq subyektlərinin artım templəri, onların iqtisadiyyata integrasiyası və regionun ümumi istehsal gücünə verdikləri töhfələr ətrafı şəkildə təhlil olunur. Dövlətin təqdim etdiyi vergi, gömrük və maliyyə dəstəklərinin sahibkarlıq fəallığını artırması, real sektorda dinamizmi stimullaşdırması və iqtisadi reintegrasiyanı gücləndirməsi vurğulanır. Təhlil göstərir ki, hüquqi və institusional islahatların sistemli tətbiqi, şəffaf vergi siyasəti və davamlı dəstək mexanizmləri regionun uzunmüddətli iqtisadi inkişafı üçün əsaslı baza formalaşdırır. Məqalə həmçinin iqtisadi dirçəlişin səmərəli idarəetmə və planlaşdırma ilə əlaqəsini də vurğulayır.

Açar sözlər: Qarabağ, vergi güzəştləri, sahibkarlıq, reintegrasiya, sənaye parkı, sosial sığorta, azadolma, iqtisadi inkişaf
Jel kodlar: H20, H25, H30

Mavi Okean Strategiyasının Müasir Texnologiya Bazarlarında Rolu və Tətbiqi

Əhmədli Nurlan Aslan

Azərbayca Dövlət İqtisad Universiteti
nurlan2002ehmedli@gmail.com

Xülasə

Mavi Okean Strategiyası (MOS) – rəqabətlə yüklənmiş bazarlarda deyil, yeni və alternativ sahələrdə inkişafı hədəfləyən yanaşmalardan biri kimi dəyərləndirilmişdir. Bu strategiyanın əsas ideyası mövcud bazar qaydaları ilə hərəkət etməkdənsə, yaradıcı yanaşmalarla yeni müştəri qrupları üçün dəyər formalaşdırmaq olmuşdur. Tədqiqat çərçivəsində MOS-un müasir texnologiya sahəsindəki tətbiqinə diqqət yetirilmiş və bu yanaşmanın texnologiya şirkətlərinə təqdim etdiyi real imkanlar təhlil olunmuşdur. Təhlillər göstərmişdir ki, bu strategiyadan yararlanan müəssisələr öz sahəsində fərqlənməyi bacarmış, məhsul və xidmət modellərində yeniliyə nail olmuşdur. Bu xüsusilə süni intellekt sistemləri, bulud əsaslı texnologiyalar və internet vasitəsilə əlaqələndirilən cihazlar sahəsində özünü büruzə vermişdir. Bu sahələrdə fəaliyyət göstərən şirkətlər yeni ehtiyac növlərinə cavab verə bilmiş və ənənəvi rəqiblərlə toqquşmadan yeni segmentlərə çıxış əldə etmişdir. MOS-un tətbiqi yalnız bazarda yeni mövqə tutmaqla məhdudlaşmamış, eyni zamanda istifadəçilərlə daha yaxın və dəyərə əsaslanan münasibətlərin qurulmasına da yol açmışdır. Bu strategiya fərqlilik üzərində qurulduğu üçün şirkətlər üçün həm risk, həm də imkanlar daşıyırdı. Texnologiya bazasının dinamik təbiəti isə bu strategiyanın planlaşdırılması və tətbiqi mərhələsində əlavə analiz və qərar mexanizmlərini zəruri etmişdir. Bununla belə, tədqiqat nəticəsində müəyyən olunmuşdur ki, MOS gələcəkdə də texnologiya sahəsində fəaliyyət göstərən müəssisələr üçün dayanıqlı inkişaf alətlərindən biri ola bilər. Əgər strategiya düzgün planlaşdırılırsa və bazardakı dəyişikliklərə uyğun formada tətbiq olunarsa, həm məhsul inkişafında, həm də istifadəçi təcrübəsində ciddi üstünlüklər təmin edilə bilər. Bu baxımdan, tədqiqatda müxtəlif sahələrdə uğur nümunələri üzərindən MOS-un potensialı aydın şəkildə ortaya qoyulmuşdur.

Açar sözlər: Mavi Okean Strategiyası, Texnologiya İnnovasiyası, Bazar Fərqliliyi, Rəqabət Üstünlüyü, Bulud Texnologiyası
JEL kodlar: M10, O32, O33, M31

Maliyyə Nəticələrinin Uçot və Hesabatda Təsnifatı Sistemi

Əhmədov Faiq

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
faig_ahmadov@unec.edu.az

Xülasə

Maliyyə nəticələrinin uçot və hesabatda təsnifatı sistemi müasir dövrdə müəssisələrin iqtisadi fəaliyyətlərinin səmərəliliyinin ölçülməsi, maliyyə hesabatlarının şəffaf və etibarlı şəkildə tərtib olunması baxımından xüsusi aktualıq kəsb edir. Qlobal iqtisadi dəyişikliklər, maliyyə informasiya istifadəçilərinin artan tələbləri və beynəlxalq standartlara inteqrasiya bu sahədə təkmilləşdirilmiş yanaşmalara ehtiyac yaradır.

Tədqiqatın məqsədi maliyyə nəticələrinin uçot və hesabatda təsnifatı sistemini nəzəri və praktiki aspektlərdən təhlil etmək, bu sistemin mövcud tətbiqini qiymətləndirmək və onun səmərəliliyini artırmaq üçün elmi əsaslandırılmış təkliflər irəli sürməkdən ibarətdir.

Tədqiqatın həyata keçirilməsində sistemli yanaşma, müqayisəli təhlil, məntiqi ümumiləşdirmə və praktiki nümunələrin analizi metodlarından istifadə edilmişdir. Yerli və beynəlxalq uçot standartları müqayisə olunaraq maliyyə nəticələrinin təsnifat prinsipləri araşdırılmışdır.

Aparılmış təhlillər nəticəsində məlum olmuşdur ki, maliyyə nəticələrinin iqtisadi məzmununa, əməliyyatın mənbəyinə və dövrlüyünə görə düzgün təsnifatı müəssisənin maliyyə hesabatlarının dəqiqliyini və analitik imkanlarını artırır. Bu isə qərar qəbul edən tərəflərin – müəssisə rəhbərliyi, investorlar və dövlət orqanlarının – informasiyaya əsaslanan qərarlar verməsinə müsbət təsir göstərir.

Açar sözlər: Maliyyə nəticələri, mühasibat uçotu, hesabatlılıq.
JEL kodları: M41, G32, H83

Daxili Bazarın Qorunmasında Vergilərin Rolu

Əhmədov Rəyāl İsa

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
royal.ahmedov25@gmail.com

Xülasə

Vergilər təkcə büdcənin əsas gəlir mənbəyi kimi deyil, həm də bazar davranışlarını formalaşdırılmasında, iqtisadi sabitliyi təmin edilməsində və yerli sənayelərin qorunmasında hökumətlər üçün mühüm tənzimləmə aləti kimi xidmət edir. Bu məqalə vergilərin daxili bazarın qorunmasına necə töhfə verdiyini və onların iqtisadi inkişaf üçün təsirlərini araşdırır. Məqalədə aparılan statistik hesablamalar 2010-2023 illər ərzində əldə olunmuş məlumatları özündə əks etdirir. Azərbaycanda vergi siyasətinin daxili bazara və yerli inkişafa təsiri, eləcə də vergi daxilolmalarının həcmi və idxal vergilərinin tədqiqi üçün müqayisəli təhlil metodundan və Pearson korrelyasiyası metodundan istifadə olunmuşdur. Qeyri-neft ÜDM ilə ümumi vergi daxilolmaları arasında hesablanan Pearson korrelyasiya əmsali $r = 0.98$ olmuşdur. Qeyri-neft ÜDM ilə idxalda tutulan ƏDV və aksiz vergilərinin cəmi arasında da $r = 0.91$ səviyyəsində yüksək korrelyasiya müşahidə olunmuşdur. Aldığımızı yüksək korrelyasiya əmsalları qeyri-neft sektorunun genişlənməsi və idxalın artımının büdcənin vergi daxilolmalarının və idxalda tutulan vergilərin artımına təsir etdiyini deməyə əsas verir. Lakin vergilərin qeyri-neft sektorunun artımını dəstəklədiyinin üzə çıxarılması daha mürəkkəb metodlardan istifadəni tələb edir. Məlum olduğu kimi, korrelyasiya əmsali dəyişənlər arasında əlaqələrin səbəb-nəticə xarakterini və istiqamətini deyil, sadəcə bu əlaqələrin gücünü və düz və ya tərs olduğunu deməyə əsas verir. Qeyri-neft sektorundan vergi daxilolmaları, istifadə edilən vergi güzəştlərinin nəticəri barədə açıq informasiya mənbələri olduğu təqdirdə, daha tutarlı nəticələrin alınması mümkündür.

Açar sözlər: vergi siyasəti, daxili bazarın qorunması, yaşıl iqtisadiyyat
Jel kodlar: O20, O23, O44

Агротуризм как часть Зеленой Экономики Азербайджана

Ахмедова Гюнай Азер гызы

Азербайджанского Государственного Экономического Университета,
Докторант
Ahmadova.Gunay.Azar.2023@unec.edu.az

Абстракт

Агротуризм в Азербайджане представляет собой не только средство для улучшения экономического положения местных фермеров, но и важный инструмент сохранения культурного и природного наследия страны. Азербайджан, благодаря своему природному разнообразию, климатическим зонам и уникальным ландшафтам, является перспективным направлением для развития агротуризма, который включает в себя как экотуризм, так и культурные аспекты. В статье подробно рассматриваются экологические и социальные факторы, влияющие на развитие этого направления туризма, такие как разнообразие флоры и фауны, особенности ландшафта, водные ресурсы и устойчивость сельского хозяйства. Методы оценки экологических факторов, такие как экологический аудит, SWOT-анализ, а также использование современных технологий (ГИС-картирование и программное обеспечение QGIS), играют ключевую роль в минимизации негативного воздействия на окружающую среду. Примеры успешного агротуризма, такие как Лагич, Гейгель и Хыналыг, демонстрируют лучшие практики устойчивого туризма, где соблюдаются принципы экопросвещения, использование местных ресурсов и соблюдение экологических стандартов. В статье предлагаются рекомендации по снижению экологических рисков, таких как загрязнение почвы химикатами, истощение водных ресурсов и эрозия почвы, через применение органических методов земледелия, капельного орошения и устойчивых строительных практик. Для успешного развития агротуризма в Азербайджане необходима государственная поддержка, включая гранты, субсидии и программы развития сельского туризма. Важным аспектом является также создание образовательных программ для местных фермеров и гидов, улучшение инфраструктуры, развитие цифрового маркетинга и продвижение экологически чистых продуктов. Системное развитие агротуризма в стране позволит не только улучшить экономическое состояние сельских районов, но и сохранить природное богатство и традиции Азербайджана для будущих поколений.

Ключевые слова: Агротуризм, Экология, Культура, Устойчивое развитие, Государственная поддержка
JEL Классификация: O11,O13,R58,O18

Dairəvi İqtisadiyyat Şəraitində Dövlət Maliyyə Nəzarətinin İnkişaf Problemləri

Əhmədşadə Ləman İlqar

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
ahmadzada.laman.ilgar.2023@unec.edu.az

Xülasə

Məqalə ekoloji fəlakət zamanı və məhdud resurslarla dövlət maliyyə nəzarətinin davamlı idarə edilməsinin çevik metodlarının təmin edilməsi baxımından çox vacibdir. Qapalı dövrəli iqtisadiyyat konsepsiyaları daxilində tənzimləmə, iş təşkili və rəqəmsal infrastrukturda boşluqları aradan qaldırmaq məqsəd kimi qarşıya qoyulmuşdur ki, yeni çağırışları müəyyənləşdirməyə və onlara cavab verməyə kömək edə bilər. Tədqiqatda müqayisəli təhlil, məzmun təhlili, çoxölçülü korrelyasiya təhlili, real vaxt izləmə məlumatları daxil olmaqla müxtəlif metodlardan istifadə edilmişdir. Nəticələrə görə, real vaxt məsuliyyəti və analitikası qanunvericilik boşluqları, kadr hazırlığı və qeyri-kafi texnoloji infrastrukturdan əziyyət çəkir. Yenilənmiş tövsiyələr rəqəmsal monitoring sistemlərinin təkmilləşdirilməsini, qanunvericilik aktlarında müntəzəm göstəricilərin əks olunmasını və maliyyə hesabatlarının razılaşdırılmış formalarından istifadəni tələb edir. Bundan əlavə, göstəricilərin, eləcə də sosial-iqtisadi və maliyyə göstəricilərinin birləşməsi audit səmərəliliyinin artırılmasına kömək edir. Bu addımlar dövlət büdcəsinin açıqlığını artıracaq, strateji planlaşdırma və icra sistemlərinin təkmilləşdirilməsi üçün zəmin yaradacaq, ekoloji və sosial-iqtisadi dayanıqlığı artıracaq və “yaşıl” investisiya metodlarının praktik olaraq tətbiq olunmasına kömək edəcəkdir.

Tədqiqat dövlət büdcə təşəbbüslərinə, pilot layihələrə və strateji sənədlərin hazırlanmasına faydalı ola bilər.

Açar sözlər: Dairəvi iqtisadiyyat, dövlət maliyyə nəzarəti, inkişaf, səmərəlilik.
Jel kodları: G00, G28, H83, Q56.

Azərbaycanda İnformasiya Texnologiyaları Sahəsində Tətbiq Olunan Yeni Sistemlərin İqtisadi Səmərəliliyinin Artırılması

Ələkbərov Nadir Şaiq

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
nadir.alekberoff@gmail.com

Xülasə

Qloballaşma və rəqəmsal transformasiya dövründə informasiya texnologiyalarının (İT) iqtisadiyyatın istənilən sahəsində tətbiqi olduqca strateji əhəmiyyət daşıyır. Ölkəmizdə dövlət və özəl sektorda rəqəmsallaşma proseslərinin genişlənməsi yeni İT sistemlərinin tətbiqinin iqtisadi səmərəliliyinin artırılmasını zəruri edir. Bu baxımdan, İT layihələrinin iqtisadi səmərəliliyinin qiymətləndirilməsi və artırılması məsələsi aktuallaşmışdır.

Tədqiqatın məqsədi Azərbaycanda informasiya texnologiyaları sahəsində tətbiq olunan yeni sistemlərin iqtisadi səmərəliliyini artırmaq yollarını müəyyənləşdirmək, mövcud problemləri təhlil etmək və onların həlli üçün elmi əsaslandırılmış tövsiyələr hazırlamaqdır.

Tədqiqat zamanı müqayisəli təhlil, xərclər-fayda analizi (Cost-Benefit Analysis), SWOT təhlili və ekspert sorğusu metodlarından istifadə olunmuşdur. Bu metodlar vasitəsilə İT sistemlərinin tətbiqindən əvvəl və sonrakı iqtisadi göstəricilər qiymətləndirilmiş, həmçinin mütəxəssis rəyləri toplanmışdır.

Tədqiqatın elmi yeniliyi Azərbaycanda ilk dəfə müxtəlif sahələrdə tətbiq olunan İT sistemlərinin iqtisadi səmərəliliyinin sistemli şəkildə təhlil olunması və bu sahədə spesifik inkişaf istiqamətlərinin müəyyənləşdirilməsindən ibarətdir. Əldə olunan nəticələr göstərmişdir ki, bulud texnologiyalarının, süni intellekt əsaslı analitik alətlərin və rəqəmsal idarəetmə sistemlərinin tətbiqi əməliyyat xərclərini azaldır, qərarların qəbulunu sürətləndirir və xidmət keyfiyyətini artırır.

Tədqiqat nəticələri dövlət idarəçiliyində rəqəmsal hökumət xidmətlərin genişləndirilməsi, biznes sektorunda rəqəmsal transformasiya layihələrinin həyata keçirilməsi, təhsil və səhiyyə sahələrində İT tətbiqlərinin optimallaşdırılması və İT layihələrinin planlaşdırılması üzrə strateji qərarların qəbulunda istifadə oluna bilər.

Açar sözlər: İnformasiya texnologiyaları, iqtisadi səmərəlilik, rəqəmsallaşma, idarəetmə sistemləri

JEL kodları: O33, D24, L86

Azərbaycanda Süni İntellekt və Məlumat Analitikası ilə Əhaliyə Səhiyyə Xidmətinin Optimallaşdırılması

Ələkbərova Nərmən Yusif

Bakı Ali Neft Məktəbi, Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
narminalakbar@gmail.com

Süleymanov Elçin

Əmək Bazarı və Sosial Müdafiə Məsələləri üzrə Milli Observatoriya
elchin.b.suleymanov@social.gov.az

Rəhmanov Fərhad

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
f.rahmanov@unec.edu.az

Xülasə

Bu tədqiqat Azərbaycanda süni intellekt (Sİ) və məlumat analitikasının səhiyyə xidmətlərinin optimallaşdırılmasındakı rolunu araşdırır. Məqalədə, Sİ texnologiyalarının diaqnostika, müalicə və idarəetmə sahələrində tətbiqi, məlumat analitikasının isə qərar qəbul etmə və resursların effektiv istifadəsindəki əhəmiyyəti vurğulanır. Eyni zamanda, mövcud təbiiqlər, qarşıya çıxan çətinliklər və gələcək perspektivlər təhlil olunur, o cümlədən səhiyyə sisteminin rəqəmsallaşdırılması, elektron sağlamlıq kartlarının tətbiqi və vətəndaşların tibbi məlumatlarının toplanması və təhlili məsələləri. Tədqiqat həmçinin texnoloji infrastruktur, hüquqi və etik məsələlərin zəruriliyini qeyd edir. Azərbaycanda səhiyyə sisteminə son illər ərzində həyata keçirilən rəqəmsal təşəbbüslər və COVID-19 pandemiyası dövründə bu sistemlərin əhəmiyyəti xüsusilə qeyd olunur. Sİ texnologiyalarının onkoloji xəstəliklərin erkən aşkar edilməsi, ürək-damar xəstəliklərinin proqnozlaşdırılması və digər tibbi sahələrdə tətbiqi üzrə müxtəlif pilot layihələr həyata keçirilmişdir. Bununla yanaşı, məlumatların keyfiyyəti, texnoloji infrastrukturun çatışmazlığı, hüquqi və etik məsələlər, habelə mütəxəssis çatışmazlığı kimi çətinliklər mövcuddur. Tədqiqatın nəticələrinə əsasən, Azərbaycanda gələcəkdə telemedisinanın genişləndirilməsi, süni intellekt əsaslı diaqnostika və qərar dəstəyi sistemlərinin tətbiqi, fərdi səhiyyə yanaşmalarının inkişafı, məlumat təhlükəsizliyi və böyük verilənlər platformalarının integrasiyası kimi strateji istiqamətlər müəyyənləşdirilmişdir. Bu təşəbbüslər, səhiyyə xidmətlərinin keyfiyyətinin artırılması və resurslardan daha effektiv istifadə edilməsinə kömək edəcəkdir.

Açar sözlər: süni intellekt; səhiyyə; məlumat analitikası; Azərbaycan; rəqəmsallaşma; səhiyyə islahatları
Jel Kodlar: I18, O31, O33

Ethical and Legal Aspects of the Application of Artificial Intelligence and Machine Learning in Healthcare

Alakbarova Rahima Hasan

Azerbaijan State University of Economics
alakbarova.rahima.hasan.2023@unec.edu.az

Abstract

With the rapid development of modern technologies, concepts such as artificial intelligence (AI) and machine learning (ML) have begun to take an important place in the healthcare system. These technologies are applied in various fields such as accelerating diagnostic processes, personalizing treatment strategies, and optimizing hospital management. The power of AI and ML is particularly noteworthy in the fields of medical data analysis, image recognition, and disease prediction.

However, the widespread application of these technologies raises a number of ethical and legal questions. Data confidentiality, transparency in the decision-making process, the responsibility of artificial intelligence systems, and legal liability arising from errors are widely discussed in this field. In addition, the compatibility of artificial intelligence decisions with human rights and adherence to the principles of medical ethics should also be carefully considered.

The purpose of this work is to examine the ethical and legal challenges posed by the application of artificial intelligence and machine learning in healthcare, to discuss the current regulatory framework in this area and the steps that need to be taken in the future.

Keywords: artificial intelligence, machine learning, healthcare technologies, medical ethics, legal responsibility.

JEL codes: I18,O33,K32,K29,D83

The Impact of Artificial Intelligence Usage on the Labor Market in South Korea: VAR Analysis

Alakbarova Khadija

PhD candidate at the Institute of Economics of the Ministry of Science and Education of the Republic of Azerbaijan, lecturer at Azerbaijan University
khadicha.alakbarova@gmail.com

Xülasə

Süni intellektin və avtomatlaşdırmanın sürətli inkişafı bir çox işin süni intellekt tətbiqləri ilə əvəzlənməsi ilə nəticələnir. Süni intellektin üstünlük təşkil edəcəyi bir çox sahədə tətbiqi nəticəsində mövcud peşələr öz funksiyalarını itirdiyi üçün iş itkiləri baş verəcək. İnnovasiyaların inkişafı nəticəsində istehsal xərclərinin azalması yeni sahələrdə robotların istehsal, qablaşdırma, tikinti, texniki xidmət və kənd təsərrüfatı sahələrində artan əl işlərini öz üzərinə götürməsinə səbəb olacaq. Buna görə də, texnoloji inkişafın hər dalğasında işçilər işsizliklə üzləşirlər. Tədqiqatın məqsədi süni intellektin inkişafını nəzərə almaqla əmək bazarındakı dəyişiklikləri təhlil etməkdir. Bu işdə süni intellektdən istifadənin əmək bazarına və müştəri xidmətlərinə təsirinə dair ədəbiyyat araşdırması aparılmışdır. Texnoloji inkişafın işsizliyə səbəb olduğu bilinse də, süni intellektin inkişaf etdirilməsi prosesinin yeni peşələr və təcrübə sahələri yaradacağı və bununla da yeni məşğulluq imkanlarının artacağı gözlənilir.

Buna görə də bu işdə texnologiyanın, xüsusən də Cənubi Koreyada məşğulluğa nə qədər və hansı istiqamətdə təsir etdiyi ekonometrik tədqiqat metodları vasitəsilə araşdırılmışdır. Araşdırmada Cənubi Koreyanın 1997-2024-cü illər arasında məşğulluq nisbətinin asılı dəyişən olaraq seçildiyi, müstəqil dəyişənlərin isə tədqiqat və inkişaf xərcləri (Ar-Ge), patent müraciətlərinin sayı və texnoloji məhsul ixracı (orta qabaqcıl və yüksək texnologiya) olduğu bir model hazırlanmışdır. Nəticələr, Johansen Kointeqrasiya Analizi ilə uzunmüddətli əlaqə aşkar edilmiş və Vektor Avtokorrelyasiya Modeli (VAR) ilə variasiya parçalanması aparılmışdır. Məşğulluq dəyişəninə izahedici amili olaraq, ən yüksək texnoloji məhsul ixracı nisbətinin olduğu, onu sırasıyla patent müraciətlərinin sayı və Ar-Ge xərclərinin izlədiyi müşahidə edilmişdir.

Açar sözlər: Texnologiya, Süni İntellekt, Məşğulluq, Əmək Bazarı
Jel Codes: N7, E24, C32, C01

Qida Məhsullarının Saxlanması Dondurma Və Soyutma Avadanlıqlarının Səmərəli Tətbiqi

Əliyev Elgiz

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
aliyev.elgiz.elchin.2023@unec.edu.az

Xülasə

Bu məqalədə qida məhsullarının saxlanmasında aşağı temperatur texnologiyalarının – soyutma və dondurma üsullarının səmərəli tətbiqi araşdırılır. Əsas məqsəd, mikroorqanizmlərin və fermentlərin fəaliyyətini yavaşladaraq məhsulun saxlama müddətini artırmaq, eyni zamanda onun qida dəyəri və orqanoleptik göstəricilərini qorumaqdır. Soyutma adətən məhsulun donma nöqtəsindən yuxarı temperaturalarda həyata keçirilir və meyvə, tərəvəz, ət və balıq kimi tez xarab olan məhsulların müvəqqəti saxlanması üçün istifadə olunur. Dondurma isə məhsulu uzun müddət qorumağa imkan verir, lakin bu prosesdə buz kristallarının əmələ gəlməsi məhsulun teksturasına və keyfiyyətinə təsir göstərə bilər. Məqalədə soyutma sistemləri əsasən iki qrupa bölünür: soyutma istehsal edən və soyutma istifadə edən avadanlıqlar. Bunlar öz növbəsində temperatur səviyyəsinə, tətbiq sahəsinə və məhsul növünə görə fərqlənir. Kompresorlu soyutma sistemləri qida sənayesində ən geniş yayılmış metod hesab olunur və xüsusilə balıqçılıq, kolbasa istehsalı və tərəvəz emalında geniş tətbiq olunur. Eyni zamanda qablaşdırma, sanitariya və düzgün dondurma sürəti kimi amillər də məhsulun saxlanma keyfiyyətinə ciddi təsir göstərir. Nəticə olaraq, bu texnologiyaların düzgün və məqsədəuyğun tətbiqi qida təhlükəsizliyinin təmin olunmasında və israfın azaldılmasında mühüm rol oynayır.

Açar sözlər: soyutma texnologiyaları, qida təhlükəsizliyi, dondurma üsulları, saxlama müddəti, məhsul keyfiyyəti
JEL kodları: Q55, Q56, O14, O33

Azərbaycanda sosial rifahın təmin edilməsində davamlı iqtisadi siyasətin rolu

Əliyev Elvin Mir İsmayıl

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
a.elvin.m@gmail.com

Xülasə

Bu məqalədə Azərbaycanda sosial rifahın təmin olunmasında davamlı iqtisadi siyasətin rolu nəzəri və konseptual yanaşma çərçivəsində araşdırılmışdır. Davamlı inkişaf kontekstində sosial rifah təkcə iqtisadi artımın nəticəsi kimi deyil, həm də bu artımın ədalətli bölgüsü, xidmət keyfiyyəti, əhəlinin həyat səviyyəsi və ətraf mühitin qorunması ilə qarşılıqlı şəkildə bağlı olan strateji bir hədəf kimi qiymətləndirilir. Davamlı iqtisadi siyasət isə yalnız makroiqtisadi sabitlik deyil, eyni zamanda sosial ədalət və ekoloji davamlılıq arasında balansın yaradılmasını nəzərdə tutur.

Araşdırma çərçivəsində Azərbaycanda həyata keçirilən sosial-iqtisadi islahatlar, o cümlədən sosial sektorlara ayrılan büdcə xərclərinin artımı, sosial xidmət sistemlərinin rəqəmsallaşdırılması (DOST, ASAN xidmət platformaları), regionlararası bərabərliyin təmininə yönəlmiş təşəbbüslər və yaşıllıq iqtisadiyyatla bağlı strategiyalar nəzərdən keçirilmişdir. Tədqiqatın əsas məqsədi, davamlı iqtisadi siyasətin sosial rifah göstəricilərinə – gəlir bərabərliyi, insan inkişafı, sosial xidmətə çıxış və vətəndaş məmnuniyyəti – olan təsir mexanizmlərini sistemli şəkildə təhlil etməkdir.

Tədqiqat empirik təhlil aparmadan, tematik strukturlaşdırma və beynəlxalq müqayisəli metoddan istifadə etməklə ARDSK, UNDP, Dünya Bankı və OECD kimi qurumların məlumatlarına əsaslanmışdır. Nəticələr göstərir ki, sosial rifahın davamlı şəkildə təmin olunması üçün iqtisadi siyasətin yalnız artım yönümlü deyil, həm də insan mərkəzli və ekoloji cəhətdən məsuliyyətli şəkildə formalaşdırılması zəruridir. Məqalədə eyni zamanda “yaşıl sosial rifah modeli” təklif olunur və bu model çərçivəsində siyasət alternativləri təqdim edilir.

Açar sözlər: sosial rifah, davamlı iqtisadi siyasət, Azərbaycanda islahatlar, sosial xidmətlər, yaşıl rifah modeli, iqtisadi dayanıqlılıq
JEL kodları: Q01, I31, H53, O44

The Impact of Customer Service Quality on Online Shopping Behaviour: Evidence from “Trendyol Azerbaijan”

Aliyev Fuad

**Azerbaijan State University of Economics,
fuadaliyev@gmail.com**

Maksudunov Azamat

**Associate Professor, PhD. Faculty of Economics & Administrative Sciences,
Kyrgyz–Turkish Manas University,
azamat.maksudunov@manas.edu.kg**

Abstract

In recent years, e-commerce turnover in Azerbaijan has surged, driven by a growing interest in online shopping. Consequently, the importance of customer service in retaining customers acquired through e-commerce platforms has intensified. This study investigates the impact of various customer service factors in the online shopping environment on consumer behavior, specifically through the “Trendyol Azerbaijan” platform, a leading distributor in the clothing industry in Azerbaijan. A quantitative approach was applied to facilitate results processing and to draw clear conclusions. Data were collected from 401 respondents through a questionnaire utilizing the survey method. The study’s findings indicated that the factors of “credibility” and “access to teller services” in customer service strongly impact consumers’ online shopping behavior. Conversely, the factors of “staff conduct” and “communication” did not demonstrate a statistically significant effect. Although the study focused on the apparel industry, the results may provide valuable insights for various retail companies operating in a digital environment, enabling them to improve the quality of customer service and foster long-term customer loyalty.

Keywords: customer service quality, consumer behaviour, online shopping, e-commerce, Trendyol Azerbaijan

Jel Codes: M31, L81, L86

Qida Sənayesində Elastik Rulon Konveyerlərin İstifadəsi: Texnoloji Aspektlər Və Tətbiq İmkanlarının Analizi

Əliyev Şahbala İlqar

**Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
aliyev.shahbala.ilgar.2023@unec.edu.az**

Xülasə

Bu məqalədə qida sənayesində məhsulların təhlükəsiz və səmərəli daşınması məqsədilə tətbiq olunan elastik rulon konveyerlərin növləri, xüsusiyyətləri və istifadəsinin üstünlükləri təhlil edilmişdir. Elastik rulon konveyerlər istehsal və logistika sahələrində məhsul axınının fasiləsiz və çevik şəkildə idarə olunmasını təmin edən əsas avadanlıqlardan biri kimi çıxış edir. Onların elastik və modulyar quruluşu istənilən istehsal sahəsinə uyğunlaşdırılmasını asanlaşdırır və məhsulun keyfiyyətinin qorunmasına töhfə verir.

Sərbəst elastik rulon konveyerlər az enerji sərfiyyatı və mobil quruluşları ilə fərqlənərək, sadə daşınma və yüngül məhsulların nəqli üçün ideal hesab edilir. Motorlu elastik rulon konveyerlər isə avtomatlaşdırılmış sistemlərdə məhsulların sabit və nəzarət olunan sürətlə daşınmasını təmin etməklə əməliyyat sürətini və təhlükəsizliyini artırır. Tel rulonlu elastik konveyerlər gigiyena tələblərinə cavab verən paslanmayan materiallardan hazırlanaraq, xüsusilə qida vəəczaçılıq sahələrində tətbiq edilir. Açıq quruluşu məhsulların havalandırılmasını və artıq mayenin axıdılmasını asanlaşdırır. Teleskopik elastik konveyerlər isə məhdud sahələrdə effektiv işləməyi və məhsulların müxtəlif məsafələrə rahat daşınmasını təmin edir.

Məqalədə həmçinin hər bir konveyer növünün üstünlükləri və çatışmayan cəhətləri, onların konkret tətbiq sahələri ilə əlaqələndirilərək təhlil olunmuşdur. Ümumilikdə, elastik rulon konveyerlərin düzgün seçimi və müvafiq sahələrdə istifadəsi məhsul itkisini azaldır, istehsal və logistika xərclərini optimallaşdırır və müəssisənin rəqəbat qabiliyyətini artırır. Beləliklə, bu texnologiyalar müasir qida sənayesinin çevik, gigiyenik və yüksək səmərəli istehsal tələblərinə cavab verən əsas həll yollarından biri kimi qiymətləndirilir.

Açar sözlər: Elastik rulon konveyerlər, Qida sənayesi, Material daşınması, Texnoloji proseslər, İstehsal səmərəliliyi
JEL kodları: Q55, Q56, O14, O33

Anbarların İdarə Edilməsinin Əhəmiyyəti: Azərbaycandakı Şirkətlər Nümunəsində Təhlil

Əliyev Vüsal Abduləzim

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
vusal5160@gmail.com

Xülasə

Logistika fəaliyyətinin əsas elementlərindən olan anbarların idarə olunması müasir dövrümüzdə öz əhəmiyyətini artırır. Belə ki, məhsulların saxlanılması və təhlükəsizliyi, müştəri məmnuniyyətinin artırılması, məhsulların out of stok olmasından qaynaqlı satış itkiləri və over stok olmasından qaynaqlı stok maliyyətinin artması, anbar xərclərinin kifayət qədər yüksək olması anbarların idarə edilməsini aktual edən əsas amillərdəndir. Tədqiqatın məqsədi Azərbaycanın təchizat zənciri saəsində anbarların idarə edilməsindəki çatışmazlıqlarını aşkar etmək, beynəlxalq səviyyədə anbar həllərinin və ən son anbar idarəetmə texnologiyalarının ölkəmizdə tətbiq edilməsini təhlil etməkdən ibarətdir. Tədqiqat zamanı analiz və sintez, müşahidə, müqayisəli təhlil kimi tədqiqat metodlarından istifadə edilmişdir. Tədqiqatın nəticəsi olaraq, dünya təcrübəsində uğurlu anbar idarəetməsinə sahib olan şirkətlərin təcrübələri öyrənilmiş və ölkəmizdə də bu təcrübələrin tətbiq edilməsi üzrə imkanlar nəzərdən keçirilmişdir. Aydın olmuşdur ki, rəqəmsal həllər, avtomatlaşdırılmış proseslər, suni intellekt əsaslı idarəetmə, yüksək ixtisaslı kadr ehtiyatı və əlverişli infrastruktur amilləri Azərbaycanda anbar idarəetməsi sahəsində diqqətə alınması zəruri olan vacib məqamlardandır. Sadalanan problemlərin aradan qaldırılması və təkliflərin icra edilməsi müştəri məmnuniyyətinin artmasına, şirkətin rəqabət üstünlüyü qazanmasına və anbar xərclərinin azalmasına gətirib çıxaracaqdır.

Açar sözlər: Azərbaycan anbar modeli, dünya təcrübəsi, müqayisəli təhlil, müştəri məmnuniyyəti, müasir həllər
JEL kodları: L23, L81

Yapay Zeka Ve İşletme İnnovasyonu: Teknolojik Gelişmeler Ve Gelecekteki Trendler

Aliyeva Besti

Öğr.Gör., Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi, Türk Dünyası
İktisat Fakültesi
bastiyusifova@gmail.com, basti_aliyeva@unec.edu.az

Mansimli Fariz

Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi, Türk Dünyası
İktisat Fakültesi, Öğrenci
fariz.mansimli@mail.ru

Özet

Günümüzde işletmeler, gelişen teknoloji koşullarından faydalananarak daha verimli ve etkili hale gelmektedirler. Teknolojik gelişmeler, işletmelerin başarısı için kritik bir faktör olmuştur. Özellikle bilgisayarlar ve yapay zeka (YZ), işletmelerin verimliliğini artırarak daha fazla kazanç elde etmelerini sağlamaktadır. Yapay zeka, insan yaşamını kolaylaştıran ve çeşitli alanlarda yardımcı olan bir teknolojidir. İşletmelerde de veri analizi, karar verme, rekabet analizi, pazarlama ve pazar analizi, halkla ilişkiler, müşteri ilişkileri yönetimi ve üretim sistemlerinin izlenmesi gibi birçok alanda YZ, işletmelere büyük katkılar sağlamaktadır. Yapay zeka, yöneticilerin daha doğru ve objektif kararlar almasına yardımcı olmaktadır. Özellikle rekabet analizi, işletmelerin rekabet avantajı elde edebilmesi büyük önem taşır. YZ, bu analizleri hızlı ve doğru bir şekilde yaparak işletmelerin stratejik kararlar almasına olanak tanır. Pazarlama ve pazar analizi konusunda, yapay zeka işletmelere önemli avantajlar sunmaktadır. Reklam kampanyalarının oluşturulmasından tüketicilere ulaştırılmasına kadar olan süreçte, YZ, işletmelere değerli destek sağlamaktadır. E-ticaretin artan önemiyle birlikte, yapay zekâ, tüketici taleplerini anlar ve işletmelere bu talepleri karşılamak için uygun ürün veya hizmetleri sunma konusunda yardımcı olur. İşletmeler kaynaklarını etkin bir şekilde kullanarak tüketici taleplerine hızlı ve doğru yanıt verir. Bu çalışma, yapay zekâ teknolojilerinin işletme inovasyonuna etkilerini, mevcut teknolojik gelişmeler çerçevesinde değerlendirerek gelecekteki eğilimleri analiz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zekâ (YZ), İşletme İnnovasyonu, Teknolojik Gelişmeler, Makine Öğrenimi, Bulut Tabanlı Yapay Zekâ.

Jel kod: L86, M15, 033

Xülasə

Bu məqalədə davamlı inkişaf anlayışının iqtisadi, sosial və ekoloji istiqamətləri global və milli müstəvidə geniş şəkildə təhlil olunur. Son illərdə baş verən iqlimdə olan dəyişmələr, təbii sərvətlərin tükənməsi, sosial bərabərsizlik və ekoloji problemlər bu anlayışın əhəmiyyətini daha da artırır. Davamlı inkişaf konsepsiyası yalnız iqtisadi artımı deyil, eyni zamanda sosial ədalətin təmin olunması və ətraf mühitin mühafizəsini əsas prioritetlər kimi müəyyən edir.

Dayanıqlı inkişaf daha dayanıqlı dünyaya nail olmaq istəyən inkişaf etməkdə olan ölkələrin ehtiyaclarını ödəməyə çalışan yanaşma tərzidir. Davamlı inkişaf indiki və gələcək nəsillərin öz davamlı həyat tərzlərini qarşılamaq üçün təhlükə yaratmadan indiki anın ehtiyaclarını qarşılıyır.

Tədqiqat çərçivəsində həm beynəlxalq səviyyədə reallaşdırılan təşəbbüslər – məsələn, BMT-nin Dayanıqlı İnkişaf Məqsədləri və Paris Sazişi – həm də Azərbaycanın bu istiqamətdə həyata keçirdiyi fəaliyyətlər təhlil olunur. COP29-un Bakıda keçirilməsi, “yaşıl enerji” potensialının reallaşdırılması və Qarabağ ilə Şərqi Zəngəzurdə tətbiq edilən layihələr ölkəmizin davamlı inkişafa verdiyi töhfənin göstəricisidir. Nəticə etibarilə, məqalədə həm dünya dövlətlərinin, həm də Azərbaycanın davamlı inkişaf məqsədlərinə nail olmaq üçün qəbul etdiyi strategiyalar və atdığı addımlar araşdırılır.

Açar sözlər: davamlı inkişaf, iqtisadi təsir, sosial rifah, ekoloji təhlükəsizlik, Azərbaycan, global problemlər, COP29, yaşıl enerji
JEL təsnifatı: Q01, Q56, O44, I38, R58, Z13

Abşeron Yarımadasında Texnogen Pozulmuş Torpaq Resurslarının Bərpa-sı və Dayanıqlı İstifadəsi

Əliyeva Gülşən Azad

**Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
gulsenaliyeva04@gmail.com**

Xülasə

Abşeronun quru subtropik yarımsəhra iqlimi və illik yağıntıların azlığı, əkinçilik və bitki örtüyü baxımından çətinliklər yaradır. Neft sənayesi regionda ekoloji problemlərə səbəb olmuş və torpaqların çirklənməsinə yol açmışdır. Abşeron Yarımadası, uzun müddət davam edən sənaye fəaliyyətləri və insan təsirləri nəticəsində torpaq resurslarının ciddi şəkildə zədələndiyi bir bölgədir. Yarımada-da texnogen səbəblərlə pozulmuş torpaqlar əsasən neft və onun məhsulları ilə çirklənmiş, həmçinin sənaye və tikinti tullantıları ilə zədələnmiş sahələri əhatə edir. Bu torpaqların bərpa-sı və ekoloji cəhətdən davamlı şəkildə istifadəsi, ətraf mühitin qorunması və regionun davamlı inkişafı üçün həyati əhəmiyyət kəsb edir. Bunun nəticəsində torpaq sahələrinin bərpa-sı üçün rekultivasiya tədbirləri görülür. Yarımada-da rekultivasiya prosesləri, xüsusilə bioloji, mexaniki və kimyəvi üsullar vasitəsilə həyata keçirilir. Bu üsullar torpağın məhsuldarlığını bərpa etmək, çirklənməni aradan qaldırmaq və ekosistemi qorumaq məqsədi güdür. Abşeronun torpaq resurslarının uzunmüddətli istifadəsi və bərpa-sı üçün müasir texnologiyalar, ekoloji yanaşmalar və yerli icmaların fəal iştirakı vacibdir. Bu yanaşmalar regionun davamlı inkişafını təmin edəcəkdir.

Açar sözlər: rekultivasiya, abşeron yarımadası, dayanıqlı torpaq, torpaq bərpa-sı, torpaq resursları

JEL kod: Q56

Şirkətlərin Biznes Proseslərində CRM Sistemlərinin Təhlili

Əliyeva Məlahət Mahir

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
malahataliyeva2002@gmail.com

Xülasə

Müasir biznes mühitində rəqabətin artması və rəqəmsallaşmanın sürətlənməsi şirkətləri müştəri əlaqələrinin daha effektiv və məqsədyönlü idarə olunmasına yönəlmişdir. Tədqiqatda CRM (Müştəri Əlaqələrinin İdarəolunması) sistemlərinin biznes proseslərinə və təşkilati fəaliyyətlərə təsiri ətraflı şəkildə araşdırılmışdır. Tədqiqatın əsas məqsədi CRM sistemlərinin satış həcmi, əməliyyat effektivliyi, müştəri məmnuniyyəti və maliyyə göstəriciləri kimi əsas sahələrdə yaratdığı dəyişiklikləri qiymətləndirməkdir. Araşdırma zamanı müqayisəli təhlil, praktiki nümunələr və real case-lər – Coca-Cola və Böyük Britaniyanın DVLA nümunələri – geniş şəkildə istifadə edilmişdir. Nəticələr göstərir ki, CRM sistemləri satış effektivliyini artırmaqla yanaşı, əməliyyat xərclərini azaldır, müştəri məmnuniyyətini yüksəldir və ümumi performans göstəricilərini nəzərəcarpaq dərəcədə yaxşılaşdırır. Müştəri məlumatlarının mərkəzləşdirilmiş şəkildə idarə olunması isə müştəri xidmətlərinin keyfiyyətini artırır və loyallığın formalaşmasına mühüm töhfə verir. Digər tərəfdən, CRM istifadə etməyən müəssisələrdə məlumatın dağınıqlığı, manual proseslər və zəif koordinasiya nəticəsində resurs israfı müşahidə olunur. Tədqiqatın nəticələrinə əsasən tövsiyə olunur ki, şirkətlər davamlı inkişaf və bazarda rəqabət üstünlüyü əldə etmək üçün CRM sistemlərindən daha sistemli və strateji şəkildə istifadə etməlidirlər.

Açar sözlər: CRM, biznes strategiyası, rəqabət qabiliyyəti, müştəri məmnuniyyəti

JEL kodları: M31, O32, L86

Sosial Şəbəkələrdə Effektiv Satış Strategiyalarının Hazırlanması və Tətbiqi

Əliyeva Nəzrin Sahib

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
aliyeva.nazrin.sahib.2023@unec.edu.az

Xülasə

Hazırkı zamanda internet insanların yaşam tərzinə dərinlən təsir edən əsas texnologiyalardan birinə çevrilib. Sosial platformalar isə fərdi davranışlardan tutmuş, iş və ünsiyyət formalarına qədər bir çox istiqamətdə təsirini göstərməkdədir. Bugünkü ticarət şəraitində sosial şəbəkələr, markaların alıcılarla qarşılıqlı münasibət yaratması və təqdim etdikləri məhsul və xidmətləri daha geniş auditoriyaya çatdırması baxımından əsas rol oynayır. Bu araşdırmada müxtəlif sosial şəbəkələr üzərindən tətbiq olunan satış strategiyalarının hazırlanması, həyata keçirilməsi və nəticələrə olan təsiri dərin təhlil olunmuşdur. Rəqəmsal mühitin inkişafı fonunda, müəssisələr hədəf kütlə ilə birbaşa və daha effektiv əlaqə qurmaq imkanına sahib olmuş, bu isə sosial media alətlərindən səmərəli istifadəni zəruri etmişdir. Tədqiqat çərçivəsində Facebook, Instagram, TikTok və LinkedIn kimi geniş istifadəçi spektrinə malik platformaların özünəməxsus xüsusiyyətləri və həmin platformalarda reallaşdırılan satış yanaşmaları müqayisəli şəkildə araşdırılmışdır. Bundan əlavə, istifadəçilərin davranışlarına təsir edən vizual elementlər, məzmunun strukturu, paylaşım zamanlaması və qarşılıqlı əlaqə mexanizmləri üzərində analiz aparılmışdır. Tədqiqatda nəzəri-praktik və statistik analiz metodlarının istifadəsi ilə yanaşı, məlumat mənbələri kimi xarici və yerli açıq resurslar, həmçinin statistik göstəricilər və ədəbiyyatlar araşdırılaraq məlumatlar əldə edilmişdir. Əldə edilən nəticələr göstərmişdir ki, düzgün hədəfləmə, fərdiləşdirilmiş məzmun strategiyaları və istifadəçi mərkəzli kommunikasiya üsulları satış göstəricilərini və brend tanınmasını əhəmiyyətli dərəcədə artırmışdır. Tədqiqatın son hissəsində yer alan fikirlər, sosial şəbəkələr üzərindən sabit və nəticə verən satış prosesinin təşkili üçün real yanaşmaları əhatə edir.

Açar sözlər: sosial şəbəkələr, satış strategiyaları, rəqəmsal marketing, sosial media reklamları

JEL: M31, M37, L81, L21

Azərbaycanın Şimal-Qərb Regionunda Eko-Innovasiyaların Turizmə Təsiri

Əliyeva Rəna Qafar

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti, Zaqatala filialı
rana-aliyeva@unec.edu.az

Orucova Gülnar Əlyar

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti, Zaqatala filialı
alisgenderovgulnar@gmail.com

Bilalova Sumayə Xosrov

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti, Zaqatala filialı
sumaye.bilalova@unec.edu.az

Xülasə

Eko-innovasiyalar, təbii resursların qorunması və ətraf mühitin davamlı istifadəsi məqsədilə həyata keçirilən yeni texnoloji və idarəetmə yanaşmalarıdır. Turizm sektoru, təbiətə əsaslanan fəaliyyətlərdən biri olduğu üçün, eko-innovasiyaların bu sahəyə tətbiqi böyük əhəmiyyət kəsb edir. Eko-innovasiyalar, enerji səmərəliliyi, su istifadəsinin optimallaşdırılması, tullantıların azaldılması və ekosistem xidmətlərinin qorunması kimi məsələlərdə mühüm rol oynayır. Bu innovasiyalar həm ekoturizm marşrutlarının inkişafında, həm də turizm infrastrukturunun yaşıl texnologiyalarla təchiz edilməsində istifadə olunur. Yaşıl otellər, alternativ enerji mənbələri, təbiətə uyğun tikinti materialları və ekoloji nəqliyyat vasitələri, turizm sektorunda tətbiq olunan əsas yaşıl texnologiyalardır. Beynəlxalq təcrübələrdə bu cür innovativ yanaşmalar, turizm fəaliyyətlərinin təbii mühitə təsirini azaldır və yerli icmaların iqtisadi rifahını artırır. Eyni zamanda eko-innovasiyalar turistlər arasında ekoloji məsuliyyətin artırılmasına və davamlı turizm məhsullarının tələbatının yüksəlməsinə çox böyük dəstək olur. Eko-innovasiyaların geniş tətbiqi, turizm sektorunun davamlı inkişafını təmin edərək, yerli cəmiyyətlərə və təbiətə müsbət təsir göstərir. Bu tədqiqat, eko-innovasiyaların turizm sektorunda tətbiqinin əhəmiyyətini və bu yanaşmaların sektora necə təsir etdiyini araşdırmağı məqsəd qoyur. Tədqiqatın obektivliyi, eko-innovasiyaların təbiətə və yerli icmalara olan müsbət təsirlərini müəyyən etmək, həmçinin ekoturizm fəaliyyətlərində bu innovasiyaların geniş yayılmasının qarşısındakı maneələri öyrənməkdən ibarətdir. Məqsəd, turizm sahəsində ekoloji davamlılığın təmin edilməsi və təbii resursların səmərəli istifadəsi üçün praktik yanaşmalar təklif etməkdir.

Açar sözlər: eko-innovasiya, turizm, ekosistem, dayanıqlı inkişaf
Jel code: 031, 038, Q51

Waste Generated In Construction And Industry And Their Impact On The Ecology

Aliyeva Ruhangiz Tofig

**Associate Professor, Doctor of Philosophy in Economics, Azerbaijan Architecture and Construction University, Department of “Organization and Management of Industry”
ruhangiz.aliyeva@azmiu.edu.az**

Aslanova Turan Tofig

**Associate Professor, Doctor of Philosophy in Economics, Azerbaijan Architecture and Construction University, Department of “Organization and Management of Industry”
turan.aslanova@azmiu.edu.az**

Shahverdiyeva Gumru Mammadshah

**Lecturer, Azerbaijan Architecture and Construction University, Department of “Organization and Management of Industry”
gumru.shahverdiyeva@azmiu.edu.az**

Summary

Although construction and industrial sectors play an important role in the economic development of modern society, the waste generated in these sectors is a serious source of environmental danger. During construction, residues of materials such as soil, stone, concrete, metal, glass and plastic are formed. In industry, chemicals, heavy metals, toxic gases and other toxic waste are released. The improper disposal of these wastes into nature causes soil, water and air pollution. As a result, ecosystems are disrupted, plant and animal species are endangered, and negative effects on human health occur. At the same time, since the decomposition of waste takes many years, it creates permanent problems in the environment.

Waste reduction and recycling are important for maintaining ecological balance. For this purpose, modern technologies should be used for waste sorting, neutralization and reuse. At the same time, strengthening legal regulations and public awareness also play an important role in solving this problem.

Keywords: waste, industrial waste, construction waste, environmental impact, environmental policy, environmental impacts.

JEL classification: Q52,Q53

Fintek Uygulamaları ve Yatırımcı Davranışına Etkisi

Əlizadə Emin İslam

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti, magistrant
alizada.emin.islam.2023@unec.edu.az

Özet

Son yıllarda küresel düzeyde hızla gelişen finansal teknolojiler (fintek), geleneksel finans sistemlerine alternatif oluşturan dijital çözümler sunarak finansal hizmetlerin yapısını dönüştürmektedir. Bu çalışma, fintek kavramının tarihsel gelişimini incelemekte, Azerbaycan'daki güncel fintek ortamını analiz etmekte ve bireylerin demografik özelliklerine göre fintek kullanım eğilimlerini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Araştırmada, betimsel analiz yöntemi kullanılmış ve 204 bireyden çevrim içi anket yoluyla elde edilen veriler analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular, fintek kullanımının ağırlıklı olarak genç, erkek ve yüksek eğitim seviyesine sahip bireyler arasında yaygın olduğunu göstermektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun yatırım portföyü bulunmamakta ya da düşük düzeyde yatırım yapmaktadır. Bu da fintek uygulamalarının henüz yatırım tabanlı değil, temel finansal hizmetler (ödeme, bilgi alma, takip) çerçevesinde kullanıldığını göstermektedir. Azerbaycan'da fintek sektörü hızla gelişmekte olup, daha kapsayıcı dijital çözümler ve yatırım okuryazarlığına yönelik politikalarla birlikte potansiyelinin daha etkin şekilde değerlendirilmesi mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Fintek, dijital bankacılık, yatırım davranışı, Azerbaycan, finansal teknolojiler

JEL Kodları: G21, G53, O33, D91

Azerbaycan'ın Döngüsel Ekonomi ve Sürdürülebilir Ekosistem Yolculuğu: Küresel İş Birlikleri, Yerel Uygulamalar ve Eleştirel Perspektifler

Alizade Etiram Yusif

Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi (UNEC)
etiramalizade4@gmail.com

Özet

Bu çalışma, Azerbaycan'ın fosil yakıt bağımlı ekonomisinden döngüsel bir modele geçiş sürecini, küresel iş birlikleri ve yerel uygulamalar ışığında analiz etmektedir. Avrupa Birliği'nin EU4Environment programı, Türk Devletleri Sıfır Atık Deklarasyonu ve yenilenebilir enerji projeleri gibi girişimlerin yanı sıra, sosyal adalet, kurumsal kapasite eksiklikleri ve “büyümeme” (degrowth) perspektifleri eleştirel bir yaklaşımla değerlendirilmektedir. Nicel veriler, saha araştırmaları ve politika belgeleri temel alınarak hazırlanan bu makale, Azerbaycan'ın sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmak için çok katmanlı bir politika çerçevesi önermektedir.

Anahtar Kelimeler: Döngüsel ekonomi, EU4Environment, Sürdürülebilir ekosistem

Jel Codes: P28, Q01, Q50, Q56, Q57, Q58, Q59

Azərbaycan Kontekstində Yaşıl Turizmin Dairəvi İqtisadiyyatla Əlaqəsi Və Davamlı İnkişafa Təsiri

Əlizadə Nərmin Əsədullah

**Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti, Zaqatala filialı
narmin.alizada@unec.edu.az**

İsfəndiyarova Ülkər Fizuli

**Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti, Regional İqtisadiyyat Tədqiqat
Mərkəzi
ulkar-isfendiyarova@unec.edu.az**

Xülasə

Bu məqalə, yaşıl turizm və dairəvi iqtisadiyyat anlayışlarını və onların dayanıqlı inkişafın təmin edilməsindəki əhəmiyyətini araşdırır. Yaşıl turizm, ekoloji təmiz turizm fəaliyyətlərini təşviq edərək, təbiətə zərər vermədən yerli icmaların iqtisadi inkişafını dəstəkləyən bir modeldir. Bu model həmçinin təbii resursların qorunması və ətraf mühitin mühafizəsi üzərində dayanır. Dairəvi iqtisadiyyat isə resursların təkrar istifadəsi, tullantıların azaldılması və dövri material dövrənlərinin yaradılması məqsədini güdür. Bu modelin əsas məqsədi, ənənəvi istehsal və istehlak yanaşmalarından fərqli olaraq, resursları daha səmərəli istifadə etmək və ətraf mühitin təmizliyini qorumaqdır. Yaşıl turizm və dairəvi iqtisadiyyat bir-birini tamamlayan konsepsiyalardır. Yaşıl turizm, ekosistemin mühafizəsi və yerli resursların səmərəli istifadəsinə yönəlmişdir, dairəvi iqtisadiyyat isə bu məqsədləri daha geniş miqyasda tətbiq edərək, təkrar emal və sıfır tullantı yanaşmalarını təşviq edir. Bu iki sahə turizm sektorunda ətraf mühitin qorunmasını və resursların daha səmərəli istifadəsini təmin edir. Gələcəkdə, yaşıl turizm və dairəvi iqtisadiyyatın daha geniş şəkildə tətbiqi, ekoloji və iqtisadi dayanıqlılığın artırılması üçün çox böyük əhəmiyyət daşıyır. Bu yanaşmalar, təbii resursların qorunması, ekosistem xidmətlərinin yaxşılaşdırılması və yerli icmaların sosial və iqtisadi rifahının artırılması baxımından mühüm bir rol oynayır. Yaşıl turizm və dairəvi iqtisadiyyatın sinergiyası, dayanıqlı gələcəyin yaradılmasında mühüm addımlar olacaq.

Açar sözlər: yaşıl turizm, dairəvi iqtisadiyyat, dayanıqlı turizm
Jel kod: Z30, Z00, 000

Applying Machine Learning Technologies In Economic Analysis

Amirjanov Agasaf Murshud

Azerbaijan State University of Economics
amirjanov.aghasaf.murshud.2023@unec.edu.az

Abstract

The continuous advancement of machine learning (ML) technologies in recent years has reshaped the field of financial forecasting and economic analysis. Time series methods, known for their predictive capacity, are increasingly essential in estimating stock market behavior, economic metrics, and broader financial dynamics. This study delves into how various ML algorithms—specifically those grounded in supervised and deep learning—can be utilized for forecasting changes in corporate stock values and macroeconomic indicators. Utilizing past financial records such as stock prices and economic variables like GDP, inflation, and interest rates, the research applies ARIMA, Random Forest, and LSTM models to uncover temporal patterns and forecast outcomes. The comparative analysis highlights each method's precision, transparency, and real-world applicability in financial planning and economic strategy. Results point toward the effectiveness of machine learning-supported time series tools as powerful instruments in enhancing prediction quality and aiding informed economic decisions. Ultimately, the study supports the notion that integrating AI techniques into traditional economic analysis provides a data-driven edge in tackling modern financial forecasting challenges.

Keywords: Machine Learning, Economic Analysis, Forecasting, Time Series, Artificial Intelligence.

JEL Codes: C22, C45, E37, G17, O33

Azərbaycanda Geoiqtisadi İnkişaf Modelinin Formalaşması İmkanları

Əsədullayev Eltac Elçin

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
eltacesedullayev7@gmail.com

Xülasə

Azərbaycanda geoiqtisadi inkişaf modelinin formalaşdırılması, ölkənin mövcud iqtisadi potensialının, coğrafi mövqeyinin və regional siyasət strategiyalarının integrasiyası nəticəsində reallaşma imkanlarını ortaya qoyur. Xəzər hövzəsində yerləşən Azərbaycan, Avropa və Asiya arasında tranzit körpüsü rolunu oynayaraq beynəlxalq enerji və nəqliyyat layihələrində mühüm iştirakçıdır. Bu üstünlüklər ölkənin geoiqtisadi mövqeyini gücləndirməyə və yeni inkişaf modelinin əsaslarını qurmağa imkan verir. Geoiqtisadi inkişaf modeli dedikdə, ölkənin coğrafi mövqeyi, resurs potensialı və geosiyasi mühitin iqtisadi strategiyalara təsiri başa düşülür. Bu kontekstdə Azərbaycan iqtisadiyyatının diversifikasiyası, qeyri-neft sektorunun inkişafı, rəqəmsal iqtisadiyyatın təşviqi və regional əməkdaşlığın gücləndirilməsi əsas istiqamətlər kimi çıxış edir. Azərbaycanın Şərq-Qərb və Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizlərində artan rolu da bu modelin reallaşdırılmasına geniş imkanlar yaradır. Xülasə olaraq, Azərbaycanda geoiqtisadi inkişaf modelinin formalaşdırılması üçün mühüm imkanlar mövcuddur. Bu imkanların reallaşdırılması üçün strateji planlaşdırma, institusional islahatlar, eləcə də beynəlxalq iqtisadi münasibətlərdə aktiv iştirak vacibdir. Yalnız bu halda geoiqtisadi potensial ölkənin dayanıqlı iqtisadi inkişafına çevrilə bilər.

Açar Sözlər: Geoiqtisadiyyat, İqtisadi diversifikasiya, Tranzit potensialı, Regional əməkdaşlıq, Strateji coğrafi mövqe
JEL kodları: O21, F52, R58

Yaşıl İqtisadi Struktura Əsasən Aqrar Sektorda Subsidiya İstiqamətlərinin Həyata Keçirilməsi Üçün Amillərin Və Strategiyaların Təhlili

Əsgərov Vasif Yasin

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti, Doktorant
vasif.askerlii@gmail.com

Xülasə

Bu məqalənin məqsədi yaşıl iqtisadiyyat konsepsiyası çərçivəsində Azərbaycanın aqrar sektorunda subsidiya istiqamətlərinin formalaşdırılmasına təsir edən əsas amilləri təhlil etmək və bu istiqamətdə strateji təkliflər irəli sürməkdir. Tədqiqatda yaşıl iqtisadi artım modelinin kənd təsərrüfatında tətbiqi, ətraf mühitin qorunması və resursların səmərəli istifadəsi kontekstində qiymətləndirilmişdir. Metodoloji yanaşmada statistik təhlil və müqayisəli təhlil üsullarından istifadə edilmiş, 2020–2023-cü illər üzrə Azərbaycanın rəsmi kənd təsərrüfatı göstəriciləri əsasında bölgələr üzrə əkin sahələri, məhsuldarlıq və ümumi istehsal dəyərləndirilmişdir.

Tədqiqatın nəticələrinə əsasən, subsidiya siyasətinin səmərəliliyinə regionların aqrar potensialı, məhsul növü və təsərrüfatların xüsusiyyətləri mühüm təsir göstərir. Məqalədə aqrar sahədə subsidiya siyasətinin məqsədyönlü və diferensial yanaşmalarla tənzimlənməsi, rəqəmsal izləmə sistemlərinin tətbiqi, eləcə də yaşıl texnologiyaların və elektron ticarət platformalarının genişləndirilməsi ilə bağlı təkliflər verilmişdir. Nəticə etibarilə, yaşıl iqtisadi strukturun formalaşdırılması kənd təsərrüfatının dayanıqlı inkişafına töhfə verə bilər.

Açar sözlər: Yaşıl iqtisadiyyat, subsidiya istiqaməti, aqrar sektor, müasir tələblər, subsidiya strategiyaları.

Jel kod: Q18,Q01,Q56,H23 O13

Azərbaycan Respublikasında Neft Və Qeyri - Neft Sektorları Üzrə ÜDM İstehsalının İqtisadi Artımın İnkişaf Dinamikasına Təsir Mexanizmlərinin Empirik Təhlili

Əyyubova Natəvan Soltan

i.e.n., BDU-nun Riyazi iqtisadiyyat kafedrasının dosenti
nayyubova50@gmail.com

Xülasə

Neftin emalı, nəql olunması, neft məhsullarının ticarəti, qiyməti nəzərə alınmaqla ÜDM-in neft sektoru üzrə istehsalı ölkə iqtisadiyyatının xammal sektorunda əhəmiyyətli dərəcədə yer tutur. Bu, Azərbaycanda iqtisadiyyatında xammalın, xüsusən də neft və qazın dünya qiymətlərindəki dalğalanmalardan asılılıq vəziyyəti yaradır. Beynəlxalq səviyyədə maliyyə-iqtisadi böhranlar Azərbaycan iqtisadiyyatından da yan keçmir. 2015-ci ildə manatın zəifləyərək 1 il ərzində 2 dəfə devalvasiyası buna bariz nümunə idi. Hal-hazırda dövlətin prioritet inkişaf strategiyalarından biri qeyri-neft sahələrinin inkişaf etdirilməsi yolu ilə iqtisadi artımın sürətləndirməsi, adambaşına real gəlirin artırılması, əhalinin rifah səviyyəsinin daha da yüksəldilməsidir.

Bu baxımdan iqtisadçıların, ekspertlərin, elmi-tədqiqat institutlarının qarşısında duran əsas vəzifələrdən biri kimi regional və global iqtisadiyyata integrasiya edən ölkələrin iqtisadi inkişaf göstəricilərinin empirik təhlili əhəmiyyətlidir. Məqalədə Azərbaycan Respublikasında iqtisadi artım, neft və qeyri - neft sektorları üzrə ÜDM istehsalı faktorları əsasında ekonometrik təhlil aparılır; onlar arasında korrelyasiya-regressiya və kointegrasiya asılılıqlarının tədqiqi məsələlərinə baxılır. Aparılan tədqiqat nəticəsində iqtisadi artımın neft və qeyri - neft sektorları üzrə ÜDM istehsalı faktorlarından sıx, təsadüfi olmayan asılılığı, uzunmüddətli kointegrasiya münasibətlərinin olması müəyyən edilmiş, VEC modeli və kointegrasiya tənliyi formalaşdırılmışdır.

Faktorlar arasında multikolleniarlıq və zaman sıralarının səviyyələri arasında avtokorrelyasiya qeyri-stasionar ilkin statistik informasiya ilə izah olunmuşdur. Augmented Dickey Fuller testi tətbiq olunaraq 1-ci tərtib fərqlərlə stasionarlıq təmin olunmuş, AC və PAC funksiyaları qiymətləndirilmiş, normal paylanma histqramları qurulmuş və qənaətbəxş nəticələr alınmışdır. VECM modelinin formalaşdırılması prosesində işdə irəli sürülən hipotezlər ekonometrik testlərdən istifadə edilərək yoxlanılmışdır. VAR modelinin təsadüfi qalıqlarında normal paylanma və heteroskedastikliyin müəyyən olunması üçün müvafiq olaraq, VEC Residual Normality və Residual Heteroskedasticity testləri tətbiq edilmişdir. Engle Qranger və Johansen prosedurları tətbiq olunaraq 1 kointegrasiya münasibəti alınmış, Trace və Maximum Eigenvalue testləri əsasında VEC modelinin qurulması şərtləri müəyyən olunmuşdur. Ekzogen zərbələrə cavab olaraq zaman sırasının reaksiyasını təsvir edən impuls cavab funksiyaları üçün dəyişənlərin cavab qiymətlərinin qrafikləri qurulmuşdur. Alınan nəticələr baxılan dəyişənlər arasında uzunmüddətli tarazlı münasibətləri əsaslandırmışdır.

Açar sözlər: İqtisadi artım; neft və qeyri - neft sektorları üzrə ÜDM istehsalı; VECM; kointegrasiya münasibəti

JEL kodlar: C1, C12, C51

Comparative Analysis of Brand Values: A Study of Companies Traded in Azerbaijan and Turkey

Azizli Rauf Uzeyir

Azerbaijan State University of Economics
rauf_azizli@unec.edu.az

Summary

The goal of this study is to analyze and compare the brand values of companies traded on the stock exchanges of Azerbaijan and Turkey, as well as to highlight the main economic and branding differences between the two markets. This is a quantitative research, which will examine Brand Value metrics obtained from the financial statements, market data and investors reports which are available publicly, for instance, the financial performance, market capitalization, and brand perception indices.

On the other hand, the capital market in Azerbaijan is more embryonic compared to it and limited to fewer listed companies and less diversification in industries. Turkey, by contrast, has a developed and active stock exchange, fueled by a greater number of firms in diverse sectors, including finance, energy and consumer goods. Such a gap can affect brand growth strategies, investor trust, and market competitiveness.

Because Turkish firms have better economic diversification, more global integration and established branding practices than the other sample countries, comparison of the brand valuations show that Turkey provides higher brand valuations. Though Azerbaijani firms exhibit potential for growth, challenges related to market liquidity, brand visibility, and international recognition exist. Through a comparative analysis, we extracted crucial lessons relevant for emerging markets such as Azerbaijan to focus on branding, corporate governance, and market penetration. This insight is helpful for investors, policymakers and firms interested in increasing their competitive advantage and brand equity in the regional and world markets.

Keywords: Azerbaijan, Turkey, Brand Values, Companies, Trade
JEL code: M21, M3, Z2

Peşəkar İdman Klublarında Maliyyə İdarəçiliyi: Səmərəli Bütçə və Sponsorluq Strategiyaları

Əzizov Akif

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
A.azizov2002@gmail.com

Şamxalova Samirə Oqtay

i.ü.f.d., dos., Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
samira.shamkhalova@gmail.com

Xülasə

Bu araşdırma peşəkar idman klublarında maliyyə idarəçiliyinin əhəmiyyətini və bu sahədə tətbiq olunan səmərəli bütçə planlaşdırması ilə sponsorluq strategiyalarını təhlil edir. Maliyyə idarəçiliyi idman klubunun davamlı fəaliyyətini təmin etmək və uzunmüddətli uğur qazanmaq üçün əsas amildir. Əsasən bütçənin düzgün tərtibi, xərclərin optimallaşdırılması, gəlir mənbələrinin şaxələndirilməsi və şəffaf maliyyə hesabatlılığı vacib faktorlar kimi ön plana çıxır. Araşdırmada həmçinin sponsorluq strategiyalarının formalaşdırılması, sponsorlarla effektiv əməkdaşlığın qurulması və brend dəyərinin artırılması kimi məsələlərə diqqət yetirilir. Uğurlu sponsorluq siyasəti klubun maliyyə dayanıqlığını gücləndirməklə yanaşı, ictimai imicini də yüksəldir. Təhlillər göstərir ki, peşəkar yanaşma və strateji planlama ilə idman klubları həm daxili maliyyə sabitliyinə nail ola bilər, həm də xarici investor və tərəfdaşlar üçün cəlbedici hala gələ bilər. Beləliklə, effektiv maliyyə idarəçiliyi klubun uğurlu fəaliyyətinin əsasını təşkil edir.

Açar sözlər: İdman, klub, maliyyə, sponsor, bütçə.
JEL Kod: M19

Türkiye ve Azerbaycan Örneğinde Finansal Piyasalarda Finansal Yeniliklerin Rolü

Azizov Yagub İlgar

Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi (UNEC), Yüksek Lisans öğrencisi
azizovyaqub@gmail.com

Özet

Küresel finansal sistem, teknolojik gelişmeler, dijital dönüşüm süreçleri ve ekonomik dalgalanmaların etkisiyle sürekli olarak evrim geçirmektedir. Bu değişim, yalnızca yeni finansal ürünlerin ve hizmetlerin ortaya çıkmasını değil, aynı zamanda finansal piyasalarda yapısal dönüşümleri ve düzenleyici yaklaşımların yeniden şekillenmesini de beraberinde getirmiştir. Bu çalışma, finansal piyasaların temel işlevlerini, finansal yeniliklerin bu piyasalardaki etkilerini ve Türkiye ile Azerbaycan örnekleri üzerinden yaşanan dönüşümleri karşılaştırmalı bir perspektifle analiz etmeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın ilk bölümünde finansal piyasaların yapısı, işleyiş mekanizmaları, piyasa aktörleri ve regülasyon süreçleri ele alınarak, bu piyasaların ekonomik sistemlerdeki rolü kapsamlı bir şekilde ortaya konulmuştur. İkinci bölümde finansal yeniliklerin türleri, tarihsel gelişimi, süreç ve ürün bazlı örnekleriyle birlikte detaylandırılmış; özellikle dijital bankacılık, blockchain teknolojisi, fintech ve regtech gibi güncel uygulamaların önemi vurgulanmıştır. Üçüncü bölümde ise Türkiye ve Azerbaycan özelinde finansal yeniliklerin merkez bankası politikaları, bankacılık sektörü ve enformel ekonomi üzerindeki etkileri analiz edilmiş ve iki ülke arasındaki benzerlikler ile farklılıklar karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Yapılan analizler neticesinde, her iki ülkenin de dijitalleşme, fintech gelişimi ve finansal inovasyonlar konusunda önemli mesafeler kat ettiği; ancak düzenleyici çerçeve, uygulama kapasitesi ve kurumsal altyapı açısından farklılıklar barındırdığı tespit edilmiştir. Bu çalışma, finansal yeniliklerin ekonomik büyüme ve finansal istikrar üzerindeki etkilerini anlamak açısından gelişmekte olan ülkeler için önemli çıkarımlar sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Finansal Piyasalar, Finansal Yenilikler, Fintech, Regülasyon, Türkiye, Azerbaycan

Jel kodlar: G15, G18, O33, G21, E44

Esnek çalışma uygulamalarının kamuda iş performansı üzerindeki etkisi

Ferzeliyeva Elmira

Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi (UNEC), Yüksek lisans öğrencisi
elmirafarzeliyeva052@gmail.com

Muhsin Halis

Prof. Dr., Kocaeli Üniversitesi
muhsinhalis@gmail.com

Özet

Bu çalışma, esnek çalışma uygulamalarının kamu sektörü çalışanlarının iş performansı üzerindeki etkilerini kuramsal ve literatür temelli bir bakış açısıyla incelemektedir. Özellikle COVID-19 pandemisiyle birlikte kamu kurumlarında hızla yaygınlaşan uzaktan ve esnek çalışma modelleri, kamu yönetiminde iş süreçlerinin yeniden yapılandırılmasına yol açmış ve çalışan performansı üzerindeki etkileri tartışmaya açmıştır. Bu bağlamda yapılan kapsamlı literatür taraması sonucunda, esnek çalışmanın türleri, kamu sektöründe uygulanma biçimleri ve bu uygulamaların performansla ilişkili sonuçları değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular, esnek çalışma düzenlemelerinin uygun şekilde tasarlandığında çalışanların motivasyonunu, iş tatminini ve kurumsal bağlılığını artırarak bireysel ve örgütsel performansa olumlu katkı sunduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, bazı çalışmalar esnekliğin kötü planlanması veya kontrolsüz uygulanması durumunda iş-aile sınırlarının belirsizleşmesi, stres artışı ve performans düşüşü gibi olumsuz sonuçlar doğurabileceğine işaret etmektedir. Literatürde, kamu sektöründe esnek çalışmanın başarılı olabilmesi için yönetsel güvenin tesisi, dijital altyapının güçlendirilmesi, çıktı odaklı performans değerlendirme sistemlerinin geliştirilmesi ve çalışanların iş-yaşam dengelerini koruyacak politikaların benimsenmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

Sonuç olarak, esnek çalışma modelleri kamu sektöründe çalışan performansını genel olarak olumlu yönde etkileyen önemli bir yönetim aracıdır. Ancak bu etkinin sürdürülebilir kılınabilmesi, politika yapımcıların ve yöneticilerin stratejik planlama, kurumsal kültür dönüşümü ve kaynak tahsisi konularında bütüncül bir yaklaşım benimsemelerine bağlıdır.

Anahtar kelimeler: Esnek çalışma düzenlemeleri; Kamu sektörü; İş performansı; Uzaktan çalışma; İş-yaşam dengesi.

Jel kodlar: H83, J22, M52

Entelektüel Göç ve Öğrencilerin Göç Etme Niyet ve Sebepleri

Fərzəlizadə Rəşad

Azərbaycan Devlet İktisat Üniversitesi (UNEC), Yüksek lisans öğrencisi
f.rashad132@gmail.com

Muhsin Halis

Prof. Dr., Kocaeli Üniversitesi
muhsinhalis@gmail.com

Özet

Bu çalışma, entelektüel göç olarak da adlandırılan “beyin göçü” kavramını, hem ulusal hem de uluslararası literatürde yer alan teorik çerçeveler ışığında kapsamlı bir şekilde analiz etmektedir. Çalışmanın temel odağı, öğrencilerin yurt dışına göç etme niyetlerinin ve bu kararlara yön veren motivasyonların belirlenmesidir. Literatürde, beyin göçü; iyi eğitilmiş, nitelikli bireylerin daha yüksek yaşam standartları, gelişmiş kariyer fırsatları, üstün araştırma olanakları ve daha kaliteli çalışma ortamları arayışıyla gelişmiş ülkelere yönelmesi şeklinde tanımlanmaktadır.

Araştırma, göç etme kararının çeşitli boyutlarını inceleyerek, öğrencilerin bu süreçte karşılaştıkları itme (push) ve çekme (pull) faktörlerini detaylı olarak ele almaktadır. İtme faktörleri arasında; ekonomik belirsizlik, işsizlik oranları, düşük ücret politikaları, yetersiz akademik yatırım ve sınırlı kariyer olanakları yer alırken, çekme faktörleri; uluslararası düzeyde tanınma, yüksek yaşam kalitesi, geniş akademik ve profesyonel gelişim fırsatları ile siyasi istikrar gibi etmenleri kapsamaktadır. Özellikle Türkiye örneği üzerinden yapılan anket ve saha çalışmalarında, genç nüfusun yurt dışındaki yaşama ve çalışma imkânlarını daha cazip bulduğu, mevcut yerel koşulların ise geleceğe dair kaygıları artırdığı gözlemlenmiştir.

Çalışma, yalnızca öğrencilerin bireysel motivasyonlarını değil, aynı zamanda beyin göçünün ülke ekonomisi, insan sermayesi ve toplumsal yapılar üzerindeki potansiyel olumsuz etkilerini de tartışmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde beyin göçü; nitelikli iş gücü kaybına bağlı olarak ekonomik kalkınmanın yavaşlaması, inovasyon kapasitesinde gerileme ve uluslararası rekabet gücünün azalması gibi sorunlara yol açabilmektedir. Bu bağlamda, çalışma, akademik çevreler, politika yapıcılar ve uygulayıcılar için stratejik müdahale ve çözüm önerilerini de içeren kapsamlı bir değerlendirme sunmaktadır.

Ayrıca, literatürde yer alan çözüm önerileri ve politika önerileri, öğrencilerin ve genç profesyonellerin yurt içindeki imkanlardan daha verimli faydalanmalarını sağlayacak tedbirlerin alınmasının önemini vurgulamaktadır. Bu durum, entelektüel sermayenin ülke içinde kalmasını teşvik etmeye yönelik stratejilerin oluşturulması açısından kritik görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: beyin göçü, entelektüel göç, öğrenci göçü, göç etme motivasyonu, itme faktörleri, çekme faktörleri, insan sermayesi, ekonomik etkenler, uluslararası göç

Jel kod:R23

**Temporary Climate shocks on Fiscal Vulnerability in The Gambia:
Augmented ARDL and Debt Dynamic Tool Perspective**

Foday Joof

**Department of Banking and Finance, Near East University, Lefkosa, North
Cyprus, via Mersin 10, Turkey.
fjoof@cbg.gm**

Ahmed Samour

**Accounting Department, Dhofar University, Salalah, Sultanate of Oman,
Email: asamour@du.edu.om**

Turgut Tursoy

**Department of Banking and Finance, Near East University, Lefkosa, North
Cyprus, via Mersin 10, Turkey.
turgut.tursoy@neu.edu.tr**

Abstract

We investigated the effect of climate shocks and exchange rates on fiscal vulnerability in The Gambia. Furthermore, we use the Debt Dynamic Tool (DDT) to conduct a debt sustainability analysis incorporating temporary climate shocks. The A-ARDL analysis reveals that climate risk and exchange rate shock increases fiscal vulnerabilities. The DDT outcome shows that climate shock has a significant impact on fiscal vulnerability, shifting its entire trajectory up by around 10 percentage points of GDP above the Baseline of 64% by year 2026. The analysis further reveals that in the absence of climate shock, economic growth is favourable for fiscal sustainability.

Keywords: Climate shock, Fiscal vulnerability, Augmented ARDL, Debt Dynamic Tool, Temporary climate shock.

Jel code: Q54, H63, E62, C32

Döngüsel Ekonomide Küresel ve Yerel Dinamikler

Göktuğ Şahin

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
goktug.sahin@hbv.edu.tr

Müslüme Narin

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
muslume.narin@hbv.edu.tr

Özet

Döngüsel ekonomi, ekonomik büyümeyi kaynak tüketimi ve çevresel bozulmadan ayırmayı amaçlayan dönüştürücü bir model olarak ortaya çıkmıştır. Bu çalışmada, döngüsel ekonominin geliştirilmesine dair küresel politikalar ve yerel uygulamalar arasındaki dinamikler ekonomik bir bakış açısıyla incelenmektedir. Diğer taraftan, döngüsel ekonomi ilkelerini teşvik eden uluslararası çevre politikası çerçeveleri ve anlaşmaları gözden geçirilmekte ve ilgili küresel girişimlerin ulusal ve yerel eylemlere nasıl dönüştüğü analiz edilmektedir. Çeşitli ülkelerden ve bölgelerden örneklerle dayanarak, döngüsel ekonomi uygulamalarının yerel düzeyde hayata geçirilmesindeki başarılar ve zorluklar, düzenleyici, finansal ve kurumsal faktörler de dahil olmak üzere tartışılmaktadır. Çalışmada ayrıca, uluslararası iş birliğinin rolü araştırılmakta, dünya çapında döngüsellğe geçişi kolaylaştıran ortaklıklar, ticari hususlar ve bilgi paylaşım platformları ele alınmaktadır. Gerçekleştirilen araştırmalar sonucunda etkili küresel politikaların önemli bir yönlendirme ve ivme sağladığı ancak yerel bağlamda döngüsel ekonomi hedeflerini gerçekleştirmek için özel yaklaşımlar ve güçlü yönetim gerektirdiği vurgulanmaktadır. Etkili uluslararası iş birliği ve ekonomik teşvikler, ölçekler arası çabaların uyumlaştırılması için temel itici güçler olarak tanımlanmaktadır. Çalışmada politika tutarlılığı, ekonomik ve çevresel hedeflerin uyumlaştırılmasının önemi ve döngüsel ekonomiye geçiş sürecinde küresel-yerel bağın güçlendirilmesine yönelik öneriler sunulmaktadır. Sonuç olarak, döngüsel ekonominin gerçek potansiyelinin ortaya çıkabilmesi için kaynak verimliliği ile ekonomik refahın birbirini desteklediği bir gelecek vizyonuyla hareket edilmesi ve küresel hedeflerle yerel eylemler arasındaki boşluğun kapatılması yönündeki kararlılığın sürdürülmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Döngüsel ekonomi, küresel-yerel dinamikler, çevre politikası, uluslararası iş birliği, sürdürülebilir kalkınma.

Jel Kodu: Q01, Q05, Q56

Circular economy performance comparison for Turkey and EU countries

Gülden Bölük

Prof.Dr., Akdeniz niversitesi
guldenboluk@akdeniz.edu.tr

znur Tařdken

Dr., Antalya Ticaret ve Sanayi Odası
otasdoken@atso.org.tr

Abstract

This study aims to compare the performance of Türkiye and EU countries in the field of circular economy. The performance evaluation has been carried out using the 5 indicators (i.e. generation of municipal waste generation, waste generation, recycling rate of municipal waste, material import dependency and Greenhouse gases emissions from production activities) based on the available data. The performance indicators show that although Turkey is in a better position than EU countries in terms of municipal waste generation and general waste generation, it is far behind EU countries in terms of waste recycling. Moreover, while both material import dependency and GHG emissions have decreased in EU countries between 2015 and 2023, these indicators have worsened in Türkiye over the same period. Türkiye needs comprehensive policies that support and promote circular practices in many sectors.

Key-words: Circular economy, cyclical economy, waste management, Türkiye, EU countries.

Jel certification: F64, C43

Süni İntellekt və Texnoloji İnkişafın Tullantıların Azaldılmasında Tətbiqi: Ağıllı Kəndlər və Rəqəmsal Uçurumun Azaldılması

Gülməmmədov Rüşət Həsən

**Dosent, t.e.n., Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti(UNEC)
Rufat_Gulmammadov@unec.edu.az**

Əliyeva Sarıgül Mahmud

**Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti(UNEC), magistrant
aliyeva.sarigul.mahmud.2023@unec.edu.az**

Xülasə

Məqalə süni intellektin (Sİ) kənd infrastrukturunun inkişafı və idarə edilməsi, tullantıların azaldılması sahəsindəki rolunu araşdırılır. Sürətli texnoloji inkişaf şəhərlə kənd arasındakı rəqəmsal uçurumun azaldılmasında və kəndlərin həyat keyfiyyətinin artırılmasında əhəmiyyətli rol oynayır. Həmçinin, urbanizasiya prosesinin kəndə təsirləri və kənd infrastrukturunun qarşılaşdığı çətinlikləri də təhlil olunur. Kəndlərdə təhsil, səhiyyə və digər xidmətlərə məhdud çıxış mövcud olduğu halda, süni intellekt və informasiya texnologiyalarının tətbiqi ilə bu kimi problemlərin həlli asanlaşır və kəndlərdə sosial-iqtisadi inkişafı sürətləndirməyə imkan verir. Azərbaycan Respublikasının Zəngilan rayonunun Ağalı kəndində həyata keçirilən ağıllı kənd layihəsi bu sahədəki uğurları nümayiş etdirir. Kənd təsərrüfatı, təhsil və səhiyyə sahələrində Sİ texnologiyalarının istifadəsi kənd əhalisinin həyat səviyyəsini yaxşılaşdırmağa və kəndlərin inkişafını dəstəkləməyə kömək edir. Texnoloji inkişafın tullantıların azaldılması məsələsinə müsbət təsiri də qeyd olunmuşdur. Məqalə bu mövzuda reallaşdırılmış layihələri və gələcək inkişaf istiqamətləri ilə bağlı təkliflər də təqdim olunur. Açar sözlər: Süni intellekt, kənd infrastrukturunu, ağıllı kənd, urbanizasiya, texnoloji həllər.

Keywords: Artificial intelligence, rural infrastructure, smart village, urbanization, technological solutions

Süni İntellektin Müasir Biznes Strategiyalarına Təsirinin Təhlili

Hacıyeva Aydan Qalib

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
aydanhadjieva@gmail.com

Xülasə

Süni intellektin biznes strategiyalarında istifadəsi müəssisələrin rəqabət üstünlüyü qazanması, qərarvermə prosesini optimallaşdırması və rəqəmsal transformasiyaya uyğunlaşması baxımından mühüm əhəmiyyət daşıdığından mövzu elmi və praktiki cəhətdən yüksək aktuallığa malikdir. Müasir dövrdə rəqəmsallaşma və texnoloji inkişaf fonunda süni intellektin (Sİ) biznes idarəçiliyinə integrasiyası aktuallığını daha da artırmışdır. Mövzu, global rəqabətin artdığı və rəqəmsal transformasiyanın sürətləndiyi bir dövrdə, təşkilatların innovativ yanaşmalarla ayaqlaşması baxımından mühüm əhəmiyyət daşıyır. Bu tədqiqatın əsas məqsədi süni intellektin müasir biznes strategiyalarına təsirini sistemli şəkildə təhlil etmək, onun strateji planlaşdırma və qərarvermə proseslərinə integrasiya imkanlarını qiymətləndirməkdir. Araşdırmada keyfiyyət və kəmiyyət tədqiqat metodlarının sintezi tətbiq olunmuş, həm elmi ədəbiyyatın təhlili, həm də rəsmi statistika əsasında analizlər aparılmışdır. Əldə edilən nəticələr göstərir ki, süni intellektin tətbiqi müəssisələrin resurslardan daha səmərəli istifadə etməsinə, müştəri davranışlarını daha dəqiq təhlil etməsinə və əməliyyat risklərini minimallaşdırmasına şərait yaradır. Araşdırma nəticəsində müəyyən edilmişdir ki, süni intellektin səmərəli tətbiqi şirkətlərə daha çevik qərarlar vermək, əməliyyat xərclərini azaltmaq, müştəri məmnuniyyətini artırmaq və bazarda daha dayanıqlı mövqe tutmaq imkanı verir. Nəticə əsasında təklif olunur ki, müəssisələr rəqəmsal strategiyalarını süni intellektə əsaslanan yanaşmalarla zənginləşdirməli, kadr potensialını bu istiqamətdə inkişaf etdirməli və texnoloji yeniliklərə adaptasiya olunmuş idarəetmə modelləri formalaşdırmalıdır. Bu yanaşmalar, rəqəmsal dövrdə davamlı inkişaf və rəqabət qabiliyyətinin qorunması üçün əsas faktorlar kimi çıxış edir.

Açar sözlər: Süni intellekt (Sİ), Biznes strategiyaları, Rəqəmsal transformasiya, Strateji idarəetmə, İnnovativ yanaşma.

JEL kodlar: M15, L21, O33.

İqlim Dəyişmələrinin Böyük Qafqazın Şimal-Şərq Yamacının Meşələrində Yaratdığı Ekoloji Problemlər

Hacıyeva Gülnar Nuru

**c.ü.f.d., dos., Bakı Dövlət Universiteti,
hgulnarn@gmail.com**

Xülasə

Dünyada Elmi Texniki İnqilab iqlimdə bir sıra dəyişikliklərin yaranmasına və geniş arealda inkişaf etməsinə səbəb olmuşdur. Bu dəyişmələrdən ən çox əziyyət çəkən isə məhz təbii ekosistemlərdir. İqlimdə baş verən dəyişikliklər ən çox təsir etdiyi ekosistemlərdən biri də meşə ekosistemləridir. Təqdim olunan məqalədə respublikamızın ən böyük dağ sistemi olan Böyük Qafqazın şimal-şərq yamacında dağlıq hissəsində yayılmış meşələrində iqlim dəyişmələri ilə yaranmış ekoloji problemlər araşdırılmışdır. Qeyd olunan ərazidə meşə ekosistemləri öz ilkin vəziyyətini itirmiş və xeyli dərəcədə degradasiyaya uğramışdır. Respublikamızın meşə örtüyünün az olması nəzərə alaraq təqdim olunan məqalə aktuallığı ilə seçilir. Tədqiqatın məqsədi bu prosesin inkişafına antropogen amillər daha çox rol oynamış olsa da, iqlim dəyişiklikləri də meşə ekosistemlərin arealının dəyişməsinə səbəb olmuşdur. Belə ki, onun yuxarı və aşağı sərhəddi dəyişilmiş, sıxlığı azalmış, yaş strukturu, növ müxtəlifliyi, meşə döşənəyi və məhsuldarlığı xeyli aşağı düşmüşdür. Bununla yanaşı tədqiq olunan ərazidə mövcud olan meşə ekosistemlərində meşə yağınların sayı artmış, arealı isə genişlənmişdir. Təqdim olunan məqalədə bu və ya digər atmosfer proseslərinin meşə ekosistemlərinə təsiri təhlil edilmiş və müvafiq tövsiyələr hazırlanmışdır. Tədqiqat zamanı müxtəlif illərdə tərtib olunmuş topoqrafik xəritədən, peyk şəkillərdən həmçinin coğrafi informasiya sistemlərindən istifadə edilmişdir. Apardığımız araşdırmaların nəticəsi olaraq meşələrin əsasən yüksək dağlıq hissədə toxunulmamış qaldığını, aşağı sərhəddində isə həm iqlim, həm də antropogen faktorlar nəticəsində dəyişdiyini müəyyən edilmişdir. İqlim dəyişikliyinə həssaslığı ilə seçilən meşə ekosistemlərinin gələcək nəsillər üçün qorunması zamanı quru, yaşlı və xəstə ağaclar meşədə kəsilməli, onun yerinə yeni növ meşə ekosisteminə uyğun ağaclar əkilməsi tövsiyə edilir.

Açar sözlər: iqlim dəyişikliyi ilə mübarizə, meşə, quruda həyat, eroziya, degradasiya.

Jel kod: Q01

Rəqəmsal Transformasiyanın KOS Subyektlərinin Maliyyə Hesabatlarının Keyfiyyət Göstəricilərinə Təsiri

Hacıyeva Nərmən Ayaz

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
narmin422@gmail.com

Xülasə

Bu tədqiqat işində kiçik və orta sahibkarlıq subyektlərinin maliyyə hesabatlarının keyfiyyət xüsusiyyətlərinə rəqəmsal transformasiya mexanizmlərinin təsirləri araşdırılmışdır. Tədqiqatın aparılmasında əsas məqsəd rəqəmsal transformasiya mexanizmlərinin əhəmiyyətliyi nəzərə alınaraq kiçik və orta sahibkarlıq subyektlərinin maliyyə hesabatlarının keyfiyyətinin artırılmasına töhfənin verilməsindən ibarətdir. Tədqiqat işində empirik tədqiqat metodlarından müqayisəli təhlil metodu seçilərək, müxtəlif yanaşmaların müqayisəli şəkildə təhlili aparılmışdır. Əldə olunan nəticələrdən görmək mümkündür ki, kiçik və orta sahibkarlıq subyektlərinin maliyyə hesabatlarına rəqəmsal transformasiya mexanizmlərinin tətbiq edilməsi hesabatların vaxtında təqdim edilməsi, müqayisə edilə bilən olması, daha anlaşıqlı olması kimi keyfiyyət xüsusiyyətlərini artırmışdır. Tədqiqat nəticələri kiçik və orta sahibkarlıq subyektlərinin rəqəmsal transformasiya mexanizmlərinin tətbiqi əhəmiyyətliliyinin anlaşılmasında praktiki olaraq istifadə edilə bilər. KOS subyektlərinin dəyişikliklərə dirəncli olması, büdcə problemləri, texniki biliyə malik kadr azlığı, məhdud texnologiyaya sahib olması, kiber –təhlükəsizlik halları KOS subyektlərinin rəqəmsal transformasiya prosesində üzləşdiyi problemlər olaraq açıqlanmışdır. Ümumi rəqəmsal savadlılığın artırılması və KOS subyektləri tərəfindən rəqəmsal transformasiya mexanizmlərinin işləmə prinsipləri barədə məsləhət xidməti və ya outsourcing (outsourcing) edilməsi həll yolu kimi təklif edilmişdir.

Açar sözlər: rəqəmsallaşma, maliyyə hesabatı, KOS-lar, standartlaşma, keyfiyyət göstəriciləri

Jel kodlar: M49, O16, O33

Süni İntellekt və İzah Edilə Bilən Süni intellektin Bakı Mənzil Bazarında Tətbiqi: Yeni İmkanlar və Strateji Yanaşmalar

Hacıyeva Pərvin Xaqani

Azərbaycan Texniki Universiteti
Pervin.hajiyeva.x@student.aztu.edu.az

Xülasə

Süni intellekt (SI) və maşın öyrənməsi (MÖ) texnologiyalarının sürətli inkişafı, daşınmaz əmlak kimi mürəkkəb və dəyişkən bazarlarda məlumat əsaslı qərarvermə proseslərinin təkmilləşdirilməsi üçün mühüm imkanlar yaradır. Bu tədqiqat, Bakı şəhərində mənzil qiymətlərinin proqnozlaşdırılmasını daha dəqiq və şəffaf həyata keçirmək məqsədilə süni intellekt və izah edilə bilən süni intellekt (XAI) texnikalarının tətbiqini araşdırır.

Tədqiqat çərçivəsində yerli daşınmaz əmlak elan saytları və açıq mənbələrdən toplanmış geniş verilər toplusu əsasında Bakı şəhərində mənzil qiymətlərinə təsir edən dəyişənlər analiz edilmişdir.

Bundan əlavə, dövlətin həyata keçirdiyi infrastruktur layihələri, metro xətlərinin genişləndirilməsi, yaşayış komplekslərinin tikintisi, həmçinin kütləvi köç və urbanizasiya prosesləri də qiymət dalğalanmalarına mühüm təsir göstərmişdir. Məsələn, Bakı Ağ Şəhər, Köhnə Sovetski ərazisinin yenidən qurulması və Hövsan Yaşayış Kompleksi kimi layihələr bazarda yeni dinamika yaratmışdır.

Eyni zamanda, təhsil və səhiyyə müəssisələrinin yaxınlığı, yaşıl sahələrin mövcudluğu və nəqliyyat infrastrukturuna çıxış da qiymət formalaşmasında nəzərəcarpacaq rol oynamışdır. SHAP analizi bu dəyişənlərin modelin qərarverməsində hansı dərəcədə önəm daşdığını vizual şəkildə təqdim etmişdir.

Nəticə olaraq, bu tədqiqat sübut edir ki, süni intellekt və izah edilə bilən süni intellekt texnologiyalarının tətbiqi ilə Bakı mənzil bazarında qiymət proqnozları daha dəqiq, obyektiv və şəffaf şəkildə həyata keçirilə bilər. Bu yanaşma, həm investorlar, həm dövlət qurumları, həm də vasitəçilər üçün strateji qərarların daha sağlam əsaslarla verilməsinə imkan yaradır.

Gələcək tədqiqatlar üçün daha geniş məlumatlar toplusu (məsələn, notariat bazası, vergi məlumatları), sosial və ekoloji faktorların inteqrasiyası, həmçinin realıqda baş verən qiymət dəyişiklikləri ilə model nəticələrinin müqayisəsi tövsiyə olunur. Bu cür yanaşmalar, Azərbaycanda daşınmaz əmlak sektorunun rəqəmsal transformasiyası baxımından strateji əhəmiyyət daşıyır.

Açar sözlər: Süni intellekt, izah edilə bilən AI, mənzil bazarı, məlumat analitikası

JEL kodları: C55, C63, R31, O33, D81

Biznes Modellərində Süni İntellekt və Şirkət Ölçüsünün Müştəri Məmnuniyyətinə Təsiri: Empirik Analiz

Hacızadə Sabir Əli

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti, magistrant
sabirhacizadeh@gmail.com

Cabbarova Kəmalə Sətdar,

i.f.d., Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti, magistrant
kemale65@gmail.com

Xülasə

Müasir dövrdə rəqəbətli biznes mühitində müştəri məmnuniyyəti şirkətlərin inkişafında mühüm rol oynayır. Rəqəmsallaşma və süni intellekt texnologiyalarının sürətli inkişafı, şirkətlərin müştəri yönümlü strategiyalar formalaşdırmasını zəruri etmişdir. Texnoloji yeniliklər müştəri təcrübəsinin fərdiləşdirilməsinə və müştəri ilə qarşılıqlı əlaqələrin inkişafına təkan verir. Digər tərəfdən, şirkətin ölçüsü də bu prosesdə əhəmiyyətli faktor olaraq çıxış edir. Böyük müəssisələr resurslara daha geniş çıxış imkanına malik olduğu üçün süni intellektin tətbiqini daha səmərəli şəkildə həyata keçirə bilir.

Bu elmi məqalədə məqsəd şirkət ölçüsünün və süni intellektin tətbiqinin müştəri məmnuniyyətinə təsirini araşdırmaq və dəyişənlərin biznes modelləri üzərindəki qarşılıqlı təsirini təhlil etməkdir. Bunun üçün sadə xətti regressiya modeli (Ordinary Least Squares – OLS) vasitəsilə əldə olunmuş məlumatlar üzərində təhlillər aparılaraq, müvafiq nəticələr şərh olunacaq.

Məqalənin aktuallığı ondan ibarətdir ki, bu istiqamətdə aparılan yerli və beynəlxalq tədqiqatlar əsasən texnoloji və struktur dəyişikliklərin performans üzərindəki ümumi təsirinə fokuslanır, lakin konkret olaraq müştəri məmnuniyyəti kimi strateji göstərici baxımından bu iki amilin birgə təsiri hələ də geniş şəkildə araşdırılmamışdır. Xüsusilə süni intellektin biznes modellərinə integrasiyası ilə bağlı artan maraq fonunda bu cür təhlillər həm elmi, həm də praktiki əhəmiyyət daşıyır.

Açar Sözlər: Süni intellekt (AI), şirkət ölçüsü, müştəri məmnuniyyəti, biznes modelləri

Jel kodlar: O33, L21, L25, L86, M31

Research On The Factors Affecting Green And Low-Carbon Enterprise Development

Li Hengfei

Azerbaijan State University of Economics (UNEC)
Hengfei.lee@gmail.com

Abstract

This study investigates the strategic impacts of green and low-carbon initiatives on corporate development, focusing on three critical dimensions: profitability enhancement, risk mitigation, and reputation building. As environmental concerns and regulatory pressures intensify globally, understanding these impacts becomes crucial for businesses navigating the sustainability transition. The research employs a mixed-methods approach combining systematic literature review and empirical analysis of industry reports from leading consultancies. Key findings reveal that: (1) Green product markets can deliver 18-25% higher profitability through consumer premiums and regulatory incentives; (2) Climate-resilient operations reduce risk exposure by 12-18% via energy efficiency measures and supply chain diversification; (3) Sustainability leaders achieve 2.6 times faster brand valuation growth through strategic stakeholder engagement. The study demonstrates that properly implemented green strategies create competitive advantages across financial, operational and reputational metrics. Practical recommendations include adopting circular economy models, allocating 3-5% of capital expenditure to resilience measures, and integrating ESG targets into executive compensation structures. These findings provide actionable insights for businesses seeking to align sustainability with core strategy while addressing contemporary environmental challenges.

Keywords: corporate sustainability, green profitability, climate risk management, ESG reputation, circular economy
Jel certifications: Q56, O44, M14

Azərbaycanda Makroiqtisadi Sabitliyin Təmin Olunmasında Dövlətin Büdcə Siyasəti

Həsənli Amal Rasim

**i.ü.f.d., Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti, elmlər doktoru proqramı
üzrə doktorant, Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universiteti, baş müəllim
amalhasanli888@gmail.com**

Xülasə

Dövlətin büdcə siyasəti Azərbaycanda makroiqtisadi sabitliyin təmin edilməsində çox aktualdır, çünki o, əsas makroiqtisadi göstəricilərə birbaşa təsir edir və ölkənin ümumi iqtisadi sağlamlığının idarə olunmasında həlledici rol oynayır. Neft gəlirlərindən asılılığını azaltmaq və iqtisadiyyatın diversifikasiyasını təşviq etmək üçün Azərbaycan iqtisadi islahatlar həyata keçirir. Qeyri-neft sənayesi, kənd təsərrüfatı və xidmətlər kimi sektorlara vəsaitlərin ayrılması yolu ilə bu diversifikasiya səylərinin dəstəklənməsində dövlətin büdcə siyasəti mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Yaxşı strukturlaşdırılmış büdcə daha balanslı və dayanıqlı iqtisadiyyata töhfə verə bilər. Məqalənin əsas məqsədi Azərbaycanda makroiqtisadi sabitliyə nail olunmasında dövlətin adekvat büdcə siyasətinin konseptual prinsiplərinin, respublika büdcəsinin formalaşması və icrası prosesinin onun potensial imkanlarına uyğun təkmilləşdirilməsi üçün nəzəri-metodoloji və praktiki tövsiyələrin işlənilib hazırlanması və əsaslandırılmasıdır. Məqalədə makroiqtisadi sabitliyin təmin olunması və mahiyyətinə dair nəzəri yanaşmaların tədqiq edilmiş, makroiqtisadi sabitlik və büdcə siyasətinin qarşılıqlı əlaqəsinin müəyyən edilmiş, makroiqtisadi sabitliyinin idarə olunmasında dövlət büdcəsinin əhəmiyyətinin tədqiq edilmiş, Azərbaycanın büdcə siyasətində gəlir mənbələri və gəlir yaratma strategiyalarının araşdırılmış, Azərbaycanda makroiqtisadi tənzimləmənin hüquqi təminatının təkmilləşdirilməsinə dair təkliflərin irəli sürülməsi, Azərbaycanda büdcə siyasəti vasitəsilə makroiqtisadi sabitliyin gücləndirilməsi yollarının müəyyən edilmişdir.

Açar sözlər: makroiqtisadi sabitlik, büdcə siyasəti, maliyyə
Jel kod: C49

The Role of Sustainable Investment in Shaping Long-Term Economic Growth

Hasanli Asim Anar

Azerbaijan State University of Economics (UNEC)
asim_hasanli@unec.edu.az

Abstract

This article looks into how sustainable investments support economic growth over time. It emphasizes the importance of having a balance between economic growth, social welfare, and environmental performance, which sustainable investment offers as a solid basis for the development of resilient and stable economies. As explained in this paper, investing funds in sustainable sectors creates long-lasting value through promoting fairness, innovation, and system continuity. The paper argues that such investments boost economic productivity over time due to their ability to promote innovation, rationalizing the use of resources, and enabling organizations to adjust with ease. Real-life examples are provided to illustrate how such investments have been successfully applied and their impact on economic development. The article also discusses the potential trade-offs and tensions between economic and environmental priorities, what they mean for growth and sustainability goals, as well as how policies and strategies can be better aligned to support sustainability-related objectives. At the end, the paper gives a holistic perspective on how sustainable investment contributes not only to growth but also to a fairer and more environmentally responsible future in economies.

Key words: Economic development, Innovation, investment, resilience.
Jel code: E22, Q01, O44

Kapital Adekvatlığı Və Makroiqtisadi Sabitlik Azərbaycan Təcrübəsi Əsasında Təhlil

Həsənli Maya Nizami

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
hasanli.maya.nizami.2023@unec.edu.az

Xülasə

Bu tədqiqatın məqsədi kapital adekvatlığı ilə makroiqtisadi sabitlik arasındakı qarşılıqlı əlaqənin Azərbaycan təcrübəsi əsasında təhlil edilməsidir. Araşdırmada kapital adekvatlığı nisbətinin maliyyə sisteminin davamlılığı və iqtisadi sabillik üçün nə dərəcədə əhəmiyyətli olduğu qiymətləndirilmişdir. Tədqiqat metodologiyası kimi həm kəmiyyət, həm də keyfiyyət yanaşmaları istifadə edilmiş, Azərbaycan Mərkəzi Bankının və kommersiya banklarının rəsmi statistik məlumatları əsasında empirik analiz aparılmışdır. Tədqiqatın nəticələrinə əsasən, kapital adekvatlığı nisbətinin optimal səviyyədə saxlanılması Azərbaycanın bank sektorunda likvidlik və dayanıqlılığın təmin edilməsində mühüm rol oynayır. Makroiqtisadi sabitliyin qorunmasında, xüsusilə inflyasiya təzyiqlərinin azaldılmasında və kredit risklərinin idarə edilməsində kapital adekvatlığının əhəmiyyəti bir daha təsdiqlənmişdir. Eyni zamanda, tədqiqat göstərmişdir ki, bəzi hallarda normativ tələblərin artırılması bank sektorunun kreditvermə imkanlarını məhdudlaşdırır. Bilərsən ki, bu da iqtisadi artıma təsir göstərə bilər. Tədqiqatın praktik əhəmiyyəti ondan ibarətdir ki, nəticələr əsasında Azərbaycan bank sektoru və tənzimləyici qurumlar üçün bir sıra tövsiyələr irəli sürülmüşdür. Təklif olunan yanaşmalar Azərbaycanın uzunmüddətli makroiqtisadi sabitliyinin və maliyyə təhlükəsizliyinin möhkəmləndirilməsinə xidmət edə bilər.

Açar sözlər: Kapital adekvatlığı, makroiqtisadi sabitlik, bank sektoru, maliyyə dayanıqlılığı, Mərkəzi Bank, tənzimləyici çərçivə, risk idarəetməsi.

JEL kodları: E58, G33, K35

Qida Sektorunda İstehlakçıların Yaşıl Satınalma Davranışının Qiymətləndirilməsi

Həsənova Ləzifə Ələkbər

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti, Doktorant
lazifa_hasanova@azgis.az

Xülasə

Son illərdə dünyada global temperatur yüksəldikcə və təbii ehtiyatlar azaldıqca, davamlı və “yaşıl” istehlakçı davranışı anlayışı aktuallıq qazanmağa başlamışdır. Ətraf mühit haqqında məlumatlılığın təşviqində və adambaşına istixana emissiyalarının azaldılmasında yaşıl istehlak artan əhəmiyyət qazanmaqdadır. Fərdi ev təsərrüfatlarının istehlak vərdişləri ətraf mühitin pozulmasına əhəmiyyətli dərəcədə təsir edir. Artan ekoloji maarifləndirmə və dayanıqlılıq ilə bağlı narahatlıqlardan istehlakçılar satın alma qərarlarında “yaşıl” təcrübələri mənimsəyir. Əhəmiyyətli ekoloji təsirləri ilə seçilən qida sektoru bu yaşıl istehlak meyillərinin təsiri ilə üzləşir. Bu məqalədə yaşıl istehlakçılara yönəlmiş müasir istehlak meyilləri fenomenini və bu meyillərin qida sektorunda əsasən süd məhsullarının istehlakında əhəmiyyəti araşdırılmışdır. İlk olaraq, yaşıl istehlakı zəruri edən amillər araşdırılmışdır. Bundan əlavə, məqalədə qida sənayesində süd məhsulları kontekstində yaşıl istehlakçıların davranışları, üstün tutmaları və motivasiyaları qeyd edilmiş, süd məhsulları istehsalçıları və biznes subyektləri üçün uyğun davamlı təcrübələrin əhəmiyyətini vurğulanmışdır.

Açar sözlər: yaşıl istehlak, dayanıqlı istehlak, satınalma davranışı
JEL code: D12, M30, Q0, Q56

Azərbaycanın Qeyri-Neft Sektorunda Dairəvi İqtisadiyyat Modelinin Tətbiqi

Həsənova Nərmin Ehtibar

Gəncə Dövlət Universiteti, Gəncə şəhəri
Narmin.hasanova.v@gmail.com

Xülasə

Dairəvi iqtisadiyyat modeli iqlim dəyişikliyi ilə mübarizə şəraitində müasir dövrün iqtisadi və ekoloji problemlərinin həllini nəzərdə tutan alternativ bir modeldir. Azərbaycan Respublikasının qeyri-neft sektorunun inkişafında bu modelin tətbiq olunması resurs səmərəliliyinə nail olunması, tullantısız texnologiyaların tətbiqi və ixrac yönümlü dayanıqlı iqtisadi sahələrin inkişafını təşviq edir. Dayanıqlı artan rəqabətqabiliyyətli iqtisadi inkişafa nail olunmasında qeyri-neft sektorunun inkişafın mərkəzinə çevrilməsi ilə yanaşı, bu sahənin inkişafında dairəvi iqtisadiyyatın tətbiq olunması ölkənin diversifikasiyalı inkişafına nail olunmasında xüsusi rolu ilə seçilir. Bu istiqamətdə aparılan tədqiqatın məqsədi Azərbaycanın qeyri-neft sektorunda dairəvi iqtisadiyyatın tətbiq imkanlarını, bu sahədəki mövcud problemləri qiymətləndirmək və bu sahədə nəzəri və praktiki tövsiyyələr verməkdən ibarətdir. Tədqiqat zamanı Azərbaycanın qeyri-neft sektorundakı hazırkı vəziyyətin və yaşıllıq iqtisadiyyatla bağlı dövlət strategiyalarının təhlili üçün deskriptiv analiz, dairəvi iqtisadiyyatın tətbiq olunduğu digər ölkələrin təcrübəsi ilə Azərbaycanın mövcud vəziyyəti müqayisə olunaraq üstünlüklər və boşluqların müəyyənləşdirilməsi üçün müqayisəli analiz metodlarından istifadə olunmuşdur. Nəticələr göstərir ki, qeyri-neft sektorunda kənd təsərrüfatı, qida və yüngül sənaye sahələrində dairəvi iqtisadiyyat modelinin tətbiqi üçün geniş potensial mövcuddur. Lakin texnoloji infrastrukturun kifayət qədər müasir tələblərə cavab verməməsi, hüquqi mexanizmlərin və bu sahədə maarifləndirmənin aşağı səviyyədə olması bu prosesin intensiv inkişafının qarşısını alır. Tədqiqat nəticələrinə əsasən yaşıllıq texnologiyaların tətbiqinin genişləndirilməsi, bu sahədə normativ hüquqi vəziyyətin gücləndirilməsi, bu sahənin inkişafına dövlət dəstək mexanizmlərinin genişləndirilməsi tövsiyyə olunur.

Açar sözlər: qeyri-neft sektoru, dairəvi iqtisadiyyat, reurs səmərəliliyi, iqtisadi diversifikasiya.

JEL kodları: Q56, O13

Qarğıdalı Yağından Alınan Birləşmələrin Bitkilərin Böyüməsinə Stimullaşdırıcı Təsirinin Tədqiqi

Həsənova Rəna Elçin

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)
hasanova.rana@esri.gov.az

İlhamə Ağalar Zərbəliyeva

**k.e.d, dos., SOCAR-ın Bakı Ali Neft Məktəbinin rəhbərlik yanında aparatda
elmi katib, AR ETN Neft-Kimya Prosesləri İnstitutunun baş elmi işçisi, Azər-
baycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)**
ilhama.zarbaliyeva@bhos.edu.az

Xülasə

Kənd təsərrüfatında məhsuldarlığın artırılması, ətraf mühitə uyğun və davamlı üsulların tətbiqi ilə sıx bağlıdır. Gübrə və kimyəvi maddələrin həddindən artıq istifadəsi, ekoloji tarazlığı pozan, torpağın keyfiyyətini və strukturunu zədələyən və məhsullara zərər vuran mənfi amildir. Bu səbəbdən, son illərdə təbii mənşəli maddələrə, əsasən də bitki mənşəli yağlardan alınan bioloji aktiv birləşmələrə maraq xeyli artmışdır. Belə maddələr, bitkilərin inkişaf prosesinə təsir etməklə, onların böyüməsini və məhsuldarlığını təhlükəsiz və təbii şəkildə stimullaşdırı bilər. Toxumların cücərməsi prosesi bitki inkişafının ən vacib mərhələsidir. Cücərmə zamanı baş verən fizioloji və biokimyəvi dəyişikliklər, fidanın sağlam şəkildə vegetativ böyüməsi ilə sıx bağlıdır ki, bu da nəticə etibararı ilə məhsuldarlığa və keyfiyyətə əsaslı təsir göstərir. Məqalə abiotik və biotik təsirlər altında baş verən və cücərmənin uğurla həyata keçməsi üçün əsaslı sayılan bir sıra metabolik proseslərin öyrənilməsinə yönəldilmişdir. Tədqiqatın hissəsində, qarğıdalı yağından alınan təbii turşuların pomidor toxumlarının cücərməsinə və ilkin vegetativ inkişaf mərhələlərinə təsirini təhlil etməklə, onların aqrobioloji potensialı tədqiq edilmişdir. Belə birləşmələr, xüsusilə cavan toxumların böyüməsini təşviq edən təbii bitki böyümə tənzimləyiciləri kimi istifadə edilə bilər. Tədqiqatın nəticələri, həm təmiz kənd təsərrüfatı texnologiyalarına, həm də ekoloji cəhətdən müsbət töhfə verə biləcək. Bu istiqamət, yerli və beynəlxalq bazarlarda təbii mənşəli stimulyatorlara olan tələbatı qarşılamaq baxımından praktiki əhəmiyyət daşıyır.

Açar sözlər: biostimulyator, bitki böyümə tənzimləyicisi, toxum cücərməsi, qarğıdalı yağı, pomidor toxumu

JEL code: M30,D12, Q56

Turizmde Dijitalleşme: Dijital Turizm Ve Turizm 4.0

Hasanzade Elvin Azer

Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi (UNEC)
hsnzadelvin7@gmail.com

Özet

Dijitalleşme, turizm sektöründe köklü değişikliklere yol açarak, Dijital Turizm ve Turizm 4.0 kavramlarının ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Dijital Turizm, teknolojinin etkin kullanımıyla turistlerin seyahat deneyimlerini iyileştirmeyi amaçlar. Bu bağlamda, sanal gerçeklik (VR), artırılmış gerçeklik (AR), yapay zeka (AI), büyük veri (Big Data) ve mobil uygulamalar gibi yenilikçi teknolojiler, turistlerin destinasyonları önceden keşfetmesini ve seyahat süreçlerini daha verimli yönetmesini mümkün kılmaktadır.

Turizm 4.0 ise, Endüstri 4.0 prensiplerinin turizm sektörüne entegre edilmesiyle ortaya çıkan bir yaklaşımdır. Bu model, akıllı destinasyon yönetimi, kişiselleştirilmiş hizmet sunumu, veri tabanlı karar alma mekanizmaları ve otomasyon gibi uygulamalarla sektörde sürdürülebilirlik ve rekabet gücünü artırmayı hedeflemektedir. Dijitalleşme aynı zamanda turizm işletmelerinde operasyonel verimliliği yükseltmekte, müşteri deneyimini iyileştirmekte ve yeni iş modellerinin gelişmesine olanak sağlamaktadır.

Sonuç olarak, Dijital Turizm ve Turizm 4.0, turizm sektörünün dijital dönüşüm sürecinde daha dinamik, sürdürülebilir ve yenilikçi bir yapıya kavuşmasını sağlayacaktır. Bütün bu olanaklar ise turizm sektöründe müşteri deneyimini ve aynı zamanda müşteri memnuniyetini olumlu anlamda etkilemiştir.

Anahtar Kelimeler: Dijitalleşme, Dijital Turizm, Turizm 4.0, Akıllı Destinasyon Yönetimi, Yapay Zeka.

JEL kodlar: Z32, Z38, L83, L81, L86

Dayanıqlı Gələcək Üçün Alternativlər Və Yeni Texnologiyalar

Həsənzadə Emiliya İsmayıl

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
emiliyahasanzada@gmail.com

Xülasə

Bəşəriyyət üçün əsas problemlərdən birinə çevrilən hallara müasir dövrdə iqlim dəyişiklikləri, ətraf mühitə dəymiş zərər və çirklənmə eləcə də resursların tükənməsinin yaratdığı arzu edilməz nəticələr aiddir. Belə olan halda, aranıbmş problemlərin həlli istiqamətində atılan addımlarda ənənəvi olan texnoloji və iqtisadi yanaşmalardan uzaqlaşaraq daha müasir tələblərə cavab verən, yenilikçi metodlara müraciət etmək ehtiyacı yaranmışdır. Hazırkı dövrün tələbi olan texnologiyalar fürsətlər, bunların doğurduğu nəticələr yaranır. Burada dayanıqlı inkişafa dair göstəricilər həm müsbət, həm də mənfi tərəfləri ilə birlikdə analiz olunmuş, bu prosesdə analitik yanaşma, empirik məlumatlar və müqayisəli analiz metodlarından istifadə edilmişdir. Tullantıların təkrar emal edilməsi, ağıllı sistemlər, bərpa edilən və enerjiyə qənaət edən texnologiyalar gələcəkdə istifadə üçün ideal vasitə olaraq önə çıxır. Resursların düzgün və səmərəli istifadəsinə nəzarətin təmin edilməsi üçün rəqəmsallaşdırma, texnologiyalarda yeniliyə uyğunlaşma, avtomatlaşdırma və müasir dövrün əsas istifadə tələbi olan süni intellektdən yararlanmaq mümkündür. Bu qeyd edilmiş texnologiyalar, istehsal xərcləri azaltmaq və ətraf mühitə olan təsirlər minimuma endirmək üçün xammalın və digər resursların istifadəsini izləmə, təhlil etmə və optimallaşdırma proseslərini düzgün planlaşdırılmasına, eləcə də resursların düzgün şəkildə istifadə edilməsinə imkan verir. Bu texnologiyalar sadəcə iqtisadi səmərəlilik deyil, eyni zamanda ətraf mühitin qorunmasına da təsir edir. Dayanıqlı gələcək üçün qeyd edilmiş prinsiplərə əsaslanan texnologiyaların istifadəsi və alternativlər bir seçim olaraq qalması deyil, eyni zamanda onun zərurət olduğunu vurğulamaqdır. Dayanıqlı gələcək ətraf mühiti qorumaq, ekosistemin davamlılığına, davamlı və yaşanılabilir dünyanın gələcək nəsil üçün qorunmasını kömək edir.

Açar sözlər: Rəqəmsallaşma, dayanıqlı inkişaf, ətraf mühit, texnologiya.
JEL kodları: O33, Q01, Q55, L86, Q42.

The Role And Future Prospects Of Artificial Intelligence In The Context Of Sustainable Economy

Hashimova Albina Chingiz

**Ph.D., Azerbaijan Sport Academy
albina-hesimova@mail.ru**

Abstract

In the context of sustainable economic development, the role of Artificial Intelligence (AI) is increasingly recognized as a transformative driver of productivity, efficiency, and innovation across multiple sectors. This article investigates the interaction between AI technologies and the principles of a sustainable economy, emphasizing AI's potential to reshape economic structures, enhance resource utilization, and support long-term development goals.

Through a combination of literature review, statistical analysis, and case studies, the paper explores how AI contributes to sustainable growth by enabling smarter decision-making, automating complex processes, and fostering green innovation. The study evaluates AI's applications in various domains such as energy, healthcare, transportation, agriculture, and manufacturing, demonstrating measurable economic benefits and improved sustainability outcomes.

Keywords: Artificial intelligence, sustainable economy, digital transformation, economic growth, green innovation.

JEL certifications: O1-O11, O3-O33

Multilingual Sentiment Analysis of Viewer Comments in IT Educational YouTube Videos: A Text and Emoji-Based Approach

Humbatova Sama Salman

Computer Science Specialty, Specialization in Data Analytics, Azerbaijan
State University of Economics

humbatova.sama.salman.2023@unec.edu.az

Abstract

This study examines how viewers express sentiments in multilingual IT-themed educational YouTube videos through written comments and emojis. The relevance of the research is associated with the growing importance of analyzing user engagement and emotional feedback in digital education. The aim of the study is to analyze the sentiments in comments on 150 YouTube videos published in English, Turkish, and Azerbaijani, and to identify the factors influencing these sentiments. Data were manually collected between April 12–19, 2025. During the preprocessing stage, sentiment analysis based on RoBERTa, emoji sentiment classification using the EMOJI_DATA database, rule-based expression detection, and spelling correction via SymSpell were conducted. For statistical analysis, Independent Samples T-tests, Kruskal–Wallis tests, and Spearman correlation analyses were applied. The results show that language differences had a statistically significant impact on emoji usage. Therefore, it is recommended that language and cultural differences be considered when designing multilingual educational content. Although subtitle availability and narrator visibility did not have a statistically significant effect on emotional reactions, the inclusion of these elements is practically recommended to enhance user experience and comprehension levels.

Keywords: Sentiment analysis, Emoji analysis, YouTube comments, Multilingual analysis, educational technology

JEL Classification: C88, I21, O33

Nature-Friendly Design: Application Of Circular Economy For Sustainable Ecosystems

Huseynova Naila Zarif gizi

Azerbaijan State University of Economics (UNEC)
nailahuseynovazarif@gmail.com

Abstract

This article examines the circular economy model and its application in sustainable packaging. It explores product design principles, sustainable materials, best practice examples, and the environmental impact of fashion. Additionally, the application of the circular economy in food packaging, new design approaches, and recommendations for preserving sustainable ecosystems are presented. The circular economy model aims to extend the life cycle of products and materials, minimizing waste and resource depletion.

This approach, combined with sustainable packaging principles, reduces ecological impact. The article investigates the core principles of circular economy, design criteria for product packaging, the use of recyclable and biodegradable materials, and best practice examples. The importance of transitioning from plastic materials to alternatives such as paper and glass in food packaging is emphasized. The environmental impact of fashion and the significance of circular approaches in the garment industry are also thoroughly analyzed. Solutions such as second-hand sales, rental models, and life cycle tracking technologies are introduced.

The article also touches on strategies to reduce water and energy consumption in manufacturing, support local production, and promote handcrafted goods. Finally, it highlights the roles of producers, designers, and consumers in creating a sustainable and ecologically balanced ecosystem. In this context, the role of technology, digital design, and customer education is particularly emphasized.

Keywords: circular economy, eco-friendly design, ecosystem services, sustainable development, green economy

JEL code: Q56, Q57, O44, L67, Q01, M11

Information Technologies and Their Role in Supply Chain Management

Huseynova Khayala Zahid

Azerbaijan Technical University, Higher Education Institute
khayalahuseynova16@gmail.com

Summary

The integration of information technologies (IT) into supply chain management (SCM) has become increasingly relevant in today's globalized and highly competitive business environment. Rapid technological advancements have transformed traditional supply chains into agile, data-driven networks capable of responding swiftly to market demands.

The purpose of this research is to examine how IT contributes to enhancing supply chain efficiency, transparency, and decision-making.

The study employs a combination of qualitative analysis, comparative case studies, and survey methods to evaluate the impact of IT tools such as Enterprise Resource Planning (ERP), Radio Frequency Identification (RFID), Internet of Things (IoT), and blockchain technologies on various SCM processes. Data was collected from multiple sectors including manufacturing, retail, and logistics.

The results indicate that organizations leveraging IT in their supply chains achieve significant improvements in inventory accuracy, demand forecasting, real-time tracking, and supplier coordination. These technologies reduce operational costs, enhance customer satisfaction, and support sustainable practices by optimizing resource use.

The research recommends the strategic implementation of scalable and secure IT solutions tailored to the specific needs of each organization. Additionally, investing in employee training and cross-functional integration is essential to maximize the benefits of technological adoption in SCM. Overall, IT plays a critical role in building resilient, adaptive, and efficient supply chains in the modern economy.

Keywords: Supply chain, management systems, information technologies, role of technologies

Jel code: R41

Web3 and Blockchain in The Sports Business: A Critical Analysis of Their Applications and Impact

Huseynzada Adil

**Azerbaijan State University of Economics
adil_huseynzada@unec.edu.az**

Shamkhalova Samira

**Assoc. Prof. of Economics, Dr., Azerbaijan State University of Economics,
International Master's and Doctoral Center
samira_shamkhalova@unec.edu.az**

Abstract

This paper critically examines the burgeoning integration of Web3 and blockchain technologies within the sports business, analyzing their diverse applications and multifaceted impacts on stakeholders, including teams, athletes, fans, and sponsors. The study elucidates the fundamental principles of Web3 and blockchain, highlighting their potential to revolutionize traditional operational models. Key applications such as blockchain-based ticketing systems for fraud prevention and enhanced fan experience, the use of Non-Fungible Tokens (NFTs) for digital collectibles and novel engagement strategies, cryptocurrency adoption for transactions, and the role of blockchain in ensuring data security and transparency in areas like anti-doping and sponsorship agreements are explored.

Furthermore, the analysis delves into the consequential impacts of these technologies, including the creation of new revenue streams, enhanced fan interaction, and improved operational efficiencies. However, the paper also critically assesses the inherent financial risks associated with volatile digital assets like fan tokens and NFTs, potential ethical dilemmas concerning data privacy and equitable access to technology, and the challenges posed by the nascent and often ambiguous regulatory landscape. By providing a balanced perspective, this paper contributes to a nuanced understanding of the opportunities and challenges presented by Web3 and blockchain technologies in the evolving sports business environment.

Web3, Blockchain, Fan Tokens, NFTs, Sport.
JEL code: D85, G23, O31, O33, P14, Q55

Dairəvi İqtisadiyyat Kontekstində Mədəni İrsin Qorunması

İbrahimov Anar Şahbaz

AR Mədəniyyət Nazirliyi yanında Mədəni İrsin Qorunması, İnkişafı və Bərpası üzrə Dövlət Xidmətinin Şabran Regional İdarəsi
ibrahimov.11.09.97@gmail.com

Xülasə

Bu məqalədə dairəvi iqtisadiyyat modeli çərçivəsində mədəni irsin qorunmasının əhəmiyyəti və imkanları araşdırılır. Dairəvi iqtisadiyyat resursların təkrar istifadəsi, israfın azaldılması və davamlı istehsal prinsiplərinə əsaslanan alternativ iqtisadi yanaşmadır. Mədəni irs isə cəmiyyətlərin tarixi, kimliyi və sosial yaddaşı ilə birbaşa bağlı olan maddi və qeyri-maddi dəyərlərin məcmusudur. Məqalədə bu iki anlayış arasında mövcud olan əlaqələr təhlil edilir, xüsusilə ənənəvi sənətkarlıq, tarixi memarlıq nümunələrinin bərpası və ekoturizmin inkişafı nümunəsində dairəvi iqtisadiyyatın mədəni irsin yaşadılmasında rolu vurğulanır. Həmçinin, mədəni irsin qorunmasının yerli icmaların iqtisadi rifahına və ekoloji tarazlığa necə töhfə verdiyi araşdırılır. Nəticədə, göstərilir ki, dairəvi iqtisadiyyat modeli yalnız ekoloji davamlılığı deyil, eyni zamanda mədəni irsin gələcək nəsillərə ötürülməsini də təmin edə bilər.

Eyni zamanda, tarixi binaların bərpası və mədəni turizmin inkişafı da dairəvi iqtisadi modelin mədəni irsi qoruma vasitəsi kimi istifadə oluna biləcəyini göstərir.

Məqalənin nəticəsində vurğulanır ki, mədəni irsə əsaslanan iqtisadi fəaliyyətlər həm cəmiyyətin ekoloji məsuliyyətini artırır, həm də yerli bilik və bacarıqları yaşadaraq sosial dayanıqlığa töhfə verir. Beləliklə, dairəvi iqtisadiyyat mədəni irsin qorunması və davamlı gələcəyin qurulması baxımından mühüm rol oynayır.

Açar sözlər: Dairəvi iqtisadiyyat, mədəni irs, davamlı inkişaf, ənənəvi sənətkarlıq, tarixi irsin qorunması

Jel kodlar: Z11, H41

Juglans Nigra L. Növünün Yaşıl Kütləsindən Biogübrə kimi İstifadə İmkanlarının Öyrənilməsi

İbrahimov Əli Həsən

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
aze.ecosoil@gmail.com

Qurbanlı İlahə İlham

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)
iqurbanli426@gmail.com

Xülasə

Mövzunun aktuallığı. Orqanik kənd təsərrüfatı, kimyəvi gübrə və pestisidlər kimi aqrosənaye resurslarının intensiv istifadəsinə qarşı alternativ bir üsuldur. Bu yanaşma “orqanik”, “bioloji” və ya “ekoloji təmiz” kimi terminlərlə ifadə olunur və ümumilikdə eyni prinsiplərə əsaslanır.

Tədqiqatın məqsədi. Tədqiqat zamanı istifadə olunan *Juglans nigra* L., geniş yayılmış və iqtisadi əhəmiyyətə malik bir bitkidir. Onun qabığı çoxsaylı bioloji aktiv maddələrlə zəngindir və bu xüsusiyyətlər onu biogübrə kimi istifadə edilməsi imkanlarını yaratmışdır. *Juglans nigra* L. növünün yaşıl kütləsindən biogübrə alınması və bu gübrələrin tətbiqi imkanlarının tədqiqi, müasir kənd təsərrüfatı üçün alternativ və ekoloji cəhətdən təmiz gübrə mənbəyi təmin edərək əhəmiyyətli yeniliklər yarada bilər.

Tədqiqatın nəticələri. Aparılmış tədqiqatlar nəticəsində *Juglans nigra* L. bitkisinin meyvə qabığı yığılaraq, optimal nəmlik və temperatur rejimində ondan biogübrə alınmışdır. Hazırlanmış biogübrənin kimyəvi tərkibi, qidalılıq dəyəri və bitki böyüməsi üzərindəki təsiri müasir analiz metodları ilə öyrənilmişdir. Vegetasiya təcrübələri əsasında biogübrənin bitkilərin inkişafına təsiri imkanları öyrənilmiş, fenoloji müşahidələr aparılmışdır.

Açar sözlər: *Juglans nigra* L., biogübrə, ekoloji, torpaq.
JEL kodları: Q16

Globalization Of Financial Reporting: The Role of IFRS in Enhancing Cross-Border Comparability

Ibrahimov Tarlan

Azerbaijan State University of Economics, Master's student,
tarlanibrahimovv@gmail.com

Abstract

The need for excellent, transparent, and accurate financial reporting across boundaries has increased because of the globalization of financial markets. The ability of stakeholders and investors to efficiently evaluate and contrast the financial statements of businesses operating in several countries has historically been hampered by differences in national accounting standards. The function of IFRS in improving cross-border comparability is examined in this article, along with the degree to which it has been successful in promoting worldwide financial harmonization. A qualitative, case-study approach is used, with an emphasis on two important adopters: Australia and the European Union. Although the introduction of IFRS has significantly increased the comparability of financial statements, the results differ based on country enforcement mechanisms, institutional structures, and legal frameworks, as the data show. While IFRS is a significant step in the direction of global reporting convergence, the article's conclusion is that genuine comparability is dependent on both the standards and how well they are applied. To attain uniform, superior financial reporting around the globe, standard-setters, regulators, and practitioners must continue to work together.

Key words: IFRS, Financial Reporting, Globalization, Cross-Border Comparability, Accounting Harmonization
Jel certifications: M41, F65, M48

Azərbaycanda E-Ticarət Və Kibertəhlükəsizlik Problemləri

İbrahimova Xəyalə Valeh

Bakı Mühəndislik Universiteti
x.hashimova@beu.edu.az

Süleymanov Elçin Bəhman

Əmək Bazarı və Sosial Müdafiə Məsələləri üzrə Milli Observatoriya elchin.b.
suleymanov@social.gov.az

Rəhmanov Fərhad Pənah

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
f.rahmanov@unec.edu.az

Xülasə

Azərbaycanda elektron ticarətin sürətli inkişafı ölkənin rəqəmsal mənzərəsini dəyişdirərək, yeni iqtisadi imkanlar təklif edir və istehlakçıların rahatlığını artırır. Bununla yanaşı, bu genişlənmə ölkəni məlumatların pozulmasından tutmuş onlayn əməliyyatların bütövlüyünü təhdid edən kiberhücumlara qədər əhəmiyyətli kibertəhlükəsizlik risklərinə məruz qoymuşdur. Bu məqalə Azərbaycanda e-ticarət və kibertəhlükəsizliyin kəsişməsini tədqiq edərək e-ticarətin, istehlakçıların və tənzimləyici qurumların üzləşdiyi unikal çətinlikləri işıqlandırır. E -ticarətin inkişafının cari vəziyyətini, kibertəhlükəsizlik problemlərini həll etmək üçün mövcud hüquqi və texniki çərçivələri və onlayn ticarəti təhlükə altına alan təhlükələri araşdırır. Ədəbiyyat icmal və keys araşdırması təhlilinin kombinasiyası vasitəsilə bu məqalə Azərbaycanın kibertəhlükəsizlik mənzərəsinin icmalını təqdim edərək mövcud siyasətlərin effektivliyi və rəqəmsal təhlükəsizlik infrastrukturuna əlavə sərmayə qoyuluşunun zəruriliyi barədə fikirlər təklif edir. Məqalə siyasətin təkmilləşdirilməsi, dövlət-özəl əməkdaşlıq və istehlakçıların məlumatlandırılması təşəbbüslərinə diqqət yetirməklə Azərbaycanın sürətlə inkişaf edən e-ticarət sektorunda kibertəhlükəsizliyə davamlılığın artırılması üçün təsirli tövsiyələr təklif etməklə yekunlaşır.

Açar sözlər: e- ticarət, kibertəhlükəsizlik, kiberhücumlar.
JEL code. M38.O38. K24

Rəqəmsal Transformasiya Kontekstində Yaşıl İqtisadiyyat və Dayanıqlı İnkişaf Perspektivləri

İbrahimzadə Xədicə Nəriman

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)
xadica.ibrahimzada@gmail.com

Xülasə

Təbii resursların məhdudluğu, qloballaşma, əhali artımı, ətraf mühitin çirklənməsi, global istiləşmə və təbii fəlakətlər, bütün bunlar ekosistemlərin dayanıqlılığına ciddi təhdidlər yaradır və bu, gələcək nəsillərin inkişafına böyük məhdudiyyətlər qoyur. Bu cür problemlərlə mübarizə aparmaq və uzunmüddətli inkişafı təmin etmək üçün hərtərəfli yanaşmaların tətbiqi olduqca vacibdir. Bu yanaşmalar yalnız təbiətin qorunmasını deyil, həm də insanların sosial-iqtisadi ehtiyaclarının qarşılanmasını hədəfləyir və bu balansın təmin edilməsi müasir dövrün əsas prioritetlərindəndir. Dayanıqlı inkişaf konsepsiyası, resursların səmərəli istifadəsini, ətraf mühitin qorunmasını və sosial ədalətin təmini məsələlərini özündə birləşdirərək, müasir cəmiyyətin qarşısında duran bir çox çətinliklərin həlli üçün mükəmməl bir çərçivə təqdim edir. Bu yanaşma, təkcə iqtisadi inkişafı deyil, həm də ekoloji və sosial balansı nəzərə alaraq cəmiyyətin uzunmüddətli inkişafını təmin etməyə yönəlib. Yaşıl iqtisadiyyat isə ekoloji cəhətdən davamlı iqtisadi fəaliyyətlərə əsaslanaraq, təbiətə zərər vermədən, bərpa olunan enerji və sıfır tullantı prinsipləri ilə iqtisadi inkişafı təşviq etməyə çalışır. Yaşıl iqtisadiyyat və dayanıqlı inkişaf anlayışları bir-birini tamamlayır və birgə tətbiq edildikdə, həm təbii sərvətlərin qorunmasını, həm də cəmiyyətin bütün təbəqələrinin rifahının təmin olunmasını mümkün edir. Bu yanaşmalar gələcək nəsillərin inkişafını təmin etməklə yanaşı, hər bir fərdin məsuliyyətini də vurğulayır. Yalnız iqtisadi artım deyil, ekoloji və sosial aspektlərin də balanslı şəkildə qorunması vacibdir və bu, yalnız bəşəriyyətin deyil, bütün ekosistemin davamlılığını təmin etmək üçün əsas şərtidir.

Açar sözlər: davamlı inkişaf, yaşıl iqtisadiyyat, bərpa olunan enerji, qloballaşma, innovasiya, davamlılıq, ekoloji tarazlıq, iqtisadi dayanıqlılıq, sosial ədalət
JEL kod: Q01, Q55, O33

İnsan Kapitalına İnvestisiyaların Səmərəliliyinin Qiymətləndirilməsi

İsgəndərova Leyla Qəhrəman

Azərbaycan Həmkarlar İttifaqları Konfederasiyası,
leylanm88@mail.ru

Xülasə

İnsan kapitalına investisiyaların səmərəliliyinin qiymətləndirilməsi mövzusunun aktuallığı davamlı iqtisadi inkişaf və təşkilatların rəqabət qabiliyyətinin əsas amilləri kimi işçilərin bilik, bacarıq və sağlamlığının artan rolu ilə bağlıdır. Tədqiqatın məqsədi insan kapitalına investisiyaların səmərəliliyinin qiymətləndirilməsi haqqında anlayışı inkişaf etdirmək, müxtəlif səviyyələrdə qiymətləndirməni təhlil etmək və optimallaşdırılması üçün tövsiyələr formalaşdırmaqdır. Tədqiqat çərçivəsində həm yerli, həm də xarici alimlərin insan kapitalının inkişafına dair elmi yanaşmaları tədqiq edilib. Tədqiqat zamanı statistik müqayisəli təhlil, qruplaşdırma metodlarından və səbəb-nəticə əlaqələndirilməsindən istifadə edilmişdir. Tədqiqat nəticəsində bəzi problemlərin meydana çıxması işin elmi-praktiki əhəmiyyətini formalaşdırır. Müəllif təhsilə və səhiyyəyə, sosial müdafiə və təminatla ayrılan xərclərin xüsusi çəkisinin artmasının insan kapitalına təsir dərəcəsini və mexanizmlərini müəyyən etmiş, bu istiqamətdə təkliflər irəli sürmüşdür. Tədqiqatın nəzəri əhəmiyyəti insan kapitalına investisiyaların səmərəliliyinin qiymətləndirilməsi haqqında elmi yanaşmaları və sintezləri özündə birləşdirməsində, praktiki əhəmiyyət isə tədqiqat zamanı həyata keçirilən təhlillər, innovasiya fəaliyyəti ilə bağlı irəli sürülən tövsiyə və təkliflər Azərbaycanda insan kapitalının inkişafı üzrə dövlət proqramları, strategiya və tədbirlər planının hazırlanmasında, elmi-metodik əsərlərin tərtib edilməsində istifadə edilə bilməsi ilə əlaqədardır.

Açar sözlər: insan kapitalı, investisiya, qiymətləndirmə, inkişaf.

Jel kod: J24

Fiskal Siyasətin Makromaliyyə Sabitliyi Amillərinə Təsirlərinin Nəzəri Əsasları

İskəndərov Fuad Polad

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
fuad_iskandarov@unec.edu.az

Xülasə

Makromaliyyə sabitliyinin qorunması post-pandemiya dövründə artan borc təzyiqi və geosiyasi risklər fonunda hökumətlərin başlıca prioritetlərindən birinə çevrilmişdir. Dövlətin büdcə qərarları inflyasiya, faiz dərəcələri, borc davamlılığı, eləcə də bank sektoru, kapital axınları və valyuta məzənnəsi kimi göstəricilərə birbaşa və dolaylı təsir edir. Tədqiqatın məqsədi ədəbiyyatda formalaşmış yanaşmaları sistemləşdirərək fiskal alətlərin bu kanallar vasitəsilə makromaliyyə sabitliyinə necə təsir etdiyini aydın göstərməkdir. Metodoloji olaraq, 20 və 21-ci əsrlərdə nəşr olunmuş nüfuzlu elmi araşdırmalar və məqalələr təsir kanalları üzrə sistemli qruplaşdırılmaqla məzmun analizi ilə incələnmiş, nəzəri əsaslar empirik nəticələrlə qarşılaşdırılmışdır. Tapıntılar göstərir ki, koordinasiyasız və davamlı kəsirlərlə müşayiət olunan fiskal siyasət inflyasiya gözləntilərini, suveren riskləri və maliyyə sabitliyi risklərini artırır; əksinə, borcun idarəolunan trayektoriyası, şəffaf xərcləmə, borc-kəsir limitləri və monetar siyasətlə sıx koordinasiya riskləri azaldır, bazar etibarını gücləndirir. Eyni zamanda tədqiqat göstərir ki, qaydalara əsaslanan fiskal çərçivələr təkcə makroiqtisadi sabitliyi deyil, həm də maliyyə bazarında faiz dərəcəsi gözləntilərini stabilləşdirir, əmanətçilərin və investorların inamını artırır. Fiskal siyasət həyata keçirilərkən fiskal siyasət alətlərinin tətbiqinin makromaliyyə sabitliyinə birbaşa və dolaylı təsirlərinin ölkə-spesifik dinamik modellərlə test edilməsi vacibdir.

Açar sözlər: fiskal siyasət, makromaliyyə sabitliyi, inflyasiya, dövlət borcu, valyuta məzənnəsi

JEL kodları: E62, E44, H63, E31, F31

**Dövlət Maliyyə Nəzarətinin Dayanıqlı İnkişafa Təsiri:
Azərbaycan Nümunəsi**

İsmaylova Çimnaz Cavanşir

**Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
ismaylova.jhimnaz.javanshir.2023@unec.edu.az**

Xülasə

Ölkəmizdə dövlət maliyyə nəzarətinin institusional və metodoloji olaraq təkmilləşdirilməsi ekoloji, sosial və iqtisadi sahələrdə uzunmüddətli inkişafa kömək edir, həmçinin şəffaf və səmərəli büdcə maliyyələşdirilməsini təmin edir. Səmərəlilik audit, risklərin idarə olunması sistemləri və rəqəmsal transformasiya vasitəsilə investisiya səmərəliliyinin artırılması makroiqtisadi sabitliyin və cəmiyyətin rifahının yüksəldilməsinə mühüm töhfə verir.

Məqalədə maliyyə resurslarının artırılması, qeyri-neft iqtisadiyyatının gücləndirilməsi və dayanıqlı inkişaf planlarına diqqətin yönəldilməsi nəzarət sistemlərinin təkmilləşdirilməsini tələb edən dövlət maliyyə nəzarətinin vacibliyi vurğulanır.

Tədqiqatın əsas məqsədi müxtəlif audit metodologiyalarının (səmərəlilik audit, xərc-fayda təhlili, risk əsaslı audit və rəqəmsal büdcə sistemləri) dövlət maliyyə nəzarətinin effektivliyinə təsirini qiymətləndirməkdir. Metodoloji əsas çərçivəsində xarici və daxili audit prosesləri diqqətlə təhlil edilmiş, icra sistemlərinin optimallaşdırılması və büdcənin təsdiqlənməsi üçün xətti analiz yanaşmaları tətbiq edilmişdir.

Əldə edilmiş nəticələrə əsasən deyə bilərik ki, elektron büdcə sistemindən istifadə büdcənin planlaşdırılmasını və təsdiqlənməsini çox asanlaşdırır, ənənəvi kağız metodlarını real vaxt rejimində izləmək üçün alətlərlə əvəz edir. Audit tövsiyələrinin qəbul olunması, beynəlxalq standartları qarşılayan performans yoxlamaları sayəsində dövlət proqramlarının icrasını daha aydın və məsuliyyətli hala gətirərək vəziyyəti xeyli yaxşılaşdırdı. Təhlillər, bu unikal strategiyanın dövlətin strateji hədəflərinə çatmasına kömək etdiyini, korrupsiyanı azaltdığını və maliyyə mənbələrinin əqləbatan paylanmasını təmin etdiyini təsdiqləyir.

Açar sözlər: dövlət maliyyə nəzarəti, fəaliyyətin qiymətləndirilməsi audit, risklərin qiymətləndirilməsinə əsaslanan Audit, kompüterləşdirilmiş Büdcə sistemi, davamlı inkişaf.

JEL kodları: G00,G28

Təhsildə Süni İntellektin Rolu

İsmayılova Nilufər Şəmsi

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)

ismayilova.nilufar.shamsi.2023@unec.edu.az

nilufar.ismayilovaa@gmail.com

Xülasə:

Mövzunun aktuallığı: Süni intellektin hazırkı rəqəmsal dünyada bu qədər populyarlıq qazanması digər sahələrdə olduğu kimi təhsil sahəsində də inqilab yaradır.

Tədqiqatın məqsədi: Süni intellektin maşın öyrənilməsi əsasında qurulması və təhsil sistemi üçün hansı data bazasından və hansı prinsiplərin əsas götürülməsi tədqiq edilir.

Tədqiqat metodları: məqalə mövzusunun araşdırarkən empirik (müşahidə, eksperiment, sorğu-anket), nəzəri tədqiqat metodları (analiz və sintez), induksiya və deduksiya metodları və həmçinin rəşionalist yanaşma üsullarından istifadə edilmişdir.

Nəticə: Məqalədə Sİ-nin digər sahələrdə olduğu kimi təhsil sahəsində də yeniliyi, əhəmiyyəti və müxtəlif tətbiqləri, təqdim etdiyi fürsətlər, onun təhsil mühitinə inteqrasiyası ilə bağlı tövsiyələr və bu sistemlər araşdırılır. Biz Sİ-nin şəxsiləşdirilmiş tədris platformalarında, inzibati funksiyalarda, qiymətləndirmə alətlərində və tələbələrin uğur proqnozunda necə həyata keçirilməsi ilə bağlı təhlil edirik.

Tətbiqlə bağlı tövsiyələr: Yazıda məlumatların məxfiliyi, alqoritmik qərəzlilik, Sİ-yə məxsus təhsilin gələcəyi kimi məsələlər də müzakirə olunur, həmçinin Azərbaycanda digər sahələrdə də istifadə oluna biləcəkdir, bu tədqiqatda isə daha çox təhsildə tətbiqi sahələri və üsulları ilə bağlı bəzi örnəklər üzərində tövsiyələr verilir.

Açar sözlər: Süni intellekt, təhsil, şəxsi öyrənmə, proqnozlaşdırıcı analitika, etik çətinliklər, öyrənmə texnologiyaları, inteqral tutoring sistemləri.

JEL kodları: I21, C63, O33

**KOB Subyektlərinin İnnovasiya Meyilliyinin Mövcud Vəziyyəti:
SKSP Kontekstində Eko-İnnovasiyalar**

İsmaylova Pərvanə Məhəmməd

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC) Zaqatala filiali

Parvana-ismayilova@unec.edu.az

İsfəndiyarova Ülkər Fizuli

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC) Zaqatala filiali

Ulkar-isfendiyarova@unec.edu.az

Şirinova Günel Seymur

**SDU nəzdində “Sumqayıt Dövlət Texniki Kolleci” PHŞ
gunelrehimova89@mail.ru**

Xülasə

Tədqiqat işinin məqsədi Azərbaycanın sənaye mərkəzi hesab olunan Sumqayıt şəhərində mövcud olan KOB subyektlərində tətbiq olunan innovasiya növlərini (məhsul, proses, bazar və təşkilati), istehsal-satış prosesində innovasiyanın tətbiqi vəziyyətini və tətbiq olunan innovasiyalarda eko-innovasiyaların payını müəyyənləşdirməkdir. Məlumdur ki, tədqiqat-inkişaf istənilən sahibkarlıq subyektinin bazarda rəqabətədavamlı, dayanıqlı şəkildə fəaliyyət göstərməsinin əsas alətidir. Bugün bütün dünyada, eləcə də Azərbaycanda sahibkarlıq subyektləri istehsala ayırdıqları diqqət, zaman və kapitalı araşdırma-inkişaf istiqamətinə də yönəldirlər. Bunun nəticəsidir ki, sahibkarlıq subyektləri araşdırma mərkəzləri, ali təhsil müəssisələri ilə sıx əlaqə yaratmağa meyillidirlər. Tədqiqat işi Sumqayıt şəhərində fəaliyyət göstərən sahibkarlıq subyektləri ilə müsahibə və anket-sorğu metodları tətbiq olunmaqla aparılmış, əsas qoyulan suallara cavab axtarılmışdır. Burada müəssisələrin tədqiqat-inkişafa ayırdıqları vəsaitlə tətbiq etdikləri innovasiya növləri, fəaliyyət müddətləri arasında əlaqələr təhlil edilmişdir. Həmçinin müəssisələrdə eko-innovasiyaların tətbiq olunması araşdırılmış, ümumi innovasiya həcmində eko-innovasiyaların nisbəti müəyyənləşdirilmişdir. Bundan başqa SKSP-da yerləşən müəssisələrdə eko-innovasiyaların əsas istiqamətlərinin müəyyənləşdirilməsi üçün müsahibə aparılmış, 5 müəssisədən alınmış cavablar əsasında ümumi təhlil aparılmışdır. Nəticələr göstərir ki, KOB-lar arasında təkrar emal və texnoloji yeniliklərə əsaslanan proses innovasiyası üstünlük təşkil edir. Məhsul innovasiyası sahəsində müəyyən irəliləyişlər müşahidə edilsə də, təşkilati və bazar innovasiyası sahələri nisbətən zəif inkişaf etmişdir. Dövlət dəstəyi və startap təşviq mexanizmlərinin məhdud istifadəsi isə bu sahədə daha geniş yayılmanın qarşısında duran əsas maneələrdən biridir. Məqalədə əldə olunan nəticələr əsasında Sumqayıtda eko-innovasiyaların təşviqi üçün tövsiyələr hazırlanmışdır.

Açar sözlər: KOB, innovasiya, eko-innovasiya, sahibkarlıq, T&İ
JEL kodları: O1, O3, L6

Technological Innovations and Economic Prospects of Next-Generation Probiotics for Human Health

Ismayilova Simuzar Qurbat

Azerbaijan State University of Economics (UNEC)
ismayilova.simuzar01@gmail.com

Abstract

Advances in the understanding of human gut microbiota have led to the development of next-generation probiotics (NGPs), offering targeted health benefits compared to traditional strains. Technological innovations such as biofilm-based delivery systems, microencapsulation, and CRISPR-Cas genetic engineering have improved the functional stability and clinical applicability of NGPs. This study provides a theoretical overview of NGPs' scientific, technological, and economic aspects based on recent literature.

NGPs show promise in addressing chronic conditions like metabolic syndrome, obesity, and inflammatory bowel disease. However, challenges such as regulatory uncertainties, production costs, and the need for clinical validation remain. Economically, integrating NGPs into healthcare and functional food markets could lower healthcare costs, stimulate the development of high-value bioproducts, and expand personalized nutrition sectors. Future efforts should focus on interdisciplinary collaboration, human clinical trials, and streamlined regulatory frameworks to realize the full potential of NGPs. This paper presents a contemporary outlook on how technological innovation and economic opportunity can reshape human health strategies through NGPs.

Keywords: next-generation probiotics, gut microbiota, biofilm delivery, functional foods, CRISPR technology, economic potential

JEL codes: I12, I18, Q18, L66, O33

Экологические аспекты устойчивого бизнеса: стратегии и примеры внедрения в сфере гостиничного бизнеса

Жураева Наргиза Абдувоҳидовна

ТГЭУ, доцент кафедры туризм и гостиничного бизнеса

Аннотация:

В статье рассматриваются основные экологические стратегии в гостиничном секторе, успешные примеры их реализации, а также анализируются преимущества и проблемы перехода на “зеленые” гостиничные услуги в Узбекистане. Также в статье рассматривается тенденция перехода отелей на ресурсосберегающие технологии и статус “зеленых” отелей, а также инструменты поддержки, предоставляемые Правительством Республики Узбекистан для дальнейшего развития экотуризма. ESG стратегия решения существующих проблем в деятельности “зеленых” гостиниц, связанная с развитием зеленого бизнеса и гостиничного бизнеса через объединение окружающей среды - социально-государственное.

Ключевые слова: гостиничный бизнес, реформы, эко-отель, энергоэффективность, стратегия ESG (environment-social-governance ESG) практикам водосбережение, охрана окружающей среды, устойчивое развитие.

JEL коды: Q40, Q42, Q48, O33

Təhsilin Mahiyyəti, Əhəmiyyəti və Dəyər Aspektləri

Kamallı Şərafət Şirin

Azərbaycan Universiteti
serafetibrahimova@mail.ru

Xülasə

Təhsilin cəmiyyətin sosial-iqtisadi və siyasi durumunu əks etdirən və təhsil sisteminin və müəssisəsinin xalqın ənənələrini və mədəniyyətini əks etdirən özünəməxsus xüsusiyyətlərə malik olması və sürətlə dəyişən dünyada adekvat olaraq transformasiyaya uğramasının zəruriliyi nəzərə alınaraq məqalə təhsilin mahiyyəti və əhəmiyyətini araşdıran çoxsaylı sahə mütəxəssislərinin elmi inəsərlərinin araşdırılmasına həsr edilmişdir.

Məqalədə təhsilin insanlar tərəfindən bilik əldə etmək, ailə, məktəb, media kimi sosial qurumlar sistemi vasitəsi ilə zehni, idrak və yaradıcılıq qabiliyyətlərini inkişaf etdirmək, bilik və bacarıqları əldə etməklə şəxsiyyətlərin formalaşdırılması yollarından biri olması barədə elm adamlarının yanaşmaların öyrənilməsi və sistemləşdirilməsinə cəhd edilmişdir. Məqalə təhsilin əsas xüsusiyyətləri, məqsəd və funksiyaları kimi mühüm əhəmiyyətli məsələlərə ayrı-ayrı mütəxəssislərin yanaşmaların tədqiqinə həsr edilmiş, təhsilin dəyər aspektləri, sosial dəyər xarakteri müzakirə obyektı olaraq müəllif tərəfindən tədqiq edilmişdir.

Təhsilin keyfiyyətinin yüksəldilməsinin zəruriliyi nəzərə alınaraq, ona nail olmaq üçün təhsilin təşkilində onun məzmununa təsir edən təhsilin məqsədi, mədəniyyətin, incəsənətin, fəlsəfənin, elmin, hüququn, siyasətin, əxlaqi dəyərlərin inkişaf səviyyəsi, ölkədə dinə münasibət, təhsil sahəsində dövlət ənənələri və beynəlxalq təcrübə, təhsilənlərin potensialı, ölkənin sosial, iqtisadi və texniki inkişaf səviyyəsi, təhsil müəssisələrinin elmi-pedaqoji və maddi-texniki bazası, təhsil materiallarının onun öyrənilməsi üçün ayrılan vaxta uyğunluğu kimi amillərin kompleks nəzərə alınması və bu kimi digər tövsiyələrkə irəli sürülmüşdür.

Açar sözlər: təhsilin mahiyyəti və əhəmiyyəti, təhsilin sosial dəyəri, təhsilin dəyər aspektləri

Jel kodlar: I21, Z13, H52

Переход К Зелёной Энергетике В Азербайджане: Анализ Текущего Состояния И Институциональных Инициатив

Кязымлы Вюсал Шахин оглы

**Азербайджанский Государственный Экономический Университет
vusal.kazimli23@gmail.com**

Аннотация

В настоящее время происходит усугубление глобального климатического кризиса, что в свою очередь ведет к ужесточению международных требований по сокращению выбросов парниковых газов и стимулирует переход к зелёной энергетике. Обеспечение плавного перехода стало одной из важнейших задач государственной энергетической политики Азербайджана. В данной статье проводится анализ текущего состояния сектора возобновляемых источников энергии, включая солнечную, ветровую и малую гидроэнергетику. Значительное внимание уделено изучению множества ключевых институциональных акторов, таких как Министерство энергетики, SOCAR, Министерство экологии и Государственное агентство по использованию возобновляемых источников энергии (ARENA). В рамках проведенного исследования рассмотрены основные вызовы, включая законодательные пробелы, инфраструктурные ограничения, недостаток финансирования и квалифицированных кадров. Проведен анализ нормативных документов и стратегических программ развития. По результатам работы сформулированы рекомендации, направленные на совершенствование нормативно-правовой базы, стимулирование инвестиций, развитие кадрового потенциала и модернизацию инфраструктуры. Отдельное внимание уделено значению проведения 29-й Конференции сторон Рамочной конвенции ООН об изменении климата (COP29) в Баку для дальнейшего укрепления международного имиджа Азербайджана в области климатической политики. Предложенные меры позволят ускорить энергетический переход и обеспечить устойчивое развитие страны в долгосрочной перспективе.

Ключевые слова: зелёная энергетика, энергетический переход, институциональные инициативы, Азербайджан, возобновляемые источники энергии.

JEL коды: Q40, Q42, Q48.

Monetar Siyasət və İqtisadi Dayanıqlılıq: Dairəvi İqtisadiyyat Kontekstində

Mahmudov Altay Nurəli

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)
mahmudov.altay.nurali@unec.edu.az

Xülasə

Müasir dövrdə iqtisadi inkişaf yalnız məhsuldarlıq və artım göstəriciləri ilə ölçülmür. Davamlı və inklüziv inkişafın təmin edilməsi üçün yeni iqtisadi modellərə ehtiyac yaranır. Bu kontekstdə dairəvi iqtisadiyyat, iqtisadi dayanıqlılıq və monetar siyasət anlayışları bir-biri ilə sıx bağlıdır və birgə şəkildə analiz edilməlidir. Dairəvi iqtisadiyyat, resursların mümkün qədər uzun müddət dəyər yaratmaq məqsədilə dövriyyədə saxlandığı, tullantıların və israfın isə minimuma endirildiyi bir iqtisadi modeldir. Bu modelin həyata keçirilməsi iqtisadi sistemin strukturunda mühüm dəyişikliklər tələb edir və yeni maliyyə strategiyalarına ehtiyac yaradır.

İqtisadi dayanıqlılıq isə ölkənin xarici və daxili şoklara qarşı müqavimət qabiliyyətini, uzunmüddətli sabit inkişafı və sistemin özünü bərpa etmə potensialını ifadə edir. Dairəvi iqtisadiyyatın tətbiqi iqtisadi dayanıqlılığa mühüm töhfə verə bilər: resurs asılılığını azaldır, enerji effektivliyini artırır və istehsal zəncirində daha sabit bir model formalaşdırır. Lakin bu keçid mərhələsi müəyyən makroiqtisadi çağırışlarla da müşayiət oluna bilər. Bu prosesdə monetar siyasətin rolu xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Mərkəzi banklar dairəvi iqtisadiyyatın təşviqi üçün pul siyasətini adaptasiya etməlidirlər. Mərkəzi bankların monetar siyasətdə yaşıl layihələri təşviq etməsi iqlim məqsədlərinə nail olmaq üçün əhəmiyyətlidir. Aşağı faiz dərəcələri, yaşıl istiqrazlar, ekoloji risklərin qiymətləndirilməsi kimi vasitələrlə yaşıl investisiyaların dəstəklənməsi mümkündür. Həmçinin, inflyasiya gözləntilərinin idarə olunması, maliyyə sabitliyinin qorunması və yaşıl sektorların maliyyə resurslarına çıxış imkanlarının artırılması monetar siyasətin əsas vəzifələrindən biri olmalıdır. Nəticə etibarilə, dairəvi iqtisadiyyatın uğurla tətbiqi yalnız texnoloji və struktur islahatlarla deyil, həm də səmərəli monetar siyasət və dayanıqlı makroiqtisadi mühit ilə mümkündür.

Açar sözlər: Mərkəzi Banklar, iqtisadi dayanıqlılıq, iqtisadi siyasət, maliyyə bazarları

JEL Kodları: E4,E5, P2, P3

Kiçik və Orta Biznes Subyektlərində Motivasiyanın Rolu

Mahmudova Vəfa Oruc

i.ü.f.d., Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)
vafa_mahmudova@unec.edu.az

Qocayev Məhəmməd Nəriman

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC), magistrant
gojayev.mahammad.nariman.2024@unec.edu.az

Xülasə

Bu araşdırmada kiçik və orta biznesdə (KOB) motivasiyanın rolu və onun müəssisələrin davamlı inkişafına təsiri araşdırılır. Məqalənin məqsədi motivasiya anlayışını nəzəri əsaslarla izah etmək, işçilərin məhsuldarlığını artırmaq üçün effektiv motivasiya üsullarını müəyyənləşdirmək və bu üsulların tətbiqinin biznes nəticələrinə təsirini dəyərləndirməkdir. Araşdırmada analitik və müqayisəli təhlil metodlarından istifadə olunmuşdur. Tədqiqat çərçivəsində Masloun ehtiyaclar iyerarxiyası nəzəriyyəsi, Herzbergin iki faktorlu nəzəriyyəsi və Vroomun gözləntilər nəzəriyyəsi kimi əsas motivasiya modellərinə istinad edilmişdir. Əldə olunan nəticələr göstərir ki, maddi və qeyri-maddi motivasiya amillərinin düzgün birləşməsi işçi məmnunluğunu artırır və əmək məhsuldarlığını yüksəldir. Azərbaycanda KOB sektorunun inkişafı dövlət proqramları çərçivəsində gücləndirilir və bu çərçivədə motivasiya sistemlərinin təkmilləşdirilməsi xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Məqalənin elmi yeniliyi ondan ibarətdir ki, motivasiya anlayışı yalnız fərdi səviyyədə deyil, həm də institusional müstəvidə - dövlət siyasətinin tətbiqi fonunda qiymətləndirilmişdir. Bu yanaşma, mövcud ədəbiyyatda rast gəlinən ənənəvi tədqiqatlardan müəyyən dərəcədə fərqlənərək, KOB-ların idarə edilməsində motivasiyanın strateji rolu ilə bağlı yeni baxış bucaqları təklif edir. Tədqiqatın nəticələri göstərir ki, motivasiya sistemlərinin düzgün tətbiqi kiçik və orta biznes subyektlərində əmək məhsuldarlığının artmasına, kadr sabitliyinin təmin olunmasına və ümumi təşkilati səmərəliliyin yüksəldilməsinə mühüm təsir göstərir. Maddi və qeyri-maddi stimulların balanslı inteqrasiyası işçilərin motivasiya səviyyəsini artırmaqla yanaşı, müəssisənin dayanıqlı inkişafına və rəqabət qabiliyyətinin gücləndirilməsinə töhfə verir.

Açar sözlər: İşçilərin motivasiyası, KOB, əmək məhsuldarlığı, maddi və qeyri-maddi həvəsləndirmə, iqtisadi artım
JEL Kodları: M12, L26, J24

Dairəvi Biznes Ekosistemlərində İnnovativ Liderlik Yanaşmaları

Mahmudova Zəhra Azər

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
mahmudova.zahra.azar.2023@unec.edu.az

Xülasə

Dairəvi biznes ekosistemlərində innovativ liderlik yanaşmaları kritik əhəmiyyət kəsb edir, çünki təşkilatlar tullantıları minimuma endirən və resurs səmərəliliyini maksimuma çatdıran davamlı modellər axtarır. Bu ekosistemlər ənənəvi xətti iqtisadi strukturlara meydan oxuyur, liderlərdən adaptiv, əməkdaşlıq və sistem düşüncə tərzini qəbul etməyi tələb edir.

Tədqiqatın məqsədi dairəvi prinsipləri dəstəkləmək və sektorlararası əməkdaşlığı, innovasiyaları və maraqlı tərəflərin cəlb edilməsini təşviq etmək üçün liderlik strategiyalarının necə inkişaf etdiyini araşdırmaq idi. Tapıntılar göstərir ki, uğurlu dairəvi liderlər şəffaflığı, paylaşılan dəyər yaratmağı və uzunmüddətli düşüncəni vurğulayırlar. Onlar tez-tez qeyri-mərkəzləşdirilmiş qərarların qəbul edilməsini həyata keçirir, dəyər zəncirləri arasında tərəfdaşlığı inkişaf etdirir və dairəvi axınları izləmək və optimallaşdırmaq üçün rəqəmsal vasitələrdən istifadə edirlər.

Tətbiq üçün tövsiyələrə sirkulyar təfəkkürün korporativ mədəniyyətə inteqrasiyası, davamlılıq səriştələrinə yönəlmiş liderliyin inkişafına sərmayə qoyuluşu və dövlət və özəl maraqlı tərəflərlə ittifaqların qurulması daxildir. Bununla təşkilatlar ekoloji və iqtisadi dayanıqlığa nail olmaqla yanaşı, sürətlə dəyişən global bazarda rəqabətə davamlı mövqe tutaraq innovasiyalara təkan verə bilirlər. Tədqiqat işində təhlil, sintez və müqayisəli üsullardan istifadə olunmuşdur. İşin elmi nəticələrinə nail olmaq üçün sistemli, proses, resurs və effektiv yanaşmalardan istifadə edilmişdir.

Açar sözlər: Dairəvi biznes, ekosistem, liderlik, innovasiya
JEL Kodu: Q56

Azərbaycan Məsəlində Yaşıl İqtisadiyyat və Sosial-İqtisadi İnkişafın Statistik Araşdırılması

Mehdiyev Seman Elxan

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)
mehdiyev.seman.elkhan.2023@unec.edu.az

Xülasə

Dünya iqlim dəyişikliyi və resurs tükənməsi ənənəvi iqtisadi artımı sual altına alır. Belə artım sosial rifahı yaxşılaşdırsada, ekoloji tarazlığı pozur. Qlobal çağırışlar yaşıl iqtisadiyyatın aktuallığını artırır: bu model iqtisadi inkişafı ekoloji qoruma və sosial rifahla uzlaşdırır. Azərbaycanca COP29, “Azərbaycan 2030” strategiyası və bərpa olunan enerji qanunvericiliyi yaşıl iqtisadiyyata verilən önəmi əks etdirir. Bu tədqiqatın məqsədi Azərbaycanda yaşıl iqtisadiyyatın sosial-iqtisadi inkişaf göstəricilərinə təsirini statistik üsullarla araşdırmaqdır. Analiz 1990–2023-cü illərin zaman seriyası məlumatları əsasında aparılıb; əsas göstəricilər enerji istehlakı, CO₂ emissiyaları, İnsan İnkişaf İndeksi (İİİ) və işsizlik səviyyəsidir. Əvvəlcə ADF testləri ilə sabitlik yoxlanılıb, sonra VAR modeli qurularaq Granger səbəbiyyət testləri aparılıb. Araşdırma göstərir ki, dəyişənlər arasında qarşılıqlı əlaqələr mövcuddur. İnsan kapitalının (təhsil və səhiyyə investisiyaları) artması enerjidən istifadənin səmərəliliyini artıraraq CO₂ emissiyalarını və işsizliyi azaldır. Hesablamalara görə İİİ-nin 1 vahid artımı orta hesabla 2.8 vahid CO₂ azalmasına gətirir. VAR–Granger analizi nəticəsində CO₂ emissiyasının İİİ-yə, İİİ-nin isə işsizliyə statistik baxımdan əhəmiyyətli təsir etdiyi müəyyən olunub. Bu nəticələrə əsasən enerji sektorunun deskarbonizasiyası (köhnə stansiyaların modernləşdirilməsi və enerji səmərəliliyinin artırılması), bərpa olunan enerji mənbələrinin (günəş, külək) payının yüksəldilməsi (2030-cu ilədək 30% hədəfi), sosial investisiyaların (təhsil, səhiyyə) artırılması və innovativ yaşıl texnologiyaların (təmiz nəqliyyat, ağıllı enerji sistemləri) tətbiqi tövsiyə olunur. Belə tədbirlər karbon emissiyalarını azaldacaq, iqtisadiyyatı şaxələndirəcək və yeni yaşıl iş yerlərinin yaranmasına səbəb olacaqdır.

Açar sözlər: Yaşıl iqtisadiyyat, sosial-iqtisadi inkişaf, ekoloji iqtisadi siyasət, statistiki təhlil

JEL Kodları: Q56, O13, C32, I31

Transmilli Şirkətlərin Qloballaşmada Yeri

Mehdiyeva Vəfa

Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi, İqtisadiyyat İnstitutu,
Doktorant
vafamehdiyevaa@gmail.com

Xülasə

Qloballaşma çağdaş dünyada iqtisadi, siyasi və sosial münasibətlərin transformasiyasına səbəb olan çoxşaxəli bir prosesdir. Bu tədqiqatda qloballaşmanın əsasən iqtisadi yönələri və transmilli korporasiyaların dünya iqtisadiyyatındakı artan rolu araşdırılmışdır. Qloballaşmanın inkişafında elm, texnologiya və nəqliyyat sahələrindəki irəliləyişlərin mühüm rol oynadığı göstərilmiş, transmilli şirkətlərin yaranma prosesi və onların milli dövlətlərə təsiri tarixi kontekstdə təhlil edilmişdir. Tədqiqatda tarixi təhlil, müqayisəli analiz və sistemli yanaşma metodlarından istifadə edilmişdir. Əldə edilən nəticələrə görə, transmilli korporasiyalar qlobal iqtisadi sistemdə dövlətlər üzərində artan gücə malik olmaqla milli siyasətlərə təsir imkanlarını artırır. Bu isə dövlətlərin iqtisadi suverenliklərinə təhdid yaratmaqla, qlobal tənzimləmələrə ehtiyac olduğunu göstərir. Tədqiqat nəticəsində formalaşan əsas tövsiyə milli dövlətlərin transmilli qurumlarla münasibətlərdə daha şəffaf və balanslı strategiyalar hazırlaması və regional əməkdaşlıq vasitəsilə iqtisadi maraqlarını qorumasıdır.

Açar sözlər: Qloballaşma, transmilli korporasiyalar, iqtisadi suverenlik, dünya iqtisadiyyatı, liberal siyasət

JEL kodları: F23, F02, F21, L22, M16

İnformasiya Texnologiyalarının Əsas Vəsaitlərin və Azqiymətli Əşyaların Uçotunda Tətbiqi

Mehdizadə Emiliya Elnur

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)
mehdizada.emiliya.elnur.2023@unec.edu.az

Xülasə

Rəqəmsal transformasiyanın müasir dövründə mühasibat uçotunda informasiya texnologiyalarının (İT) tətbiqi maliyyə əməliyyatlarında dəqiqliyin, səmərəliliyin və şəffaflığın artırılması üçün vacib hala gəldi. Əsas vəsaitlər və aşağı qiymətli maddələr müəssisənin balansının və əməliyyat xərclərinin əhəmiyyətli komponentlərini təşkil edir. Ənənəvi mühasibat metodları tez-tez vaxtında izləmə, amortizasiyanın hesablanması və inventarların idarə edilməsi ilə mübarizə aparır. Buna görə də, İT-nin bu aktivlərin uçotuna integrasiyası resursdan istifadənin optimallaşdırılması və mühasibat uçotu standartlarına uyğunluğun təmin edilməsi üçün çox vacibdir. Məlumatlar mühasibat uçotu mütəxəssisləri ilə mü sahibələr və İT integrasiyasından əvvəl və sonra maliyyə hesabatlarının təhlili vasitəsilə toplanıb.

Nəticələr göstərir ki, İT-dən istifadə aktivlərin izlənməsinin düzgünlüyünü əhəmiyyətli dərəcədə artırır; amortizasiya uçotunu sadələşdirir və aşağı qiymətli əşyaların idarə edilməsinə sərf olunan vaxtı və əməyi azaldır. Bundan əlavə, avtomatlaşdırılmış sistemlər məlumatların real vaxt rejimində çıxışını, təkmilləşdirilmiş hesabatları və daha yaxşı daxili nəzarəti asanlaşdırır. Bununla belə, ilkin icra xərcləri və kadr hazırlığı tələbləri kimi problemlər qalmaqdadır. Ümumilikdə, aktivlərin uçotunda İT tətbiqi əməliyyat səmərəliliyinin artmasına və daha yaxşı maliyyə qərarlarının qəbuluna gətirib çıxarır.

Açar sözlər: informasiya texnologiyaları (it), əsas vəsaitlər, avtomatlaşdırma, ehtiyatlara nəzarət, maliyyə hesabatları
JEL kodları: M41, M15, O33

FinTech və Süni Neyron Şəbəkələri: Rəqəmsal Maliyyə Sistemlərinin İnkişafı

Vəliyev Cəbrayıl Xəlil

**i.f.d., Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)
cebrayil@gmail.com**

Məhərrəmli Ləman İldırım

**Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)
laman.maharramly@gmail.com**

Xülasə

Bu məqalə rəqəmsal maliyyə sistemlərinin inkişafında FinTech (maliyyə texnologiyaları) sektorunun və süni neyron şəbəkələrinin (SNŞ) rolunu araşdırır. Qlobal miqyasda FinTech xidmətlərindən istifadə sürətlə artmış, süni intellektin alt sahəsi olan neyron şəbəkələri isə risklərin idarə edilməsi, fırıldaqçılığın aşkarlanması və müştəri xidmətlərinin fərdiləşdirilməsi kimi sahələrdə maliyyə sektoruna yeniliklər gətirmişdir. Məqalədə ədəbi mənbələr və statistik göstəricilər əsasında bu tendensiyalar təhlil olunur. Eyni zamanda, Azərbaycanda rəqəmsal maliyyə ekosisteminin mövcud vəziyyəti – ödəmə sistemləri, açıq bankçılıq təşəbbüsləri və yerli bankların süni intellekt tətbiqləri – dəyərləndirilir. Aparılmış tədqiqatın nəticəsi olaraq qlobal və lokal kontekstdə əsas məsələlər vurğulanır və rəqəmsal maliyyə sistemlərinin davamlı inkişafı üçün tövsiyələr təqdim olunur.

Açar sözlər: FinTech, süni neyron şəbəkələri, rəqəmsal maliyyə sistemləri, süni intellekt, bankçılıqda innovasiyalar
JEL kod: O00, C45.

Sürdürülebilir Lojistik Yönetiminde 4.0 Uygulamaları

Salih Memiş

Prof. Dr., Giresun Üniversitesi, Bulancak Kadir Karabaş

UBYO, Lojistik Yönetimi,
salih.memis@giresun.edu.tr

Zafer Cesur

Öğr. Gör. Dr., Kocaeli Üniversitesi, Hereke Ömer İsmet Uzunyol MYO, Yönetim ve Organizasyon,

zafer.cesur@kocaeli.edu.tr

Özet

Bugün zaman, hız ve rekabet kavramları teknolojik gelişmeleri ve dijitalleşmeyi tetikleyen en önemli etkenler arasında yer almaktadır. Bu neden ile küreselleşme yönünde hızlı bir ivme kazanan dünyada, yeni bir sanayi devrimi ekseninde hemen hemen her alanda gözlemlenen şaşırtıcı bir değişim yaşamaktadır. Bu süreci, bilgi teknolojileri başta olmak üzere yenilik ve yeni teknolojik eğilim kavramlarının içerisinde barındırdığı sayısız uygulama ve sistemler yönetmektedir. Bu uygulamalar ve sistemler, teknolojinin ilerlemesiyle birlikte optimize edilmiş fonksiyonel algoritmalar sayesinde daima kendilerini düzenleyebilme özelliklerine sahiptir olmaktadır. Bahsedilen bu gelişmelerin etkileri, Endüstri 4.0 kavramının iş ve teknoloji dünyasına girişi ile gözlemlenmeye başlanmıştır. Bu açıdan lojistik faaliyetlerin Endüstri 4.0 kapsamında gelişen teknolojilerinin kullanımıyla takip edilmesi elzem bir durumdur. Bu çalışmada sürdürülebilirlik kapsamında Lojistik 4.0 üzerinde durularak Endüstri 4.0'ın lojistik faaliyetlere yansısı incelenmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, Endüstri 4.0, Lojistik 4.0.

Jel kodlar: L91, O33, R41

Sürdürülebilir Lojistikte Araç Takip Sistemleri

Salih Memiş

Prof. Dr., Giresun Üniversitesi, Bulancak Kadir Karabaş
UBYO, Lojistik Yönetimi,
salih.memis@giresun.edu.tr

Zafer Cesur

Öğr. Gör. Dr., Kocaeli Üniversitesi, Hereke Ömer İsmet Uzunyol MYO, Yönetim ve Organizasyon,
zafer.cesur@kocaeli.edu.tr

Özet

Ulaştırma ve lojistik, tarih boyunca süregelen ve ısınlanma teknolojisi geliştirilene kadar var olması düşünülen sektörlerdendir. Bu açıdan günümüz şartlarında ulaştırma hizmetleri, insanlık için olmazsa olmazlardandır. Her sektörün faaliyetleri içerisinde söz konusu hizmetler kesinlikle bulunmaktadır. Bu nedenle insanların gereksinimleri doğrultusunda ve teknolojik gelişmeler ekseninde geliştirilmeleri gerekmektedir. Özellikle küreselleşmenin etkisiyle birlikte satıcılar açısından hedef kitleler dünyanın dört bir yanında yaşayan alıcılardan oluşmaktadır. Bu doğrultuda sürdürülebilir lojistik faaliyetlerinin yürütülebilmesi için taşıma unsurlarının takip edilerek olabilecek herhangi bir olumsuz durumda bununla başa çıkabilecek yöntemlerin geliştirilmesi gerekmektedir. Zira alıcı grupları için doğru ürünlerin doğru zamanda doğru miktarda ve doğru yerde ulaştırılması önemlidir. Bu açıdan lojistik faaliyetler içerisinde önemli bir öge olan taşımacılık sistemlerinin gelişen teknolojilerinin kullanımıyla takip edilmesi elzem bir durumdur. Bu çalışmada sürdürülebilirlik kapsamında taşıma araçlarının takip sistemleri üzerinde durularak irdelenmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, Araç takip sistemleri, Lojistik.
Jel kodlar: L91, O33, M15, R41

Türkiye'nin E-Ticarette Sürdürülebilir Dönüşüm Süreci Üzerine Bir İnceleme

Melisa Çat

**Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Öğrencisi,
mlsacttt312@gmail.com**

Salih Memiş

**Prof. Dr., Giresun Üniversitesi, Bulancak Kadir Karabaş UBYO, Lojistik Yönetimi,
salih.memis@giresun.edu.tr**

Özet

E-ticaret, dijital teknolojilerin ve internetin hızla yayılması ile birlikte dünya genelinde büyük bir ivme kazanmış ve geleneksel alışveriş alışkanlıklarını köklü bir şekilde değiştirmiştir. Bu makale, Türkiye özelinde e-ticaretin getirdiği değişimlerin tüketici davranışları, işletmelerin iş yapma modelleri ve lojistik süreçleri üzerindeki etkilerini incelemektedir. Çalışma, e-ticaretin Türkiye'deki gelişimi, tüketicilerin online alışverişe yönelmesi ve bunun lojistik sektörü üzerindeki yansımaları üzerine odaklanmaktadır. Araştırma, Türkiye'deki e-ticaretin hızla büyüdüğünü, tüketici tercihlerinin dijital platformlara kaydığını ve bunun sonucunda lojistik sektörünün daha hızlı, verimli ve esnek hizmetler sunmaya başladığını göstermektedir. Ayrıca, e-ticaretin işletmelerin dijitalleşme süreçlerini hızlandığı, yeni iş modellerinin ortaya çıkmasına yol açtığı ve şirketlerin daha geniş pazarlara ulaşmalarını sağladığı da bulgular arasında yer almaktadır. Bu makale, Türkiye'deki e-ticaretin geleceği hakkında önemli çıkarımlar yaparak, sektördeki değişimlere nasıl uyum sağlanması gerektiği konusunda önerilerde bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, E-Ticaret, Dönüşüm.
Jel kodlar: L81, F64

Reducing Ecological Footprints And Managing Carbon Footprints

Mammadli Mahammad

Azerbaijan State University of Economics (UNEC)
contact.mammadli@gmail.com

Summary

Reducing and managing ecological and carbon footprints starts with green finance, which refers to investments and financial services that help the transition to a low-carbon economy. It plays a crucial role in driving the development of a sustainable economy by providing necessary funding for projects and businesses focused on environmental protection, renewable energy, energy efficiency, and other eco-friendly initiatives. Green finance promotes the allocation of financial resources to initiatives that mitigate climate change, reduce pollution, and conserve natural resources. This includes the issuance of green bonds, sustainable investments, and offering green loans to businesses that adopt environmentally responsible practices. Additionally, it encourages the integration of environmental, social, and governance (ESG) criteria into investment decisions, thereby fostering a more responsible financial system.

By directing capital towards environmentally sustainable projects, green finance facilitates the transition to a green economy, helping to meet global sustainability goals such as the Paris Agreement on climate change, reducing ecological footprint and managing carbon footprint. Furthermore, it drives innovation and market growth in renewable energy technologies, sustainable agriculture, and eco-friendly infrastructure, contributing to long-term economic, social, and environmental benefits.

Keywords: Green finance, Sustainable, Renewable

JEL Codes: Q56, Q58,, G2, O44

Ətraf Mühitin Mühafizəsində Texnoloji Innovasiyaların Rolu

Məmmədli Tofiq

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)
tofig.mammadli@gmail.com

Xülasə

Bu məqalədə texnoloji innovasiyaların ətraf mühitin qorunmasında və ekoloji problemlərin həllindəki rolu hərtərəfli şəkildə araşdırılır. Müasir dövrdə hal hazırkı ekoloji təhlükələrə qarşı fəal mübarizədə xüsusilə rəqəmsal texnologiyaların artan rolu aktual tədqiqat istiqaməti kimi ön plana çıxır. Məqalənin məqsədi süni intellekt (AI), böyük verilənlər (Big Data), əşyaların interneti (IoT), bulud texnologiyaları və yaşıllıq texnologiyalarının ətraf mühitin davamlı idarə olunmasında tətbiq imkanlarını müəyyənləşdirmək, bu texnologiyaların ölkə və dünya üzrə uğurlu tətbiq təcrübələrini müqayisə etməkdir. Tədqiqat çərçivəsində analitik ümumiləşdirmə, sistemli təhlil və müqayisəli analiz metodlarından istifadə olunmuşdur. Nəticələr göstərir ki, texnoloji innovasiyalar təkcə ətraf mühitin mühafizə olunmasına deyil, həm də ekosistemlərin bərpa olunmasına, karbon emissiyalarının azaldılmasına, tullantıların idarə olunmasına və resurslardan daha səmərəli istifadəyə töhfə verir. Bu məqalədə Azərbaycanda bu texnologiyaların tətbiqi imkanları qiymətləndirilir, rəqəmsal həllərin genişləndirilməsi üçün zəruri institusional və texnoloji şərtlər təhlil edilir. Nəticə olaraq, ətraf mühitin davamlı idarə olunması üçün rəqəmsal texnologiyaların təşviqi və ekoloji innovasiyalara dəstək verilməsi tövsiyə olunur.

Açar sözlər: texnoloji innovasiyalar, ətraf mühit, yaşıllıq texnologiyalar, rəqəmsallaşma

Jel Code: Q55, O32, O13

Dünyada Və Azərbaycanda Sığorta Bazarının Mövcud Vəziyyəti Və İnkişaf Dinamikası

Məmmədov Cavid Nadir

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)
Javid.mammadov7@gmail.com

Xülasə

Son illərdə sığorta sektoru dünya üzrə və Azərbaycanda mühüm inkişaf mərhələsini keçib. Dünyada sığorta bazarının böyüməsi, xüsusilə inkişaf etmiş ölkələrdə maliyyə sabitliyini təmin edən əsas amil kimi diqqət çəkir. Azərbaycanda isə, iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi və maliyyə sisteminin modernləşdirilməsi ilə əlaqədar olaraq sığorta sektorunun rolu daha da artıb. Bu mövzunun aktuallığı, sığorta xidmətlərinin əhəmiyyətinin artması və bazarın daha rəqabətli hala gəlməsi ilə əlaqədardır. Tədqiqatın məqsədi, dünyada və Azərbaycanda sığorta bazarının mövcud vəziyyətini təhlil edərək, inkişaf dinamikalarını və bazarın gələcək potensialını qiymətləndirməkdir. Tədqiqatda statistik analizlər, müqayisəli təhlil və ekspert mülahizələri kimi metodlardan istifadə edilmişdir. Alınan nəticələr göstərir ki, sığorta bazarının inkişafı, xüsusilə müasir texnologiyaların tətbiqi və innovasiyaların artırılması ilə əlaqədar olaraq sürətlənir. Təvsiyələr, Azərbaycanda sığorta bazarının möhkəmləndirilməsi üçün müvafiq qanunvericiliyin gücləndirilməsi, müştəri etibarının artırılması və rəqəmsal həllərin tətbiqi üzərində cəmləşir.

Açar sözlər: sığorta, inkişaf, bazar, xidmət, rəqabət

Jel kodlar: G21, G22, L10, O16, E44

Sosyalist Dönemden Gelen İşçi Hakları ve Modern İK Politikaları

Məmmədov Emin

Azərbaycan Devlet İktisat Üniversitesi (UNEC), Yüksek lisans öğrencisi,
hr.eminmammadov@gmail.com

Özet

Sosyalist sistemlerde işçi hakları, eşitlikçi bir toplum yapısı oluşturmayı ve iş gücünün yaşam koşullarını iyileştirmeyi hedefleyen temel bir politika olarak öne çıkmıştır. Sosyal güvenlik, adil ücretlendirme, çalışma saatlerinin düzenlenmesi ve iş sağlığı gibi alanlarda gerçekleştirilen reformlar, hem ulusal hem de küresel düzeyde derin etkiler yaratmıştır. Bu çalışma, sosyalist dönemin işçi haklarının modern insan kaynakları politikalarına katkılarını incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada, literatür taraması ve karşılaştırmalı analiz yöntemleri kullanılmıştır. Bulgular, sosyalist mirasın adil ücretlendirme, çeşitlilik, kapsayıcılık, çalışan refahı ve iş sağlığı gibi modern İK stratejilerini şekillendirdiğini ortaya koymaktadır. Bu politikalar, Uluslararası Çalışma Örgütü gibi kuruluşların standartlarına entegre edilerek küresel iş gücü piyasasında yaygınlaşmıştır. Ayrıca, sosyalist dönemin eşitlikçi yaklaşımları, günümüzde dijitalleşme ve esnek çalışma modelleriyle yeniden yorumlanmaktadır. Öneriler arasında, bu mirasın modern İK politikalarına daha etkin entegrasyonu için yenilikçi refah programları geliştirilmesi ve iş sağlığı standartlarının güçlendirilmesi yer almaktadır. Bu çalışma, sosyalist işçi haklarının sürdürülebilir ve adil iş gücü politikaları için önemini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sosyalist işçi hakları, insan kaynakları politikaları, eşitlikçi ücretlendirme, sosyal güvenlik, çalışan refahı
JEL Kodları: J28, J38, J50, J81

Azərbaycanda Turizm Şirkətlərinin İnkişafını Əngəlləyən Problemlər və Xidmət Sektorunun Rəqabətqabiliyyətliliyinin Təhlili

Məmmədov Həmid Ağamoğlu

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti,
mammadov.hamid.agamoglan.2024@unec.edu.az

Xülasə

Məqalədə Azərbaycanda turizm müəssisələrinin inkişafına mane olan problemlər və xidmət sektorunun rəqabətqabiliyyətliliyi tədqiq olunmuşdur. Bu mövzu ölkənin turizm potensialından daha səmərəli istifadə edilməsi və beynəlxalq bazarda mövqeyinin gücləndirilməsi baxımından böyük əhəmiyyət kəsb edir. Araşdırmada turizm şirkətlərinin səmərəliliyinin artırılması, xidmət sektorunun keyfiyyətinin yüksəldilməsi və bu sahələrdə qarşılaşılan çətinliklər əsaslı şəkildə araşdırılmışdır. Məqalənin məqsədi, Azərbaycanda turizm sektorunun inkişafını təşviq edəcək mexanizmlərin müəyyən edilməsi və təkliflərin irəli sürülməsidir. Bu araşdırmada mövcud turizm xidmətlərinin və şirkətlərinin fəaliyyətləri analiz edilmiş, rəqabətqabiliyyətliliyi artırmaq üçün müxtəlif strateji yanaşmalar təklif olunmuşdur. Eyni zamanda, turizm sektorunun inkişafını ləngidən əsas maneələr, o cümlədən infrastruktur çatışmazlıqları və xidmət keyfiyyətinin aşağı səviyyəsi kimi problemlər göstərilmişdir. Araşdırmada müxtəlif iqtisadi və sosial analizlərdən, yerli və beynəlxalq təcrübələrdən istifadə edilmiş, dövlət dəstəyi mexanizmlərinin gücləndirilməsi və regionlarda turizmin inkişafı üçün uyğun strategiyaların hazırlanması məsələləri izah edilmişdir. Araşdırma nəticəsində müəyyən olunmuşdur ki, turizm sektorunun dayanıqlı inkişafı üçün kompleks yanaşma, o cümlədən keyfiyyətli xidmət, güclü kadr potensialı, əlverişli qiymət siyasəti və effektiv tanıtım strategiyaları vacibdir. Nəticə əsasında Azərbaycanda turizm sektorunun inkişafı üçün təklif edilən tövsiyələr arasında xidmət keyfiyyətinin artırılması, infrastruktura yatırımlarının artması, yerli turizm şirkətlərinin beynəlxalq bazarda rəqabət qabiliyyətinin artırılması və dövlət tərəfindən turizm sahəsinə dəstəyin gücləndirilməsi əsas məsələlər kimi qeyd olunmuşdur. Bu tövsiyələr, həmçinin ölkənin turizm potensialından daha səmərəli istifadə edilməsinə şərait yaradacaqdır.

Açar sözlər: Turizm Sektoru, Rəqabətqabiliyyətlilik, Sektor Problemləri, İnfrastruktur İnkişafı

JEL kodları: L83, Z32, M21

**Pandemiya Sonrası Qlobal Və Regional Kontekstdə Logistik
Autsorsinqin İnkişaf Tendensiyaları: Müasir Çağırışlar,
Azərbaycanın Potensial İmkanlarının Təhlili**

Məmmədov Rəvan Rauf

**Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC),
mmmdovrvan432@gmail.com**

Xülasə

Bu məqalədə pandemiya sonrası dövrdə logistik autsorsinqin qlobal və lokal (Azərbaycan) səviyyədə inkişaf tendensiyaları, tətbiq formaları və strateji əhəmiyyəti təqdim olunur. Məqsəd, COVID-19 pandemiyasının yaratdığı logistika sahəsindəki dəyişiklikləri dəyərləndirmək, bu dəyişikliklərin autsorsinq modellərinə təsirini araşdırmaq və Azərbaycanın bu prosesdəki mövqeyini müəyyən etməkdir. Tədqiqat zamanı beynəlxalq mənbələr, yerli analitik hesabatlar, statistik göstəricilər və normativ sənədlər təhlil olunmuşdur. Qlobal səviyyədə 3PL və 4PL xidmətlərinə artan tələbat, süni intellekt və avtomatlaşdırma texnologiyalarının tətbiqi, regionlaşdırma strategiyaları və dayanıqlılıq hədəfləri ön plana çıxmışdır. Eyni zamanda Çin, Almaniya və ABŞ kimi ölkələrin logistik autsorsinq yanaşmalarından nümunələr təqdim olunmuşdur. Azərbaycanda isə autsorsinqə keçid hələ tam sistemli şəkildə qurulmamış, lakin pandemiya ilə əlaqədar daxili resursların məhdudlaşması fonunda üçüncü tərəf xidmətlərinə maraq artmışdır. Yerli şirkətlər əsasən nəqliyyat və anbar xidmətlərində autsorsinqə üstünlük versələr də, texnoloji və integrasiya olunmuş xidmətlər hələ kifayət qədər inkişaf etməmişdir. Məqalənin nəticələrinə əsasən, Azərbaycanda logistik autsorsinqin inkişafı üçün rəqəmsallaşma, hüquqi baza və insan resurslarının təkmilləşdirilməsi istiqamətində addımlar atılmalıdır. Effektiv tətbiq üçün həm dövlət, həm də özəl sektor tərəfindən koordinasiyalı strategiyalara ehtiyac vardır.

Açar sözlər: Logistik autsorsinq, 3PL, 4PL, rəqəmsallaşma, dayanıqlı logistika, regional logistika.

JEL kodları: L91, R41, F23

Əsas Kapitala İnvestisiyaların İqtisadi İnkişafa Təsiri

Məmmədov Saleh Məmmədəli

i.e.d., prof., Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC) və Bakı Mühəndislik Universiteti
samammadov@beu.edu.az

Əmirova Röya Məmmədəli

Fövqəladə Hallar Nazirliyinin Akademiyası
researcher.amirova@gmail.com

Xülasə

Əsas kapitala investisiyalar (ƏKİ) iqtisadi inkişafın mühüm amilidir. Bununla belə, Azərbaycanda ƏKİ-nin Ümumi daxili məhsuldakı (ÜDM) payı aşağı səviyyədədir, bu da zəif iqtisadi artıma və yüksək işsizlik səviyyəsinə səbəb olur. Bu tədqiqat işində əsas problemlər araşdırılır, ƏKİ-nin artırılması üçün amillər təhlil edilir və iqtisadi inkişafı stimullaşdırmaq üçün həll yolları təklif edilir.

Məqalədə ƏKİ üzrə iqtisadi göstəricilərin dünya ölkələrində müqayisəli təhlili verilmiş, bu investisiyaların vəziyyətinin amilləri müəyyən edilmişdir. Təhlil olunan amillər içərisində Azərbaycan iqtisadiyyatına da xas olan parametrlər müəyyən edilmişdir. Bütün bu amillərin təsirinin zəruri səviyyəyə qaldırılması üçün konkret konsepsiya hazırlanmışdır. Süni intellekt elementlərinin geniş tətbiqi nəticəsində işçi yerlərinin gözlənilən və artıq baş verən ixtisarı müxtəlif hesablamalara görə mövcud iş yerlərini əhəmiyyətli dərəcədə azaldacaq. Həm də regionda işçi qüvvəsi ehtiyatlarının hələlilik nisbi artımı var, eyni zamanda ölkədə işsizlik yüksək səviyyədə qalmaqda davam edir. Bütün bu amillər ƏKİ-nin həcmi dəfələrlə artırmağı tələb edir. Məsələn burasındadır ki, başqa ölkələrdən fərqli olaraq Azərbaycanda bol maliyyə ehtiyatları da var.

Təsviri statistikalar, korrelyasiya təhlili və tarixi məlumatlar əsasında hazırlanan bu iş, ƏKİ-nin artırılmasının qarşısında duran maneələri və həll yollarını müəyyən edir. Əsas nəticələr, ƏKİ ilə ÜDM artımı arasında birbaşa düz mütənasib asılılıq olduğunu və qeyri-neft sektorlarına, infrastruktur və insan kapitalına investisiyaların zəruriliyini vurğulayır. Təkliflər arasında bütün pul və maliyyə resurslarının maksimum səfərbərliyə alınması, hərəkətsiz pulların aktivləşdirilməsi, investisiya mənbələrini hərəkətə gətirmək, dərin maliyyə-bank islahatları həyata keçirmək, dövlət-şəxsi tərəfdaşlıq elementlərinin genişləndirilməsi və maliyyə ehtiyatlarının səmərəli istifadəsi yer alır.

Açar sözlər: Ümumi sabit kapital, İqtisadi inkişaf, investisiya, Azərbaycan, ÜDM, işsizlik, işsizlik, diversifikasiya.

JEL kodları: E22, O40, O53, O16.

Ensuring Sustainable Economy and Social Welfare

Mammadova Elnara Shamsi

Sumgayit State University
elnara.mammadova1@sdu.edu.az

Summary

In the modern era, the evaluation of economic development should not be limited solely to macroeconomic indicators, but should also encompass ecological and social factors. The concept of sustainable development, based on this approach, emphasizes the importance of not only economic growth but also the preservation of social welfare and the environment. The relevance of this article lies in the analysis of the interconnections between sustainable economy and social welfare, and in exploring how these two concepts can be integrated within the context of Azerbaijan. The main goal of the research is to identify the possibilities of establishing a balance between sustainable economic development and social welfare, and to propose effective policy recommendations that can be implemented in this field.

The study primarily employs descriptive and analytical methods, as well as comparative analysis. The findings indicate that the sustainable economy model should focus not only on economic growth indicators but also on social equality, fair income distribution, poverty reduction, and ensuring equal access to quality education and healthcare. Furthermore, the creation of a clean and safe environment is an integral part of social welfare. It is recommended that social and ecological goals be planned in an integrative manner; that principles of social justice and ecological sustainability be incorporated into national development strategies, and that inclusive economic models aimed at long-term welfare be expanded.

Keywords: sustainable economy, social well-being, environmental sustainability, economic stability, social justice

Jel certification: Q01, I31, O44, I38

China-Azerbaijan Energy Cooperation: Renewable Energy and Circular Economy Prospects

Mammadova Fidan

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
fidaen.mm@gmail.com

Abstract

China and Azerbaijan have fostered strong energy cooperation over recent decades, traditionally centered around oil and gas. However, the evolving global emphasis on sustainability is pushing both nations to explore new dimensions of partnership, particularly in renewable energy and the circular economy. This article examines the emerging opportunities and challenges in expanding China-Azerbaijan collaboration beyond hydrocarbons. Azerbaijan's strategic location, renewable energy potential, and commitment to sustainable development, combined with China's technological leadership and investment capacity, create fertile ground for joint ventures in solar, wind, and bioenergy sectors. Additionally, the circular economy offers a promising framework for deepening cooperation, especially in waste management, green manufacturing, and resource efficiency. The article highlights ongoing projects, strategic initiatives, and policy alignments that could drive future growth, while also addressing barriers such as regulatory differences and financial risks. Strengthening cooperation in these fields could not only support Azerbaijan's transition to a greener economy but also align with China's Belt and Road Initiative's sustainability goals, fostering a more resilient and environmentally conscious partnership.

Key words: Renewable Energy, Circular Economy, China-Azerbaijan Cooperation, Sustainable Development

Jel Codes: F53, Q42, Q56

İnsan Kapitalının Yaşıl İqtisadiyyata İnteqrasiyası Və Bu Şəraitdə Kadrların Təkmilləşdirilməsi Üsulları

Məmməd zadə Nadir Kamil

**Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC), magistrant
nadirmamedov2@gmail.com**

Xülasə

Bu məqalədə, İnsan kapitalının yaşıl iqtisadiyyata inteqrasiyası və bu şəraitdə kadrların təkmilləşdirilməsi üsullarının xarici nümunəsi və Azərbaycanda reallaşdırılması formasını təhlil edir. Yaşıl iqtisadiyyata keçid prosesi bir çox sahələrdə müxtəlif dəyişikliklərin olmasını tələb edir, bu da öz sırasında xüsusi bilik və bacarıqlara malik olan kadrların hazırlığına və onlara olan tələbatın artmasına səbəb olur. Yaşıl bacarıqlara malik olan kadrların yetişdirilməsi bu sahənin inkişafı üçün açar üsuldur. Buna baxmayaraq yaşıl iqtisadiyyat sahəsinin inkişafı yolunda hələ də bir sıra maneələr dayanır. Hazırda dünya iqtisadiyyatının əsas hissəsini ənənəvi olan qəhvəyi iqtisadiyyat təşkil edir. Yeni mərhələ olan yaşıl iqtisadiyyat keçid qısa zaman ərzində baş verməsi mümkün deyil. Lakin bu prosesin sürətləndirilməsi məqsədi ilə yaşıl bacarıqlı kadrların yetişdirilməsi istiqamətində bir çox dövlət və təşkilatlar fəaliyyət göstərir. Beynəlxalq təcrübənin nəzəri-praktiki bazasına əsaslanaraq Azərbaycan Respublikası da bu sahədə öz kadrlarını inkişaf etməyə davam edir. Bir çox sahələrdə yaşıl iş yerlərinin yaradılması bu təkcə gənc nəsil deyil eyni zamanda daha yaşlı təbəqə arasında da yaşıl iqtisadiyyata olan marağı artırır. Hazırda yaşıl iqtisadiyyat təkcə konsept deyil, həyat tərzidir.

Açar sözlər: Yaşıl iqtisadiyyat, insan kapitalı, davamlı inkişaf, yaşıl bilik və bacarıqlar

Jel Kodları: O15, Q50, Q51, Q55, Q56

Azərbaycanda Kənd Təsərrüfatı Sektorunun İnkişaf Dinamikası: Strateji Çağırışlar Və Perspektivlər

Mərdanlı İlahə Mehman

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC), magistrant
ilaha.mardanli@gmail.com

Xülasə

Bu məqalədə Azərbaycan kənd təsərrüfatı sektorunun 2023–2024-cü illərdəki inkişaf dinamikası rəsmi statistik məlumatlar əsasında təhlil olunur. Ölkənin ümumi daxili məhsulunda payı cəmi ~5–6% olsa da, kənd təsərrüfatı məşğul əhəlinin təqribən üçdə birini çalışdırır. Araşdırma göstərir ki, son illərdə aq-rar istehsalın həcmi sabit artım tempini qoruyub saxlamış, lakin 2023–2024-cü illərdə artım tempi cəmi 1–3% civarına enmişdir. Kənd təsərrüfatının ümumi məhsulu 2022-ci ildə 10,98 mlrd. manat olduğu halda, 2023-cü ildə 12,21 mlrd. manata yüksəlmiş, 2024-cü ildə isə 12,99 mlrd. manata çatmışdır. Sektorun strukturunda bitkiçilik və heyvandarlıq təxminən bərabər paya malikdir; 2024-cü ildə istehsalın ~52%-i heyvandarlığın payına düşmüşdür. Məqalədə kənd təsərrüfatının müasir problemləri – xırda təsərrüfatlarda aşağı məhsuldarlıq, suvarma məhdudiyyətləri, ərzaq idxalından asılılıq – və bu çağırışlara qarşı dövlət siyasətlərinin (xüsusi dövlət proqramları, subsidiyalar, aqroparklar, s. vasitəsilə) effektivliyi təhlil edilir. Nəticələr göstərir ki, dövlətin strateji addımları sayəsində bəzi irəliləyişlər əldə olunsada (məs., pambıqçılığın dirçəlişi, ixrac artımı), ümumilikdə sektorda dayanıqlı və sürətli inkişaf üçün institusional və texnoloji islahatların dərinləşməsinə ehtiyac vardır.

Açar sözlər: kənd təsərrüfatı, məhsuldarlıq, ərzaq təhlükəsizliyi, dövlət siyasəti. JEL kodları: Q10, Q11, Q12, Q13, Q18.

Kadın Çalışanların İş Yerinde Karşılaştığı Sorunlar Ve Cam Tavan Engeli

Merve Öksüz

Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Kocaeli, Türkiye
mervveoksuz@gmail.com

Muhsin Halis

Kocaeli Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Kocaeli, Türkiye
mimhalis@gmail.com

Özet

Kadınlar, tarihsel ve toplumsal engellere rağmen iş yaşamında varlık göstermeye devam etmektedir. Ancak günümüzde kadın çalışanlar hâlâ ücret eşitsizliği, cinsiyet temelli ayrımcılık, kariyer engelleri, taciz ve iş-aile dengesi gibi çok boyutlu sorunlarla karşı karşıyadır. Bu sorunların temelinde, toplumsal cinsiyet rollerine dayalı kalıp yargılar yer almaktadır. Özellikle “cam tavan” kavramı, kadınların üst düzey pozisyonlara erişimini engelleyen görünmez bariyerleri ifade eder. Kadınlar, yeterli eğitim ve deneyime sahip olsalar dahi bu engeller nedeniyle terfi fırsatlarında geri planda kalmaktadır. Sürdürülebilir bir eşitlik için bireysel çabaların yanı sıra kurumsal ve toplumsal dönüşüm şarttır. Bu bildiriri, kadın çalışanların karşılaştığı sorunları ve cam tavan engelini analiz ederek çözüm önerileri sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kadın Çalışanlar, Cam Tavan, Toplumsal Cinsiyet, İş Yaşamı, Eşitlik.

Jel kodlar: J16, J71, J78, D63

The Financialization of Housing and Its Impact on Sustainable Urban Development: A Circular Economy Perspective

Mir-Babayev Afsar Azar

Azerbaijan State University of Economics (UNEC)
mir-babayev.afsar.azar.2023@unec.edu.az

Abstract

The study examines how housing finance is affecting sustainable urban development under a circular economy (CE) perspective. Increasingly, the housing has lost its perspective as social good, turning more and more into a financial asset. This has resulted in affordability crises, resource inefficiency, and social development patterns in cities. While such a policy promotes the retention of long-term value, efficient use of resources, and regenerative urban design. This study is qualitative and conceptual and synthesizes academic literature, policy reports, and illustrative case examples. Evidence from research points toward a fundamental contradiction: the current financial logic of the short-term return gains frequently contradicts the CE principles of adaptive reuse, material conservation, and social inclusion. Comparisons made by cases from Toronto and Vienna show how the structures of governance have an impact on compatibility of urban housing systems with circular principles. While Toronto illustrates the negative impacts of speculative investment, Vienna demonstrates how public ownership, and long-term planning can promote circularity and equity. This research makes contributions to an under-explored intersection within urban studies and argues for integrated policy reforms that redefine housing as infrastructure for sustainability and not simply as a financial instrument.

Key words: Financialization, circular economy, housing markets, sustainable urban development, urban policy

Jel code: G32, O18, Q01

Azerbaycan İşletmelerinde Yenilikçilik İklimi ve Performansın Gelişimi

Musayev Cavadxan Sənan

Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi (UNEC)
cavadxanmusayev@gmail.com

Özet

Bu makale, Azerbaycan'daki işletmelerde yenilikçilik ikliminin oluşumunu ve bu iklimin işletme performansını nasıl etkilediğini ele almaktadır. Araştırma, yenilikçiliğin iş stratejileri, kültürel faktörler ve liderlik yaklaşımlarıyla nasıl şekillendiğini analiz eder. Ayrıca, yenilikçi iklimin yaratılması ve sürdürülebilir performans için işletmelerin uyguladığı stratejiler tartışılmaktadır. Makale, yenilikçilik kültürünün işletme içindeki farklı bölümlerle entegrasyonunun, üretkenliği artırabileceğini ve şirketlerin rekabet avantajı elde etmesine yardımcı olabileceğini vurgular. Performansın gelişimi, sadece finansal sonuçlar üzerinden değil, aynı zamanda çalışan memnuniyeti ve müşteri sadakati gibi unsurlar üzerinden de değerlendirilmiştir. Son olarak, Azerbaycan'daki yerel koşulların ve küresel ekonomik dinamiklerin yenilikçilik iklimi üzerindeki etkileri incelenmiştir.

Anahtar kelimeler: yenilikçilik, işletme performansı, strateji, liderlik, kültür
Jel kodlar: O31, M10, O32

The Role Of Data Analysis And Machine Learning In The Movie Business

Musayeva Gunel Vugar

Azerbaijan State University Of Economics (UNEC)

musayeva.gunel.vugar.2023@unec.edu.az

Abstract

The film industry is no longer just a creative art form, but also a market for economic and strategic decisions. Decision-making processes in this field are based on the analysis of various data. Large amounts of data, such as ticket sales, audience reviews, social media data, and viewing habits, are a valuable source of information for film producers and broadcasters.

Machine learning (ML) and data analytics play a crucial role in ensuring more accurate and effective decision-making in the film industry. These technologies are used to predict the financial success of films, analyze audience behavior, optimize marketing strategies, and manage production processes. Machine learning allows you to automatically analyze large data sets and identify various trends and relationships, which helps to build the future of the film industry more strategically.

As a result, data analytics and machine learning ensure more informed decision-making in the film industry, as well as support the economic and cultural development of the industry.

Keywords: film industry, data analysis, machine learning (ML), audience behavior, script evaluation

JEL Classifications: C55, I82, C81, M31, O33

Rəqəmsal Marketing: İnfluencer Təsiri Altında Satınalma Davranışına dair Texnologiya Sahəsində Araşdırma

Musəvi Şəfəq Vüqar

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)
shafag.musavi@unec.edu.az

Mahmudov Məhəmməd Şakir

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)
mahmudov.mahammad.shakir.2023@unec.edu.az

Xülasə

Rəqəmsal dövrdə təsir və informasiyanın rəqəmsal platformalarda necə yayıldığını başa düşmək və hədəf kütləyə həmin platformalar vasitəsilə çatıb ona təsir göstərə bilmək dəyərli bir səriştə kimi qəbul edilir. Tədqiqatın bu müasir məsələni əhatə etməsi tədqiqat mövzusunun aktuallığını göstərir. Tədqiqatın məqsədi istehlakçıların influencer təşviqi ilə texnoloji bir məhsul almazdan əvvəl və məhsul aldıqdan sonra nə qədər diqqətli davrandığını müəyyənləşdirməkdir. Tədqiqat üç metoda əsaslanır. Onların ikisi keyfiyyət, biri isə kəmiyyət metodudur, yəni müsahibə vasitəsilə anket suallarının hazırlanması üçün fikir əldə edilmiş, hazırlanmış anket ilə sorğu keçirilmiş və, son olaraq da, dəyişənlər arasında əlaqənin olub-olmadığını müəyyənləşdirmək üçün Chi2 testi aparılmışdır. Məlum olmuşdur ki, istehlakçıların çoxu satınalmadan əvvəl influencerin etibarlılığından daha çox onun bilik və səliqəsinə əhəmiyyət verdiyini, amma satınalmadan narazı qaldıqda gələcək satınalmalar zamanı ehtiyatlı davranacağını bildirmişdir. Ümumiyyətlə, səkkiz fərziyyə irəli sürülmüş, yalnız 4 və 8-ci fərziyyələr qəbul edilmişdir. Əldə edilmiş nəticələr istehlakçı davranışı və hüquqları baxımından maarifləndirmə potensialına malikdir və müxtəlif tədris materiallarına daxil edilə bilər.

Açar sözlər: marketing, rəqəmsal marketing, influencer və influencer marketingi.

JEL kodu: M310.

Sürdürülebilir Bir Gelecek İçin Döngüsel Ekonomi Uygulamaları

Müslüme Narin,

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi,
muslume.narin@hbv.edu.tr

Gökтуğ Şahin,

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi,
goktug.sahin@hbv.edu.tr

Özet

Yirmi birinci yüzyıl, büyük ölçüde küreselleşme olgusu tarafından belirlenmiştir. Bu süreçte sürdürülebilir bir çözüm gerektiren çevresel sorunlar, daha önemli hale gelmiştir. Çevre sorunlarından bazıları, sınırlı doğal kaynaklar, hava, su ve toprak kalitesinin giderek bozulması, ozon tabakasının delinmesi, küresel ısınma, buzulların erimesi, biyolojik çeşitliliğin kaybı olarak sıralanabilir. Sanayi devrimiyle birlikte başlayan ve günümüzde de devam eden ekonomik süreç “al-yap-at” ekonomik sistemine dayanmaktadır. Doğrusal ekonomi olarak adlandırılan bu sistemde, bir malın üretilmesi için gerekli kaynaklar alınmakta, birçok işleminden geçirilerek çıktı haline dönüştürülmekte, daha sonra tüketicilere sunulmakta ve tüketilerek atık haline dönüştürülmektedir. Böylece insanlar daha fazla kaynak tüketmeye ve çevresel bozulmaya daha fazla katkıda bulunmaktadır. Doğal kaynakların üretim aracılığıyla atık haline geldiği bu doğrusal ekonomi sisteminde mevcut doğal kaynakların yeterli, kolay ulaşılabilen, israf edilmesi ve atık haline gelmesi, düşük maliyetli ve sorunsuz olmuştur. Ancak ağırlıklı olarak doğal kaynaklara bağlı olan bu sistem, artık uygulanabilir bir seçenek olmaktan çıkmış ve toplumun ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalmıştır. Bu sisteme alternatif olarak son yıllarda birçok ülkede yeşil dönüşüm ve döngüsel ekonomi sistemi ön plana çıkmaya başlamıştır. Döngüsel ekonomi modeli, üretim sürecinin farklı şekillerde ve sürdürülebilir olarak yapmanın çözümüdür. Bu ekonomi modeli, mevcut hammaddeleri ve malları tamir etmek, yenilemek, geri dönüştürmek ve yeniden kullanmak suretiyle atıkları ortadan kaldırmayı hedeflemektedir. Böylece kaynakların sürekli kullanımını sağlayan bir ekonomik sistem olma özelliğine sahiptir.

Bu çalışmanın amacı, sürdürülebilir bir gelecek için döngüsel ekonomiye geçiş sürecini ve döngüsel ekonominin önemini incelemek, döngüsel ekonominin önündeki engelleri ortaya koymak ve dünyada yürütülecek çalışmaları araştırmaktır. Bu kapsamda öncelikle döngüsel ekonominin kavramsal tanımı, önemi ve yararları üzerinde durulmuş, ardından dünyada genelinde çeşitli ülkelere döngüsel ekonomi uygulamalarına yer verilmiştir. Döngüsel ekonomiye geçiş, ülkelerin koşullarına bağlı olarak değişiklik göstermekte ve dolayısıyla izlenen politikalar da farklılaşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir kalkınma, doğrusal ekonomi, döngüsel ekonomi, geri dönüşüm, yeniden kullanım

Jel Kodu: Q01, Q05, Q56

İqlim Dəyişikliyi Ekosistemlərə Təsirləri

Mustafayev Yasər Faiq

Bakı Mühəndislik Universiteti
ymustafayev@std.beu.edu.az

Xülasə

Bizə məlum olduğu kimi, İqlim dəyişikliyi bu gün dünyamızın idarə etdiyi ən vacib amillərdən biri kimi sayılır. Bu məqalələrdəki dəyişikliklərin ekosistemlərə olan təsirləri ətraflı şəkildə və nümunələrlə qeyd edilmişdir. Tədqiqatın əsası antropogen fəaliyyətlər və artan istixana qazlarının fauna və floraya, həmçinin su və torpaq ehtiyatlarına necə təsir göstərdiyini müəyyən etməkdən ibarətdir. Araşdırma nəticəsində əsas metod kimi ədəbiyyatların icmal, məlumatların təhlili və statistik analizlərdən istifadəsi qeyd edilmişdir. Ekosistemlərin reaksiyası beş əsas aspektdə qiymətləndirilib: biomüxtəlifliyin azaldılması, fenoloji (həyat dövrü) dəyişiklikləri, torpaq eroziyasının yüksəldilməsi, su balansında dəyişikliklər və uyğunlaşma strategiyalarının tətbiqi kimi qeyd edilmişdir. Tədqiqat nəticəsində yarana bilər ki, iqlim dəyişikliyi biomüxtəlifliyin 20-30%-dən çox itirilməsinə səbəb ola bilər, və bu da həyat dövrü hadisələrini (məsələn, çiçəkləmə və payızda yarpaqların tökülməsi) bir neçə əvvəl həftəyə çəkə bilər və su-torpaq ehtiyatlarının 10-15% aradan qaldırılmasına səbəb ola bilər (IPCC, 2022). Məqalədə, ekosistemlərin davamlılığını təmin etmək üçün həm regional səviyyədə, həm də dünya səviyyəsində kompleks uyğunlaşma tədbirləri həyata keçirilməsinin vacibliyi vurğulanır.

Açar sözlər: İqlim dəyişikliyi, ekosistem, biomüxtəliflik, adaptasiya, antropogen təsir

JEL kodları: Q54, Q57

Диверсификация Экономики и Структурные Изменения

Мустафаде Мустафа Салман оглы

**Азербайджанский Государственный Экономический Университет
(UNEC)**

mzade.mm21@mail.ru

Резюме

В условиях современных глобальных экономических изменений диверсификация экономики и структурные реформы выступают в качестве ключевых факторов обеспечения устойчивого развития стран. Основной целью исследования является изучение сущности процесса диверсификации экономики, выявление существующих структурных проблем и выработка стратегий развития. В рамках исследования были использованы такие методы, как описательный анализ, сравнительный подход и статистический анализ. Полученные результаты показывают, что модели экономики, основанные на природных ресурсах, не обеспечивают долгосрочную устойчивость, и укрепление реального сектора экономики имеет решающее значение. Сбалансированное развитие промышленности, сельского хозяйства и сферы услуг играет важную роль в эффективной реализации структурных изменений. Исследование также выявило, что инновации и технологическая модернизация являются основными движущими силами процесса диверсификации. Рекомендуется, чтобы государственная экономическая политика уделяла особое внимание увеличению инвестиций в ненефтяной сектор, поддержке малого и среднего бизнеса, а также расширению экспортного потенциала. Эти меры будут способствовать укреплению экономической безопасности страны и повышению уровня благосостояния населения.

Ключевые слова: Диверсификация, структура, экономика, устойчивость, инновации

JEL коды: O11, L16

Makaron Məmulatlarının İstehlak Xassələri və Keyfiyyət Göstəricilərinin Qiymətləndirilməsi

Nəbili Lamiyə Bakıxan

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)
NabiliLamiya@unec.edu.az

Xülasə

Bu məqalədə makaron məmulatlarının istehlak xassələri və keyfiyyət göstəricilərinin kompleks şəkildə qiymətləndirilməsi aparılmışdır. Makaron məhsulları dünya üzrə geniş yayılmış və qida sənayesində mühüm yer tutan məhsullar sırasındadır. Onların keyfiyyət göstəriciləri, həmçinin tekstura, rəng, dad və bişmə xüsusiyyətləri kimi orqano-leptik amillər, istehlakçıların məhsula olan münasibətində mühüm rol oynayır. Tədqiqatın əsas məqsədi bazarda mövcud olan müxtəlif növ makaron nümunələrinin kimyəvi tərkibini, qidalılıq dəyərini və istehsal texnologiyasını təhlil edərək onların keyfiyyət səviyyəsini qiymətləndirməkdir. Eyni zamanda, saxlama şəraiti, qablaşdırma forması və saxlanma müddəti kimi amillərin də məhsulun keyfiyyətinə və istifadə müddətinə təsiri öyrənilmişdir. Tədqiqat nəticələri göstərir ki, makaron məhsullarının istehsalında istifadə olunan xammalın növü və texnoloji parametrlərin düzgün seçilməsi məhsulun keyfiyyətinin əsas təyinedici faktorlarındanır. Məqalədə əldə edilən elmi nəticələr əsasında istehsal prosesinin təkmilləşdirilməsi və məhsulun keyfiyyətinin artırılması istiqamətində tövsiyələr irəli sürülmüşdür.

Açar sözlər: Makaron məmulatları, keyfiyyət göstəriciləri, istehlak xüsusiyyətləri, qidalılıq dəyəri, istehsal texnologiyası.

Jel kodlar: Q18, L15

Sustainable Tourism as a Macroeconomic Strategy: Is Azerbaijan Ready for the Green Turn?

Nabiyev Telman Ilqar

Azerbaijan State University of Economics (UNEC)
nabiyev.telman.ilgar.2023@unec.edu.az

Summary

This article explores the potential of sustainable tourism as a macroeconomic strategy for Azerbaijan, focusing on its readiness for the “green turn.” The research examines the relationship between macroeconomic determinants and tourism revenues, emphasizing the importance of transitioning toward eco-friendly tourism practices. While Azerbaijan’s tourism sector has grown due to its rich cultural and natural heritage, much of its focus has been on traditional, mass-market tourism. The paper highlights the importance of sustainable tourism in diversifying the economy, promoting environmental conservation, and preserving cultural heritage. The role of government policies, private sector involvement, and local community engagement is discussed, with the argument that these stakeholders must collaborate to foster sustainable practices. It is noted that although some eco-tourism initiatives are already in place, there is a need for a more structured approach to integrate sustainability across the sector. The article concludes by suggesting that Azerbaijan could benefit from targeted investments in green infrastructure, eco-certification programs, and local tourism projects, which would drive both economic growth and environmental preservation. The paper calls for further research into policy recommendations and the economic impact of sustainable tourism.

Key words: Sustainable Tourism, Macroeconomic Determinants, Azerbaijan Tourism, Green Economy, Economic Diversification.
JEL Codes: Z3, L83, Q56.

Davamlı iqtisadiyyat və sosial rifahın təmin edilməsi

Nəbiyev Turqut Əli

**Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC), magistrant
Turqut.nabiyev@elitoptimal.az**

Xülasə

Davamlı iqtisadiyyat və sosial rifahın təmin edilməsi konsepsiyası, iqtisadi inkişafın yalnızca maliyyə göstəricilərilə deyil, həm də ətraf mühitin qorunması, təbii resursların rəşional istifadəsi və sosial ədalətin təmini ilə ölçülməsi prinsipinə əsaslanır. Bu modeldə məqsəd, hazırki nəşillərin ehtiyaclarını ödəməklə yanaşı, gələcək nəşillərin də bu imkanlardan faydalanmaq hüququnu qorumaqdır. Davamlı iqtisadiyyatın əsas komponentləri kimi yaşıl enerji texnologiyaları, dövrü iqtisadiyyat, ekoloji cəhətdən təmiz istehsal üsulları və resursların effektiv idarə olunması qeyd olunur. Sosial rifahın təmin edilməsi isə insanların həyat keyfiyyətinin artırılması, sosial müdafiə sistemlərinin gücləndirilməsi, iş yerlərinin yaradılması və bərabər imkanların yaradılması ilə sıx bağlıdır. Bu istiqamətdə dövlət siyasətləri, qanunvericilik təşəbbüsləri və ictimai iştirakçılıq mexanizmləri mühüm rol oynayır. BMT-nin Dayanıqlı İnkişaf Məqsədləri (DİM) bu çərçivədə ölkələr üçün vahid inkişaf istiqaməti təqdim edir. Nəticə etibarilə, davamlı iqtisadiyyat və sosial rifah qarşılıqlı asılı sistemlər kimi bir-birini tamamlayır. Yalnız iqtisadi qərarların ekoloji və sosial meyarlarla uzlaşdırılması şəraitində uzunmüddətli rifah və sabitlik təmin oluna bilər.

Açar sözlər: davamlı inkişaf (Q01), ətraf mühitin qorunması (Q56), sosial rifahın təmin olunması (I31, I38), iqtisadi artımın ekoloji aspektləri (O44).

Jel kodlar: Q01, H41Q56

Turizm Rəqabətqabiliyyətliliyinin Ölçülməsi: Metodologiyaların və Yanaşmaların Təhlili

Nəbizadə Aynur İmran

**Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyinin İqtisadiyyat İnstitutu
aynur.nabizada@mail.ru**

Xülasə:

Turizm sektoru bölgələrin iqtisadi inkişafında və sosial rifahının yaxşılaşdırılmasında mühüm rola malikdir. Bölgələrdə turizm sektorunun inkişaf etdirilməsi üçün bölgələrdə turizm sektoru üzrə düzgün qiymətləndirmə aparılmalı və təhlil metodlarından istifadə edilməlidir. Səyahət və Turizmin Rəqabətliyi İndeksinin sub-indeksləri üzrə göstəricilərinə əsasən bölgələrdə turizmin rəqabətliyi müəyyən etmək ən geniş yayılmış metodlar sırasındadır. Bu indeks özündə turizm sektoru üçün əhəmiyyət kəsb edən təhlükəsizlik, turizm siyasətinin əlverişliliyi, infrastruktur, təbii və mədəni resurslar kimi əsas başlıqları əhatə edir. Bundan başqa, SWOT analizi, Porterin 5 güc modeli kimi metodlar və bölgələr üzrə müqayisəli təhlil yanaşmaları da turizmin rəqabətqabiliyyətlilik səviyyəsini qiymətləndirmək üçün tətbiq olunan metodoloji yanaşmalara daxildir.

Metodoloji yanaşmalar tətbiq edilərkən, hər hansı bir bölgənin özünəməxsus şəraiti və turizm potensialı nəzərə alınmalıdır. Məsələn, inkişaf etmiş bölgənin turizm rəqabətqabiliyyəti qiymətləndirilərkən daha çox innovativ və praktiki metodlara üstünlük verilir. Lakin inkişaf etməkdə olan bölgələrdə isə bu daha fərqli qaydada həyata keçirilir. Belə ki, inkişaf etməkdə olan bölgələrdə daha çox mövcud resurslardan səmərəli şəkildə istifadə edilməsi, bu bölgələrə daha çox investisiya cəlb edilməsi ilə bağlı olan metodoloji yanaşmalar tətbiq edilməsi məqsəduyğun hesab edilir. Məqalədə bölgələrdə turizm xidmətlərinin rəqabətqabiliyyətliliyinin qiymətləndirilməsinin əhəmiyyətinin və tətbiq olunan metodoloji yanaşmaların uğurla həyata keçirilməsinin vacibliyi vurğulanmışdır. Rəqabətqabiliyyətliliyi artırmaq üçün yuxarıda qeyd olunmuş yanaşmaların inkişaf etdirilməsi və tətbiqi bölgələrdə uzunmüddətli turizmin inkişafına müsbət təsir göstərə bilər.

Açar sözlər: turizm sektoru, turizm siyasəti, səyahət, rəqabətqabiliyyətlilik, SWOT analizi, indeks.

JEL kod: Z320

Müasir yeyinti sənayesində xammalın ilkin emal texnologiyaları

Nəcəfli Nərmin Cəfər

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)

najafli.narmin.jafar.2023@unec.edu.az

Xülasə

Qida sənayesində xammalın ilkin emalı məhsulun keyfiyyəti və təhlükəsizliyinin təmin edilməsində əsas mərhələlərdən biridir. Müasir emal müəssisələrində bu mərhələ yalnız məhsulun mexaniki təmizlənməsi ilə məhdudlaşmır, həm də fiziki, kimyəvi və mikrobioloji risklərin idarə olunmasını əhatə edir. Yeyinti sənayesində ilkin emal mərhələsi məhsulun keyfiyyətinin formalaşmasında və istehsal proseslərinin effektivliyinin təmin olunmasında əsas rol oynayır. Bu mərhələdə tətbiq olunan texnoloji avadanlıqlar məhsulun yuyulması, çeşidlənməsi, qabıqlarının təmizlənməsi və digər ilkin hazırlıq proseslərini əhatə edir. Müasir dövrdə sənaye müəssisələrinin istehsal gücünü artırmaq və rəqabət qabiliyyətini qorumaq məqsədilə bu avadanlıqlarda innovativ həllərə üstünlük verilir. Xüsusilə paslanmayan poladdan hazırlanmış, avtomatlaşdırılmış və modulyar quruluşa malik sistemlər məhsulun təbii xüsusiyyətlərini qorumaqla yanaşı, yüksək gigiyenik tələblərə də cavab verir. Belə avadanlıqların istifadəsi məhsul itkisini minimuma endirir, işçi qüvvəsinə olan tələbi azaldır və istehsal xətlərinin fasiləsiz fəaliyyətini təmin edir.

Avadanlıqların dizaynında ergonomik quruluş, asan sökülüb-yığılma imkanı və təmizlənmə rahatlığı da nəzərə alınır ki, bu da təmir və servis müddətini qısaldır. Bununla yanaşı, ilkin emal proseslərinin düzgün təşkili həm son məhsulun keyfiyyətinə, həm də istehsalın ümumi rentabelliyinə müsbət təsir göstərir. Nəticə olaraq qeyd etmək olar ki, yeyinti sənayesində ilkin texnoloji avadanlıqların elmi əsaslarla seçilməsi və texnoloji prosesə düzgün integrasiyası davamlı və səmərəli istehsalın təminatçısıdır.

Açar sözlər: ilkin emal, yeyinti sənayesi, texnoloji avadanlıqlar, gigiyena, avtomatlaşdırma

JEL kodları: Q55, Q56, O14, O33

Behind the Screens: The Role of Forensic Tools in Solving Cybercrime

Najafov Maharram Ramig,

Azerbaijan State University of Economics (UNEC)
najafov.maharram.ramig.2023@unec.edu.az

Abstract

In today's digital age, the growing dependence on technology has significantly increased the number of cybercrimes, making digital forensics an essential field for law enforcement and cybersecurity professionals. This research highlights the relevance of digital forensics in modern investigations and explores various tools used to recover, analyze, and preserve digital evidence. The primary objective of the study is to demonstrate how digital forensic techniques can be practically applied to extract crucial information from digital devices. A significant portion of the research focuses on the Autopsy digital forensic platform, an open-source tool widely used for forensic investigations. Through practical lab exercises, the capabilities of Autopsy were tested and evaluated. During the practical sessions, various types of digital evidence were extracted, such as browser history, deleted files, metadata, recent user activity, and email artifacts. The study employed case-based analysis and hands-on experimentation as the main methods to assess the tool's effectiveness and demonstrate its real-world application. The findings confirm that Autopsy provides comprehensive analysis features that can support both novice and experienced investigators. It allows for efficient recovery and correlation of digital artifacts from various data sources. Based on the results, it is recommended that Autopsy and similar open-source tools be integrated into academic curricula and professional forensic practices to enhance investigative efficiency and cost-effectiveness.

Keywords: Autopsy, Digital Forensics, Cybersecurity
JEL code: L86

Application of the BIM in the Construction Industry – Sustainable and Safe Future

Najafova Kamala Akif

Assoc.Prof., Azerbaijan State University of Economics
kamala_najafova@unec.edu.az

Abdurrahimova Narmin Azer

Azerbaijan State University of Economics
abdurrahimova.narmin.azar.2023@unec.edu.az

Abstract

Industries are the main resources of the economic development and wellbeing of the citizens; simultaneously they are the main source of pollution, carbon emissions and waste. Construction industry is noteworthy, because all the citizens have direct or indirect role in this industry – either they are main player in terms of businesses and processes, or they are end-user, or the authorities who regulate. The key to sustainability and future well-being in the construction industry is Building Information Modeling strategies which are aimed at minimizing waste management, carbon emission, resource usage and offer long term solutions. On the other hand, BIM offers an efficient work environment, project management and monitoring tactics to the stakeholder; for these reasons, BIM is highly recommended and used all over the world. BIM is an innovative technological methodology which could be applied in any stage of construction project. It offers better communication management among stakeholders, due to the one platform principles, also it improves risk management quality due to offering scenarios starting from initial stages. Another advantage of BIM is innovative equipment which can digitalize any item and assist the team in terms of analyses the whole situation and decide based on all interrelated factors. Considering the sustainability improvement strategy and technological improvement in Azerbaijan during the recent years, BIM is one of the important strategies which should be applied in the construction. BIM could be applied in infrastructural projects, urban constructions, and historical restorations in Azerbaijan. In order to reach the highest level of efficiency in the BIM application, government, citizens, and businesses should work together.

Keywords: Building information model, BIM, construction, digital twin, HBIM, innovation, project management, carbon footprint, waste management.

JEL code: O31, L74, Q55, Q56

Azərbaycanın Enerji Siyasəti və Milli İqtisadi İnkişafın Dayanıqlığı: Perspektivlər və Çağırışlar

Nəsirzadə Rəşad Xaqani

**Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)
nesirzaderesad528@gmail.com**

Xülasə

Azərbaycanın enerji siyasəti uzun illərdir neft və qaz kimi karbohidrogen ehtiyatlarına əsaslanan ölkənin iqtisadi tərəqqisini müəyyən edir. 1994-cü ilin” əsrin müqaviləsi “ və bu çərçivədə həyata keçirilən Beynəlxalq Boru Kəməri təşəbbüsləri ölkənin enerji ixracını gücləndirdi və iqtisadi inkişafın və xarici kapitalın cəlb edilməsinin əsasını qoydu. Lakin global iqlim dəyişikliyi və enerji sektorundakı dəyişikliklərlə bağlı öhdəliklər Azərbaycanın enerji siyasətinə diqqətin dəyişdirilməsini tələb edib. Məqalədə enerji sektorunun ÜDM və ixracata ümumi təsiri, bərpa olunan enerji mənbələrinin inkişaf perspektivləri, strateji və iqtisadi problemlər müzakirə olunur. Azərbaycanın enerji istehsal sahəsində “yaşıl enerji”, xarici ölkələrlə əməkdaşlıq və texnoloji inkişaf sahəsində fəaliyyəti müsbət qiymətləndirilsə də, enerji portfelinin şaxələndirilməsi və karbohidrogen asılılığının azalması hələ başlanğıc mərhələsindədir. Məqalədə hadisələrin bu cür inkişafı ilə bağlı tövsiyələr, həmçinin gələcək üçün Strateji perspektivlər təklif olunur.

Açar sözlər: Enerji siyasəti, bərpa olunan enerji, iqtisadi dayanıqlılıq
JEL kodları: Q48, O13

The Green Energy Potential of Karabakh and East Zangezur: Alternatives to Traditional Energy Sources

Nazarov Rasul Rovshan

Azerbaijan State University of Economics
rasul.nazarov05@mail.ru

Abstract

The notion of a ‘green economy’ has progressively gained significance in Azerbaijan over the last ten years, particularly in light of the nation’s strategic commitments to environmental sustainability and energy diversification.

Despite these advancements, the Azerbaijani economy remains heavily reliant on oil and gas exports, which has hindered the transition towards widespread adoption of green economic principles. Nevertheless, recent political and economic changes—most notably the presidential decree to create a ‘green energy zone’ in the liberated Karabakh and East Zangezur regions—have presented new opportunities for promoting renewable energy and sustainable development within the country. This article examines the economic potential of these areas in relation to Azerbaijan’s green transition, assessing how renewable energy sources such as solar, wind, and small hydropower can be effectively incorporated into regional development strategies. Utilizing case-based evidence and up-to-date data, the study underscores the necessary practical measures for implementing green infrastructure. Furthermore, the proposed methodology for assessing renewable energy prospects is crafted to be replicable and relevant to other regions of Azerbaijan, providing a strategic framework for enhancing green economic practices nationwide. The results contribute to the wider discussion on sustainable post-conflict reconstruction and energy autonomy.

Keywords: Karabakh, Green energy, Solar energy, Wind energy, Bioenergy

JEL Codes: Q42, Q48, Q58, O13, O44, R11

Azərbaycanın Karbon Neytrallığı Hədəfində Yaşıl Enerjinin Rolu

Nəzərova Şəhla Faiq

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin doktorantı
shahlanazarova21@gmail.com

Xülasə

Son illərdə “yaşıl enerji”yə keçid global enerji siyasətində mühüm istiqamətə çevrilmişdir. Bu dəyişiklik əsasən iqlim dəyişikliyi və ətraf mühitin degradasiyası ilə əlaqədardır. Bir çox ölkələr karbon emissiyalarını azaltmaq məqsədilə bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadəyə yönəlməkdədir. Azərbaycan da yaşıl enerjiyə keçid məqsədilə bir sıra tədbirlər həyata keçirməkdədir. Bir neçə ildir ki, xüsusilə, günəş enerjisindən istifadə xeyli artmaqdadır. Belə ki, Xəzər regionunun və MDB-nin ən böyük Günəş Elektrik Stansiyasının(Qaradağ Günəş Elektrik Stansiyası) 2023-cü ildə istifadəyə verilməsi bu sahədə görülən işlərə ən böyük misaldır. Bundan başqa, Qarabağ və Şərqi Zəngəzur regionunda “Yaşıl Enerji Zonası”nın qurulması sahəsində həyata keçirilən layihələr isə Azərbaycanın 2050-ci il karbon neytrallığı hədəfi üçün nə qədər qərarlı olduğunu sübutudur.

Bu məqalədə yaşıl enerjiyə keçidin əhəmiyyəti və karbon neytrallığı anlayışı araşdırılmış, iqlim dəyişikliyi ilə bağlı statistika təhlil olunmuşdur. Eyni zamanda Azərbaycanın yaşıl enerji siyasəti, mövcud potensialı və həyata keçirilən layihələr qiymətləndirilmişdir. Məqalədə kəmiyyət və keyfiyyət metodları kimi statistik analiz və “case study” təhlilindən istifadə edilmişdir. Tədqiqat zamanı karbon neytrallığı anlayışının nəzəri cəhətdən təhlili və Azərbaycanın yaşıl enerjiyə keçid strategiyasının əsas istiqamətlərinin tədqiqi nəticəsində yaşıl enerji sahəsində beynəlxalq əməkdaşlığın genişləndirilməsi, hüquqi çərçivənin təkmilləşdirilməsi və texnoloji yeniliklərin tətbiqi kimi yaşıl enerjiyə keçidi sürətləndirəcək amillər tövsiyyə olunmuşdur.

Açar sözlər: Yaşıl enerji, karbon neytrallığı, iqlim dəyişikliyi, enerji siyasəti
JEL kodları: O13,O44, Q42,Q54

Ali Təhsil Müəssisələrində Strateji İdarəetmə Və Rəqəmsal Transformasiya: Süni İntellektin Təsiri

Novruzov Ülvü

**Bakı Ali Neft Məktəbi
ulvu.novruzov@bhos.edu.az**

Xülasə

Müasir dövrdə ali təhsil müəssisələri təkcə bilik istehsal edən qurumlar deyil, həm də strateji idarəetmə baxımından çevik və rəqəmsal transformasiyaya uyğunlaşa bilən təşkilatlar olmalıdır. Bu məqalənin məqsədi süni intellekt texnologiyalarının ali təhsildə strateji idarəetmə proseslərinə təsirini araşdırmaq və bu transformasiyanın təşkilati struktur, planlaşdırma, performans ölçümünü və qərar qəbuletmə sahələrində necə tətbiq olunduğunu sistemli şəkildə təhlil etməkdir. Tədqiqat metodologiyası 2020–2024-cü illərdə aparılmış beynəlxalq və yerli ədəbiyyat icmal əsasında qurulmuş, qabaqcıl universitet modelləri və mövzu ilə bağlı aparılmış tədqiqatların müqayisəli təhlilinə əsaslanmışdır. Tədqiqat nəticələri göstərir ki, süni intellekt alətləri ali təhsil müəssisələrində qərar qəbuletmə prosesini daha proqnozlaşdırıla bilən və məlumat əsaslı hala gətirərək strateji planların daha çevik şəkildə formalaşmasına və risklərin erkən mərhələdə aşkarlanmasına imkan yaradır. Bununla belə, texniki infrastukturun zəifliyi, rəqəmsal savadlılıq səviyyəsinin aşağı olması və etik-hüquqi çərçivələrin yetərsizliyi geniş miqyaslı tətbiqi məhdudlaşdırır.

Açar sözlər: Süni intellekt, Strateji idarəetmə, Ali təhsil, Rəqəmsal transformasiya

JEL Classification: I23, O33, M15

Muhasebe ve Denetimde Biliřim Teknolojileri Kullanımı: Türkiye-Azerbaycan Karşılařtırması

Nuriyeva Asude Zeynal

Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi
asudenuriyeva@gmail.com

Özet

Muhasebe ve denetim süreçlerinde biliřim teknolojilerinin kullanımı, finansal işlemlerin doğruluğunu, hızını ve şeffaflığını artırarak ekonomik verimliliği destekler. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde, bu teknolojiler, küresel rekabet gücünü artırmak ve yasal uyumluluğu sağlamak için kritik öneme sahiptir. Türkiye ve Azerbaycan, ekonomik yapıları ve teknolojik altyapıları açısından farklılık gösterse de, her iki ülke de dijital dönüşüm süreçlerinde önemli adımlar atmaktadır. Ancak, KOBİ'lerin teknolojiye adaptasyonu ve siber güvenlik gibi zorluklar, bu süreçlerin etkinliğini sınırlamaktadır. Bu çalışma, her iki ülkedeki mevcut durumu analiz ederek, dijital dönüşümün önündeki engelleri ve fırsatları ortaya koymayı hedeflemiştir. Muhasebe ve denetim süreçlerinde biliřim teknolojilerinin kullanımı, finansal raporlamanın doğruluğunu ve etkinliğini artırmada kritik bir rol oynamaktadır. Bulut biliřim, yapay zeka ve veri analitiği gibi yenilikçi teknolojiler, muhasebe işlemlerini otomatikleştirerek hata oranlarını azaltmakta ve gerçek zamanlı veri erişimi sağlamaktadır. Denetimde ise blockchain ve büyük veri analizi, şeffaflığı ve izlenebilirliği güçlendirerek güvenilirliği artırmaktadır. Bu teknolojilerin entegrasyonu, hem maliyet tasarrufu sağlamakta hem de karar alma süreçlerini hızlandırmaktadır. Bu makale, biliřim teknolojilerinin muhasebe ve denetim alanındaki dönüřtürücü etkisini kapsamlı bir şekilde ele almakta ve gelecekteki potansiyel uygulamalara ışık tutmaktadır.

Anahtar Kelimeler: biliřim teknolojileri, dijital dönüşüm e-fatura, veri analitiği, bulut tabanlı yazılımlar.

JEL Sınıflandırması: M41, M42, M15, O33, O57

Analysis and Current Situation of Implementation of IFRS SMEs on Software Companies in Azerbaijan

Nuriyeva Vusala Elchin

Azerbaijan State Economic University (UNEC)
nuriyeva.vusala.elchin.2023@unec.edu.az

Abstract

The implementation of International Financial Reporting Standards for Small and Medium-sized Entities (IFRS for SMEs) has gained significant attention in Azerbaijan, especially in the software industry, where rapid technological advancements demand proper financial reporting. The current study aims to analyze the adoption of IFRS SMEs among software companies in Azerbaijan, examining the challenges and benefits associated with its implementation. The research primarily uses qualitative methods, including case studies and interviews with financial managers and experts in the field. The goal is to understand the level of awareness, readiness, and integration of IFRS for SMEs in the software sector. Key findings indicate that while there is a growing recognition of IFRS SMEs' importance, many software companies still face difficulties in full adoption due to limited knowledge and resources, as well as the absence of tailored guidelines for the sector. The study recommends targeted training programs for accountants, updating legal frameworks to accommodate specific industry needs, and enhancing collaboration between regulatory bodies and software firms to ease the adoption process. Ultimately, effective implementation of IFRS SMEs can enhance transparency, improve decision-making, and align Azerbaijani software companies with global financial reporting practices.

Keys words: IFRS for SMEs, Software Companies, Transparency, Financial Reporting.

JEL Codes: M41, M48, L86, G32

International Accounting Standards And Applications In The Fast-Moving Consumer Good Industry

Nuruzada Sadig Anar

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
Sadignuruzade02@gmail.com

Abstract

This research explores the application and impact of International Accounting Standard 2 (IAS 2) – Inventories on the financial statements of fast-moving consumer goods (FMCG) companies, a sector highly dependent on accurate inventory valuation due to its rapid turnover, product diversity, and sensitivity to perishability. The relevance of the topic stems from the critical role that inventory plays in shaping key financial indicators such as cost of goods sold, gross margin, and current assets, which directly influence profitability and investment decisions.

The primary purpose of the study is to evaluate how inventory valuation methods, particularly FIFO and weighted average cost, are applied in practice by multinational FMCG firms and to assess their effects on financial performance and compliance with IFRS standards. Using a qualitative case study method, the research examines the financial reports and disclosures of three leading companies—Unilever, Nestlé, and Procter & Gamble.

The findings reveal significant differences in cost formula application, treatment of write-downs and reversals, and the depth of inventory-related disclosures. While all firms generally comply with IAS 2, inconsistencies in reporting and operational execution were noted. The study recommends enhancing internal inventory tracking systems, standardizing NRV assessments, and increasing disclosure transparency to support better stakeholder understanding and regulatory compliance.

Key words: IAS 2, Inventory Valuation, FMCG Industry, Financial Reporting
Jel codes: M41, M48

The Zangazur Corridor Creates an Alternative Corridor Opportunity for European and Asian Countries

Orujlu Aynur

Azerbaijan State Economic University (UNEC)
Aynuroruclu1995@gmail.com

Abstract

Against the backdrop of the acceleration of globalization processes and the expansion of international trade relations, the role of transport corridors is increasing. In particular, the development of trade relations between Europe and Asia has made it necessary to form fast, safe and economically efficient transport routes connecting these two continents. In this context, the Zangazur corridor acts as an important alternative in the transport and logistics system at both the regional and global levels.

The Zangazur corridor in addition to restoring a direct land connection between the main territory of Azerbaijan and the Nakhchivan Autonomous Republic, also creates a new transit route on the Central Asia - South Caucasus - Turkey - Europe route. This is not only in the national interests of Azerbaijan, but also in the interests of major international actors such as the European Union, Central Asian countries, Turkey and China.

In addition, the corridor can deepen regional economic integration within the framework of the Organization of Turkic States and add strength to the trade route known as the Middle Corridor. Consequently, the Zangazur corridor is an important project not only from a logistical and economic point of view, but also from a political and strategic point of view.

The main objective of this study is to analyze the strategic importance of the Zangazur corridor in the context of Europe-Asia trade routes and the alternative opportunities created by this corridor in the international transport system. Therefore, the research mainly used analytical approach, comparative analysis, qualitative and quantitative methods.

It is for this reason that it is necessary to study the place of the Zangazur corridor in the international transport system and the alternative opportunities it creates for European and Asian countries. This issue is being closely monitored by both regional states and international economic organizations, and its development in the future may have a significant impact on global transport dynamics.

Key words: Zangazur Corridor; international transport corridors, transportation opportunities between European and Asian

JEL Codes: B17, F14, F49

İqlim Dəyişmələrinin Təsiri İlə Torpaqda Hidrotermik Şəraitin Humusun Əmələgəlməsi Poroselərinə Təsiri

Paşazadə Gültac

**Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC), magistrant
pashazada.gultaj.yagub.2023@unec.edu.az**

Xülasə:

Qida təhlükəsizliyini və digər təbiət xidmətləri dəstəkləmək üçün lazım olan amillərdən biri də torpaqdır. İqlim dəyişmələri torpağa həm dolayı yolla, həm də birbaşa təsir göstərməkdədir. Birbaşa təsir elementlərinə yağıntı, temperatur həmçinin rütubət rejimi daxildir. Dolayı təsirlərə isə əsasən suvarma, əkin rejiminin dəyişməsi və əkinçilik təcrübəsindən formalaşan təsirlər daxil olmaqdadır. Birbaşa təsirlər haqqında məlumat çox olsa da, dolayı təsirlər tam araşdırılmamışdır. Bütün bunları nəzərə alaraq iqlim dəyişmələrinin torpağa təsirinin nəticələrini bir neçə qrupa bölə bilərik. 1. Torpaqda eroziyanın artması. 2. Torpaqda üzvi karbonun (humusun) azalması. 3. Qida və biokütlə istehsalın azalması. Tədqiqatların nəticəsi global miqyasda həmçinin Avropada baş verən iqlim dəyişmələrinin torpağa təsirini göstərməkdədir. Misal olaraq, AEA-nın Avropada iqlim dəyişmələri hesabatına əsasən Aralıq dənizi və ətraf regionların torpaq rütubətində 1950-ci ildən etibarən azalmalar qeydə alınmışdır. Hesabatda həmçinin orta temperaturun artmasını və yağıntılarda dəyişkənliyin olduğunu görmək mümkündür. Qeyd olunan amilləri nəzərə alaraq iqlim dəyişmələrinin torpaqdan da yan keçməyəcəyini söyləmək mümkündür.

Açar sözlər: Torpaq, amillər, kənd təsərrüfatı, karbon, humus, iqlim, hidrotermik, rütubət

JEL təsnifatı: Q15, Q24, Q54, Q56, O13.

Sürü Davranışı ve Yatırımcıların Riskli Yatırım Tercihine Etkisi

Qarayev Elvin Elçin

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC), magistrant
elvinqarayev1000@gmail.com

Özet

Bu tez çalışması, bireysel yatırımcıların riskli yatırım kararlarını etkileyen psikolojik ve sosyal faktörlerden biri olan sürü davranışının etkisini incelemektedir. Günümüzün dijitalleşen finansal piyasalarında yatırım kararlarının karmaşıklaşması, bu konuyu oldukça güncel kılmaktadır. Çalışmanın temel amacı, yatırımcıların sürü davranışına yönelme nedenlerini araştırmak ve bu davranışın duygusal zekâ, özgüven, influencer etkisi ve finansal okuryazarlıkla olan ilişkisini ortaya koymaktır. Araştırma kapsamında çevrim içi anket yöntemiyle 203 katılımcıdan veri toplanmış, analizler SPSS ve AMOS programlarıyla gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar yalnızca Azerbaycan'da yaşayan bireysel yatırımcılardan oluşmaktadır. Yatırım kararları, bilgili ve bilgisiz sürü davranışı kavramları çerçevesinde çok boyutlu biçimde değerlendirilmiştir. Tezin bilgi temeli, davranışsal finans literatürü, tarihî piyasa krizleri ve güncel örnek olaylara dayanmaktadır. Ancak örneklem sayısının sınırlı olması ve yalnızca bireysel yatırımcılarla sınırlı kalınması araştırmanın önemli bir kısıtıdır. Çalışmanın özgün yönü, sürü davranışının etkilerini yalnızca finansal değil, aynı zamanda duygusal ve bilişsel değişkenler çerçevesinde değerlendirmesidir. Elde edilen bulgular, duygusal zekâ, özgüven ve finansal okuryazarlık düzeylerinin, bireylerin sürü davranışına duyarlılığı ve riskli yatırım eğilimleri üzerinde anlamlı etkiler yarattığını göstermektedir. Bu sonuçlar, davranışsal finans politikaları, yatırımcı eğitimi ve bireysel yatırım danışmanlığı uygulamaları açısından önemli katkılar sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: sürü davranışı, yatırımcı davranışı, duygusal zeka, riskli yatırım, finansal okuryazarlık.

JEL Kodları: G41, D91, D14, G53, C83

Vergi Borcları ilə Mübarizədə Dövlətin Rolu Və Vergi Riskləri

Qarayeva Nərmin Herov

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)
nerminqarayeva2002@gmail.com

Xülasə

Tədqiqatda ölkəmizdə vergi borclarının yaranmasına səbəb olan vergi riskləri və vergi borclarının dövlət tərəfindən idarə olunmasında mövcud inzibati və hüquqi boşluqlar konkret problem kimi araşdırılmışdır. Tədqiqatın məqsədi bu problemlərin səbəblərini müəyyənləşdirərək onların qarşısının alınması üçün təkliflər irəli sürməkdir. Vergi riskləri, əsas xüsusiyyətləri, növləri, vergi borclarının yaranma səbəbləri, təsirləri, dövlətin bu sahədəki tənzimləmə mexanizmləri, dünya ölkələrində vergi risklərinin idarəetmə təcrübələri barəsində məlumatlar məqalədə öz əksini tapır. Dünya ölkələrinin böyük əksəriyyətində büdcə gəlirlərinin əsas hissəsini vergidən daxilolmalar təşkil edir. Bu səbəbdən maliyyə təminatı rolunu oynayan vergi gəlirlərinin toplana bilməməsi nəticəsində yaranan vergi borcları hər zaman aktual bir mövzudur və bu sahədəki problemləri həll yolunu tapması vacib məsələdir. Məqalənin yazılmasında hüquqi analiz metodundan istifadə edilməklə Vergi Məcəlləsi və vergi riski ilə bağlı əsasnamələr araşdırılmışdır. Ölkəmizdə fəaliyyət göstərən Vergi Risklərinin idarə edilməsi Baş İdarəsinin vəzifələrinə toxunulmuşdur. Müqayisəli təhlil metodu ilə Azərbaycan, ABŞ, Qazaxıstan, Estoniya, Türkiyə kimi ölkələridə vergi borclarının tənzimlənməsində, risklərin azaldılmasında uğurlu sayılan təcrübələrə diqqət ayrılmışdır. Statistik təhlillər ilə həmin təcrübələrdən əldə olunan nəticələr qeyd olunur. Tədqiqatçıların fikirlərinə yer verilir. Beynəlxalq təcrübəyə əsaslanan yanaşmalar öyrənilmişdir. Vergi borcu ilə mübarizədə dövlətin rolu qiymətləndirilir. Riskin idarə edilməsinin vergi borcu ilə arasındakı birbaşa əlaqə öyrənilir, borcun yaranması səbəblərindən birinin vergi riskləri olduğu müəyyənləşdirilir.

Açar sözlər: Vergi borcu, vergi riski, beynəlxalq təcrübə, hüquqi tənzimləmə
JEL kodlar - K34, H26, G32, H69

Dairəvi İqtisadiyyat və Dayanıqlı Ekosistem Modelinin İstehsal Müəssisələrinin İdarəetmə Səviyyəsində Tətbiqi

Qarayeva Nuriyyə Hüseyn

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin Tələbə İşləri Mərkəzinin Bir Pəncərə şöbəsinin baş mütəxəssisi
qarayeva.nuriyya@gmail.com

Xülasə

Bu məqalə dairəvi iqtisadiyyat və dayanıqlı ekosistem modelinin istehsal müəssisələrində idarəetmə səviyyəsində tətbiqini araşdırır. Təkrarlanan “al-istifadə-et-at” prinsipindən fərqli olaraq, dairəvi iqtisadiyyat konsepsiyası resurslardan maksimal faydalanmanı, tullantıların azaldılmasını və materialların yenidən istifadə dövryyəsinə daxil edilməsini hədəfləyir. Bu model iqtisadi fəaliyyətin həm ekoloji, həm də sosial məsuliyyət çərçivəsində yenidən qurulmasını nəzərdə tutur.

Bu yanaşma müəssisə fəaliyyətlərinin ekoloji təsirini minimuma endirməklə bərabər, sosial və iqtisadi maraqlar arasında davamlı balansın yaradılmasına yönəlmişdir. Bu modeli tətbiq edən istehsal müəssisələri, xammal istifadəsində itkilərin qarşısını almaq və enerji sərfiyyatını səmərəli şəkildə idarə etmək imkanına malik olurlar.

Bu yanaşmanın idarəetmə səviyyəsində tətbiqi müəssisələrin strateji planlaşdırması, resursların effektiv idarə olunması və qərar qəbul etmə mexanizmlərində əsaslı dəyişiklikləri zəruri edir. Eyni zamanda, texnoloji yeniliklərə investisiya qoyuluşu, təchizat zənciri üzrə tərəfdaşlıq münasibətlərinin qurulması və yaşıllıq innovasiyaların təşviqi vacib komponentlər sırasındadır.

Ümumilikdə, dairəvi iqtisadiyyat və dayanıqlı ekosistem modelinin tətbiqi istehsal müəssisələrində resursların daha səmərəli istifadə olunmasına, əməliyyat xərclərinin azaldılmasına və ətraf mühitə təsirlərin minimum səviyyəyə endirilməsinə şərait yaradır. Bu isə müəssisələrin bazarda rəqabət üstünlüyünü artırmaqla yanaşı, onların sosial məsuliyyət öhdəliklərinin də gücləndirilməsinə səbəb olur.

Açar sözlər: Dairəvi iqtisadiyyat, dayanıqlılıq, ekosistem, istehsal, idarəetmə.
JEL kodları: M11, L23, Q56

İnstitutların Keyfiyyətinin Və Qloballaşmanın İqtisadi Artımın Göstəricilərinə Olan Təsiri Haqqında Mövcud Ədəbiyyatın Təhlili

Qasımlı Mehdi Ramiz

**Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC), magistrant
Gasimli.Mehdi.Ramiz@unec.edu.az**

Xülasə

İqtisadi artım müasir dövrdə ölkələrin inkişafını göstərən və davamlı olaraq yüksək iqtisadi performansla sahib olmaqlarını sübut edən ən vacib amillərin sırasında yer almaqdadır. Qeyd olunan lazımı məqsədə çatmaq üçün tətbiq edilən iqtisadi islahatlar və yol xəritələri önəmli bir rol oynayır. Lakin iqtisadi cəhətdən doğru olan siyasi addımların uğurlu həyata keçirilməsi üçün institutların keyfiyyəti əsas faktor olaraq qalır. İnstitutlar dövlətin iqtisadi fəaliyyətlərini hər bir səviyyədə tənzimləyərək islahatların dürüst və effektiv bir formada icrasını təmin edir, bu yolda istifadə oluna biləcək mövcud resursların optimal şəkildə bölüşdürülməsini təmin edir. Digər tərəfdən qloballaşma bir faktor kimi ticari əlaqələrin genişlənməsinə, beynəlxalq əmək bölgüsünün formalaşmasına və məhsul mübadiləsinə təkan verilərək iqtisadiyyat üçün stimullaşdırıcı rolunu oynayır. Qloballaşma nəticəsində iqtisadiyyatlar arasındakı əlaqələr daha da möhkəmlənir və iqtisadi aktivliyə təkan verilərək inkişafın olmasına səbəb olur. Burada dünyadakı müxtəlif regionlarda, xüsusən də Avropa ölkələrində, institutların keyfiyyəti və qloballaşmanın iqtisadi artıma təsiri barəsində yazılmış ədəbiyyatların tənzimləyən təhlili aparılmışdır. Ümumi olaraq araşdırmaçıların gəldiyi ortaq nöqtə institutların keyfiyyətinin və qloballaşmanın iqtisadi artıma müsbət təsirə malik olmasıdır. Ədəbiyyat təhlili vasitəsi ilə verilən araşdırmalardakı metodoloji və nəzəri boşluqları ortaya çıxararaq gələcəkdə bu mövzunu daha empirik olaraq tədqiq etmək istəyən araşdırmaçılara dəstək olmuş olur.

Açar sözlər: Qloballaşma dinamikası, İnstitusional keyfiyyət, Dayanıqlı iqtisadi artım

JEL kodları: O43, F63, F02, O10

Azərbaycanda İnnovasiya Strategiyasının Kənd Təsərrüfatı Müəssisələrinin Fəaliyyətinə Təsirinin Təhlili.

Qasimova Şöhrət Xanoğlu

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC), magistrant
gasimova.shohrat.khanoglan.2024@unec.edu.az

Xülasə

Rəqəmsal texnologiyaların və innovasiya strategiyalarının kənd təsərrüfatı müəssisələrində məhsuldarlığın artırılması, resurs istifadəsinin optimallaşdırılması və bazar rəqabətinin gücləndirilməsi baxımından əhəmiyyəti bütün dünyada olduğu kimi Azərbaycanda da artmaqdadır. 2016–2019-cu illərdə qəbul edilmiş “Strateji Yol Xəritəsi” və eAgro platforması fermerlərin data əsaslı idarəetməsini dəstəkləyərək sektorda modernləşməni sürətləndirir.

Azərbaycanda kənd təsərrüfatı müəssisələrinin fəaliyyətində innovasiya strategiyasının elementlərini müəyyən etmək, onların tətbiq səviyyəsini qiymətləndirmək və məhsuldarlıq, gəlir və səmərəlilik göstəricilərinə təsirini sistemli şəkildə təhlil etmək əsas məqsədimizdir.

Müşahidə metodu, Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi və FAO-nun 2018–2024-cü illər arası statistik məlumatları əsasında aparılmış statistik analiz və strateji SWOT təhlilindən istifadə edərək araşdırma aparılmışdır. 2024-cü ilin yanvar–avqust aylarında kənd təsərrüfatının ümumi məhsul dəyəri 8,723 milyard manata çataraq 1% artım göstərmiş, quşçuluq və heyvandarlıqda 1,3%, bitkiçilikdə 0,3% artım qeydə alınmışdır. Smart kənd təsərrüfatı sistemləri, dron monitorinqi və GPS idarəetmə kombaynları məhsuldarlığı əhəmiyyətli dərəcədə yüksəldib. Təvsiyə olunur ki, fermerlərə rəqəmsal savadlılıq üzrə təlimlər keçirilərək smart texnologiyalara çıxış asanlaşdırılsın, agroleasing mexanizmləri genişləndirilib müasir avadanlıqlara investisiyalar cəlb edilsin, agropark və innovasiya klasterləri yaradılaraq regional texniki infrastruktur möhkəmləndirilsin, patent və tədqiqat dəstəyi gücləndirilsin və “rəqəmsal kənd” konsepsiyası üzrə global trendlər tətbiq edilsin.

Açar sözlər: innovasiya strategiyası; kənd təsərrüfatı; rəqəmsal texnologiyalar; agropark; davamlı inkişaf

JEL kod: O31, O32, Q16, Q55

Örgütsel Adaletin Çalışan Psikolojisi Üzerindeki Yansıması ve Çalışan Performansına Etkileri üzerinde bir araştırma

Gasimzada Hüseyin

Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi (UNEC), Yüksek lisans öğrencisi,
gasimzada.huseyn.2023@unec.edu.az

Özet

Bu çalışma, örgütsel adalet algısının çalışanların psikolojik sermaye düzeyleri ve iş performansı üzerindeki etkilerini incelemektedir. Örgütsel adalet, dağıtım, prosedür ve etkileşim adaleti boyutlarıyla ele alınmış; adalet algısının yüksek olduğu ortamlarda çalışanların motivasyonunun, bağlılığının ve performansının arttığı vurgulanmıştır. Çalışmanın temel bulgularına göre, örgütsel adalet algısı yüksek olan çalışanların psikolojik sermaye düzeyleri (öz yeterlilik, iyimserlik, dayanıklılık ve umut) daha yüksektir (Shahnawaz & Jafri, 2009). Bu durum, çalışanların iş performanslarını olumlu yönde etkilemekte ve örgütsel bağlılıklarını artırmaktadır (Colquitt et al., 2001). Özellikle prosedür adaletinin, çalışanların karar alma süreçlerine duydukları güveni pekiştirerek performanslarını iyileştirdiği belirtilmektedir (Cohen-Charash & Spector, 2001). Araştırmada, psikolojik sermaye (öz yeterlilik, iyimserlik, dayanıklılık) ile adalet algısı arasındaki pozitif ilişkiye dikkat çekilmiş, ayrıca iyilik halinin bu ilişkide düzenleyici bir rol oynadığı belirtilmiştir. Çalışanların adaletsizlik algılamaları durumunda ise stres, tükenmişlik ve performans düşüşü gibi olumsuz sonuçlar ortaya çıkabileceği sonucuna varılmıştır. Bu bulgular, örgütlerin adil yönetim politikaları benimsemesinin çalışan verimliliği ve psikolojik sağlık açısından kritik olduğunu göstermektedir.

Anahtar kelimeler: Örgütsel adalet, Çalışan psikolojisi, Örgütsel bağlılık, Adalet algısı, Psikolojik sermaye

Jel kodlar: M12, J24, I31

Rəqəmsal Texnologiyalar və Dairəvi İqtisadiyyat: Yenidən İstifadəyə Uyğun Məhsulların İdarə Edilməsi.

Qayıbova Aytac Əfqan

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC),
aytaj.gaibova@unec.edu.az

Xülasə

Dairəvi iqtisadiyyat və rəqəmsal texnologiyalar bir-birini tamamlayan anlayışlardır. Dairəvi iqtisadiyyatın əsas məqsədləri resurs səmərəliliyini artırmaq, tullantıları azaltmaq və məhsulun ömrünü uzatmaqdır. Rəqəmsal texnologiya ilə dairəvi iqtisadiyyat arasındakı əlaqə hökumətlər və bizneslər bugünkü ekoloji problemlərə uzunmüddətli cavablar axtardıqları üçün əhəmiyyətini artırdı. Tullantıların azaldılması, əşyaların təkrar istifadəsi və materialların təkrar emalı dairəvi iqtisadiyyatın əlamətidir ki, bu da resursların optimallaşdırılması və karbon izlərini azaltmaq üçün dünya miqyasında təkanla yaxşı uyğunlaşır. Böyük verilənlər, blokçeyn, süni intellekt (AI) və Əşyaların İnterneti (IoT) əşyaların necə hazırlandığını, istifadə edildiyini və atıldığını dəyişdirmək potensialına malik rəqəmsal texnologiyalara nümunədir. İstifadə olunmuş malların paylaşılması və yenidən marketinqi rəqəmsal platformalar tərəfindən daha sadə və effektiv edilir. Blockchain texnologiyası həmçinin məhsulun həyat dövrünün izlənilə bilən və şəffaf olmasını təmin edir. Buna görə də rəqəmsal texnologiyalar davamlı istehlakı və resurs dəyərinin qorunmasını dəstəkləyir. Bu, təkrar istifadə edilə bilən məhsulları əvvəllər ağılsız üsullarla idarə etməyə imkan verəcək. Rəqəmsal texnologiyanın dairəvi iqtisadiyyata verdiyi töhfələrin icmalı bu məqalədə verilir və təkrar istifadə edilə bilən əşyaların necə idarə olunduğu vurğulanır.

Keywords: digital economy, circular economy, artificial intelligence, digital technology, recycling.

JEL kodları: O13, O18, O33, O44

Azərbaycan Nəqliyyat Sektorunda Yaşıl Logistika Tətbiqləri və İnkişaf Perspektivləri

Qədimov Kamal Tahir

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
kamalqedimov1@gmail.com

Xülasə

Bu məqalədə yaşıl logistika anlayışının mahiyyəti və onun Azərbaycan nəqliyyat sektorundakı tətbiqi imkanları araşdırılır. Məqsəd, müxtəlif nəqliyyat növlərində yaşıl logistikaya keçidin ekoloji və iqtisadi təsirlərini qiymətləndirməkdir. Tədqiqatda statistik məlumatların təhlili, ədəbiyyat icmalısı və müqayisəli analiz metodlarından istifadə olunmuşdur. Əldə olunan nəticələrə əsasən, dəmir yolu və boru kəməri nəqliyyatı yaşıl logistika baxımından üstünlük təşkil edir, lakin avtomobil və hava nəqliyyatı yüksək karbon emissiyası səbəbindən problemli sahələr olaraq qalır. Məqalədə yaşıl logistikaya keçid üçün texnoloji modernləşmə, bioyanacaq istifadəsi, infrastrukturun təkmilləşdirilməsi və normativ hüquqi çərçivənin yaradılması tövsiyə olunur. Bu yanaşma həm ekoloji davamlılıq, həm də iqtisadi səmərəlilik baxımından əhəmiyyətlidir. Yaşıl logistika qablaşdırma, tullantıların idarə edilməsi və daşınmasına yönəlmiş yüklərin paylanması fəaliyyətlərinin ətraf mühitə və enerjiyə təsirini azaldan təchizat zəncirinin idarə edilməsi təcrübələri kimi müəyyən edilir. Təchizat zənciri nə qədər yaşıl olarsa, logistik fəaliyyətlər bir o qədər ekoloji və davamlı görünür. Logistika məhsulların tədarük zənciri boyunca daşınması üçün tələb olunan bütün fəaliyyətlərin integrasiya olunmuş idarə edilməsidir.

Açar sözlər: yaşıl logistika, nəqliyyat sektoru, karbon emissiyası, davamlı inkişaf, tərs logistika

Jel code: Q56

Predicting Student Performance Using Classification Models on Learning Management System Data

Gadimova Rufiya Etibarovna

Azerbaijan State University of Economics (UNEC)
gadimova.rufiya.etibarovna.2023@unec.edu.az

Hakan Kutucu

Department of Software Engineering, Karabuk University, Turkey
hakankutucu@karabuk.edu.tr

Abstract

The importance of early prediction and timely intervention in students' academic performance cannot be overstated. This research aims to develop a reliable predictive model to classify students into five performance categories: Excellent, Good, Average, Poor, and Probation. The classification is based on a dataset collected from a private educational institution in Bangladesh, consisting of 1,194 student records and 31 academic and demographic features, obtained from a publicly available source. The study begins with data preprocessing and the selection of relevant predictive features through feature importance measures. Several machine learning algorithms - including Random Forest, Decision Tree, and XGBoosting - are applied and evaluated to identify the most accurate model. XGBoosting classifier achieved the highest accuracy rate, exceeding 95%, demonstrating its effectiveness in classification tasks. The results emphasize the value of predictive analytics in education and suggest that the developed model can support academic advisors in making data-driven decisions. It enables early interventions for students in lower categories and promotes personalized learning strategies. Future work may include integrating personalized recommendation systems for potential dropouts. These findings contribute to the growing body of research on educational data mining and its practical applications in academic performance monitoring.

Keywords: Dropouts, Educational Data Mining (EDM), Machine Learning, Classification Methods, Estimation

JEL Classifications: I21, C13, C38

Qida Sənayesində İstifadə Olunan Xırdalama Maşınlarının Analizi

Quliyev Eldəniz Elburus

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC), magistrant
guliyev.eldaniz.elburus.2019@unec.edu.az

Xülasə

Qida sənayesində xırdalama maşınları, məhsulların ölçüsünü kiçiltmək, homogenləşdirmək və emal proseslərini optimallaşdırmaq üçün kritik rol oynayır. Bu məqalədə müxtəlif xırdalama üsulları (kəsmə, qırma, üyütmə) və avadanlıqların (çəkicli dəyirmanlar, diskli kəsicilər, qiymə maşınları, robotlaşdırılmış sistemlər) iş prinsipləri, tətbiq sahələri və texniki xüsusiyyətləri ətraflı təhlil edilir. Xırdalamanın əsas məqsədləri arasında istilik/kütlə köçürməsinin sürətləndirilməsi, məhsul teksturasının yaxşılaşdırılması və porsiya nəzarəti qeyd olunur. Prosesin effektivliyi materialın sərtliyi, hissəcik ölçüsü paylanması və enerji səmərəliliyi kimi amillərdən asılıdır. Məqalədə xırdalamanın müsbət cəhətləri (məsələn, un, şokolad kütləsi, meyvə dilimləri istehsalı) ilə yanaşı, enerji tələbatının yüksəkliyi, oksidləşmə riski kimi çatışmazlıqlar da vurğulanır. Avadanlıq seçimində sanitariya tələbləri, təmizlik asanlığı və mikrobiyal çirklənmənin qarşısının alınması kimi meyarlar nəzərə çarpdırılır. Müasir texnoloji yeniliklər (ultrasəsli kəsicilər, təzyiqli su sistemləri, IoT integrasiyalı robotlar) və onların qida təhlükəsizliyinə təsiri araşdırılır. Nəticədə, sənayedə optimal maşın seçimi üçün tövsiyələr verilir, xüsusilə də ət, tərəvəz və quru qarışıqların emalına uyğunlaşdırılmış həllər diqqət mərkəzindədir.

Açar sözlər: qida emalı, xırdalama maşınları, kəsmə texnologiyaları, robotlaşdırılmış sistemlər.

JEL kodları: Q55, Q56, O14, O33

Global Digital Monopolisation: Trends and Implications

Guliyev Elman Namig

Azerbaijan State University of Economics (UNEC), Master's student
guliyev.elman.namig.2023@unec.edu.az

Abstract

Digital markets are inherently prone to high concentration due to structural factors such as network effects, economies of scale, and data advantages. This study aims to examine the mechanisms behind the formation of digital monopolies, assess their economic impacts, and evaluate regulatory responses. The research uses comparative analysis, case study methodology, statistical data review, and policy document evaluation. Findings show that major technology firms such as Alphabet, Apple, Meta, and Microsoft have secured dominant positions across key digital services, supported by strong market shares and high entry barriers. Strategic practices such as bundling, exclusivity agreements, and acquisitions of emerging competitors reinforce this dominance and may reduce overall market competitiveness and innovation. Although many digital services are offered at zero nominal cost, hidden impacts on consumer welfare include reduced privacy, data monetization, and limited choice. The study highlights that traditional antitrust approaches (ex-post enforcement) may be insufficient in fast-evolving digital markets and emphasizes the importance of proactive regulation, such as the EU's Digital Markets Act. It recommends the adoption of continuous oversight, transparency measures, and ex-ante regulatory tools to preserve contestability and ensure that digital markets remain open, innovative, and beneficial to consumers.

Keywords: monopolisation, network effects, competition

JEL codes: L41, D42, L40, D47

Qida Sənayesində SCARA və Delta Robotları

Quliyev Qədir Xəqani

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)
guliyev.gadir.khagani.2023@unec.edu.az

Xülasə

Bu məqalədə qida sənayesində SCARA və Delta tipli robotların rolu, texniki xüsusiyyətləri və tətbiq sahələri ətrafı şəkildə araşdırılmışdır. Müasir istehsalat proseslərində avtomatlaşdırmanın sürətlə artması, xüsusilə də qida kimi yüksək gigiyenik tələbləri olan sahələrdə robot texnologiyalarının tətbiqini zəruri etmişdir. SCARA (Selective Compliance Assembly Robot Arm) tipli robotlar struktur baxımından sabitlik və yüksək dəqiqlik təqdim etdiyi üçün əsasən montaj və qablaşdırma əməliyyatlarında istifadə edilir. Onların yüksək sürətli və təkrarlanabilir hərəkət imkanları məhsuldarlığın artırılmasına mühüm təsir göstərir.

Delta robotları isə daha yüngül konstruksiyaya və yüksək manevr qabiliyyətinə malik olduqları üçün çeviklik tələb olunan proseslərdə - xüsusilə qida emalı, çeşidləmə və paylama mərhələlərində üstünlük təşkil edirlər. Hər iki robot növü sənayedə əməyin mexanikləşdirilməsi yolu ilə məhsuldarlığın artırılması, xərclərin azaldılması, insan səhvlərinin minimuma endirilməsi və qida təhlükəsizliyinin təmin olunması kimi mühüm sahələrdə əhəmiyyətli rol oynayır.

Sənaye 4.0 texnologiyalarının geniş tətbiqi, ağıllı sistemlərin və süni intellektin istehsalata integrasiyası ilə SCARA və Delta robotlarının funksionallığı daha da inkişaf etməkdədir. Gələcəkdə bu robotların daha geniş miqyasda istifadəsi, qida sənayesində rəqabət qabiliyyətinin və keyfiyyət standartlarının yüksəlməsinə töhfə verəcəkdir. Bu baxımdan, SCARA və Delta robotları qida sənayesində mühüm strateji texnologiyalar hesab olunur.

Açar sözlər: Qida sənayesi, SCARA robotları, Delta robotları, Sənaye 4.0, müsbət cəhət, mənfi cəhət

JEL kodları: Q55, Q56, O14, O33

Metaverse'ye yönelik algının değerlendirilmesi: Türkiye - Azerbaycan Yükseköğretim öğrencilerine yönelik karşılaştırmalı bir araştırma

Qurbanlı Anar

Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi (UNEC)
anar.qurbanli2020@gmail.com

Öznur Bozkurt

Prof. Dr., Düzce Üniversitesi, İşletme Fakültesi
oznurbozkurt@duzce.edu.tr

Özet

Günümüzde dijital teknolojilerin hızla gelişmesi ve sanal gerçeklik uygulamalarının günlük yaşama entegrasyonu ile birlikte Metaverse kavramı hem akademik çevrelerde hem de farklı sektörlerde geniş biçimde tartışılmaktadır. Bu bağlamda, üniversite öğrencilerinin Metaverse'e ilişkin algılarının incelenmesi, onların teknolojik yeniliklere karşı tutumlarını anlamak ve gelecekte bu alanda geliştirilecek politika ve stratejilere yön vermek açısından oldukça önemlidir. Araştırmanın temel amacı, Türkiye ve Azerbaycan'daki üniversite öğrencilerinin Metaverse kavramına yönelik bilgi düzeylerini, ilgilerini ve kabul modellerini karşılaştırmalı olarak incelemektir. Aynı metaverse'i olumlu ve olumsuz algılama durumları da analiz etmektir. Araştırmada Türkiye ve Azerbaycan' da üniversite eğitimi alan öğrencilerden kolayda örnekleme yolu ile bir örneklem oluşturulmuştur. Bu örneklemden anket tekniği ile toplanan veriler SPSS26 programı aracılığı ile analiz edilmiştir. Verilerin analizi sonucunda, iki ülke arasında metaverse'ye yönelik algı farklılıklarının olduğu görülmüştür. Türkiye' de yaşayan öğrencilerin metaverse ile ilgili olumlu algıları Azerbaycan'daki öğrencilerden daha yüksektir. Risk ve güvenlik tehdidi bağlamında Azerbaycan' daki öğrencilerin endişesi daha yüksek olarak ortaya çıkmıştır.

Anahtar kelimeler: Metaverse, algı, üniversite öğrencileri, Türkiye, Azerbaycan

Jel kodlar: O33, I23, Z13

Kredi Değerlendirme Kurumlarının Güvenilirliği ve Ekonomik İstikrar Üzerindeki Etkileri

Qurbanov Bayram Elnur

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC), magistrant
bayram.242@mail.ru

Özet

Kredi derecelendirme kurumları, uluslararası finansal sistemde yatırımcıların ve devletlerin ekonomik riskleri değerlendirmesinde önemli rol oynamaktadır. Küresel ölçekte sermaye akışlarını etkileyebilen bu kurumların verdiği notlar, ülkelerin ve şirketlerin borçlanma maliyetlerini doğrudan etkileyebilmekte, dolayısıyla ekonomik istikrar üzerinde belirleyici olabilmektedir. Son yıllarda yaşanan ekonomik krizler ve bazı derecelendirme kararlarının tartışmalı bulunması, bu kurumların güvenilirliğini ve objektifliğini kamuoyunun gündemine taşımıştır. Bu nedenle, kredi derecelendirme kurumlarının karar alma süreçlerinin şeffaflığı ve bağımsızlığı, hem ulusal hem de uluslararası ekonomik istikrar açısından büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmanın amacı, kredi derecelendirme kurumlarının finansal piyasalardaki güvenilirliğini incelemek ve bu kurumların verdikleri notların ülkelerin ekonomik istikrarı üzerindeki etkilerini analiz etmektir. Ayrıca, derecelendirme süreçlerinin ne ölçüde objektif ve şeffaf olduğunu değerlendirmek ve bu kurumların kararlarının yatırımcı davranışları ile makroekonomik dengelere olan yansımalarını ortaya koymak hedeflenmektedir. Bu araştırmada literatür taraması, karşılaştırmalı analiz ve örnek olay incelemesi (vaka analizi) yöntemleri kullanılmıştır. Ayrıca, bazı ülkelerin kredi notlarındaki değişimlerin ekonomik göstergeler üzerindeki etkisi nicel verilerle analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, kredi derecelendirme kurumlarının verdikleri notların ülkelerin ekonomik performansı üzerinde doğrudan etkili olduğu, ancak bazı durumlarda bu notların subjektif değerlendirmelere dayandığı belirlenmiştir. Güvenilirlik sorunları, piyasalarda gereksiz dalgalanmalara ve yatırımcı güveninin zedelenmesine yol açabilmektedir. Bu nedenle, derecelendirme süreçlerinin daha şeffaf, hesap verebilir ve denetime açık hale getirilmesi önemlidir. Ayrıca, ülkelerin kendi bağımsız değerlendirme mekanizmalarını geliştirmeleri ve sadece tek bir kaynağa bağımlı kalmadan çok boyutlu risk analizleri yapmaları tavsiye edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kredi derecelendirme, ekonomik istikrar, finansal güvenilirlik, not değerlendirme, piyasa etkisi, yatırımcı güveni.

Jel kodlar: G30, E44

**Döngüsel Ekonominin Sürdürülebilir Ekosisteme Etkisinde Akıllı Şehirler
Yöneticilerinin Liderlik Görevlerinin Aracı Rolünün Araştırılması**

Rahimova Vusala

**P.H.D Öğrencisi, İşletme Anabilim Dalı, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü,
İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul, Türkiye,
vusala.rahimova@unec.edu.az, rahimovavusala306@gmail.com**

Ali Akdemir

**Prof. Dr., Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi (UNEC), Lisansüstü Eğitim
Enstitüsü, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İstanbul Arel Üniversitesi,
İstanbul, Türkiye
aliakdemir@arel.edu.tr**

Ersan Talu

**Yüksek Lisans Öğrencisi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul
Arel Üniversitesi, İstanbul, Türkiye
ersan.talu@gmail.com**

Özet

Kentleşmenin çevresel etkileri ve kaynak kısıtları karşısında döngüsel ekonomi ve akıllı şehirler önemli çözümler sunarken, bu dönüşüm süreçlerinde liderliğin rolü kritik ancak yeterince araştırılmamış bir alandır. Bu noktadan hareketle hazırlanan araştırma, döngüsel ekonomi uygulamalarının sürdürülebilir bir ekosistemin geliştirilmesi üzerindeki etkisinde, akıllı şehir yöneticilerinin liderlik görevlerinin (kuramsal ve sosyal boyutlarıyla) aracılık rolünü Azerbaycan bağlamında incelemeyi amaçlamaktadır. İlişkisel tarama modeline göre desenlenen araştırmada, Azerbaycan'ın dört büyük şehriden (Bakü, Gence, Sumgayıt, Mingeçevir) kolayda örnekleme ile seçilen 134 çalışandan çevrimiçi anket yoluyla veri toplanmıştır. Veriler, Kısmi En Küçük Kareler Yapısal Eşitlik Modellemesi (PLS-SEM) ile analiz edilmiştir. Bulgular, döngüsel ekonomi uygulamalarının hem kuramsal hem de sosyal liderlik görevlerini ve sürdürülebilir ekosistemi pozitif yönde etkilediğini göstermiştir. Daha önemlisi, sosyal liderlik görevlerinin sürdürülebilir ekosistemi pozitif yönde etkilediği ve döngüsel ekonomi ile sürdürülebilir ekosistem arasındaki ilişkide anlamlı bir kısmi aracılık rolü oynadığı tespit edilmiştir. Buna karşın, kuramsal liderlik görevlerinin sürdürülebilir ekosistem üzerinde doğrudan veya dolaylı anlamlı bir etkisi bulunamamıştır. Bu çalışma, döngüsel ekonominin çevresel faydalarının akıllı şehirlerde tam olarak realize edilmesinde yönetici liderliğinin önemini vurgulamakta ve özellikle sosyal/ilişkisel liderlik yetkinliklerinin kuramsal yetkinliklere kıyasla daha kritik bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Bulgular, akıllı şehirlerde sürdürülebilirlik odaklı liderlik gelişimi ve politika tasarımı için önemli teorik ve pratik çıkarımlar sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Döngüsel Ekonomi, Sürdürülebilir Ekosistem, Akıllı Şehirler, Liderlik Görevleri, Azerbaycan.

JEL Classifacition: Q56

Koçluk ve Performans Yönetimi ile Örgütsel Bağlılık İlişkisi

Rengin İçen

Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Kocaeli, Türkiye
renginicen82@gmail.com

Muhsin Halis

Prof. Dr., Kocaeli Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Kocaeli, Türkiye
mimhalis@gmail.com

Özet

Bu araştırmada, koçluk ve performans yönetimi uygulamalarının çalışanların örgütsel bağlılığına etkisi incelenmiştir. Katılımcıların çoğunluğu kadın, lisans ve üzeri eğitim düzeyine sahip, 6–15 yıl arası deneyimli ve sanayi ile hizmet sektörlerinde çalışmaktadır. Katılımcıların %83,7’si yöneticilerin koçluk farkındalığına sahip olduğunu belirtirken, %81,7’si koçluğun bağlılık ve motivasyonu artırdığını ifade etmiştir. Performans yönetimi uygulamaları ise %84,4 oranında adil ve şeffaf bulunmuş, %82’si gelişim fırsatlarının sunulduğunu belirtmiştir. Ayrıca katılımcıların %90’ı kuruma güçlü aidiyet hissetmekte, %88’i kurumlarını gelişim odaklı görmektedir. Bulgular, koçluk ve performans yönetimi uygulamalarının hem bireysel gelişimi desteklediğini hem de çalışanların kurumsal bağlılığını artırdığını göstermektedir. Etkin uygulamalar, duygusal, devamlılık ve normatif bağlılık boyutlarında olumlu katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Koçluk, Performans Yönetimi, Örgütsel Bağlılık, Geri Bildirim, İnsan Kaynakları
JEL kodlar: F18, R41

Müştəri Portfelinin Rəqəmsal Bankçılıq və FinTech-lərin İnkişafı Fonunda Təsirlənməsi

Rüstəmzadə Elşanə Vaqif

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti,
rustamzada.elshana.vagif.2024@unec.edu.az

Xülasə

Rəqəmsal bankçılıq və FinTech sektorunda sürətli texnoloji dəyişikliklər müasir bankların fəaliyyət modelini köklü şəkildə dəyişdirilmişdir. Mövcud şəraitdə müəyyən portfelinin effektiv idarə edilməsi, gəlirliliyin artırılması və risklərin düzgün hesablanması banklar üçün prioritet məsələlərə çevrildi. Tədqiqatın əsas məqsədi rəqəmsal bankçılıq və FinTech-lərin portfelinə təsirini təhlil etmək, bu texnologiyanın gəlirlilik və risk menecmentində rolunu təyin etməkdir. Tədqiqatda deskriptiv təhlil, mənbə əsaslı məqalələrin təhlili və ikincil məlumatların təhlili kimi metodlardan istifadə edilə bilər. Mövcud ədəbiyyat və real təcrübələr əldə edilən nəticələr göstərir ki, FinTech alətləri banklara məlumatlar məlumatlarını daha dəqiq analiz etmək, fərdiləşdirilmiş xidmətlər təqdim etmək və riskləri proqnozlaşdırmaq üçün imkan verir. Bununla yanaşı, rəqəmsal platformaların inkişafı etibarlı və etik cəhətdən yeni çağırışlar yaradır. Tədqiqatın nəticələri göstərir ki, rəqəmsallaşma bankların daha çevik və gəlirli fəaliyyət göstərməsinə şərait yaratsa da, məlumat təhlükəsizliyi və etibarının qorunması üçün gücləndirilmiş idarəetmə mexanizmlərinin tətbiqi həyata keçirilir. Təvsiyə ki, banklar innovative texnologiyanın tətbiqini həm genişləndirsinlər, həm də məlumatların gizliliyi və etik istifadə olunur sahəsində ciddi siyasətlər formalaşdırırlar.

Açar sözlər: Rəqəmsal bankçılıq, FinTech, müştəri portfel, bank sektoru.
JEL kodlar: G21, G23, E44

Uluslararası Ticaret Ve Lojistik Yönetiminde Yeşil Yönetim Uygulamaları

Rumeysa Bekdemir,

Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Öğrencisi,
rumeysabekdemirr@gmail.com

Salih MEMİŞ,

Prof. Dr., Giresun Üniversitesi, Bulancak Kadir Karabaş UBYO, Lojistik Yönetimi,
salih.memis@giresun.edu.tr

Özet

Günümüzde artan çevresel sorunlar ve sürebilir kalkınma hedefleri, işletmelerin yeşil yönetim uygulamalarına yönelik farkındalıklarını artırmasını zorunlu hale getirmiştir. Uluslararası ticaret ve lojistik sektörü, karbon ayak izini azaltma, atık yönetimi ve enerji verimliliği gibi yeşil yönetim çözümlerine odaklanarak çevresel sürekliliğe önemli katkılar sağlamaktadır. Bu çalışma, yeşil yönetim uygulamalarının uluslararası ticaret ve lojistik faaliyetlerine etkilerini ele almakta, süreçleri optimize etmek ve çevreye duyarlı bir yaklaşım benimsemek üzere öne çıkan stratejileri analiz etmektedir. Sonuçlar, karbon salınımını azaltacak alternatif yakıt kullanımı, akıllı ulaşım sistemleri, IoT ve otomasyon gibi teknolojik yeniliklerin sektörde uygulanabilirliğini ortaya koymuş; aynı zamanda çevresel farkındalığı artırmak için eğitim ve devlet teşviki gibi çözümler önermektedir. Çalışma, yeşil yönetimin yalnızca bir zorunluluk değil, sektörün geleceğini şekillendiren temel bir strateji olduğunu vurgulamaktadır. Bu kapsamda, işletmelerin yeşil yönetim uygulamalarıyla sürebilir kalkınma hedeflerine ulaşmaları için atılması gereken adımlar özetlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yeşil yönetim, Uluslararası Ticaret ve lojistik, Yeşil lojistik
Yeşil yönetim uygulamaları
JEL kodlar: F18, R41

Hava Durumu Məlumatlarının Təhlili və Modelləşdirilməsində Texnologiyaların Rolu

Rzalı Solmaz Rəşad,

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
rzali.solmaz.rashad.2023@unec.edu.az

Xülasə

Hava durumu, müasir cəmiyyətin müxtəlif sahələrində kənd təsərrüfatı, nəqliyyat, enerji və fəvqəladə hallar kimi sahələrdə strateji qərarların qəbulunda mühüm rol oynayır. Bu səbəblə meteoroloji məlumatların toplanması, təhlili və modelləşdirilməsi daha da aktuallaşır. Hava durumu məlumatları meteoroloji stansiyalar, radarlar, peyklər və avtomatlaşdırılmış sistemlər vasitəsilə əldə edilir və süni intellekt texnologiyaları ilə real vaxt rejimində işlənir. Bu məlumatlar əsasən qısa və uzun müddətli proqnozların hazırlanmasında, hava hadisələrinin simulyasiyasında və ekstremal şəraitə qarşı hazırlıqların qurulmasında istifadə olunur.

Həm statistik, həm də kompüter modelləri hava durumu analizinin əsas sütunlarını təşkil edir. Statistik modellər dəyişənlər arasındakı korrelyasiyaları üzə çıxarmağa xidmət edir, kompüter modelləri isə fiziki və kimyəvi proseslərin yüksək dəqiqliklə simulyasiyasını təmin edir. Bu modellər vasitəsilə temperatur, rütubət, külək və yağıntı kimi meteoroloji dəyişənlər təhlil edilir. Proqnozlaşdırma sahəsində isə qısa müddətli modellər gündəlik fəaliyyətləri dəstəkləyir, uzunmüddətli modellər isə iqlim dəyişikliklərinin təsirlərini təxmin etməyə imkan verir. Bu model yanaşmaları sayəsində insan həyatının təhlükəsizliyi və iqtisadi sabitlik təmin olunmaqdadır.

Açar sözlər: Hava durumu, analitik proqramlar, statistik modellər, müasir texnologiyalar.

JEL kodlar : C81, C55, Q54, O33

Sürdürülebilir Kalkınma Politikaları Çerçevesinde Azerbaycanda Çevre Kirliliği Sorunu: Makroekonomik Etkileri ve Çözüm Yolları

Rzayev Dəyanət Gəray

**Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi (UNEC), magistrant
deyanetrzayev057@gmail.com**

Özet

Bu çalışmada Sürdürülebilir kalkınma, günümüzde ekonomik büyümeyle çevresel koruma arasında dengeli bir ilişki kurmayı amaçlayan temel bir kalkınma modelidir. Bu yaklaşım yalnız ekonomik göstergelerin iyileştirilmesini değil, aynı zamanda doğal kaynakların korunmasını ve gelecek nesiller için yaşanabilir bir çevrenin sürdürülmesini hedefler. Azerbaycan, sahip olduğu zengin petrol ve doğal gaz kaynakları sayesinde son yıllarda hızlı bir ekonomik büyüme yaşamıştır. Ancak bu büyüme süreci, beraberinde ciddi çevresel sorunları da getirmiştir. Enerji sektöründeki yoğun faaliyetler; hava, su ve toprak kirliliğine neden olmuş; bu durum halk sağlığını, tarımsal üretkenliği ve doğal yaşamı olumsuz etkilemiştir. En yoğun hava kirliliği Bakü ve Sumgayıt şehirlerinde görülürken, Hazar Denizi'ne karışan sanayi atıkları deniz ekosistemini tehdit etmektedir. Ayrıca, kimyasal gübrelerin aşırı kullanımı, ormansızlaşma ve plansız kentleşme, çevresel tahribatı daha da artırmaktadır. Bu sorunlar yalnız çevre üzerinde değil, ekonomi üzerinde de ciddi etkiler yaratmaktadır. Artan sağlık harcamaları, azalan iş gücü verimliliği ve doğal kaynakların tükenmesi, sürdürülebilir kalkınmanın önünde büyük engeller oluşturmaktadır. Bu nedenle Azerbaycan'ın çevre politikalarını güçlendirmesi, yenilenebilir enerji yatırımlarına öncelik vermesi, atık yönetimini geliştirmesi ve ekosistemin korunmasına yönelik somut adımlar atması büyük önem taşımaktadır. Bu tedbirler uzun vadede hem çevreyi hem de ekonomik istikrarı güvence altına alacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir kalkınma, Çevre kirliliği, Makroekonomik etkileri, Enerji sektörü, Hava, su ve toprak kirliliği, Petrol ve doğal gaz endüstrisi, Halk sağlığı.

Jel Kodlar: Q01,Q53,Q56,Q57,Q58,Q40,Q41,Q42,Q48

Sürdürülebilirlik faaliyetlerinin enerji sektörü işletmeleri açısından incelenmesi: Türkiye ve Azerbaycan karşılaştırması

Rzazade Zahra Azad

**Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi (UNEC), magistrant
rzaevazehra@gmail.com**

Özet

Bu çalışma, sürdürülebilirlik kavramının enerji sektörü işletmeleri açısından önemini inceleyerek, Türkiye ve Azerbaycan'daki uygulamaları karşılaştırmalı olarak ele almaktadır. Enerji sektörü, ekonomik büyüme ve toplumsal refah açısından stratejik bir öneme sahip olmakla birlikte, çevresel etkileri bakımından da dikkatle yönetilmesi gereken bir alandır. Sürdürülebilir kalkınma hedefleri doğrultusunda, enerji üretiminde çevre dostu teknolojilerin kullanımı, yenilenebilir enerji yatırımları ve kurumsal sosyal sorumluluk uygulamaları ön plana çıkmaktadır. Türkiye ve Azerbaycan gibi enerji açısından zengin ülkelerde, sektörün sürdürülebilirlik politikaları farklı yaklaşımlar sergilemektedir. Bu bağlamda çalışmada, her iki ülkenin enerji politikaları, yasal düzenlemeleri, işletme stratejileri ve sürdürülebilirlik performansları karşılaştırılarak değerlendirilmiştir. Bulgular, Türkiye'nin sürdürülebilir enerji yatırımlarında daha fazla ilerleme kaydettiğini, Azerbaycan'ın ise petrol ve doğalgaza dayalı enerji modelinde dönüşüm sürecine girdiğini göstermektedir. Araştırma, her iki ülkenin enerji politikaları, yenilenebilir enerjiye geçiş süreci ve çevresel etki yönetimi açısından karşılaştırılarak, her iki ülkenin güçlü ve zayıf yönleri analiz edilmiştir. Ayrıca, iki ülkenin enerji sektöründe işbirlikleri geliştirmesi gerektiği önerilmektedir. Çalışmanın amacı, politika yapıcılara ve enerji sektörü temsilcilerine, sürdürülebilirlik konusunda rehberlik edecek öneriler sunmaktır. Çalışma, politika yapıcılar ve enerji sektörü temsilcileri için yol gösterici öneriler sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, enerji sektörü, Türkiye, Azerbaycan, karşılaştırmalı analiz, çevresel etki, yenilenebilir enerji
Jel Kodları: Q42, Q50, Q54, O13, L94

Dairəvi İqtisadiyyatın Xidmət Müəssisələrində Maliyyə Uçotuna Təsiri

Şabanova Günel Rahim

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)
shabanova.gunel.rahim.2023@unec.edu.az

Xülasə

Müasir iqtisadi inkişaf tendensiyaları fonunda davamlı və balanslı iqtisadi modelin qurulması prioritet məsələyə çevrilmişdir. Məqalədə dairəvi iqtisadiyyatın xidmət müəssisələrində maliyyə uçotuna təsiri araşdırılmışdır.

Mövzunun aktuallığı, müasir dövrdə resursların səmərəli istifadəsi, tullantıların azaldılması və davamlı inkişafın təmin olunması istiqamətində dairəvi iqtisadiyyat modelinin əhəmiyyətinin artması ilə bağlıdır. Bu kontekstdə maliyyə uçotunun funksiyalarının və strukturlarının bu yeni iqtisadi modelə necə uyğunlaşdığı vacib tədqiqat mövzudur.

Tədqiqatın əsas məqsədi dairəvi iqtisadiyyat prinsiplərinin xidmət müəssisələrinin maliyyə uçotu praktikasına təsirini müəyyənləşdirmək və bu təsirin idarəetmə qərarlarına necə yön verdiyini araşdırmaqdır.

Araşdırmada keyfiyyət və kəmiyyət metodlarının sintezindən istifadə olunmuşdur. Eyni zamanda, real xidmət müəssisələrinin fəaliyyətinə dair empirik məlumatlar əsasında nümunəvi analizlər aparılmışdır.

Nəticələr göstərmişdir ki, dairəvi iqtisadiyyat prinsiplərinin tətbiqi maliyyə uçotunda yeni hesabat elementlərinin və qeyri-maddi aktivlərin qiymətləndirilməsinin aktuallaşmasına səbəb olmuşdur.

Təvsiyə olunur ki, xidmət müəssisələri dairəvi iqtisadiyyata keçidi sürətləndirmək məqsədilə maliyyə uçotu sistemlərini yenidən nəzərdən keçirsin, eyni zamanda ekoloji və sosial amilləri nəzərə alan uçot siyasətləri hazırlasınlar.

Açar sözlər: dairəvi iqtisadiyyat, davamlı inkişaf, xidmət müəssisəsi, maliyyə uçotu

JEL kodları: L83, Q26, M14, Q53

İstehlakçıların Şərab Seçiminə Təsir Edən Amillərinin Təhlili (Avropa Ölkələri Nümunəsində)

Sadıqov Ramil Əli

**Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC), Dosent,
Ramil_sadigov@unec.edu.az**

Əlizadə Türkan Kamran

**Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC), magistrant
eturkan677@gmail.com**

Xülasə

Bu məqalə tünd şərabların istehlak xüsusiyyətləri və keyfiyyət göstəricilərinin təhlili əsasında müasir istehlakçı davranışlarını araşdırmağı məqsəd qoyur. Tədqiqat İrlandiyanın müxtəlif şəhərlərində yaşayan 18 yaşdan yuxarı respondentlər arasında anket sorğuları və strukturlaşdırılmış müsahibələr yolu ilə aparılmışdır. Metodologiya əsasən qarışıq yanaşma – həm kəmiyyət, həm də keyfiyyət metodlarını əhatə etmişdir. Əldə olunan nəticələr göstərdi ki, respondentlərin yaşı, cinsi, təhsili və gəlir səviyyəsi onların tünd şərab seçimlərinə mühüm təsir göstərir. Statistiki təhlillər (o cümlədən korelyasiya və varians analizi) bu demografik dəyişənlər ilə şərab seçimləri arasında əhəmiyyətli əlaqələr olduğunu ortaya qoydu. İrlandiyadakı nəticələr digər Avropa ölkələrindən (məsələn, Fransa, İtaliya, Almaniya və İspaniya) olan oxşar respondentlərin məlumatları ilə müqayisə edilmiş, nəticədə regional fərqliliklərin şərab seçiminə təsiri də müəyyən edilmişdir.

Məqalədə müxtəlif kateqoriyalı şərab çeşidlərinin istehsalı, keyfiyyət göstəriciləri, istehlak xassələri, eləcə də ölkədə və dünyada olan şərab marketinqi haqqında məlumat verilmişdir. İstehlakçıların seçimlərində şərab çeşidlərinin keyfiyyət göstəricilərinin hansılar önəmli faktor daşıyarsa hər biri ayrı-ayrılıqda qeyd olunmuşdur. Şərab turizminin Azərbaycanda inkişafı ilə bağlı müəyyən ideyalar verilmiş, araşdırmalar ümumi nəticə şəklində qeyd olunmuşdur.

Açar sözlər: istehlakçı davranışı, şərab istehlakı, şərab seçimi, keyfiyyət amili
JEL kodları: D12, Q13, M31, L66

Xəzər Dənizindəki Su Səviyyəsinin Dəyişməsinin Ekosistem Üzərindəki Təsirləri

Sadıqov Ramil

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC), Dosent

Abdullayev Kamal

**Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC), magistrant
abdullayev.kamal.turan.2023@unec.edu.az**

Xülasə

Bu araşdırma, Xəzər Dənizində müşahidə edilən su səviyyəsinin dəyişmələrinin sahil ekosistemləri üzərindəki təsirlərini təhlil edir. Qapalı su hövzəsi olmasına baxmayaraq, Xəzər Dənizi xarici faktorlarından izolə deyil. Əksinə, beynəlxalq iqlim dəyişiklikləri və antropogen təsirlər kimi faktorlardan birbaşa olaraq təsirlənir. Özəlliklə 2000-ci illər sonrası dönmədə artan buxarlaşma, çay axınlarındakı azalma və sənaye fəaliyyətlərinin çoxalması, dəniz səviyyəsində illik ortalama 2.3 metrlik azalmaya səbəb olmuşdur. Bu məqalədə peykdən alınan görüntü və datalar, radar müşahidələri və normallaşdırılmış bitki örtüyü indeksi (NDVI) analizləri vasitəsilə sahil quruluşundakı dəyişiklikləri, bitki örtüyünün zaman keçdikcə dəyişməsinə təhlil edir. Datalar sadəcə fiziki deyil, eyni zamanda biyoloji və sosial-ekonomik təsirlərin də detallı şəkildə izlənməyinin mümkün olduğunu göstərir. Tədqiqat mövzusunda, sahələrarası data inteqrasiyası ilə müşahidə sistemlərinə töhfə verməyi və ətraf mühit dayanıqlılığına elmi əsas gətirməyi planlayır. Əlavə olaraq, sahil xətti dəyişmələri və bunların ekosistem üzərindəki təsirləri, zaman ardıcılığı analizləri ilə detallı şəkildə göstərilmişdir.

Açar sözlər: Xəzər dənizi, su səviyyəsi, ekosistem, neftlə çirklənmə, peyklə görüntüləmə, radar məlumatları.

JEL kod: Q54

Dayanıqlı Xidmət Strategiyalarında Süni İntellekt Və Biznes Analitikasının Rolu

Sadıqova Nuranə Hidayət

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)
sadiqova.nurane@gmail.com

Xülasə

Günümüzdə həm artan müştəri gözləntilərini qarşılamaq, həm də dayanıqlılığa nail olmaq bizneslərin qarşısında duran əsas məsələyə çevrilmişdir. Dayanıqlılıq adətən daha az təbii resurslardan istifadə etmək və daha az tullantı istehsal etmək səyi kimi başa düşülür. Nəticədə, tez-tez təkrar emal və enerji səmərəliliyi ilə eyniləşdirilir. Təbii ki, təbii ehtiyatlardan ağılla istifadə etməyimiz və israfçılığa yol verməməyimiz çox vacibdir. Daimi inkişaf etməkdə olan iqtisadi və texnoloji sahə dayanıqlılığı nəzərə almalı və öz fəaliyyətini ona uyğun təşkil etməlidir. Son dövrlər süni intellekt əməliyyat səmərəliliyini artırmaq və müştəri təcrübəsini yaxşılaşdırmaq üçün bir vasitə kimi xidmət təşkilatlarına nüfuz edir. Həmçinin işlərin qurulması, proseslərin optimallaşdırılmasında geniş istifadə edilən biznes analitikası ilə bizneslər dayanıqlı xidmətlər göstərə bilirlər. Məsələn, müştəri rəylərinin analizi müəssisələrə istifadəçi seçimləri, məmnunluq səviyyələri və dayanıqlıq gözləntiləri haqqında birbaşa məlumat verir. Bu, şirkətlərə nəinki funksional tələblərə cavab verən, həm də ekoloji problemləri həll edən həllər hazırlamağa imkan verir və bununla da müştərilərin etibarını və sədaqətini artırır. Dayanıqlı həllər hazırlamaq üçün biz çoxsaylı intellektual fənləri integrasiya etməli və vətəndaşlar, bizneslər, icma təşkilatları və hökumətlər də daxil olmaqla çoxsaylı maraqlı tərəfləri cəlb etməliyik.

Açar sözlər: dayanıqlılıq, süni intellekt, biznes analitikası
JEL Kodları: Q01, O33, C80

Şuşa Rayonunun İqlim Göstəricilərinin 1970-2020-ci illər Üzrə Müqayisəli Təhlili

Şəfəqqətova Aytac Asif

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)
shafagatova.aytaj.asif.2023@unec.edu.az

Xülasə

Bu məqalədə işğaldan azad olunmuş Şuşa rayonunun 1970–2020-ci illər üzrə iqlim göstəriciləri statistik məlumatlar əsasında müqayisəli şəkildə təhlil olunmuşdur. Tədqiqatın əsas məqsədi beş onillik ərzində havanın temperaturu, yağıntıların miqdarı, günəş radiasiyası və digər mühüm iqlim göstəricilərində baş verən dəyişiklikləri müəyyən etmək, bu dəyişikliklərin ekosistemə təsirlərini dəyərləndirməkdir. Təhlil nəticəsində, Şuşa rayonunda qlobal iqlim dəyişikliklərinin təsiri ilə lokal səviyyədə əhəmiyyətli istiləşmə tendensiyalarının formalaşdığı, yağıntı rejimində qeyri-sabitliyin artdığı və bu dəyişikliklərin biomüxtəliflik, torpaq eroziyası və kənd təsərrüfatı sahələrinə mənfi təsirlər göstərdiyi müəyyən edilmişdir. Məqalədə əldə edilən nəticələr iqlim dəyişikliklərinə qarşı uyğunlaşma tədbirlərinin və davamlı ekosistem idarəçiliyinin zəruriliyini vurğulayır. Bu araşdırma, həmçinin, Şuşa rayonunda gələcəkdə aparılacaq ekoloji planlaşdırma və risklərin idarə olunması üçün etibarlı elmi baza təmin edir.

Açar sözlər: Şuşa, iqlim göstəriciləri, atmosfer yağıntıları, günəş radiasiyası, havanın temperaturu.

JEL kod: Q54

Cultural Heritage and Education: The Role of Tourism in Preservation and Promotion

Safarova Fidan Mahish

**Head teacher Phd, Azerbaijan State Economics University (UNEC)
ehmedovafidan@mail.ru**

Abstract

This article explores the interconnection between cultural heritage, education, and tourism, emphasizing their combined role in preserving and promoting cultural identity. Cultural heritage, both tangible and intangible, connects generations through shared traditions and values. Integrating heritage education into school curricula raises awareness among young people, fostering a sense of belonging and responsibility. Educational programs such as museum visits, local history projects, and traditional art workshops enhance cultural literacy and pride. Tourism, when managed sustainably, complements these efforts by allowing communities to share their cultural uniqueness with the world. Cultural tourism promotes traditions, crafts, and historical sites while generating economic benefits. However, for tourism to support rather than harm heritage, policies must protect sites from overuse and commercialization. Sustainable tourism encourages community participation, environmental responsibility, and fair economic returns.

The article highlights examples from countries like Azerbaijan and Cyprus. In Azerbaijan, heritage-focused school programs and government-led tourism initiatives help preserve national culture. Cyprus supports local heritage through education and cultural routes that engage both students and visitors.

In conclusion, the alignment of cultural heritage, education, and tourism strengthens cultural resilience and social unity. Collaborative efforts among educators, policymakers, and communities are essential for sustaining cultural identity in the face of modernization and globalization.

Keywords: national culture, education, cultural heritage, civilization
Jel codes: Z32, I25, J18

Esnek çalışma sisteminin iş performansına etkisi ve bir araştırma

Seher K n

Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Kocaeli, Türkiye
kunseher@gmail.com.

Muhsin Halis

Kocaeli  niversitesi,  şletme Fakültesi, Kocaeli, Türkiye
mimhalis@gmail.com.

 zet

Bu  alışma, esnek çalışma sistemlerinin çalıřan iř performansı üzerindeki etkilerini incelemektedir. COVID-19 pandemisiyle birlikte yaygınlařan uzaktan ve hibrit çalışma modelleri, klasik çalışma düzenini dönüştürmüř ve bu yeni yapının performans üzerindeki etkileri araştırma konusu haline gelmiřtir. Arařtırmada esnek çalışma, sadece bir organizasyonel tercih deęil, aynı zamanda motivasyon, iř-yařam dengesi ve psikolojik iyilik haliyle iliřkili stratejik bir insan kaynakları aracı olarak ele alınmaktadır. Türkiye genelinden 300 beyaz yakalı çalıřandan anket yöntemiyle toplanan veriler, SPSS programıyla analiz edilmiřtir. Güvenilirlik, geçerlilik, korelasyon ve regresyon testleri sonucunda, esnek çalışma uygulamalarının iř performansı üzerinde anlamlı ve pozitif bir etkisi olduęu belirlenmiřtir. Özellikle zaman kontrolü ve yönetsel destek, performansı artıran bařlıca unsurlar olarak öne çıkmaktadır. Çalışma, esneklięin ayrıca çalıřan baęlılıęı ve memnuniyeti üzerinde de çok boyutlu etkiler yarattıęını ortaya koymaktadır. Bu doęrultuda, esnek çalışma modellerinin sadece zorunlu dönem uygulamaları olarak deęil, kurumsal sürdürülebilirlik ve rekabet avantajı baęlamında stratejik bir fırsat olarak deęerlendirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Esnek  alışma,  ş Performansı, İnsan Kaynakları, Motivasyon,  ş-Yařam Dengesi
Jel kodlar: J81, J24

The Role of Artificial Intelligence in Economic Development: Measurement and Adoption Trends in Azerbaijan

Salimli Huseyn Erkin

**Azerbaijan Technical University,
dogru@yandex.ru**

Abstract

This study examines the multifaceted role of Artificial Intelligence (AI) in contemporary economic development, with particular emphasis on its effects on employment generation, innovation ecosystems, and productivity enhancement. The research employs a mixed-methods approach, combining quantitative analysis of investment metrics, patent application trends, and cross-sectoral adoption rates with qualitative assessment of implementation challenges. Key methodological challenges in AI impact measurement are identified, including data accessibility issues, standardization deficiencies, and the rapid evolution of technological capabilities. The paper analyzes institutional responses to these challenges, particularly initiatives undertaken by international organizations such as the OECD and ITU. Empirical evidence is drawn from a comprehensive sociological survey of 200 enterprises operating in Azerbaijan, selected through stratified sampling to represent large, medium, small, and micro business entities. The survey methodology incorporated weighted parameters to ensure representative coverage across economic sectors of significance. Findings reveal distinct patterns in AI adoption: differential adoption rates correlated with enterprise size and resource availability; strategic planning disparities among business categories; implementation phase variations across organizational scales. Notably, the research identifies a paradoxical trend wherein micro-enterprises demonstrate higher agility in AI adoption planning compared to their medium-sized counterparts, despite resource constraints. The study concludes with policy recommendations for accelerating AI integration in emerging economies, emphasizing the need for standardized measurement frameworks and targeted support mechanisms. This work contributes to the growing literature on digital transformation in emerging markets while proposing actionable insights for policymakers and business leaders navigating AI integration challenges.

Keywords: Artificial Intelligence (AI), Economy, Automation, AI Measurement, Innovation

JEL Classification: O33, O30, E24, C83, L86

Green Logistics: A Theoretical Analysis

Şerife Gözde Yirmibeş

Akdeniz Üniversitesi,
gozdey@akdeniz.edu.tr

Sude Dişkaya

İstanbul Esenyurt Üniversitesi
sudediskaya@esenyurt.edu.tr

Summary

Sustainability has been playing a key role in the global arena lately because of the rise in environmental and societal concerns due to recent climate change. Thus, environmentally friendly practices have been more common, which caused the emergence of green logistics. It is an approach aiming to minimize environmental effect on logistics activities. It deals with issues such as carbon emissions, fuel consumption, recycling, noise pollution, environmental consciousness and corporate social responsibility. It includes a number of procedures such as transportation, storage, packaging and recycling. Hence, green logistics is a system which intends the integration of environmentally friendly practices and sustainable use of resources.

The studies carried out in the context of green logistics deal with topics such as circular economy, reverse logistics and waste management. Accordingly, the development of more sustainable logistics approaches is expected. Moreover, green logistics contribute to the reduction of environmental damage caused by the countries which commit in their Sustainable Development Plans designed by the United Nations. Furthermore, international standards such as ISO 14000 cause environmental performance surveillance and reporting of business enterprises by leading them to adopt green logistics practices broadly. Today, recent technology is a contributing factor to increase the effectiveness of practices. Technologies such as Industry 4.0, digitalization and innovative solutions to overcome problems contribute to the improvement of green logistics.

By successfully putting into effect green logistics practices, carbon emissions and environmental damage of the enterprises can be minimized. This study aims at proposing the key practice areas which can contribute to the improvement of sustainable supply chain management by approaching green logistics from a theoretical framework. Recent approaches underline that governments are expected to contribute to this transformation by legal regulations and international cooperation. In addition to reaching environmental sustainability goals, green logistics provides enterprises with a more advantageous and competitive position in their economic profits. Current studies in green logistics area urge the requirement of the improvement in new strategies and the increase in international cooperation and incentive to overcome difficulties encountered during the process.

Keywords: Green logistics, supply chain, sustainability, environmentally friendly

Jel Codes: L91, M11, Q01, Q56

Green Economy and Industrial Policy in Azerbaijan: The Path to Sustainable Development

Turkan Ali Sheydai

**Azerbaijan State Oil and Industrial University, Master of Economic Sciences,
assistant department of Management
turkan90sheydai@gmail.com**

Abstract

This article explores key directions in Azerbaijan's regional and industrial policies in the context of transitioning to a green economy. It emphasizes diversification through non-oil sectors, the adoption of environmentally friendly technologies, increased energy efficiency, and the establishment of technoparks as hubs for innovation. The study analyzes mechanisms of sustainable financing and the role of government support in the development of green initiatives, such as waste recycling, renewable energy integration, electric vehicle promotion, and environmental education. The importance of methodological and informational support for balanced regional development is also highlighted. Various sustainability assessment models and indexes are presented to emphasize the need for new approaches to measuring economic growth with consideration of ecological factors. The article concludes that a successful transition to a green economy requires a comprehensive approach involving all sectors of society and a rethinking of macroeconomic priorities.

Keywords: Green economy, sustainable development, industrial policy, regional development, innovation, technoparks

JEL Code: Q01, Q28, R11, O31

Анализ Финансовых Результатов И Планирование В Условиях Банкротства: Что Важно Учитывать В Отчетности

Шкуренко Валерия Дмитриевна

**Азербайджанский Государственный Экономический Университет,
Магистрант
shkurenko.valeriya@mail.ru**

Аннотация

Изучение финансовых результатов и осуществление планирования в условиях угрозы банкротства представляют собой ключевые направления для оценки текущего положения компании и прогнозирования её дальнейшего развития. В кризисной ситуации особое внимание следует уделять не только анализу текущих финансовых показателей, но и способности предприятия к реструктуризации долговых обязательств, оптимизации затрат и формированию стратегии выхода из кризиса. К основным аналитическим инструментам относятся отчет о финансовых результатах, бухгалтерский баланс, отчет о движении денежных средств, а также расчёт коэффициентов ликвидности, рентабельности и финансовой устойчивости. Планирование в условиях банкротства включает в себя анализ рисков, моделирование будущих денежных потоков и составление сценарных планов, направленных на восстановление стабильности предприятия. Существенную роль играет умение управленческой команды адаптировать финансовую документацию в соответствии с изменениями внешней и внутренней среды, что способствует более эффективному и своевременному принятию решений. В данной работе рассматривается совокупность процессов анализа и планирования, а также их значение для стабилизации финансового положения и повышения устойчивости предприятия в условиях угрозы банкротства.

Ключевые слова: финансовый результат, планирование, банкротство, отчет о прибылях и убытках, финансовая устойчивость.

JEL коды: G33,M41,L25,C53

Konya Destinasyonunun Avrupa Akıllı Turizm Başkentleri Yarışması Parametreleri Bağlamında Değerlendirilmesi

Sibel Mehter Aykın

Prof. Dr., Akdeniz Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü
sibelaykin@akdeniz.edu.tr

Özet

Avrupa ÖBirliği, akıllı turizm destinasyonlarının görünürlüğüne artırmak ve başarılı uygulamaları yaygınlaştırmak amacıyla 2019 yılında Avrupa Akıllı Turizm Başkentleri yarışmasını başlatmıştır. Yarışma çağrısı uyarınca akıllı turizm destinasyonu; turizm ve konukseverlik ürünlerine, hizmetlerine, alanlarına ve tecrübelerine bilişim ve iletişim teknolojileri (BIT) tabanlı araçlarla erişimin sağlandığı varış noktasıdır. Buna göre destinasyonlar sırasıyla (1) erişilebilirlik, (2) sürdürülebilirlik, (3) dijitalleşme, (4) kültürel miras ve yaratıcılık olmak üzere dört temel parametre üzerinden değerlendirilerek Avrupa Akıllı Turizm Başkenti unvanı ile ödüllendirilmektedir. Avrupa Akıllı Turizm Başkenti unvanı, destinasyonların görünürlüğüne arttırmak ve bir diğerine örnek olmalarını sağlamak bakımından önemli bir misyon üstlenmektedir. Helsinki (2019), Lyon (2019), Gothenburg (2020), Málaga (2020), Bordeaux (2022) ve València (2022), Pafos (2023), Seville (2023), Dublin (2024), Torino (2025) bugüne kadar Avrupa Akıllı Turizm Başkenti unvanını alan destinasyonlardır. 2022 yılı itibarıyla yarışma Tek Pazar Programına (SMP) ya da önce adıyla İşletmelerin ve KOBİ'lerin Rekabet Edebilirliği Programına (COSME) dahil olan tüm devletlerin (Arnavutluk, Bosna – Hersek, İzlanda, Kosova, Lihtenştayn, Moldova, Karadağ, Kuzey Makedonya, Norveç, Sırbistan, Türkiye, Ukrayna) katılımına açılmış ve Türkiye'den altı destinasyon yarışmaya başvuruda bulunmuştur. Ne var ki, bunlardan hiç biri birinci olamadığı gibi kısa listeye de girememiştir. 2024 yılında çıkılan çağrıya istinaden başvuruda bulunan Konya, 10 ülkeden yapılan 21 başvuru arasından sıyrılarak Avrupa Akıllı Turizm Başkenti unvanı için yarışacak finalistler arasına girmeyi başarmıştır. Bu çalışmanın amacı; Konya kentini akıllı turizm başkentleri yarışmasında kısa listeye taşıyan unsurları derlemek ve özgün uygulamaları ön plana çıkarmak suretiyle akıllı turizm destinasyonu olma çabasındaki kentlere örnek teşkil etmesini sağlamaktır. Bu bağlamda, Konya destinasyonunun sahip olduğu akıllı turizm unsurları dört temel parametre (erişilebilirlik, sürdürülebilirlik, dijitalleşme, kültürel miras-yaratıcılık) kapsamında incelenerek, elde edilen bulgulardan hareketle diğer destinasyonlar için politika önerileri geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği, Avrupa Akıllı Turizm Başkentleri, Konya
JEL Kodları: Z32, Z38

International Audit Standarts And Their Applications In The Oil Industry

Shirvanzada Anar Kanan

Azerbaijan State University of Economics
Accounting and audit in field of production
anarshirvanzada@gmail.com

Xülasə

Neft və qaz sənayesi kapital çətinliyi, mürəkkəb maliyyə strukturu və sərt tənzimləmələr səbəbilə xüsusi audit yanaşması tələb edir. Beynəlxalq audit standartları ehtiyat qiymətləndirmə, Hasilatın Pay Bölgüsü və çarpaz sərhəd qaydaları kimi mürəkkəb məsələlərdə ixtisas bilikləri tələb edir. Süni intellekt və məlumat analitikası kimi texnologiyalar audit proseslərini inkişaf etdirir, dəqiqliyi və səmərəliliyi artırır. Auditorların peşəkarlıq prinsiplərinə sadıq qalması və müstəqilliyinin qorunması xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Hökumət siyasətləri sektorun inkişafına ciddi təsir göstərir. ABŞ yerli istehsalı artırmağa, Avropa isə yenilənəbilir enerjiyə keçidə üstünlük verir. İnkişaf etməkdə olan ölkələr isə enerji təhlükəsizliyini qoruyaraq təmiz texnologiyalara investisiya edirlər. Bu fərqli yanaşmalar audit proseslərinə də öz təsirini göstərir. Maliyyə hesabatlarında ehtiyat qiymətləndirmə, xərclər və gəlir tanınması qaydalarına ciddi riayət vacibdir. Xüsusilə uzunmüddətli müqavilələr və kompleks layihələr zamanı daha diqqətli olmaq tələb olunur. Sənayedə şəffaflıq və etibarlılığın təmin edilməsi üçün ixtisaslaşdırılmış təlimlər, texnoloji yeniliklər və qurumlar arası əməkdaşlıq zəruridir. Bu yanaşma enerji keçidi dövründə sektorun davamlılığını və maliyyə sabitliyini təmin edəcək əsas amillərdəndir.

Açar sözlər: neft, audit, standartlar, müqavilə
JEL: M42, G38, Q41

Biznesdə Liderlik Mexanizminin İnkişaf İstiqamətləri

Həmidov Həmid

i.ü.f.d., dos., Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti,

Soltanzadə Fariz

**Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti, magistr
Soltanzadefariz7@gmail.com**

Xülasə

Tədqiqatın aktuallığı: Qloballaşma, texnoloji dəyişikliklər və idarəetmədə yeni yanaşmalar liderlik mexanizmlərinin daim təkmilləşdirilməsini zəruri edir. Müasir liderlik emosional intellekt, çeviklik və texnologiya inteqrasiyası kimi meyillərlə formalaşır. Azərbaycanda isə gənc kadr potensialı və dövlət dəstəyi bu sahənin inkişafına imkan yaratsa da, ənənəvi idarəetmə vərdisləri və beyin axını kimi problemlər qalmaqdadır. Bu səbəbdən, qlobal təcrübə ilə yerli reallıqların müqayisəli təhlili aktuallıq kəsb edir və praktiki nəticələrə əsaslanan strategiyaların hazırlanmasını tələb edir.

Tədqiqatın məqsədi: Bu tədqiqatın məqsədi qlobal və yerli kontekstdə liderlik mexanizmlərinin mövcud vəziyyətini təhlil etmək, SWOT analizi vasitəsilə onların güclü və zəif cəhətlərini, imkan və təhdidlərini müəyyənləşdirmək və Azərbaycanda liderlik strategiyalarının inkişafı üçün effektiv istiqamətlər təklif etməkdir.

İstifadə edilən metodlar: Tədqiqatda əsasən nəzəri təhlil, SWOT analizi və müqayisəli analiz metodlarından istifadə olunmuşdur. Liderlik modelləri üzrə akademik mənbələrin təhlili aparılmış, beynəlxalq və yerli liderlik yanaşmaları müqayisə edilərək qiymətləndirilmişdir.

Alınan nəticələr və onların təbiiqi: Tədqiqat nəticəsində müəyyən olunmuşdur ki, qlobal liderlik modelləri çeviklik, emosional intellekt və texnoloji yeniliklərə əsaslanır. Azərbaycanda isə liderlik sahəsində müəyyən irəliləyişlər müşahidə olunsada, institusional və mədəni baryerlər qalmaqdadır. SWOT təhlili göstərdi ki, mövcud potensialdan səmərəli istifadə və risklərin düzgün idarə olunması liderlik strategiyalarının inkişafına real zəmin yaradır. Tədqiqat nəticələri təşkilatlarda effektiv liderlik strategiyalarının qurulmasına, insan resurslarının idarə edilməsində çevik və emosional intellektə əsaslanan yanaşmaların tətbiqinə, həmçinin idarəetmə islahatlarının formalaşdırılmasına töhfə verə bilər. Eyni zamanda, dövlət və özəl sektorda liderlik potensialının inkişaf etdirilməsi üçün strateji qərarların qəbulunda praktiki əsas kimi istifadə oluna bilər.

Açar sözlər: Liderlik strategiyaları, idarəetmə islahatları, texnologiya inteqrasiyası, beyin axını.

Jel Kodlar: M10, M12, M16, M14

Şükürlü İlqar

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)
sukurluilqar@gmail.com

Xülasə

Müasir dövrdə rəqəmsal transformasiya cəmiyyətin və iqtisadiyyatın bütün sahələrinə nüfuz etmişdir. Xidmət sektoru da bu prosesdən kənarda qalmamış, əksinə, innovativ texnologiyaların tətbiqi ilə əhəmiyyətli dərəcədə yenilənmişdir. Xüsusilə süni intellekt, böyük verilənlər (Big Data), bulud texnologiyaları, avtomatlaşdırma və mobil tətbiqlər xidmətlərin sürətini, keyfiyyətini və səmərəliliyini artırmaqda mühüm rol oynayır. Azərbaycanda da bu istiqamətdə ciddi addımlar atılır, dövlət siyasəti və özəl sektorun təşəbbüsləri bir-birini tamamlayaraq rəqəmsallaşmanı sürətləndirir. Tədqiqatın əsas məqsədi Azərbaycanın xidmət sektorunda ağıllı texnologiyalar və rəqəmsal həllərin tətbiq səviyyəsini araşdırmaq, bu texnologiyaların iqtisadi və sosial təsirlərini qiymətləndirmək və mövcud imkanlar ilə yanaşı, qarşıya çıxan çətinlikləri təhlil etməkdən ibarətdir. Tədqiqat göstərir ki, bankçılıq, turizm, səhiyyə və logistika kimi sahələrdə ağıllı texnologiyaların tətbiqi müştəri məmnuniyyətini artırmaqla yanaşı, əməliyyat xərclərini azaldır və qərarvermə proseslərini daha çevik və effektiv edir. Bununla yanaşı, tədqiqat rəqəmsal texnologiyaların tətbiqində hüquqi və texniki infrastrukturun inkişaf etdirilməsinin vacibliyini, eyni zamanda kadr potensialının artırılmasının zəruriliyini vurğulayır. Beləliklə, bu sahədə atılan addımların davamlı və sistemli olması ölkənin xidmət sektorunun rəqabət qabiliyyətini və dayanıqlığını gücləndirə bilər.

Açar sözlər: Ağıllı texnologiyalar, İstehlakçı, xidmət sektoru, rəqəmsal həllər.
Jel kodlar: O33, O32, L86

Assessing Green Hydrogen Export Potential in Azerbaijan: an Index-Based Competitiveness Analysis

Şükürlü Surə Təbriz

Bakı Mühəndislik Universiteti
sshukurlu2@std.beu.edu.az

Abstract

In the context of the global energy transition driven by climate change concerns, green hydrogen is emerging as a vital tool for decarbonization. Azerbaijan's strategic location, significant renewable resources, and energy diversification goals make its green hydrogen export potential highly relevant amidst rising demand and the COP29 focus. This paper assesses Azerbaijan's green hydrogen export potential through a data-driven analysis. The methodology employs an adapted Hydrogen Export Competitiveness Index (HECI) developed in another academic research, with specific modifications for Azerbaijan's context. Results indicate strong solar and wind potential facing challenges like water scarcity and low current production. Economic aspects are moderate but supported by strategic agreements and hydrocarbon revenues. Policy development is progressing, although government effectiveness is average. Azerbaijan's established energy export infrastructure and experience are identified as a major strength. Realizing this potential requires addressing water management, accelerating renewable production, improving regulatory efficiency, and leveraging existing export capabilities.

Keywords: green hydrogen, export, competitiveness, green energy, energy transition

JEL Codes: Q42, F18, Q56, Q43, O53, O13

İaşə Sənayesində Keyfiyyətə Nəzarət Sistemləri

Süleymanzadə Elsanə Abdulla

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
gasimzada.elsana.abdulla.2019@unec.edu.az

Xülasə

Rəqəmsal texnologiyaların işə sahəsinə integrasiyası yüksək keyfiyyət standartlarının qorunması və əməliyyat səmərəliliyinin təmin edilməsi baxımından mühüm rol oynayır. Bu inkişafın əsas tərkib hissələrindən biri müasir işə avadanlıqlarının kompüter əsaslı nəzarət sistemləri ilə birlikdə istifadəsidir. Belə texnologiyalar temperatur, vaxt və rütubət kimi mühüm istehsal göstəricilərinin real vaxt rejimində dəqiq şəkildə idarə olunmasına imkan verir. Nəticədə, istehsal prosesləri daha sabit və etibarlı olur, gigiyena qaydalarına riayət artır və insan səhvlərinin ehtimalı əhəmiyyətli dərəcədə azalır. Eyni zamanda, proqram təminatına əsaslanan monitoring alətləri vasitəsilə əməliyyat məlumatlarının toplanması, arxivləşdirilməsi və təhlili asanlaşır ki, bu da daha düzgün idarəetmə qərarlarının qəbulunu dəstəkləyir. Avadanlıq və kompüter nəzarətinin sinerjiyası məhsulun keyfiyyətini təmin etməklə yanaşı, istehsalın planlaşdırılması və proseslərin optimallaşdırılması sahəsində də çeviklik yaradır. Bu rəqəmsal transformasiya, səmərəlilik, təhlükəsizlik və müştəri məmnuniyyəti ilə seçilən işə müəssisələri üçün vacib strateji addımdır.

Açar sözlər: işə avadanlıqları, kompüter nəzarət sistemi, keyfiyyətə nəzarət, avtomatlaşdırma, texnoloji innovasiyalar.

JEL kodları: Q55, Q56, O14, O33

Azərbaycan və Mərkəzi Asiyanın Türk Dövlətlərinin Elektrik Enerjisi İxracında Rəqabətqabiliyyətlilik Təhlili

Tağıyev Cəmil

Müstəqil tədqiqatçı
cemil.tagi@mail.ru

Güləliyeva Elnarə

Qaraçala qəsəbə tam orta məktəbi
elnareguleliyeva271@gmail.com

Xülasə

Azərbaycan və Mərkəzi Asiyanın türk dövlətləri minerallarla zəngin ehtiyatlarla əsaslanaraq iqtisadi inkişafa nail olublar. Uzunmüddətli dayanıqlılıq təmin etmək üçün fərqli sahələrin dəstəklənməsi və inkişafı lazımdır. Elektrik enerjisi istehsalında da ənənəvi mənbələrdən bərpaulunan mənbələrə keçid yaşıl enerji istehsalının artmasına səbəb olur. Yaşıl enerji istehsalının artırılması karbon emissiyalarının azaldılmasına imkan verir və təkcə ekoloji deyil, həm də iqtisadi və strateji üstünlüyə çevrilir. Mövcud tədqiqatlar da bu mövzularda aparılıb. Məqaləmizdə isə 2017-2023-cü illər ərzində həmin ölkələrin elektrik enerjisi ixracı tədqiq edilib, aşkar müqayisəli üstünlük, nisbi ticarət üstünlüyü, nisbi ixrac üstünlüyü, nisbi idxal üstünlüyü və nisbi rəqabətqabiliyyətlilik indekslərindən istifadə edilərək hesablamalar aparılıb. Məlumat mənbəyi kimi Beynəlxalq Ticarət Mərkəzinin göstəricilərindən istifadə olunub.

Aparılmış araşdırma nəticələri enerji sektorunda diversifikasiyanın və bərpaulunan enerji mənbələrinin inkişaf etdirilməsinin göstərilən ölkələr üçün strateji əhəmiyyətinin olduğunu göstərir. Azərbaycan, Qazaxıstan, Türkmənistan və Özbəkistanda yaşıl mənbələr hesabına elektrik enerjisi istehsalının artırılması mövcud bazarlardan daha geniş bazarlara çıxış imkanını yaradır. Analiz nəticəsində məlum olmuşdur ki, Azərbaycan, Özbəkistan və Türkmənistanın rəqabət üstünlüyü var. Alınmış nəticə göstərir ki, yaşıl enerji istehsalının artırılması qeyd edilən ölkələrin regional və global bazarlarda mövqelərini gücləndirə, elektrik enerjisi ixracında dayanıqlılığını təmin edə bilər.

Açar sözlər: Yaşıl enerji, rəqabətqabiliyyətlilik, elektrik enerjisi, türk dövlətləri
Jel kodu: F14, F15

Azərbaycanda Yaşıl Biznesin Təşkili Və İdarəedilməsi Prinsiplərinin Tədqiqi

Vəliyev Cəbrayıl Xəlil

i.ü.f.d., müəl., Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
cebrayil@gmail.com

Quluzadə Sevdə Zəfər

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti, Magistrant
guluzada.sevda.zafar.2024@unec.edu.az

Xülasə

Qloballaşma və iqlim dəyişiklikləri fonunda enerji təhlükəsizliyi və ekoloji tarazlığın təmin edilməsi bütün ölkələr üçün prioritet məsələdir. Azərbaycanda neft-qaz gəlirlərinə əsaslanan enerji modeli alternativ və bərpa olunan mənbələrə keçidi zəruri edir. Bu kontekstdə “yaşıl biznes” anlayışı müəssisələrin innovasiya strategiyası kimi ətraf mühitə dost texnologiyalara yönəlməsini və resursların səmərəli idarə edilməsini tələb edir. Araşdırmanın əsas məqsədi Azərbaycanda enerji sektorunda yaşıl biznes prinsiplərinin tətbiq olunmasının innovasiya strategiyası kontekstində müəssisə fəaliyyətinə təsirini sistemli şəkildə təhlil etməkdir. Ədəbi icmal və sənəd analizi, Komparativ təhlil (yerli və beynəlxalq təcrübələrin müqayisəsi), Keyfiyyət və kəmiyyət təhlili (rəsmi statistika göstəriciləri əsasında) metodlarından istifadə olunmuşdur. Tədqiqat göstərdi ki, Azərbaycanda yaşıl biznesin institusional bazası güclənib, bərpa olunan enerji layihələrinə investisiya həcmi artıb və qanunvericilik təşviq mexanizmləri formalaşıb. Eyni zamanda elektrik ötürücü şəbəkənin modernləşdirilməsi, bürokratik prosedurların sadələşdirilməsi və ixtisaslaşmış kadr potensialının zəifliyi hələ də əsas əngəllərdir. Təvsiyə olunur ki, şəbəkə infrastrukturunu yenilənsin, icazə prosesləri vahid portal üzərindən mərkəzləşdirilsin, kadr hazırlığına xüsusi diqqət yetirilsin və “dekarbonizasiya” qanun layihəsi tezliklə qəbul edilsin.

Açar sözlər: yaşıl biznes; enerji səmərəliliyi; innovasiya strategiyası; dayanıqlı inkişaf; Azərbaycan enerji siyasəti.

JEL kod: Q01, Q56, M21

Exploring the Efficient Utilization of Alternative Energy Potential for Sustainable Development in Azerbaijan

Valiyev Orkhan Mubariz

**lecturer and phd student of Azerbaijan State University of Economics
(UNEC) valiye.orkhan@unec.edu.az**

Abstract

Azerbaijan possesses abundant alternative energy resources but faces critical issues with sustainable development and energy security due to low levels of their current use. The study works to fill existing knowledge gaps about effectively utilizing alternative energy resources to demonstrate their ability to enhance environmental sustainability and regional economic development. Renewable energy projects received economic viability assessments through a mixed-methods approach that included a cost-benefit analysis and Levelized Cost of Energy (LCOE) evaluation. We performed quantitative resource mapping assessments while holding qualitative interviews with major energy sector stakeholders to examine current utilization practices and reveal implementation barriers. Azerbaijan holds a renewable energy potential of more than 10,000 MW primarily through wind and solar power but currently operates at just small portion of that capacity. The statistical analysis demonstrated a meaningful link between policy support and renewable energy project growth which highlights the importance of strategic planning. The study demonstrates that Azerbaijan needs better policy structures and financial support for renewable technology to tap into its renewable energy capabilities which will help reach sustainable development targets and improve energy security by lowering carbon emissions.

Keywords: Alternative energy, sustainable development, LCOE, cost-benefit analysis.

JEL codes: C6, P28, Q43, Q56

Green Bonds: A Rising Trend Or Passing Fad?

Valizade Isa Zarbali

magistr tələbəsi, Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
ivalizadeh86@gmail.com

Abstract

Green bonds have emerged as a key financial tool designed to support the funding of environmentally sustainable initiatives, gaining significant traction among institutional investors and government entities. This article investigates the growth of green bonds, exploring their defining features, market expansion, and the advantages they offer in facilitating investments that contribute to climate sustainability. It also evaluates the financial performance of green bonds in comparison to traditional bonds and examines their contribution to achieving global sustainability objectives. However, the green bond market faces several challenges, including concerns over greenwashing, the absence of universal standards, and issues related to liquidity. Despite these obstacles, strong backing from governments, central banks, and an increasing shift toward ESG-oriented investments indicate that green bonds are poised to play an essential role in the evolving financial landscape. The article concludes by assessing whether green bonds represent a fleeting trend or a lasting transformation in sustainable finance, asserting that they are likely to remain a fundamental component of the financial ecosystem in the future.

Key words: Green bond, greenwashing, sustainable finance, Environmental, Social, and Governance (ESG), Green Investments, Sustainable Development Goals (SDGs).

Jel codes: G11,Q56,G23

Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Rekabet Güçlerinin Artmasında Devlet Desteklerinin Etkisi: Türkiye ve Azerbaycan Örneği

Xanlayeva Sevil

Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi, magistrant
sevilxanlayeva@gmail.com

Orhan Çoban

Gaziantep Üniversitesi, İİBE, UTİL Bölümü, Gaziantep, Türkiye;
ocoban@gantep.edu.tr

Özet

Bu çalışma, Türkiye ve Azerbaycan'da faaliyet gösteren küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin (KOBİ) rekabet güçlerini artırmada devlet desteklerinin oynadığı rolü karşılaştırmalı olarak incelemektedir. Çalışma, KOBİ'lerin sürdürülebilir büyüme ve küresel pazarlara entegrasyonu açısından destek mekanizmalarının stratejik önemini ortaya koymaktadır. Çalışmada, Türkiye ve Azerbaycan örnekleri üzerinden, her iki ülkede uygulanan devlet destekleme politikaları karşılaştırılmıştır. Araştırma, nitel analiz yöntemiyle, KOSGEB, TÜ-BİTAK, Kalkınma Ajansları gibi Türkiye'deki kurumların yanı sıra Azerbaycan'daki devlet destekleme mekanizmalarının etkinliğini değerlendirerek, bu desteklerin KOBİ'lerin rekabet gücüne olan etkilerini ortaya koymuştur.

Bulgular, Türkiye ve Azerbaycan'daki devlet desteklerinin KOBİ'lerin ihracat kapasitesi, inovasyon düzeyi ve üretim verimliliği üzerinde önemli bir etki yarattığını göstermektedir. Ancak, her iki ülkede de bürokratik engeller ve kaynak sınırlamaları gibi zorluklar, desteklerin etkinliğini sınırlamaktadır. Çalışma, devlet desteklerinin KOBİ'lerin sürdürülebilir büyüme ve uluslararası rekabet gücünü artırma potansiyelini en üst düzeye çıkarmak için politika önerileri sunmaktadır. Bu araştırma, Türkiye ve Azerbaycan'daki KOBİ destek politikaları üzerine yapılan literatürdeki önemli bir boşluğu doldurmakta ve her iki ülkenin ekonomik bağlamındaki farklılıkları gözler önüne sermektedir.

Anahtar Kelimeler: KOBİ, Rekabet, Destek mekanizmalar
JEL Kodları: L26, L53, H25, O12

Key Supply Chain Practises In Industrial Organizations

Khasiyeva Maftuna Rashid

Master, Azerbajjan Technical University
Meftune_xasiyeva@mail.ru

Abstract

In today's increasingly competitive global environment, companies face mounting challenges related to safety, environmental protection, and resource management. Supply Chain Management (SCM) has emerged as a key strategy to overcome these challenges by ensuring efficient resource flow, improving production flexibility, and enhancing customer satisfaction. This paper explores the evolution of SCM, highlighting its transition from traditional manufacturing indicators to an integrated, customer-driven approach. Key concepts such as agility, adaptability, alignment, and strategic sourcing are discussed as critical success factors in modern supply chains. Moreover, the study examines the role of digitalization, ERP systems, and lean manufacturing practices in optimizing supply chain operations. Examples from global companies like Toyota, Walmart, and Apple, as well as case studies from Azerbaijan's industrial sectors, illustrate practical implementations of SCM strategies. The research emphasizes the importance of collaboration, real-time data sharing, and risk mitigation in building resilient and competitive supply chains. By adopting these advanced SCM practices, manufacturing enterprises, particularly in emerging markets, can significantly improve their operational performance and market positioning.

Key words: Supply Chain Management, Agility, Strategic Sourcing, Digitalization, Risk Management.

JEL Codes: L14, L23, M11, O14, O32

Kiçik və Orta Sahibkarlıqda Maliyyə Hesabatlarının Tətbiqi: Tələb və Reallıqlar

Xəlilov Həmid Tahir

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)
hamidx@list.ru

Xülasə

Rəqəmsal transformasiyanın sürətləndiyi və biznesin şəffaflığına olan tələblərin artdığı müasir şəraitdə maliyyə hesabatlılığı, kiçik və orta sahibkarlıq subyektləri (KOS) üçün belə, səmərəli idarəetmənin ayrılmaz bir elementi kimi çıxış edir. Tezisin məqsədi, müasir iqtisadi reallıqları nəzərə almaqla, KOS sektorunda standartlaşdırılmış maliyyə hesabatlarının tətbiqinin zəruriliyini əsaslandırmaq olmuşdur. Təhlil nəticəsində müəyyən edilmişdir ki, keçid iqtisadiyyatına malik ölkələrdə, o cümlədən Azərbaycanda fəaliyyət göstərən bir çox kiçik və orta müəssisələr hesabatlılıq sahəsində bir sıra problemlərlə üzləşirlər: vahid standartın olmaması, məhdud maliyyə və insan resursları, eləcə də maliyyə savadlılığının aşağı səviyyəsi. Bununla yanaşı, investorların, bankların və dövlət qurumlarının məlumatların şəffaflığına və müqayisəliliyinə olan marağı KOS-ların daha formal və rəqəmsallaşmış uçot sistemlərinə keçməsinə zəruri edir. Aparılmış tədqiqatın nəticələri göstərmişdir ki, Kiçik və Orta Sahibkarlıq subyektləri (KOS) üçün Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarının (IFRS for SMEs) tətbiqi bu sektorun inkişafına əhəmiyyətli dərəcədə müsbət təsir göstərir. Xüsusilə, maliyyə hesabatlılığına dair beynəlxalq səviyyədə tanınan və vahid yanaşmaların tətbiqi şirkətlərin fəaliyyətini daha şəffaf və proqnozlaşdırıla bilən edir ki, bu da tərəfdaşlar və investorlar tərəfindən inamın artmasına səbəb olur. Nəticə etibarilə, müəssisələrin maliyyə resurslarına – o cümlədən bank kreditlərinə, vençur investisiyalarına və digər xarici maliyyə mənbələrinə çıxış imkanları əhəmiyyətli dərəcədə genişlənir.

Açar sözlər: Kiçik və Orta Sahibkarlıq (KOS), maliyyə hesabatları, maliyyə şəffaflığı, iqtisadi inkişaf, rəqabət qabiliyyəti
JEL kod: M41

Circular Economy at a Crossroads: Unlocking Sustainability Amidst Economic, Technological, and Social Hurdles

Yusifov Ali

Azerbaijan State University of Economics (UNEC)
ali.yusifov.1945@gmail.com

Abstract

This paper addresses the increasing recognition of the circular economy as a critical alternative to the unsustainable linear model, driven by demographic expansion and escalating resource demands. The study undertakes a comprehensive analysis to delineate the benefits, drawbacks, and impediments associated with transitioning to circular models, examining environmental, economic, technological, and social dimensions through scholarly literature and statistical data. Principal findings indicate significant advantages, including reduced resource consumption, waste generation, and greenhouse gas emissions, alongside natural resource preservation and the creation of new economic avenues via recycling and reuse, stimulating innovation. Conversely, the transition faces considerable challenges. Disadvantages involve potentially high initial capital investment, complexities in guaranteeing recycled material quality and safety, and the risk of indirect environmental impacts from recycling processes. Identified barriers encompass inherent economic inertia, market competitiveness issues against linear models, underdeveloped waste infrastructure, technological disparities, complex supply chain restructuring, and inadequate public awareness hindering adoption. Despite academic and policy interest, global circularity rates lag, with resource utilization often outpacing recycling, highlighted by inefficiencies in primary material use, food waste, and textiles. The paper concludes that achieving the circular economy's substantial ecological and economic benefits necessitates overcoming these multifaceted obstacles through coordinated policy, strategic investment, continuous innovation, and broad societal engagement.

Keywords: circular economy; closed-loop economy; life cycle; resource efficiency; waste management.

JEL Classification: Q01, Q53, Q56, Q32, C38

Tüketicilerin Çevresel Farkındalık Ve Değerlerinin Sürdürülebilir Ürünlere Yönelik Tutum Üzerindeki Etkisi

Zafer Cesur

Öğr. Gör. Dr., Kocaeli Üniversitesi, Hereke Ömer İsmet Uzunyol MYO, Yönetim ve Organizasyon, zafer.cesur@kocaeli.edu.tr

Salih Memiş

Prof. Dr., Giresun Üniversitesi, Bulancak Kadir Karabaş UBYO, Lojistik Yönetimi, salih.memis@giresun.edu.tr

Özet

Günümüzde çevre problemlerinin git gide artmasıyla doğal kaynakların hızla tükenmesi, toplumda çevre bilincinin gelişmesine ve çevresel konulara olan ilginin artmasına yol açmıştır. Bu noktada tüketicilerin sahip olduğu çevresel değer ve tutumlar ile sürdürülebilir ürünlere yönelik tutumlarını belirlemek önemli olmaktadır. Bu çalışmada, tüketicilerin çevresel farkındalık ve çevresel değerlerinin sürdürülebilir ürünlere yönelik tutumları üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında yapısal eşitlik modellemesi kullanılarak, çevresel değerler ve çevresel farkındalık değişkenlerinin sürdürülebilir ürünlere yönelik tutum üzerindeki etkileri analiz edilmiştir. Araştırmada veri toplama yöntemi olarak anket metodu kullanılmış olup, kolayda örneklem yöntemiyle seçilen 412 tüketiciden elde edilen veriler değerlendirilmiştir. Bulgular, hem çevresel değerlerin ($\beta = 0.42$, $p < 0.001$) hem de çevresel farkındalığın ($\beta = 0.38$, $p < 0.001$) sürdürülebilir ürünlere dair tutumu olumlu ve anlamlı bir biçimde etkilediğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Çevresel Farkındalık, Çevresel Değerler, Sürdürülebilir Ürünler, Tüketici Tutumu

JEL Kodları: L53, H25, O12

Tüketicilerin Sürdürülebilir Çevreye Yönelik Bilinç Ve Tutumlarının Sürdürülebilir Tüketim Davranışları Üzerindeki Etkisi

Zafer Cesur

Öğr. Gör. Dr., Kocaeli Üniversitesi, Hereke Ömer İsmet Uzunyol MYO, Yönetim ve Organizasyon, zafer.cesur@kocaeli.edu.tr

Salih Memiş

Prof. Dr., Giresun Üniversitesi, Bulancak Kadir Karabaş UBYO, Lojistik Yönetimi, salih.memis@giresun.edu.tr

Özet

Teknolojik gelişmelerin hızla artması ve doğal kaynakların bilinçsizce tüketimi, çevre üzerinde ciddi tahribatlara yol açmıştır. Yakın zamanda artan iklim değişikliği, küresel ısınma, çevresel afet ve kirlilik, bu tahribatların dünya çapında belirgin şekilde gözlemlenmesiyle birlikte insanlarda gelecek kaygısı oluşmaya başlamıştır. Bu kaygı nedeniyle bireyler ve çeşitli organizasyonlar çevreye karşı daha hassas yaklaşımlar benimsemiş ve çevresel bilinç oluşumu hız kazanmıştır. Bu çalışmanın amacı, tüketicilerin sürdürülebilir çevreye yönelik bilinç ve tutumlarının sürdürülebilir tüketim davranışları üzerindeki etkisini incelemektir. Araştırmada yapısal eşitlik modellemesi kullanılarak değişkenler arasındaki ilişkiler analiz edilmiştir. Çalışmanın sonuçları, hem çevre bilincinin ($\beta = 0.426$, $p < 0.001$) hem de çevreye yönelik tutumların ($\beta = 0.382$, $p < 0.001$) sürdürülebilir tüketim davranışı üzerinde anlamlı ve olumlu etkileri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu iki değişken birlikte sürdürülebilir tüketim davranışındaki varyansın %48.1'ini açıklamaktadır. Araştırma bulguları, sürdürülebilir tüketimi teşvik etmek için çevre bilinci ve çevreye yönelik tutumların geliştirilmesinin önemini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Çevre, Çevre Bilinci, Çevreye Yönelik Tutum, Sürdürülebilir Tüketim Davranışı
JEL Kodları: H25, O12

**Ali Yağ Turşuları, Aminlər və Epoksibirləşmələr Əsasında Alınmış
Maddələrin Sintezi və Ekoloji Problemlərin Həlli İstiqamətində Tədqiqatı
İlhamə Ağalar Zərbəliyeva**

**dos., Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC), Kimya elmləri doktoru,
dosent,**

**SOCAR-ın Bakı Ali Neft Məktəbinin Rəhbərlik yanında aparatda elmi katibi,
Azərbaycan**

ilhama.zarbaliyeva@bhos.edu.az

Cəfərova Sura Valik

**Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC), magistrant, Azərbaycan Elm
və Təhsil Nazirliyinin Neft-Kimya Prosesləri İnstitutunun baş elmi işçisi
cfrovasura@gmail.com**

Asgərzadə Elmar

**kimya üzrə fəlsəfə doktoru hazırlığı üzrə doktotorant, Azərbaycan Elm və
Təhsil Nazirliyi Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin Beynəlxalq
Magistratura və Doktorantura Mərkəzinin İqtisadiyyat və Texnologiya**

Elmləri Kafedrası

elmar.asgerzade@bhos.edu.az

Xülasə

Məqalədə ali yağ turşuları aminlər və epoksibirləşmələr əsasında yeni maddələrin sintez olunması, onların kimyəvi və fiziki xüsusiyyətlərinin öyrənilməsi, həmçinin ekoloji problemlərin həlli istiqamətində tətbiq imkanlarının araşdırılması təqdim olunur. Tədqiqat zamanı əsas məqsəd bərpa olunan təbii xammallar əsasında yüksək effektivliyə malik və ekoloji baxımdan təhlükəsiz məhsulların əldə olunması olmuşdur. Sintez prosesində olein turşusu və müxtəlif epoksibirləşmələrdən istifadə edilmiş, reaksiya şərtləri optimallaşdırılmışdır. Əldə olunmuş məhsulların quruluşu IR-spektroskopiya və nüvə maqnit rezonansı metodları ilə təyin olunmuş, fiziki-kimyəvi xassələri (səth gərginliyi, həllolma qabiliyyəti və biodeqradasiya sürəti) analiz edilmişdir. Maddələrin ekoloji effektivliyi laboratoriya şəraitində neftlə çirklənmiş su və torpaq nümunələri üzərində aparılan sınaqlar vasitəsilə qiymətləndirilmişdir. Alınan nəticələr göstərmişdir ki, sintez olunmuş maddələr yüksək səth aktivliyinə və sürətli bioloji parçalanmaya malikdirlər. Bu xüsusiyyətlər onların sənaye tullantılarının idarə olunması, neftlə çirklənmiş ərazilərin təmizlənməsi və digər ekoloji problemlərin həllində effektiv istifadəsini mümkün edir. Tədqiqat nəticələri ali yağ turşuları və epoksibirləşmələr əsasında ekoloji cəhətdən üstün və sənaye üçün praktik əhəmiyyət kəsb edən məhsulların hazırlanması istiqamətində mühüm addım olduğunu təsdiqləmişdir.

Açar sözlər: yağ turşuları, epoksibirləşmə, sintez, ekoloji problemlər, biodeqradasiya

JEL kod: Q01, Q56, M21

Sustainable Green Tourism: Facilitating Eco-Conscious Travel Advancement

Zeynalli Nihad

Azerbaijan State University of Economics
nihadzeynalli@mail.ru

Abstract

Sustainable green tourism has emerged as a critical framework for reconciling economic development with environmental conservation and cultural preservation in the global travel sector. This study interrogates the foundational principles, operational challenges, and transformative potential of green tourism as a catalyst for low impact destination development. It synthesises key strategies—including carbon footprint mitigation, responsible visitor behaviour, and the integration of sustainable infrastructure—that collectively reinforce ecological resilience. The analysis foregrounds the contributions of eco lodges, renewable energy deployment, comprehensive waste reduction programmes, and community based tourism initiatives in safeguarding environmental integrity. Furthermore, it explores how governments, industry actors, and travellers can collaboratively advance green tourism through coherent policy architectures, targeted incentives, and ethically informed consumption patterns. Drawing on comparative case studies of successful initiatives across diverse regions, the study underscores the decisive roles of education, technological innovation, and robust local engagement in advancing sustainability. The findings affirm that sustainable green tourism constitutes a viable and regenerative pathway for aligning contemporary travel aspirations with principled environmental stewardship.

Key words and abbreviations: AI - Artificial intelligence, LEED - Leadership in Energy and Environmental Design, SME - Small and Medium-sized Enterprise, ROI - Return on Investment, EV - Electric Vehicle, CSR - Corporate Social Responsibility, UNWTO - United Nations World Tourism Organization, NGO - Non-Governmental Organization.

Jel codes: L83, Q56, Q26

Economic Consequences of Gender Inequality

Najafli Parviz Murad

Azerbaijan State University of Economics
perviznecefli@gmail.com

Abstract

This article examines the economic ramifications of gender inequality, emphasizing salary disparities, underrepresentation in leadership, inequitable access to entrepreneurial financing, and the devaluation of unpaid caregiving labor. The paper utilizes international statistics and comparative analysis to demonstrate how structural gender gaps reduce overall economic productivity, hinder innovation, and intensify income inequality. The study employs an interdisciplinary approach, integrating economic theory, statistical analysis, and policy assessment to examine the systemic obstacles that impede inclusive economic growth. It contends that gender disparity constitutes not merely a social concern but a macroeconomic dilemma, leading to diminished GDP, suboptimal talent allocation, and fiscal inefficiencies. The paper asserts that the integration of gender-responsive economic policy, investment in care infrastructure, and the assurance of equal representation in leadership are vital methods for sustainable development.

Keywords: Gender inequality, wage gap, unpaid care work, economic growth, labor market, leadership disparity, inclusive policy, entrepreneurship, social justice, macroeconomic development

Jel codes: J16, J31, O15

Sürdürülebilir Kalkınmada Türk Devletleri Örgütü Ülkelerinin Ekonomik İlişkilerinin Rolü

Abbasov Hayal

Azerbaycan Devlet Ekonomi Üniversitesi
xeyal-abbasov-00@bk.ru

Özet

Bu araştırma, Türk Devletleri Örgütü (TDÖ) üye ülkeleri arasındaki ekonomik iş birliğinin bölgedeki sürdürülebilir kalkınma üzerindeki etkisini analiz etmeyi amaçlamaktadır. Çalışma, ekonomik, sosyal ve çevresel sürdürülebilirliğe katkılarını belirlemek için ticaret entegrasyonunu, yatırım akışlarını, altyapı iş birliğini ve politika uyumunu değerlendirmeye odaklanmaktadır. Yöntemler: Akademik dergiler, resmi TDÖ belgeleri ve ticaret verileri gibi ikincil kaynakları kullanarak nitel yöntemler kullanılmıştır. Karşılaştırmalı analizler, kullanılan ihracat potansiyelini ve altyapı yatırımlarını değerlendirmiştir.

Sonuçlar, TDÖ ülkeleri arasındaki güçlenen ekonomik ilişkilerin (özellikle enerji, ulaştırma, tarım ve dijital ticarete) bölgesel bağlantıyı ve kaynak verimliliğini önemli ölçüde iyileştirdiğini ortaya koymaktadır. Trans-Hazar Doğu-Batı Koridoru gibi ortak altyapı projeleri ve yeşil enerji yatırımları uzun vadeli sürdürülebilirlik beklentilerini artırmıştır. Dahası, bölge içi ticaret üye ekonomileri çeşitlendirmiş ve dış bağımlılıkları azaltmış, ekonomik dayanıklılığa katkıda bulunmuştur.

Ancak analiz, eşitsiz kalkınma seviyeleri, düzenleyici parçalanma ve sınırlı kurumsal kapasite gibi zorlukları da belirlemektedir. Çalışma, stratejik politika uyumu ve sürdürülebilir yatırım uygulamalarıyla desteklenen daha derin ekonomik entegrasyonun, TDÖ'yu kapsayıcı ve yeşil kalkınma için bir katalizöre dönüştürebileceği sonucuna varmıştır. Çok taraflı iş birliğine sürekli bağlılık, bölgenin sürdürülebilir kalkınma hedeflerine (SDG'ler) ulaşmak için elzemdir.

Anahtar kelimeler: Türk Devletleri Örgütü, yeşil enerji, sürdürülebilir kalkınma, yeşil ekonomi
Jel kodlar: F15, R11

Social And Economic Consequences Of Unequal Education Systems

Mammadov Turan Elsevar

Azerbaijan State University of Economics
turanmammadov291@gmail.com

Abstract

Unequal education systems result in persistent income gaps, limited job opportunities, and reduced social mobility. This issue remains highly relevant as it hinders social justice and slows down overall economic development. The aim of this research is to analyze the social and economic consequences of unequal education systems, identify the root causes of educational disparities, and propose effective policy measures to promote equal access to quality education for all individuals. The research used comparative, statistical, and case study approaches, supported by literature review and qualitative interviews. These methods helped analyze the impact of unequal education and identify practical solutions for promoting educational equity. The study utilized comparative analysis, statistical evaluation, case studies, literature review, and qualitative interviews. These diverse methods enabled a comprehensive understanding of educational inequality and its social-economic effects, guiding effective policy recommendations. The study shows that unequal education deepens social and economic disparities. It is recommended to ensure equal access to quality education, strengthen teacher training, and implement continuous monitoring of education policies.

Keywords: Education inequality, Social impact, Economic disparity, Access to education, Policy reform, Teacher training, Social mobility.

Jel codes: I24, I25, H52

Sustainable Tourism And International Market

Eyyubov Elkhan Shahin

Azerbaijan State University of Economics
eyyubov020@gmail.com

Abstract

This article delves into the intricate relationship between sustainable tourism development and international market strategies, with a particular focus on its implications for emerging destinations such as Azerbaijan. It systematically explores the multifaceted dimensions of sustainable tourism, encompassing not only its critical role in ecological preservation and environmental stewardship but also its profound importance in fostering socio-cultural authenticity, empowering local communities, and ensuring long-term economic viability. The discussion extends to how these core principles, vital for holistic development, can be effectively integrated into global marketing paradigms, emphasizing the critical role of strategic policy formulation, the establishment of robust institutional frameworks, and collaborative, multi-stakeholder engagement in fostering a resilient, competitive, and ethically responsible tourism sector. Drawing on comprehensive insights derived from global best practices, relevant academic literature, and a detailed analysis of Azerbaijan's unique and evolving tourism landscape, the article thoroughly addresses key challenges that hinder sustainable growth and identifies pivotal opportunities for its accelerated development. It meticulously examines the transformative impact of recent global events, most notably the unprecedented challenges posed by the COVID-19 pandemic, on both tourism policy shifts and evolving consumer behavior patterns. Furthermore, the paper explores various support mechanisms and innovative strategies that can facilitate recovery and promote future resilience. Ultimately, this comprehensive study offers actionable, evidence-based recommendations for policymakers, tourism professionals, destination management organizations, and local communities, aiming to bolster sustainable tourism promotion and development, thereby ensuring enduring environmental, social, and economic benefits for present and future generations.

Keywords: Sustainable tourism, international marketing, Azerbaijan, tourism policy, destination branding, tourism development, tourism recovery, digital transformation, community-based tourism.

Jel codes: Q01, Z32

**Azərbaycanda Kiçik Və Orta Sahibkarlığın İnkişafına Dövlət Yardımı Və
Onun Təşviqi: Almaniya və Cənubi Koreya nümunələri
Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC), Doktorant**

Kişizadə Tural Habil oğlu

turalkishizada@gmail.com

Xülasə

Bu tezisdə kiçik və orta sahibkarlığın (KOB) milli iqtisadiyyatın inkişafında mühüm rolu və bu sektora dəstək üçün dövlət tərəfindən göstərilən müxtəlif dəstək formaları araşdırılır. KOB-ların inkişafının gücləndirilməsi üçün dövlət tərəfindən həyata keçirilən institusional, hüquqi və maliyyə dəstəyi mexanizmləri hərtərəfli təhlil edilir. Maliyyə yardımı ilə yanaşı, təlim proqramları, innovasiyaların təşviqi və texnologiya transferi kimi qeyri-maliyyə təşəbbüslərinin sahibkarların bazar şəraitinə uyğunlaşmasına və rəqabət qabiliyyətinin artırılmasına necə dəstək verdiyi vurğulanır. Tezis dövlət müdaxilələrinin iqtisadi artıma, məşğulluğun yaradılmasına və sahibkarlığın inkişafına təsirini qiymətləndirir. Qlobal təcrübələr əsasında Almaniya və Cənubi Koreya kimi ölkələrin uğurlu KOBİ inkişaf modelləri təhlil edilir. Eyni zamanda, dövlət-özəl tərəfdaşlıq, rəqəmsal transformasiya və tənzimləmənin sadələşdirilməsi əlverişli biznes mühitinin formalaşmasında mühüm rol oynayır. Nəticədə KOS sektorunun davamlı inkişafı üçün çoxşaxəli və hərtərəfli dövlət dəstəyinin vacibliyi vurğulanır.

Açar Sözlər: Biznes, Dövlət, Maliyyələşmə, Sahibkarlıq, İqtisadi
Jel kodlar: H25, O38

Məcidi Fəmil

**Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC), müəllim
famil.majidli@unec.edu.az**

Mollayev Nahid

**Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC) magistrant
mollayev.nahid@gmail.com**

Xülasə

Kənd təsərrüfatı Azərbaycanın sosial-iqtisadi inkişafında mühüm rol oynayır. Milli iqtisadiyyatın əsas sahələrindən biri kimi o, məşğulluğa, ərzaq təhlükəsizliyinə və kənd icmalarının güzəranına əhəmiyyətli töhfə verir. Bununla belə, kənd təsərrüfatının inkişafı ekoloji dayanıqlıq və iqtisadi artım arasında tarazlığın qorunması ilə bağlı çətinlikləri də gətirmişdir. Bu tədqiqatın əsas məqsədi Azərbaycanda kənd təsərrüfatı sektorunda ekoloji və iqtisadi tarazlığın təmin olunma səviyyəsini qiymətləndirməkdir. Araşdırma, kənd təsərrüfatı fəaliyyətlərinin ətraf mühitə təsirini və bu təsirlərin azaldılması yollarını müəyyən etməyə yönəlib. Məqsəd həmçinin davamlı kənd təsərrüfatı modellərinin tətbiqi imkanlarını öyrənmək və onların iqtisadi səmərəliliyini qiymətləndirməkdir. Tədqiqat ekoloji cəhətdən dayanıqlı istehsal metodlarının yayılmasının sosial-iqtisadi təsirlərini analiz etməyi nəzərdə tutur. Azərbaycanda kənd təsərrüfatında ekoloji və iqtisadi tarazlıq məsələlərinin tədqiqi üçün kompleks yanaşma tələb olunur. Bu sahədə əsas metodlardan biri statistik təhlildir, çünki o, kənd təsərrüfatı istehsalının iqtisadi və ekoloji göstəricilərini müqayisə etməyə imkan verir. Tədqiqat nəticəsində məlum oldu ki, Azərbaycanda kənd təsərrüfatı fəaliyyətləri bir çox hallarda ekoloji prinsiplərə tam riayət olunmadan həyata keçirilir. Bu isə torpaq eroziyası, su ehtiyatlarının çirklənməsi və biomüxtəlifliyin azalması kimi problemlərə səbəb olur.

Açar sözlər: davamlı kənd təsərrüfatı, ekoloji tarazlıq, torpaq degradasiyası, su ehtiyatlarının idarə olunması, orqanik kənd təsərrüfatı

JEL codes: Q10, Q15, Q20, Q56, O13, R14

Dayanıqlı Kənd Təsərrüfatı və Bioloji Müxtəliflik

Səfərova Fidan Məhiş

**i.f.d.,baş müəllim, Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)
ehmedovafidan@mail.ru**

Əhmədova Roza Arif

**Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)
ahmadovaroza1820@gmail.com**

Xülasə

Məqalədə sürətlə artan dünya əhalisi, iqlim dəyişiklikləri və təbii ehtiyatların tükənməsi mövzusu üzrə kənd təsərrüfatında dayanıqlı inkişafın və bioloji müxtəlifliyin qorunmasının strateji əhəmiyyəti təhlil edilir. Qlobal miqyasda ərzaq təhlükəsizliyi ilə bağlı problemlərin və onların həlli istiqamətində işlərin artdığı bir şəraitdə, təbii resurslardan səmərəli istifadə edilməsi və kənd təsərrüfatında ekoloji tarazlığın təmin olunması aktual olaraq qalmaqdadır. Tədqiqatın əsas məqsədi kənd təsərrüfatı sistemlərində ekosistemin davamlılığını qoruyan modellərin tətbiq imkanlarının araşdırılması, eyni zamanda biomüxtəlifliyin məhsuldarlıq, iqlimə adaptasiya və ərzaq təhlükəsizliyi ilə olan qarşılıqlı əlaqələrinin qiymətləndirilməsidir. Tədqiqat metodologiyası sistemli analiz, müqayisəli təhlil, statistik məlumatların işlənməsi, həmçinin FAO, UNEP kimi beynəlxalq təşkilatların analitik hesabatlarına əsaslanır. Məqalədə torpaq və su resurslarının azalması, meşə örtüyünün degradasiyası, nadir heyvan və bitki növlərinin məhv olması kimi problemlər fonunda biomüxtəlifliyin qorunmasının alternativ seleksiya texnologiyaları, ekoloji kənd təsərrüfatı metodları, aqroekoloji yanaşmalar və süni intellektin tətbiqi ilə mümkün ola biləcəyi göstərilir. Azərbaycan nümunəsində dövlət proqramları, rəqəmsal kənd təsərrüfatı texnologiyalarının tətbiqi və biomüxtəlifliyin qorunmasına yönəlmiş institusional tədbirlər qiymətləndirilmişdir. Nəticələr göstərir ki, dayanıqlı kənd təsərrüfatı modeli yalnız ətraf mühitin mühafizəsi baxımından deyil, həm də sosial rifahın yaxşılaşdırılması və iqtisadi dayanıqlılığın təmin olunması baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Açar sözlər: Dayanıqlı kənd təsərrüfatı,bioloji müxtəliflik,innovasiya,seleksiya,iqlim dəyişikliyi
Jel kod: Q01

